

ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์
บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์

นางภัทรภร แพงไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รับ.....
วันลงทะเบียน..... 266746
เลขทะเบียน..... 330.9593 ภา 1120 2565
เลขเรียกหนังสือ.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

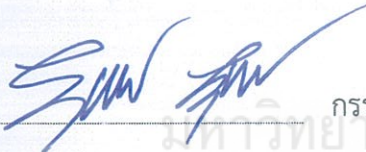
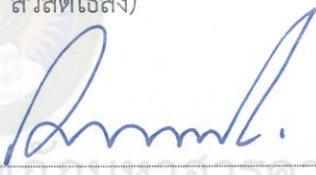

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางภัทรภร แพ่งไทย แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

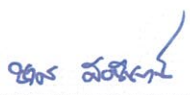
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง)

 กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)
 กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

 กรรมการ (อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)
 กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... 10 ธ.ค. 2565

ชื่อเรื่อง : ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์

ผู้วิจัย : นางภัทรภร แพงไทย

ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหมู่บ้าน ชุมชน ที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยการดำเนินการวิจัยเชิงการวิจัยเรื่องตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แบ่งระยะของการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสำรวจหมู่บ้าน ชุมชน ที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการออกสำรวจหมู่บ้าน /ชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน/ชุมชน ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผลการวิจัย พบว่า ตัวแบบการขับเคลื่อนมีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่โดยผู้นำตามธรรมชาติ สินค้าหรือบริการนั้นจะต้องมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิตสินค้าที่ดีมีมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีความทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

คำสำคัญ: ตัวแบบการขับเคลื่อน, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

Title : Creative Economy Driving Model on The Base of Sufficiency Economy
Nakhonchai Burin

Author : Mrs.Pattaraporn Pangthai

Degree : Doctor of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University

Advisors : Dr.Sanya Kenaphoom
Assistant Professor Dr.Saovalak Kosonkittiumporn

Year : 2022

ABSTRACT

The purpose of this research is to explore villages and communities that are operating in a creative economy model. Based on the sufficiency economy motto to study the conditional factors that influence the drive of the creative economy. And establishing and confirming the model of driving the creative economy Based on sufficiency economy motto in Nakhonchai Burin group By conducting a research-based research model for driving the creative economy based on the sufficiency economy motto in Nakhonchai Burin Province. This time, the researcher is qualitative research (Qualitative Research) has divided the phase of research into 3 phases, namely phase 1 research, survey of villages, communities that operate in a creative economy model. In the Nakhonchai Burin group In exploring villages/communities of all 4 villages / communities Phase 2 study, study of factors Conditions that influence the creative economy Phase 3 research establishes and reaffirms models for driving the creative economy

The results of the research were as follows: The drive model is integrated with local people by natural leaders. That product or service must have its own identity. Which evolved from a way of life Tradition Culture and resources available in the area With network partners to help promote and support There is a process to produce good standard products. Meet customer needs The product is up to date. Can be adjusted to suit changing circumstances, have a support market, have public relations and sell products or services through online media. Once this has been done, knowledge must be passed on to the next generation. To achieve sustainability further.

Keywords: Driving Model, Creative Economy, Sufficiency Economy Motto

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ กรรมการวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัย มีวินัย และมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน ตลอดทั้งให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ศึกษามาโดยตลอด ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้า หาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ตลอดจนเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างมาก ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงสำหรับความสำเร็จในครั้งนี้

ผู้วิจัย ขอขอบคุณ เพื่อนนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รุ่นที่ 8 ทุกคน ที่เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมาและขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่ได้ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คนในครอบครัวที่ทำให้มีวันนี้และเป็นกำลังใจสำคัญยิ่งในการศึกษา ที่มอบสิ่งที่ดีงามให้กับชีวิตมาโดยตลอด ให้การสนับสนุนในการศึกษาในครั้งนี้ คุณความดีอันพึงจะมีและเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บุพการี คณาจารย์ และผู้ที่มีพระคุณทุกท่าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
นางภัทรภร แพงไทย
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	12
2.1 แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์	12
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์	19
2.3 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	31
2.4 แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์	41
2.5 แนวคิดฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง	44
2.6 บริบททั่วไป	46
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	92
ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง	92
ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์	94
ระยะที่ 3 การสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์	96
บทที่ 4 แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงพุทธลุ่มแม่น้ำโขงบนเส้นทางถนนยุทธศาสตร์	98
ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์	99

หัวเรื่อง	หน้า
ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์	133
ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติ เศรษฐกิจ พอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์	143
บทที่ 5 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงพุทธลุ่มแม่น้ำโขง	148
5.1 สรุป	149
5.2 อภิปรายผล	159
5.3 ข้อเสนอแนะ	161
บรรณานุกรม	164
ภาคผนวก	170
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	171
ภาคผนวก ข ภาพประกอบการวิจัย	179
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	181
ประวัติผู้วิจัย	182

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	สถานการณ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ	26
2.2	แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม	58
2.3	จำนวนประชากร	67
2.4	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี	68
2.5	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี	69
2.6	หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือน/ปี (บาท/ครัวเรือน) จำแนกรายปี	69
2.7	มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกรายปี	73
2.8	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไหมของจังหวัด จำแนกรายปี	73

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แผนที่จังหวัดนครราชสีมา	52
2.2	แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์	20
2.3	กรอบแนวคิดการวิจัย	91
4.1	ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา	107
4.2	ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ	112
4.3	ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติ เศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์	121
4.4	ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติ เศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	128
4.5	ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจ พอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์	142
4.6	การสนทนากลุ่มเพื่อสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง	144
4.7	ต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง	146
ข.1	การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	178
ข.2	สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา .	178
ข.3	สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ	179
ข.4	สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	179
ข.5	สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์	180

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีพัฒนาการเศรษฐกิจรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีความหลากหลายรอบด้านทั้งยังเชื่อมโยงหรือเป็นเหตุเป็นผลกับการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ที่มีใช้เศรษฐกิจโดยตรงอีกด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจมหภาคเป็นผลจากทั้งปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้และการเลือกดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจมหภาคเอง นอกจากนี้พัฒนาการเศรษฐกิจมหภาคของไทยไม่ได้มีลักษณะเป็นเส้นตรงแต่กลับมีจุดหักเหที่ทำให้ทิศทางของเศรษฐกิจไทยผันแปรไปจากแนวโน้มที่เป็นอยู่ซึ่งแม้จะไม่ใช้การเปลี่ยนทิศทางใหญ่ แต่ก็ทำให้เกิดความผันผวนรอบทิศทางใหญ่ในรอบประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมา การเติบโตของเศรษฐกิจไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูงแต่ก็มีความผันผวนสูงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

ในช่วงปี 2540-2544/45 ทำให้เศรษฐกิจไทยโดยเฉลี่ยแล้วไม่มีการเติบโต ความเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งที่เด่นชัดมากของเศรษฐกิจไทย คือ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็วมากโดยเข้ามาทดแทนภาคเกษตรกรรมเป็นหลักทำให้มีสัดส่วนในรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นการเติบโตที่ค่อนข้างรวดเร็วนี้มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการขยายตัวของการทำธุรกิจกับต่างประเทศ โดยไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการติดต่อกับโลกภายนอกทั้งด้านการค้า การเงิน และการลงทุนค่อนข้างมากตั้งแต่อดีตกาลในด้านเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจมหภาคนั้น ก่อนหน้าการเกิดวิกฤตราคาน้ำมันในปี 2516 ถือได้ว่าประเทศไทยมีเสถียรภาพค่อนข้างมาก เงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ดุลบัญชีการค้าและดุลการชำระเงินไม่ผันผวนมากนัก อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นได้เกิดมรสุมเศรษฐกิจพัดผ่านประเทศไทยหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการณ์น้ำมันสองครั้งในปี 2516 และ 2519 วิกฤตสถาบันการเงินในปี 2526 และวิกฤตค่าเงินบาท สถาบันการเงินและเศรษฐกิจทั่วไปในปี 2540 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมาเน้นการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจเป็นหลักแต่ก็มีการปรับตัวเป็นระยะโดยเฉพาะในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ที่ประเทศไทยต้องการสร้างความเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภูมิภาคซึ่งใช้โยบายเชิงรุกด้านการเงินและในช่วงที่ต้องการฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งใช้นโยบายเชิงรุกด้านการคลังในด้านการดำเนินนโยบายอุตสาหกรรมนั้น มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเป็นการผลิตเพื่อส่งเสริมการส่งออกและเริ่มเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมเบาที่เน้นใช้แรงงานมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและการจัดการมากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าโครงสร้างขนาดกิจการอยู่กึ่งกลางระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Conglomerates) กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้านโครงสร้างประชากรมีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ คือ การขยายตัวของเขตเมืองพบว่ามีการอพยพเข้ามาอยู่ในเขตเมืองมากขึ้น (หรือเขตเมืองขยายตัวออกไป)

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ประเทศไทยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป้าหมายการพัฒนาประเทศมีความจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และการบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศเพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

สำหรับประเทศไทย จึงได้มุ่งพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) ต่อยอดอดีต 2) ปรับปัจจุบัน 3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้นขณะที่มีอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมืองรวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลก และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนและการพัฒนาต่อยอด รวมถึงการใช้ นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้นการพัฒนาในช่วง 5 ปี ต่อจากนี้ไปจะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนาที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม สังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรม โดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคมและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0)

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวไว้ว่า ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลผสมผสาน มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดี

มีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึงเพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทยโดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นกำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาลและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (Technology and Innovation) (อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ, 2553) คำว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นคำภาษาไทยที่ใช้แทนคำในภาษาอังกฤษหลาย ๆ คำดังนี้ Creative Economy, Creative Industries, Cultural Industries โดยแต่ละคำในภาษาอังกฤษก็ถูกบัญญัติขึ้นโดยหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงาน และมีความแพร่หลายในหลาย ๆ มิติ (Srisangnam, 2009) ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัยหรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบทได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไป

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจน ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายถึงความถึง

การกระเปียดกระเสียนจนเกินสมควร หากแต่อาจพุ่มเฟิยได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพแต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัวเกินฐานะที่หามาได้ ถึงแม้ว่าระดับความพอเพียงของแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่ทุกคนก็สามารถดำเนินชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงได้ ด้วยการยึดมั่นในหลักการ 3 ประการ เหมือนกัน คือ การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความเจริญและมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่องการพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี

พื้นฐานแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือการหนุนและต่อเนื่องกันที่เกี่ยวกับกระบวนการคิดตัดสินใจและการดำเนินการอย่างสมดุล อันจะนำไปสู่กิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ในระดับของกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน เพื่อมุ่งสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งและชุมชนพึ่งตนเองได้ (รัชนี รูปหล่อ และคณะ, 2556) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงชี้ถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับไม่ว่าจะในระดับครอบครัว ชุมชน หรือ รัฐ ในการปฏิบัติงานหรือบริหารพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท มีเหตุผล และสร้างระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นจากภายนอกและภายในอย่างรอบคอบในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรอบรู้ที่เหมาะสม การดำเนินชีวิตควรใช้ความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา พร้อมรับ ต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี การดำรงชีวิตและปฏิบัติตน มุ่งเน้นการอยู่รอดปลอดภัย สร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ความพอเพียงจะต้อง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคอยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลการดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ

4. ความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

5. คุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทนมีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มีการพัฒนาเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่มีลักษณะองค์รวมที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยที่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดีเป็นระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น วัฒนธรรม ความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและรวมถึงระบบควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด คุณค่า เรียนรู้ และร่วมตัดสินใจ คิดเป็นทำเป็นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวด้วยการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนขึ้นมาจนเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีขีดความสามารถในการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูตนเอง (ธเนศ ศรีวิชัย, ลำพันธ์ พอเพียง และเสรี พงศ์พิศ, 2556) เศรษฐกิจ หมายถึง ทรัพย์สินได้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจโดยที่การพัฒนาจะต้องมุ่งเน้นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป โดยการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินในขณะที่ด้านสังคม คือ การพัฒนาด้านความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้ปราศจากความขัดแย้ง มีความสามัคคีกันมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข (อินทชลิตา วัชรจิระโชติ, 2556)

จากปัญหาในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งรูปแบบการผลิตต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ประกอบกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของเกษตรกรด้วยการผลิตทางการเกษตรยังเป็นแบบดั้งเดิมพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้มีคุณภาพต่ำและใช้สารเคมีสูง อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น มูลค่าเพิ่มต่ำ ประกอบการลงทุนใหม่ ๆ มีน้อย จึงมีแหล่งสร้างงานน้อย หนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น ขณะที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ต้นทุนสูง ทำให้รายได้ไม่พอรายจ่ายเพื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่กู้ยืมใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อทำการเกษตร และนำไปใช้ลงทุนในทรัพย์สิน เช่น บ้าน รถยนต์ ซึ่งทำให้เกิดภาวะหนี้สินผูกพันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย เห็นว่าถ้าปัญหานี้ยังคงดำเนินอยู่และลุกลามต่อไปอาจส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตประจำวันในอนาคตได้ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ลดลงทั้งนี้เพราะประชาชนเหล่านี้ล้วนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ในระดับนโยบาย พร้อมนำผลการวิจัยเสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องและนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาปรับทิศทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ตลอดจนเขตพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันสูงทำให้ผู้วิจัยสนใจสร้างตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เพื่อให้หมู่บ้าน ชุมชน มีตัวแบบในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ได้มากขึ้น ซึ่งหากดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและพื้นที่ได้จะทำให้ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สํารวจ หมู่บ้าน ชุมชน ที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีอะไรบ้าง

1.2.2 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีอะไรบ้าง

1.2.3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ อย่างไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อสำรวจศักยภาพภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.3.3 เพื่อสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาของการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

1. ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัดจังหวัดละ 1 แห่ง คือ หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1. หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

2. หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

3. หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์

4. หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แหล่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในประเด็น ดังต่อไปนี้

- 2.1 จุดแข็ง
- 2.2 จุดอ่อน
- 2.3 อุปสรรค
- 2.4 โอกาส
- 2.5 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ
- 2.6 แนวทางการพัฒนา

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 บริบท (Context) ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 คน (Human) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่พัฒนาชุมชนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรในพื้นที่ จำนวน 20 คน

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2562

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1. ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัดจังหวัดละ 1 แห่ง คือ หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลักสายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1. หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

2. หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

3. หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์

4. หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- 2.1 ชุมชนพึ่งพาตนเอง/ พัฒนาองค์ความรู้
- 2.2 การกำกับมาตรฐานของสินค้าและบริการ/ตลาด
- 2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.4 ภาครัฐเครือข่าย
- 2.5 ส่วนราชการ/ภาครัฐ/เอกชน
- 2.6 เทคโนโลยี
- 2.7 ผู้นำ
- 2.8 ทรัพยากรธรรมชาติ
- 2.9 วิถีชีวิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 บริบท (Context) ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 คน (Human) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่พัฒนาชุมชนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรในพื้นที่ จำนวน 20 คน

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2563

ระยะที่ 3 การสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์

สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ การจัดกิจกรรมนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนในการสัมมนาเกี่ยวกับจุดเด่นจุดที่ยังมีปัญหาอยู่ อุปสรรค ขัดขวางโอกาสปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้หมู่บ้านโดดเด่นประเด็นอื่น ๆ แนวทางการพัฒนาอยากให้ผู้คนหรือหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้างและข้อเสนอแนะ ได้แก่

1. ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลักสายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1. หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลางที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
2. หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น
3. หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์
4. หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 2.1 แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 แนวทางการจัดการพื้นที่
- 2.3 แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- 2.4 แนวทางการสร้างเครือข่ายภาคีสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชน
- 2.5 แนวทางการจัดการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 บริบท (Context) ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 คน (Human) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่พัฒนาชุมชนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรในพื้นที่ จำนวน 20 คน

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน พ.ศ. 2563

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นครชัยบุรีรินทร์ หมายถึง กลุ่มจังหวัดในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

การขับเคลื่อน หมายถึง การผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรคงาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่สร้าง “มูลค่าทางเศรษฐกิจ” และ “คุณค่าทางสังคม” ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกได้

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หมายถึง การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึง กลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรคงาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ศักยภาพชุมชน หมายถึง ชุมชนที่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่น มีความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและเรียนรู้ เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงเป็นเงื่อนไขและปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการมีสุขภาวะที่ดีของคนที่ยั่งยืนในชุมชนสำคัญต่อการมีสุขภาวะที่ดีของคนที่ยั่งยืนในชุมชนนั้น ๆ ได้แก่

1. จุดแข็งชุมชน หมายถึง จุดแข็ง คือ สิ่งที่ดีในชุมชน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลให้ชุมชนมีความ เข้มแข็งและ สามารถพึ่งตนเองได้
2. จุดอ่อนชุมชน หมายถึง สิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่มีปัญหา ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลให้ชุมชนมีความอ่อนแอ
3. อุปสรรคชุมชน หมายถึง ปัจจัยจากภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือเป็นปัญหา ไม่สามารถพัฒนาชุมชนไปตามเป้าหมายได้หรือไปสู่เป้าหมายได้ช้าลง
4. โอกาสชุมชน หมายถึง ปัจจัยจากภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเป็นตัวช่วยให้ชุมชนพัฒนาได้ดีขึ้นเป็นตัวส่งเสริมให้ชุมชนไปสู่เป้าหมายได้มากขึ้น

การวิเคราะห์ชุมชน มีเทคนิคในการวิเคราะห์หลายเทคนิคด้วยกัน เทคนิค SWOT เป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้ได้ผลดีและชุมชนเข้าใจง่าย เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชนและภายนอกชุมชนที่มีผลกระทบต่อทั้งทางดีและไม่ดีแก่ชุมชน S=จุดแข็ง คือ สิ่งที่ดีในชุมชน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาอยากให้บุคคลหรือหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้างและ ข้อเสนอแนะ เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ทั้งทางด้านอัตลักษณ์คน ภาคีเครือข่ายเศรษฐกิจผู้นำตามธรรมชาติอัตลักษณ์จะต้องมีความสมดุลในบริบทของพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยขอแยกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ว่ามีอะไรบ้าง และต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสร้างมูลค่าในสิ่งที่มีอยู่และมีมิติภูมิสังคม

ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้โดยการทำให้โครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังต่อเนื่อง ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาและต่อยอดความสำเร็จเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้สนใจรายใหม่และการส่งเสริมเรื่องการตลาด บรรลุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เพื่อให้สินค้าและบริการได้เกิดการพัฒนา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประโยชน์ด้านวิชาการ

1.6.1.1 ได้ตัวแบบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.1.2 มีแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.1.3 ได้แนวกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.2 ประโยชน์ด้านนโยบายแห่งรัฐ

1.6.2.1 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยภาครัฐจะได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.2.2 ภาครัฐสามารถนำสารสนเทศจากการวิจัยไปออกนโยบายการพัฒนาเพื่อยกระดับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.3 ประโยชน์ด้านพลเมือง

ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมได้รับทราบแนวทางการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.6.4 ประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.6.4.1 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจในชุมชน

1.6.4.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีทรัพยากรในการพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถหยิบยกขึ้นมาทำการส่งเสริมอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างดี

1.6.4.3 องค์กรภาคประชาชน สามารถผลักดันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาส่งเสริมการจัดการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรินทร์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์
5. แนวคิดฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง
6. บริบททั่วไป
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.1.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้าหรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึง กลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ทางสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

2.1.2 วิสัยทัศน์ร่วมของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์

ผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นตัวแทนของเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในกรอบเวลา 10 ปีดังนี้

2.1.2.1 การแลกเปลี่ยนระหว่างเมืองในแง่ของความรู้ความชำนาญ สมบัติทางวัฒนธรรม และตัวอย่างการดำเนินการที่ดี (Best Practice)

2.1.2.2 การจัดแพ็คเกจ และการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นดั้งเดิมและข้อเสนอที่สร้างสรรค์ร่วมกัน

2.1.2.3 เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ที่เติบโตขึ้นมีการจัดการและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2.4 การประชุมประจำปีของเครือข่าย หมุนเวียนไปตามเมืองต่าง ๆ โดยมุ่งเป้าหมายที่มีแก่นสารและผู้สนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

2.1.2.5 เมืองต่าง ๆ สร้างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในท้องถิ่นของตนและพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์การสร้างสรรค์ของท้องถิ่น

2.1.2.6 สร้างผลงานที่ส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในเชิงนวัตกรรม สำหรับประเด็นความยากจน ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

2.1.3 ประเภทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยยึดกรอบขององค์การความร่วมมือเพื่อการค้า และการพัฒนา (UNCTAD) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม 15 สาขา ดังนี้

2.1.3.1 กลุ่มมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Cultural Heritage) ประกอบด้วย

- 1) งานฝีมือ
- 2) การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
- 3) ธุรกิจอาหารไทย
- 4) การแพทย์แผนไทย

2.1.3.2 กลุ่มศิลปะ (Arts) ประกอบด้วย

- 1) ศิลปะการแสดง
- 2) ทัศนศิลป์

2.1.3.3 กลุ่มสื่อ (Media) ประกอบด้วย

- 1) ภาพยนตร์
- 2) สิ่งพิมพ์
- 3) กระจายเสียง
- 4) เพลง

2.1.3.4 กลุ่มงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)

- 1) งานออกแบบ
- 2) แฟชั่น
- 3) สถาปัตยกรรม
- 4) โฆษณา
- 6) ซอฟต์แวร์

จากการศึกษาของ สศช. พบว่า ในปี 2549 มูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยสูงถึง 840,621 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยกลุ่มงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงานมีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาเป็นกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มสื่อ และกลุ่มศิลปะ ทั้งนี้เมื่อแบ่งตามกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มการออกแบบมีมูลค่าสูงสุด ทำรายได้ 304,990 ล้านบาท รองลงมา เป็นกลุ่มงานฝีมือ และหัตถกรรมตามด้วยกลุ่มแฟชั่น ซึ่งกลุ่มย่อยทั้งสามกลุ่มนี้มีมูลค่ารวมกันคิดเป็น ประมาณ ร้อยละ 9.5 ของ GDP

2.1.4 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในปัจจุบัน

ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาภายใต้กรอบการพัฒนา 3 ด้านหลัก โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1.4.1 นโยบายรัฐบาล นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของรัฐบาลได้เริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดมาตั้งแต่ปี 2545 โดยมีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลายองค์กร เช่น สำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ องค์กรพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มในระยะยาว อย่างไรก็ตามนโยบายและการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ในระยะที่ผ่านมา ยังขาดความต่อเนื่องและการบูรณาการ นโยบายรัฐบาลของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ชัดเจนมากขึ้นและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรกเริ่มเข้ารับบริหารประเทศ โดยได้ระบุไว้ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในวันที่ 29 ธันวาคม 2551 “ขยายฐานบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศและเชื่อมโยงธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรมและเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้า เช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหารและการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่” ซึ่งการกำหนดนโยบายดังกล่าวส่งผลให้มีการใช้ศักยภาพและการพัฒนาต่อยอดของอุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์ไทยได้มีการริเริ่มและต่อยอดจากการดำเนินงานที่มีอยู่บ้างแล้วให้เป็นทิศทาง

2.1.4.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 10) มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในปี 2550 ได้ทำการศึกษาและเริ่มขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้วนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในระดับภาคเศรษฐกิจจริงภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้มุ่งปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการและสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

2.1.4.3 การขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจรัฐบาล ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะเร่งด่วนในช่วง ระยะเวลา 6-9 เดือนแรกของปี 2552 และต่อมาได้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้ โดยการลงทุนของภาครัฐในโครงการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตพร้อมกับสร้างโอกาสของภาคเอกชนในการลงทุน ทั้งนี้ได้กำหนดให้มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแผนงานภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 (SP2) แผนงานพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครอบคลุมสาขาการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และ 6) การขับเคลื่อนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.1.5 กลไกในการขับเคลื่อนในปัจจุบัน

ปัจจุบัน มีหน่วยงานภาครัฐและองค์การมหาชนหลายแห่งที่เริ่มมีบทบาทหน้าที่และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ รวมทั้งการให้บริการด้านโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่หน่วยงานเหล่านี้ยังคงแยกส่วนกันทำงานเนื่องจากขาดการมองภาพร่วมกัน โดยมีหน่วยงาน ดังนี้

2.1.5.1 หน่วยงานด้านนโยบาย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายและช่วยผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นเจ้าของหลักรับผิดชอบด้านการส่งเสริมให้มีการประสานงานกันระหว่างองค์กรภาครัฐ เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนภารกิจเร่งด่วนที่ไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพในการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และได้มีการตั้งคณะกรรมการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นมาดูแลเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และแผนที่นำทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยตลอดห่วงโซ่มูลค่า

2.1.5.2 หน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานและคณะกรรมการเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหน่วยประสานงานหลักในการจัดโครงการต่าง ๆ ร่วมกับภาคเอกชนเพื่อผลักดันนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดผลรูปธรรม รวมถึงโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปี 2555 ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงบประมาณ ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สินทางปัญญามีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์ การใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์จากทรัพย์สินทางปัญญา สร้างวัฒนธรรมทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกและความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญาและการเคารพสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญาของผู้อื่น นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญายังมีแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการสร้างสรรค์เป็นศูนย์บ่มเพาะความรู้ ความคิดต่อยอดและทักษะต่าง ๆ รวมถึงให้คำแนะนำด้านบริหารจัดการและตลาดทุนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อระดมเงินลงทุนซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานให้บริการครบวงจรธุรกิจแก่ภาคเอกชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนสืบไป

2.1.5.3 หน่วยงานด้านการพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อ พัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ พร้อมทั้งปลูกฝังและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สาธารณชนในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การสร้างแหล่งค้นคว้าและแหล่งเรียนรู้ครบวงจร การเผยแพร่ผลงานวิจัย การจัดนิทรรศการ การบรรยาย และการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของประเทศ ได้แก่ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (OKMD) อุทยานการเรียนรู้ (TK PARK) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) รวมถึงสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.5.4 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านการเงิน เช่น สถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ กองทุนร่วมลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจไทยที่บริหารโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) กองทุนร่วมลงทุนของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นต้น

2.1.5.5 หน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนา เช่น สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นต้น

2.1.5.6 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานอาหารและเกษตรแห่งชาติ สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมและสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.1.5.7 หน่วยงานด้านการตลาด เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.1.6 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย

2.1.6.1 พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์กว้างขวางต้องอยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อนำไปเพิ่มคุณค่าให้กับทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่และให้มีการสร้างสรรค์เกิดขึ้นในภาคการผลิตจริงในตลอดห่วงโซ่การผลิต ดังนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและการพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบด้วย

2.1.6.2 กำหนดนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีกรอบการดำเนินงานที่ค่อนข้างกว้างและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก การดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับปฏิบัติจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและมีกรอบนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทยอย่างมีบูรณาการและเกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นควรมีแนวทางการดำเนินงานโดยการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และจัดทำแผนนำทางการพัฒนาสำหรับการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีบูรณาการในระยะต่อไป

2.1.6.3 ปรับโครงสร้างการผลิตและบริการของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยผนวกเอาความคิดสร้างสรรค์ที่มีที่มาจากองค์ความรู้และนวัตกรรมนำเข้าสู่ทุก ขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิต โดยนำเอาปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาในวงกว้างให้ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจจริงและเชื่อมโยงกันทั้งเกษตร อุตสาหกรรมและบริการอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผนวกเข้ากับการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องมุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Creative and Green Economy) ซึ่งเป็นกระแสการพัฒนาของโลกในปัจจุบัน

2.1.7 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและคมนาคม การส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การจัดหาแหล่งเงินทุน การพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนาการตลาดสมัยใหม่ให้ทันต่อคู่แข่งและการเปลี่ยนโดยให้ความสำคัญในประเด็น ต่อไปนี้

2.1.7.1 พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่กระตุ้นให้ภาคเอกชนลงทุนผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์ โดยเพิ่มมาตรการกระตุ้นเพื่อดึงดูดบริษัทข้ามชาติให้ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนและชุมชนไทยในการพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมและองค์ความรู้สมัยใหม่และเร่งพัฒนาสำนักงานสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความสามารถในการประเมินมูลค่า สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์และผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและป้องกันการละเมิด ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนด้านการเงินสำหรับผู้ประกอบการและธุรกิจสร้างสรรค์และพัฒนาระบบปล่อยสินเชื่อและบทบาทการประกันสินเชื่อของสถาบันการเงินให้รองรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญ

2.1.7.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูล สื่อสาร และคมนาคมที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับภาคการผลิตสร้างสรรค์ ตลอดจนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้สาธารณะและพัฒนาพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างเวทีนักคิดและสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1.7.3 ให้คุณค่าต่อทรัพย์สินทางปัญญาจากความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกฎหมายและกฎระเบียบที่ช่วยในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและกระบวนการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และกระบวนการที่มีอยู่ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาหรือความคิดเพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุน ตลอดจนศึกษา ทบทวนประเด็นปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา ต่อไป

2.1.7.4 ศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทุนวัฒนธรรม โดยทำการศึกษาใน 5 ประเภท ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อบันเทิงและซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ให้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำผลิตภัณฑ์และบริการสู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยในเชิงลึกนี้ จำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพโดยมีการกำหนดมาตรฐานขอบเขตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้ชัดเจน และวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน ติดตามผล และกำหนดนโยบายการพัฒนาต่อไปด้วย

2.1.7.5 จัดและพัฒนาพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน พื้นที่ สร้างสรรค์งานรวมทั้งสร้างเมืองสร้างสรรค์เพื่อให้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นเวทีแสดงออก และเป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.8 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจและบุคลากรด้านสร้างสรรค์

2.1.8.1 ขับเคลื่อนและสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการการพัฒนา ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยให้มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneurs) เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น และสามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การปรับเปลี่ยนรสนิยมและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความต้องการสินค้าและบริการที่มีความสร้างสรรค์มากขึ้น เป็นต้น ในการนี้ผู้ประกอบการไทยต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่โดยการสร้างความได้เปรียบจากความหลากหลายและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความเป็นไทยเพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ (Creative Economy and Creative Society) ให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในเวทีระดับโลกได้ต่อไป

2.1.8.2 พัฒนาบุคลากรวิชาชีพเชิงสร้างสรรค์ให้สามารถตอบสนองความต้องการภาคเศรษฐกิจจริงและประชาชนได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างระบบประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคการผลิต เพื่อปรับทิศทางการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการบุคลากรในสาขาที่ขาดแคลน เช่น การให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น หากประเทศไทยขาดบุคลากรที่มีทักษะในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สมัยใหม่และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้แล้วการผลักดันหรือขับเคลื่อนการผลิตทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และบริการเชิงสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ยาก

2.1.9 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาด้านสถาบันและการติดตามประเมินผล

2.1.9.1 พัฒนาสถาบันและบูรณาการบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้องให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมสถาบันที่มีบทบาทสนับสนุนภาคเอกชนในการผลิตสินค้าสร้างสรรค์ให้เพียงพอับความต้องการ นอกจากนี้ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ ซึ่งรวมถึงการจัดทำนโยบายและกำหนดกลยุทธ์ระดับชาติ ประสานงานและบูรณาการกระทรวงและหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยตรง ตลอดจนติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยรวม

2.1.9.2 ให้มีกลไกในการดำเนินการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการติดตามดัชนีชี้วัดศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรายสาขา รวมทั้งระบบฐานข้อมูลที่เป็นระบบทันสมัยและมีความต่อเนื่องของข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การปรับแผนงานและการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์อันจะนำไปสู่ผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์คือกระบวนการหรือกิจกรรม (Processor Activity) โดยเกิดจาก 2 ส่วน ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ ทูทางปัญญาหรือองค์ความรู้และทักษะการประยุกต์นำความคิดสร้างสรรค์ (หรือองค์ความรู้) นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงพาณิชย์โดย

1. ทูทางปัญญา (Intellectual Capital) สามารถอยู่ในรูปแบบของ “ฐานความรู้” เดิม หรือ “ความรู้ใหม่” ที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดความคิดโดยทุนในลักษณะนี้สามารถเกิดได้จากทุนมนุษย์ (Human Capital) เช่น ศึกษาและการฝึกอบรมที่นำมาสู่ความคิดใหม่ ๆ ทุนทางวัฒนธรรม (Culture Capital) เช่น วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยและทุนทางสังคม (Social Capital) เช่น ขนบธรรมเนียมและองค์ความรู้ในท้องถิ่น เป็นต้น NIDA Economic Review

2. ทักษะการประยุกต์ (Adaptive Skills) ได้แก่ ทักษะที่สนับสนุนการนำองค์ความรู้และทุนทางปัญญานั้นมาประยุกต์ให้เกิดการผลิต/บริการที่สามารถสร้างคุณค่า/มูลค่าได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น คำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” อันประกอบไปด้วยคำว่า

2.1 เศรษฐกิจ (Economy)

2.2 สร้างสรรค์ (Creative) จะเกิดขึ้นได้ต้องมีทั้งสองส่วนนี้เกิดคู่กันการมีเพียงความคิดสร้างสรรค์ (หรือองค์ความรู้) แต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ถ้าความคิดนั้น ไม่ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้สร้างสรรค์การนำความคิดเข้าไปประสานกับการดำเนินธุรกิจทำให้เกิดการต่อยอดไปสู่ทั้งการสร้าง “ความแตกต่าง” ซึ่งจะส่งผลต่อการ “สร้างมูลค่า” และท้ายที่สุดเป็นการ “สร้างคุณค่า” ซึ่งความหมายของคำว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้สอดคล้องกับคำว่า นวัตกรรม (Innovation) โดย Swann (2007) ได้ระบุความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “The Successful Exploitation of New Ideas” ซึ่งหมายถึง “การใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ ๆ” นั้นเองในปัจจุบัน ยังไม่มีการกำหนดคำนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เป็นหนึ่งเดียวกันทั้งโลกโดยคำนิยามต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการนำไปปรับใช้ให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศและกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับสากล การแบ่งกลุ่มของเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความแตกต่างกัน โดยมีรูปแบบ 2 แนวคิดหลัก ได้แก่

2.2.1 กลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่แยกประเภทตามชนิดสินค้า/บริการ Department for Culture Media and Sport (DCMS) ของประเทศสหราชอาณาจักร (DCMS Model) เป็นหน่วยงานแรกที่ได้เริ่มกำหนดประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นในปี ค.ศ. 1998 โดยได้ตั้งคำจำกัดความว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ จุดเริ่มต้นของการใช้ความคิดสร้างสรรค์, ทักษะ, และพรสวรรค์ส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างความมั่งคั่งและการสร้างงานจากการใช้ประโยชน์ในเชิงของทรัพย์สินทางปัญญา” โดยประเทศอังกฤษได้กำหนดให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ประเภทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ได้แก่

2.2.1.1 โฆษณา (Advertising)

2.2.1.2 สถาปัตยกรรม (Architecture)

2.2.1.3 งานศิลปะและโบราณวัตถุ

2.2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยจึงถือเป็นช่วงระยะเริ่มต้นของการประยุกต์ใช้แนวคิดเพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระบวนการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องอาศัย การปรับรูปแบบและโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งไม่สามารถที่จะคำนึงถึงองค์ประกอบธุรกิจหรืออุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ในระบบเศรษฐกิจมหภาคเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงหน่วยการผลิตในระบบเศรษฐกิจระดับจุลภาคที่เล็กลงมาด้วย (เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสวรัย บุญยमानนท์, 2556) ดังนั้นการส่งเสริมความสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ระบบ เศรษฐกิจจุลภาคระดับเล็กอย่าง “ชุมชน” โดยผ่านตัวขับเคลื่อนหลัก คือ “หน่วยการผลิตที่ชุมชนเป็นเจ้าของ” จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานรากได้อย่างยั่งยืน

2.2.1 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554, น. 74) กล่าวว่า การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555–2559 ได้ระบุถึงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางเครือข่ายวิสาหกิจที่มีการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนของธุรกิจสร้างสรรค์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนในการผลิตสินค้าและบริการ การจัดจำหน่าย และการดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการแข่งขันของธุรกิจที่เป็นธรรมเพื่อการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการปรับบทบาทของสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของธุรกิจสร้างสรรค์

2. ส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์โดยการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของพื้นที่หรือเมืองทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กฎ ระเบียบ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจสร้างสรรค์ที่มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่หรือเมืองสามารถดึงดูดการลงทุนของธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาในพื้นที่หรือเมือง รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศ และสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ การจัดกิจกรรม และงานแสดงสินค้าและบริการสร้างสรรค์เพื่อเป็นช่องทางหรือเวทีในการพัฒนาและแสดงออกของนักคิดและนักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ

3. เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการทุกสาขาโดยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และบุคลากรสร้างสรรค์ที่สำคัญในธุรกิจต่าง ๆ ของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งด้านการออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม การบริหาร จัดการธุรกิจ เทคโนโลยี และการตลาด โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยเป็นพื้นฐานผสมผสานการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาดรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจสร้างสรรค์ให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเร่งพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ

4. พัฒนาระบบการเงินเพื่อสนับสนุนการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยการจัดการหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ยังขาดแคลนเงินลงทุน เช่น กองทุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กองทุน และสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีความประสงค์จะดำเนินธุรกิจสร้างสรรค์สามารถก่อตั้ง ดำเนินกิจการ และพัฒนาธุรกิจได้

5. ส่งเสริมการจดทะเบียน และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจสร้างสรรค์ โดยสร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อยอดการเติบโตของธุรกิจ ยกย่องมาตรฐานของสินค้าและบริการและเร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจสร้างสรรค์ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 การเปรียบเทียบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

การเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก ดังนั้นรัฐบาลแต่ละประเทศจึงเริ่มมีกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเร่งด่วน ซึ่งบทความของ เสาวภีย์ กุสุมา ณ อยุธยา (2553) ได้ยกตัวอย่างกรณีการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของบางประเทศ ได้แก่

2.2.2.1 ประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การจัดตั้ง ทีมงานเพื่อทำการศึกษาและจำแนกประเภทอุตสาหกรรม การจัดเก็บข้อมูลและสถิติ และการวางแผนงาน ในระดับต่าง ๆ คือ นโยบายระดับชาติ (National Policies) นโยบายรายอุตสาหกรรม (Sectorial Policies) และนโยบายเฉพาะเรื่อง (Emerging Policies) นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคน การสนับสนุนทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนที่ให้กับธุรกิจขนาดย่อม และการสนับสนุนทางการวิจัยและพัฒนาผ่านสิทธิทางภาษีและโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐแล้ว ภาคเอกชนและภาคการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้อนบุคลากรสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ตลอดจนการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

สำหรับกรณีของประเทศฮ่องกง ภาครัฐมีกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเน้นทางด้านบริการ ซึ่งรวมถึงการจัดการทางการเงิน การตลาด และโลจิสติกส์โดยเน้นการจัดทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อสร้างให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ฮ่องกงเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติในส่วนของประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 โดยรัฐควีนส์แลนด์ได้กำหนดนโยบาย Creative Queensland มุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม และศิลปะของรัฐควีนส์แลนด์ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ดำเนินมาตรการทางด้านภาษี เช่น นโยบายสิทธิภาษี สำหรับการผลิตภาพยนตร์และโทรทัศน์ส่งเสริมให้ภาคเอกชนบริจาคสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมหรือผลงาน ศิลปะ

เช่น รูปวาด หนังสือ รูปปั้น เอกสารส่วนตัว อัญมณีเซรามิก และวัตถุทางประวัติศาสตร์หรือทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ให้แก่องค์กรสาธารณะและเปิดโอกาสให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมขึ้น ทะเบียนผู้บริจาค ให้แก่องค์กรเพื่อได้รับสิทธิการลดหย่อนภาษี เป็นต้น

2.2.2.2 ในประเทศญี่ปุ่นมีการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐเองมีนโยบายในการสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการด้านความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม (Creative Cluster) และเมืองแห่งความคิดสร้างสรรค์ (Creative City) การมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดแข็งที่สำคัญในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของญี่ปุ่นจึงเน้นไปที่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Content Industry) ซึ่งรวมถึงแอนิเมชัน ภาพยนตร์ดนตรี และซอฟต์แวร์เกมส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ภัทรจิต จุมพล กอซโซลิ (2553) ได้เปรียบเทียบการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำประเด็นที่เป็นจุดเด่นของประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาเป็นแนวความคิดในการใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นการนำเสนอบทเรียนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จาก 2 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และประเทศอิตาลีมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย เนื่องจากทั้งสองประเทศมีมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และจารีตประเพณีอันยาวนานที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยหลายประการ อาทิระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ขนาดของประเทศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และรากเหง้าของอารยธรรมเมืองโบราณและสถาปัตยกรรม รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบทั้งสามประเทศ พบว่า รัฐบาลของสหราชอาณาจักรเห็นความสำคัญและผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นจนบังเกิดผลเป็นรูปธรรมสามารถกระจายโอกาสการพัฒนาประเทศได้อย่างทั่วถึงทั้งที่มีทุนทางวัฒนธรรมไม่มากเหมือนหลายประเทศ

ขณะที่ ประเทศอิตาลีแม้จะเริ่มขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ช้ากว่าแต่การเป็นเมืองวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ 1) การเป็นศูนย์กลาง ทางประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม 2) มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละเมือง 3) มีสถาปัตยกรรมและ งานศิลป์ที่ทรงคุณค่า 4) คนในชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิด 5) มีการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คน อีกรุ่นหนึ่ง 6) แรงงานท้องถิ่นมีความชำนาญเฉพาะด้าน 7) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการ พัฒนา และ 8) ช่างฝีมือในชุมชนมีทักษะและปรับตัวเข้าสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทำให้สามารถพัฒนาและสร้างสรรค์ผลผลิตของแต่ละเมืองให้มีเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองด้านต่าง ๆ และสามารถกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นร่วมมือกันพัฒนาให้เป็นเมืองสร้างสรรค์อยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างความเก่าแก่และคุณค่าทางวัฒนธรรมกับความทันสมัยในปัจจุบัน องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะการบริหารจัดการชุมชนที่ดีให้สามารถดูแลตนเองในเรื่องทุนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาต่าง ๆ ตั้งแต่การศึกษาวิจัย ฝึกอบรม การแบ่งเขตที่อยู่อาศัยและเขตอุตสาหกรรม การจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวของคนในชุมชนที่อาจมาจากความหลากหลาย ทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม

สำหรับประเทศไทยการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืนภายใต้แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10-11 ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ (Value Creation) โดยใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม อีกทั้งความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นไทยซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศไทยมีความสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วที่ได้นำกระบวนการความคิดอย่างสร้างสรรค์บนแรงบันดาลใจจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สั่งสมมายาวนานของสังคม เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงไปสู่คุณค่าทางสังคมจนกลายเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในที่สุด ถึงแม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้นแต่มีข้อได้เปรียบหลายประการ อาทิ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดและรักษาไว้มีภูมิประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่และได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีและบางสถานที่ยังได้รับการอนุรักษ์ในฐานะมรดกโลก มีช่างฝีมือที่ทำงานประณีตละเอียดอ่อน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลายทั้งป่าไม้ภูเขา ทะเล ได้ริเริ่มดำเนินการมาระยะหนึ่ง เช่น อุทยานธรณีวิทยาอุทยานธรณีวิทยาอุทยานธรณีวิทยาอุทยานธรณีวิทยาอุทยานธรณีวิทยา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงต้องมีความชัดเจนในเรื่องหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์เสริมสร้างการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบปรับปรุงการถ่ายทอดความรู้การศึกษา วิจัย และพัฒนาการประดิษฐ์คิดค้นหรือนวัตกรรม รวมทั้งปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ล้ำสมัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากการเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ประเทศไทยจะสามารถสร้างผลผลิตที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยเข้ากับองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งเทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลผลิตให้เป็นที่รู้จัก ตลอดจนสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552 และภัทรจิต จุมพลกอสโซลี, 2553)

2.2.3 การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ

ซูวิทย์ มิตรชอบ (2553) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดกลุ่มบนพื้นฐาน 2 แนวคิด หลัก ได้แก่ กลุ่มที่แยกประเภทตามชนิดของสินค้าและบริการ และกลุ่มที่แยกประเภทตามกิจกรรมการผลิตและห่วงโซ่การผลิต โดยมีตัวอย่างรูปแบบการจัดกลุ่มที่รู้จักกันในปัจจุบัน 6 รูปแบบ เมื่อพิจารณาการจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จะพบว่าแนวคิดในการจัดกลุ่มคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันเฉพาะในการเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประเทศของตนมีความได้เปรียบ ดังนี้

1. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอังกฤษ (UK DCMS Model) แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ออกเป็น 13 กลุ่ม แยกตามสินค้าและบริการ คือ โฆษณา สถาปัตยกรรม งาน ศิลปะและวัตถุโบราณ งานฝีมือ แฟชั่น งานออกแบบ ภาพยนตร์ วิดีโอ ดนตรี ศิลปะการแสดง สื่อสิ่งพิมพ์ ซอฟต์แวร์ โทรทัศน์วิทยุ วิดีโอ และคอมพิวเตอร์เกมส์

2. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้วัฒนธรรมเป็นหลัก (Symbolic Texts Model) แบ่งออกเป็น 11 กลุ่ม ได้แก่ โฆษณา ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต ดนตรี สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และวิดีโอ ศิลปะ สร้างสรรค์ เครื่องใช้ไฟฟ้า แฟชั่น ซอฟต์แวร์ และกีฬา

3. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นหลัก (Concentric Circle Model) แบ่งออกเป็น 14 กลุ่ม ได้แก่ วรรณกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง งานศิลปะ ภาพยนตร์ พิพิธภัณฑสถาน และห้องสมุด การดูแลศิลปวัตถุและโบราณสถาน สื่อสิ่งพิมพ์ การบันทึกเสียง วิดีโอและคอมพิวเตอร์ เกมส์ โฆษณา สถาปัตยกรรม งานออกแบบ และแฟชั่น

4. การจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Model) ใช้ประเด็นด้านลิขสิทธิ์เป็นตัวกำหนดแบ่งออกเป็น 20 กลุ่ม ได้แก่ โฆษณา งานสะสม ภาพยนตร์ และวิดีโอ ดนตรี ศิลปะการแสดง สื่อสิ่งพิมพ์ ซอฟต์แวร์ โทรทัศน์และวิทยุ งานศิลปะ และกราฟิก สื่อ บันทึก เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องดนตรี กระจาดาช เครื่องถ่ายเอกสารและอุปกรณ์ถ่ายภาพ สถาปัตยกรรม เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า งานออกแบบ แฟชั่น สินค้าตกแต่งบ้าน และของเล่น

5. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดย UNESCO ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นเฉพาะด้านวัฒนธรรมออกเป็น 5 กลุ่มหลัก (Core Culture Domains) ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ (Culture and Natural Heritage) การแสดง (Performance and Celebration) ทัศนศิลป์ งานฝีมือ และการออกแบบ (Visual arts, Crafts and Design) หนังสือ และสิ่งพิมพ์ Books and Press) และโสตทัศนและสื่อดิจิทัล (Audio Visual and Digital Media) และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง (Related Domains) เพื่อเป็นทางเลือกในการจัดประเภทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับลักษณะและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

6. การจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ UNCTAD ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage or Cultural Heritage) ศิลปะ (Arts) สื่อ (Media) และงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงาน (Functional Creation)

เสาวรภย์ กุสุมา ณ อยุธยา (2553) สำหรับการจัดประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบโดยกว้างเพื่อประโยชน์ในการวัดขนาดทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ของไทย และสะท้อนถึงความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยยึดรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบและปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามรูปแบบของ UNESCO แบ่งเป็น 4 กลุ่มหลักและ 15 สาขาย่อย) ประกอบด้วย

1. มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Heritage or Cultural/Biodiversity-Based Heritage) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ งานฝีมือและหัตถกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ความหลากหลายทางชีวภาพ การแพทย์แผนไทย = และอาหารไทย 2 ศิลปะ (Arts) แบ่งเป็น

2. กลุ่ม คือ ศิลปะการแสดง และทัศนศิลป์

3. สื่อ (Media) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ภาพยนตร์และวิทยุทัศน์การพิมพ์การกระจายเสียงและดนตรี

4. งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ การออกแบบ แฟชั่น สถาปัตยกรรม การโฆษณา และซอฟต์แวร์

2.2.4 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย

พวงแก้ว พรพิพัฒน์ (2553) กล่าวว่า การที่ประเทศไทยจะมุ่งให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ของเศรษฐกิจไทยจะต้องพิจารณาจากสถานะ ศักยภาพและปัจจัยแวดล้อมของประเทศ ดังนี้

1. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) วัดมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงปี 2548-2552 สูงถึงร้อยละ 10.6 และขยายตัวทุกปีโดยสาขาการออกแบบ แฟชั่น และงานฝีมือและหัตถกรรมเป็นกลุ่มที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 9.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รองลงมา เป็นสาขาการกระจายเสียง ธุรกิจการพิมพ์ ธุรกิจโฆษณา และสถาปัตยกรรม ตามลำดับ ซึ่งมูลค่าของ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) งานออกแบบ 3) แฟชั่น 4) ภาพยนตร์และวิดีโอ 5) การกระจายเสียง 6) ศิลปะการแสดง 7) ธุรกิจโฆษณา 8) ธุรกิจการพิมพ์ 9) สถาปัตยกรรม มีมูลค่ารวมเฉลี่ย 5 ปี ที่ 875,488 ล้านบาท

2. ศักยภาพของประเทศไทย ผลการศึกษาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของ สศช. ร่วมกับศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ พบว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยมีจุดแข็งด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ การมีประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดกันมา ความประณีตละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้ฝีมือหรือหัตถศิลป์จนเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงในระดับโลกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลายทั้งทางทะเลและป่าไม้ การมีต้นทุนและค่าครองชีพต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีหลากหลาย อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่จะต้องแก้ไขและปรับปรุงมีทั้งความต่อเนื่องของนโยบาย การพัฒนาการบูรณาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ระบบและการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยและพัฒนาที่สนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

3. ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีโลก จำเป็นต้องมีการพัฒนาและสร้างเสริมปัจจัยต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพรองรับภาคการผลิตเชิงสร้างสรรค์พัฒนา ระบบการดูแลและบริหารทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ อาทิ ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเชิงสร้างสรรค์ กฎระเบียบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และกระบวนการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การสร้างนักสร้างสรรค์และแนวทางการประกอบอาชีพ เป็นต้น สร้างแหล่งเรียนรู้พัฒนาพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งสร้างเมืองสร้างสรรค์ให้เป็นพื้นที่สำหรับนักคิดสร้างสรรค์ได้แสดงผลงานเชิงพาณิชย์เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักคิด ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดผลอย่างจริงจัง

4. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมมหาชน) (สปร.) ขึ้นใน ปี พ.ศ. 2547 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสวงหาและพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อเพิ่ม ความรู้สร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพความคิดของประชาชนและเยาวชน ประกอบด้วย 5 ส่วนงาน ได้แก่

4.1 อุทยานการเรียนรู้ (สอร.) เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยในรูปแบบ “ห้องสมุดมีชีวิต”

4.2 ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (ศคบ.) เป็นแหล่งทรัพยากรข้อมูลการเรียนรู้ด้านการออกแบบเพื่อสร้างสินค้าใหม่หรือผลงานที่เป็นต้นฉบับ

4.3 สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) ถ่ายทอดความรู้สาขาต่าง ๆ ผ่านนิทรรศการสร้างสรรค์โดยใช้นวัตกรรมใหม่ในการเล่าเรื่อง

4.4 ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ของประเทศไทย (สคชท.) เป็นศูนย์กลางการจัดการองค์ความรู้ในด้านชีววิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพและ

4.5 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) มีบทบาทหลักในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในทุกภาคส่วนของสังคม

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทยยังอยู่ระหว่างการเริ่มต้นโครงการในการผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติซึ่งประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ที่มีวัฒนธรรมทรัพยากรและวัตถุดิบที่มากพอ แต่อาจขาดซึ่งนโยบายที่ชัดเจนจากทางภาครัฐ ประชาชนยังขาดความรู้และความเข้าใจ ความไม่สอดคล้องของภาคการศึกษากับตลาดแรงงาน โครงสร้างการผลิตที่ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานทางด้านระบบทรัพย์สินทางปัญญา อันเป็นการเอื้อต่อการจัดการองค์ความรู้และที่สำคัญ คือ การขาดซึ่งความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างแท้จริงโดยแสดงการเปรียบเทียบในตารางที่ 2.1 (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556)

ตารางที่ 2.1 สถานการณ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ

ประเทศที่พัฒนาแล้ว	ประเทศกำลังพัฒนา
1. อุตสาหกรรมที่ใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นสินค้า/บริการที่มีมูลค่าสูงสุดในเวทีการค้าโลก	1. อยู่ระหว่างการเริ่มต้นโครงการและผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติโดยสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม มีบทบาทมากกว่าสินค้าที่ใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ	2. มีวัฒนธรรมทรัพยากรและวัตถุดิบแต่ขาดซึ่งนโยบายรัฐบาลที่ชัดเจนในการปฏิบัติที่เป็นองค์รวม
3. ประชาชนของรัฐบาลตระหนักถึงการมีความรู้และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา	3. ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความรู้และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งยังขาดซึ่งพลังขับเคลื่อน

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก สถานการณ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ โดย พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556, วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์สถาบันพัฒนาศาสตร์, 7(1), 1-69.

2.2.5 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย

ชูวิทย์ มิตรชอบ (2553) กล่าวว่า แม้ว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความได้เปรียบจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไปแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการยากสำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยในการแข่งขันเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นโอกาสสำคัญในการต่อยอดการพัฒนาและสร้างมูลค่าในเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐซึ่งมีบทบาทหลักในการวางนโยบายต้องมีความเข้าใจในห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของการผลิตและช่องทางการจัดจำหน่าย รวมทั้งความเชื่อมโยงของเครือข่ายการผลิตส่วนต่าง ๆ เพื่อกำหนดนโยบายสนับสนุนหรือแทรกแซงให้เหมาะสม

นิสวันต์ พิษณุदारง (2553) สำหรับการรักษาชุมชนทรัพย์ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มั่นคงเพื่อเป็นทุนของประเทศที่ยั่งยืน มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต้องเริ่มจากความเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรมค่านึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างรอบคอบต้องเข้าถึงและร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นด้วยความไว้วางใจกัน เนื่องจากทุนวัฒนธรรมเป็นสมบัติสาธารณะชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม วิธีชีวิตชุมชนให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืนสามารถเผชิญผลกระทบการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามจากภายนอก โดยเฉพาะการครอบงำจากทุนนิยมที่เน้นผลกำไรมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ อาทิ การทำธุรกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นสำคัญอาจทำลายศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

2. การขับเคลื่อนทุนวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้องจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางผลักดันสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนให้ความสำคัญกับทุนวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีวางระบบบริหารจัดการที่เหมาะสมตลอดห่วงโซ่อุปทาน การศึกษาวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคและกลุ่มผู้บริโภค เพื่อสร้างตลาดในประเทศที่สามารถบริโภคสินค้าวัฒนธรรมที่มีคุณภาพได้ก่อนที่จะนำไปสู่การส่งออกในระยะต่อไป การพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมและการจัดการองค์ความรู้พร้อมทั้งวางระบบการติดตามประเมินผลภายใต้กระบวนการทำงานเป็นเครือข่ายทั้งหน่วยงานส่วนกลางภูมิภาค ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และกลุ่มประชาคม ตลอดจนพัฒนากฎหมายระเบียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจัง

3. ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ทั้งการศึกษาวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้งและการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมเข้ากับระบบเศรษฐกิจและการบริหารจัดการยุคใหม่ โดยปลูกฝังความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยตั้งแต่เด็ก สอดแทรกการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน สนับสนุนอาชีพที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพและความรู้ในด้านความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการทั่วไป โดยเฉพาะผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์

4. อนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ใกล้จะสูญหาย โดยจัดให้มีเวทีหรือช่องทางในการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาไทยจากรุ่นสู่รุ่นอย่างสม่ำเสมอ สร้างเครือข่ายวัฒนธรรมไทยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้พร้อมทั้งกำหนดมาตรการคัดกรองวัฒนธรรมจากภายนอก อาทิ มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางสังคม เพื่อให้เลือกรับแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

พวงแก้ว พรพิพัฒน์ (2553) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสังคมไทย ควรพิจารณาประเด็น ดังต่อไปนี้

1. สร้างเศรษฐกิจไทยให้เข้มแข็งบนฐานการผลิตที่แข็งแกร่งและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากการสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่แทนการพึ่งอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมที่สะสมมานานและเลียนแบบได้ยากมาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการให้มีศักยภาพ รวมทั้งการวิจัย พัฒนาสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง โดยเน้นการสร้างคุณค่าและผลิตภาพการผลิตให้กับสินค้าและบริการเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้โครงสร้างการผลิตของประเทศเข้มแข็งและแข่งขันได้ นอกจากนี้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งธุรกิจชุมชนที่มีทัศนคติและขีดความสามารถในการทำธุรกิจเชิงสร้างสรรค์พัฒนาธุรกิจให้เข้มแข็ง อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งด้านการออกแบบให้มีรูปแบบและบรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่นและคุณภาพมาตรฐาน ที่ได้รับการรับรอง การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์ที่ไทยมีศักยภาพทั้งขั้นตอนการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และกระบวนการทางการตลาดส่งผลให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนำไปสู่การปรับสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคมของคนเมืองกับชนบทระหว่างภาคเศรษฐกิจในประเทศและระหว่างประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก

2. เกิดสังคมสร้างสรรค์และสงบสุข เนื่องจากเงื่อนไขความสำเร็จของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและในด้านการทำงานสามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยการพัฒนาระบบการรับรู้และการคิดอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์จิตแห่งการรังสรรค์จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม โดยจิตแห่งการสร้างสรรค์ หมายถึง “การมีความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบ” เป็นการเปิดรับมุมมองใหม่ ๆ ทางความคิดและแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ออกนอกกรอบความคิดเดิม บนฐานคิดและแนวทางปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาสู่การเพิ่มศักยภาพพลเมืองไทยที่สามารถใช้คุณธรรมกำกับการใช้ความรู้ความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติยกระดับประชาชนทุกกลุ่มทุกพื้นที่ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการคิดสร้างสรรค์ตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีในระดับที่เพียงพอต่อการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและยกระดับรายได้ลดความแตกต่างระหว่างอาชีพและพื้นที่ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

3. สร้างเศรษฐกิจสังคมสีเขียว เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสีเขียวตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่ยั่งยืน ไม่เบียดเบียน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเตรียมพร้อมรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของราคา อาหาร และพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ใช้ความรู้ และภูมิปัญญา รวมทั้งต้องพึ่งการมีส่วนร่วมของทุกคนในการพัฒนาระบบการผลิตที่ใช้ความรู้ และเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีการใช้ ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมีผลต่อการลดปรากฏการณ์เรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโลกร้อน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสร้างสมดุลของระบบนิเวศ

อาทิ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์และการเลือกใช้พลังงานทดแทนบนฐานศักยภาพของพื้นที่ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นเพื่อมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

เสาวรภัย กุสุมา ณ อยุธยา (2553) กล่าวว่า นอกจากนี้เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถพัฒนาแบบยั่งยืนภายใต้ความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์สร้างสรรค์งาน ออกแบบ (สศบ.) ภายใต้สำนักงาน บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สบร.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย ดังนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมภายในประเทศเพื่อให้เอื้อประโยชน์ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ภาครัฐต้องให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสื่อสารและการคมนาคม การส่งเสริมการลงทุนทางด้านวิจัยและพัฒนา การจัดทาแหล่งเงินทุน การพัฒนา การศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้ง สร้างบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์การพัฒนาการตลาดสมัยใหม่และการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะ กฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญามีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มาจากกฎหมายและกฎระเบียบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไข ต่อไป

2. การบูรณาการและการดำเนินงานของหน่วยงานการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีกรอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก การดำเนินงานขับเคลื่อน การพัฒนาในระดับปฏิบัติจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบหลักและมีกรอบนโยบายและกลไก การขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนรวมทั้งมีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และ จัดทำแผนที่นำทางการพัฒนา (Roadmap) ขึ้นมาให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3. การศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ภาครัฐ ควรขับเคลื่อนในการทำการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5 สาขา คือ

3.1 มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ

3.2 เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม

3.3 งานช่างฝีมือและหัตถกรรม

3.4 อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์

3.5 การออกแบบและพัฒนาสินค้าสร้างสรรค์ การพัฒนาสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้ง 5 สาขาจะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำผลิตภัณฑ์และบริการออกสู่ตลาดทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ นอกจากนี้ควรมีการศึกษาและสร้างงานวิจัยที่มีการจัดทำฐานข้อมูลและมีระบบ การจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดมาตรฐานขอบเขตของอุตสาหกรรมและบริการ เศรษฐกิจให้ชัดเจน มีวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อเป็นประโยชน์ ต่อการประเมิน ติดตามผล และกำหนดนโยบายการพัฒนาลำดับ ต่อไป

4. การสร้างความตระหนักและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการ กล่าวคือ ภาครัฐควรมีการผลักดันและสนับสนุนผู้ประกอบการของไทยให้ได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่มีจุดเด่น และสามารถต่อยอดความคิด และนวัตกรรมเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตลาดและก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ดังนั้น การมุ่งหวังให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนที่ทรงประสิทธิภาพในระยะยาว จึงควรพิจารณาให้มีหน่วยงานหรือกลไกที่ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยง บูรณาการทั้งในระดับยุทธศาสตร์/นโยบายและระดับปฏิบัติที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ในสาขาต่าง ๆ ตามหน้าที่แล้วก็ตาม หากแต่ยังขาดการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอย่างเป็นองค์รวมที่จะใช้เป็นแผนที่นำทางการพัฒนาสำหรับการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ในทุกมิติซึ่งครอบคลุมไปถึงสังคมและคนที่มีความสร้างสรรค์ด้วยแล้วจะมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศไทยก้าวสู่ประเทศที่เน้นการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ที่สอดรับกันใน ทุกมิติอย่างจริงจัง

2.2.6 แนวคิดและค่านิยมของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (2559) และชัยพร วิเศษมงคล (2553) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออกและประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย อย่างเช่น จีน อินเดีย และเวียดนาม สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดจากการผลิตสินค้ารูปแบบเดียวกันในปริมาณมาก ๆ (Massproduction) โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบเครื่องจักรกลในโรงงานอุตสาหกรรมแทนการใช้แรงงานคนทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย ถูกลงและส่งผลต่อข้อได้เปรียบในการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลก ดังนั้นประเทศที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจหลายประเทศ เช่น อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ฮองกง สิงคโปร์เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น จึงหลีกเลี่ยงการผลิตสินค้าหรือบริการที่ต้องต่อสู้ด้วยกลยุทธ์ด้านต้นทุนและราคา พร้อมทั้งหันมาส่งเสริมนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพบุคลากรสร้างสรรค์ตามแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy” มากขึ้น ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ ได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกใน ค.ศ. 2001 โดย Howkins ซึ่งถือได้ว่ามีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์และการดำเนินธุรกิจจวบจนถึงปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (2552) กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง เศรษฐกิจ ประกอบด้วย อุตสาหกรรมที่ดำเนินการจากพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ความรู้ ความสามารถพิเศษ และความเชี่ยวชาญของบุคคลที่สั่งสมและถ่ายทอดจากคนรุ่นสู่รุ่นภายใต้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและสามารถสร้างความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจ

United Nations (2010) กล่าวว่า นอกจากนี้ The United Nations Conference on Trade and Development หรือ UNCTAD ซึ่งเป็นองค์กรร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนาได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้อย่างสอดคล้องกันว่าเป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยพื้นฐาน สิทธิทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์โดยหัวใจหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่บูรณาการระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีนวัตกรรมและทุนทางปัญญาเข้าไว้ด้วยกัน

จากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของแนวคิดสำคัญประการหนึ่ง คือ

1. การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ โดยใช้องค์ความรู้การศึกษา
2. การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ผนวกกับจุดแข็งในด้านความ

หลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นไทย

สรุปได้ว่า การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าและบริการเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยจากการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูกและใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองไปเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจังจะเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมไทยให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยใช้ทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศ

2.3 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างป้่าขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

- 3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- 3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- 3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน

เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติเงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

2.3.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเองเพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ของคนส่วนใหญ่โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาทแต่ให้ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ต้องทำตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันดีภายใต้ชื่อว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542, น. 9) มองว่าความพอเพียงมิได้มีความหมายในแง่เศรษฐศาสตร์เพียงด้านเดียวแต่มีความหมายเชิงปรัชญา จริยธรรม คุณค่าและปทัสถานทางพฤติกรรมสำหรับการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้านอีกด้วย นอกจากนี้ปรัชญาการพัฒนาที่เน้นทางสายกลางยังเป็นมัชฌิมพัฒนา 212 คือ เป็นความพอเพียงที่มีพลวัตและมีแง่มุมทางด้านปรัชญาด้านเศรษฐศาสตร์ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกและสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนที่สำคัญจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางการพัฒนาทางสายกลางแห่งความสมดุลและอาจเรียกว่า เป็นปรัชญามัชฌิมพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้

บุญเสริม บุญเจริญผล (2543, น. 39) อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักวิชาเศรษฐศาสตร์มีความหมายว่า เป็นวิธีการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวได้กินได้ใช้ ถ้าหากผลิตเหลือกินเหลือใช้จึงขายออกไป หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้างมิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียวแต่ต้องคิดที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อตนเองได้บริโภคด้วยนอกจากนี้การผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและการบริโภคพร้อมกันนั้นก็ร่วมมือกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์และให้ประสานงานกับเอกชนภายนอกด้วย เพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้แข็งแรงขึ้นอีก

พระธรรมปิฎก (2543, น. 34) ปรารภแห่งพุทธธรรมได้มองเศรษฐกิจพอเพียงในแง่วิถีสัจธรรมและจิตวิสัย ดังนี้ 1) มองอย่างวิถีสัจธรรม มองภายนอก คือ ต้องมีกินมีใช้ มีปัจจัยสี่เพียงพอที่เราพูดว่าพอสมควรอัตราซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ 2) ส่วนความหมายด้านจิตวิสัยหรือจิตใจภายใน คือ คนจะมีความรู้สึกเพียงพอไม่เท่ากัน บางคนมีเป็นล้านก็ไม่พอ บางคนมีนิดเดียวก็พอเป็นการเพียงพอทางจิต นอกจากนี้จากการประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำรัส สามารถสรุปรวมได้ดังนี้

1. การกู้เงินมาลงทุน ควรลงทุนในสิ่งที่รายได้คุ้มทุน บางเรื่องไม่มีรายได้เป็นการใช้จ่ายอย่างอ้อยอุนแฉก
2. การลงทุนอุตสาหกรรมเกษตร ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับอัตราดอกเบี้ยหรือกับสิ่งแวดล้อม อย่าให้ใหญ่เกินความจำเป็นและต้องมีฝ่ายสนับสนุนเกษตรกรในการเพาะปลูกวัตถุดิบ
3. การต่อสู้วิกฤติเศรษฐกิจ จะต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ทำงานหนัก มีความเพียรและอดทน
4. การผลิตการเกษตร ต้องพยายามผลิตสิ่งที่จำเป็นสำหรับตัวเองให้พอเพียงเสียก่อน จึงจะผลิตเพื่อขาย เช่น กรณีของผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อขาย ก็จะต้องปลูกข้าวเหนียวที่ตัวเองบริโภคให้เพียงพอด้วยเนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นองค์ความรู้ เป็นภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกิดขึ้นจากผลงานการปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่ผ่านการค้นคว้า ทดสอบ ทดลองตามหลักวิชาการ จนเกิดผลเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละคน ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

นนท์ กมลศิริพิชัยพร (2544, น. 254) ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ทรงเริ่มงานพัฒนาเมื่อกว่า 60 ปีที่แล้ว และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านการเกษตร การพัฒนาเพื่อการนำไปสู่ความทันสมัยเราเน้นการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ คือ เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขายและก็นำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็จะไปกู้เป็นแบบนี้มาโดยตลอดจนกระทั่งชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นที่มาของเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังจากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามีปัญหา จึงต้องหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาที่มีความเหมาะสมและยั่งยืน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเน้นให้มีการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้ผู้บริหารประเทศและประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้มาเป็นเวลานาน โดยทรงเน้นถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นไม่เน้นเพียงการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ในทางตรงกันข้ามพระราชดำรัสของพระองค์ดังกล่าวยังไม่ได้รับความสำคัญในทางปฏิบัติมากนักในช่วงนั้น อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยังไม่มีปัญหาที่รุนแรงการวางแผนพัฒนาประเทศและการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปจึงเป็นไปตามปกติ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งอีกครั้งหนึ่ง เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ โดยให้ตระหนักถึงการพัฒนาที่พอเพียงและแนวทางการพัฒนาประเทศที่สมดุล รวมถึงแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ประชาชนเริ่มตระหนักว่าถ้าได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมคงจะไม่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจและเมื่อเกิดปัญหาแล้วก็สามารถใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาได้อีกครหลายองค์การพยายามนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือการพัฒนาที่พอเพียงไปประยุกต์ใช้ด้วยความศรัทธา เพราะเห็นว่าได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สุนทร กุศลวัฒนารพงศ์ (2544, น. 55-56) ได้สรุปความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำรินี้ในสองลักษณะ คือ 1) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ 2) เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544, น. 285-290) กล่าวว่า วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ในหลวงได้มีพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เห็นภาพอันเป็นที่มาของการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งพระองค์ทรงให้สติในการกลับไปทบทวนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาโดยทรงให้ความหมายของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไว้ว่า “ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันกินไป” สิ่งที่พระองค์ทรงเน้นย้ำในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ วิถีปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงนั้นไม่ต้องทำทั้งหมดและขอเติมว่าถ้าทำทั้งหมดก็ทำไม่ได้ ถ้าครอบครัวหนึ่งหรือแม่หมู่บ้านหนึ่งทำเศรษฐกิจพอเพียงร้อยเปอร์เซ็นต์ก็จะเป็นการถอยหลังถึงสมัยหิน นอกจากนี้ยังทรงอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมไว้อีกว่า

“คำว่า พอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีประเทศไทยสมัยก่อนนี้พอมีพอกินมาสมัยนี้ ชักจะไม่พอมีพอกินจึงต้องมีนโยบายที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะทำให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบพอเพียง”

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544, น. 21) กล่าวว่าความพอเพียงตามความหมายของเศรษฐศาสตร์ คือ ให้หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิตตามหลักการพึ่งตนเอง ซึ่งมีรายละเอียด 5 ประการ ดังนี้

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ตั้งนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกเข็มต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงท้อถอยท้อแท้ให้พยายามต่อไป
2. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน
3. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติคือการส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่น สามารถเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดี ก็คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งมีมากมายในประเทศ
4. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง ทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทยและสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

5. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้มันไม่มีเงินก็ยังมีความ ขาว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปด้วย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544, น. 11-30) จึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิด และเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาไปใช้อย่างหลากหลายในปัจจุบัน รวมทั้งจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและตระหนักถึงประโยชน์จากการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการขับเคลื่อนการพัฒนาการทำความเข้าใจกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีควรจะนำเฉพาะเนื้อหาของพระราชดำรัสมาพิจารณาเท่านั้น แต่จำเป็นต้องเข้าใจถึงบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในขณะที่ยังมีพระราชกระแสรับสั่งด้วย ทั้งนี้เนื่องจากพระราชกระแสรับสั่งดังกล่าวได้สะท้อนความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น พระราชกระแสรับสั่งจึงถือเป็นการให้สติหรือให้ข้อคิดแก่คณะรัฐบาล ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน นักธุรกิจตลอดจนพสกนิกรทั่วประเทศ ให้นำกลับไปคิดใคร่ครวญไตร่ตรองเพื่อช่วยกันหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นพระบรมราโชวาท ในปี พ.ศ. 2517 ที่ว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น คือ ความพอดี พอกิน พอใช้” จึงมีความสำคัญต่อบริบททางการเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากขณะนั้นหลังจากเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการเมืองแห่งยุคประชาธิปไตย มีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิมากมาย จากการที่ประชาชนถูกปิดกั้นการใช้สิทธิดังกล่าวมานานตั้งแต่ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2500

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสในวาระและโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อน้อมนำมาให้บุคคลในทุกระดับได้ตระหนักถึงแนวทางการดำรงชีวิต ซึ่งค่อนข้างจะแตกต่างจากแนวคิดของนักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์ของประเทศในช่วงนั้น พระองค์ทรงใช้คำต่าง ๆ อาทิ พออยู่พอกิน, พอกินพอใช้, อยู่ดีกินดี, พอประมาณ, พอสมควร, พอเพียง และเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, น. 6) ร่วมกับองค์กรที่สนใจได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ทำการรวบรวม ประมวลและสังเคราะห์พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวาระต่าง ๆ เพื่อร่างเป็นข้อความหรือคำนิยามของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศ จึงได้กราบทูลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ข้อความเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียงกับบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในระดับบุคคลแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในการบริหารประเทศ บริหารองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และชัดเจน

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550, น. 5-6) ขณะเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2542 เป็นปีที่มีการเริ่มวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 อันเป็นแผนห้าปีที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีความประสงค์จะอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางหลักเพื่อชี้ทางการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับดังกล่าว แต่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น คือ ยังไม่มีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การตีความว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแปลว่าอะไรหรือความพอเพียงคืออะไร เป็นไปตามแนวคิดของแต่ละคน ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเหล่านี้ทำให้เป็นไปได้ยากที่จะนำมาประยุกต์และวางแผนการพัฒนาประเทศ

ต่อมาในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี พ.ศ. 2542 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เมื่อวันที่ 18-19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการขยายความสำคัญต่าง ๆ ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสนอต่อที่ประชุมความหมายเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิถีชีวิตและเศรษฐกิจทางสายกลางในทุกระดับพอเพียง การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและเหตุผลไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อสมดุลง ดังนี้

1. การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม
2. มีความสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์กับกบิวัตน์ท้องถิ่น
3. มีความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงินและภาคประชาชนกับสังคม

มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

4. โครงสร้างการผลิตที่สมดุลมีการผลิตที่หลากหลาย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดยั่งยืน พอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภูมิคุ้มกันที่ดี

4.1 ระบบเศรษฐกิจกับสังคมมีความยืดหยุ่นที่สามารถก้าวทันและพร้อมรับกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

4.2 การบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถป้องกันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วิกฤติ) ได้คุณภาพคน

4.2.1 การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจทางสายกลางได้นั้น คนต้องมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ มีพื้นฐานจิตใจ มีความสำนึกคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีเมตริมีความเมตตา มีความหวังดีให้กันและกัน

4.2.2 หลักการดำเนินชีวิต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบก่อนทำ มีวินัย

4.2.3 ภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต มีสุขภาพดีและมีศักยภาพ มีทักษะและความรอบรู้อย่างเหมาะสมในการประกอบอาชีพและหารายได้อย่างมั่นคงและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) กล่าวว่า ส่วนปัญหาสังคมก็มีมากเช่นกัน จากผลกระทบที่ประเทศไทยถูกใช้เป็นฐานทัพของสหรัฐอเมริกาเพื่อทำสงครามเวียดนามปัญหาโสเภณี เมียเช่า เด็กถูกครึ่ง ความไม่เป็นธรรม ได้สะท้อนถึงความไม่มีสุขในสังคมขณะนั้น นอกจากนี้จากการที่พระองค์ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ได้สะท้อนการวิเคราะห์ความเห็นของพระองค์

ต่อแนวทางการพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดปัญหาจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจเป็นหลักตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงกลางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2517) จึงทรงเน้นกรณีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้วจึงสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น คือ แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม นำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจขึ้นพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอกินก่อน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้เพื่อสร้างพื้นฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก่อนที่จะเน้นการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นไปต่อมา ในวันที่ 4 ธันวาคม 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาโดยทรงย้ำว่า “เรามีพอกอยู่ พอกิน” พร้อมทั้งยังทรงขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอกอยู่ พอกินและมีความสุข แต่เมื่อทิศทางการพัฒนาประเทศมิได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พระราชประสงค์ พระองค์จึงยังทรงงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรัสต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ การสร้างความพอกอยู่ พอกินให้กับประชาชนชาวไทยทุกคน โดยมีวิธีดำเนินการที่สรุปได้จากพระราชดำรัสในปีต่อ ๆ มา ซึ่งแสดงให้เห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1. การปรับปรุงสภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่เป็นปัญหา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสุวรรณภูมิ
2. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เน้นการประหยัดแต่ถูกหลักวิชาการ
3. ส่งเสริมการผลิตที่หลากหลาย (Diversification) เพื่อลดความเสี่ยงและช่วยให้เกิดกระแสรายได้ (Cash-Flow)
4. ส่งเสริมให้มีสถาบันหรือองค์กรเกษตรกรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

ประเทศไทย ในระหว่าง พ.ศ. 2531-2534 ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจ มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 10 เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การพัฒนาของประเทศ แต่ก็มีได้แก่ปัญหาความยากจนของชาวชนบทเป็นจำนวนมากได้ เกษตรกรจำนวนมากต้องสูญเสียที่ดิน เนื่องจากที่ดินราคาแพง เกษตรกรต้องการขายที่ดินมากกว่าใช้ทำกิน ขณะเดียวกันปัญหาสังคมในรูปแบบใหม่ คือ โรคเอดส์และยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าที่ได้เริ่มเป็นปัญหาใหญ่จึงเป็นการตอกย้ำว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะเป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้องกับการแก้ปัญหา พระองค์จึงได้นำเศรษฐกิจพอเพียงในรูปของทฤษฎีใหม่ออกเผยแพร่ ซึ่งทฤษฎีใหม่เป็นทฤษฎีที่เกิดจากประสบการณ์ของพระองค์ท่านจากการที่พระองค์ทรงได้ลงมือทดลอง ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

นอกจากนี้แล้ว พระองค์ยังเป็นห่วงในเรื่อง “ความโลภของคน” อันเป็นผลมาจากการที่เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วอย่างต่อเนื่องดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความพอเพียง พอสมควร ตามอัตภาพนั้นเป็นจุดเน้นของพระองค์มาโดยตลอดจุดเน้นดังกล่าวแท้ที่จริงมิได้เป็นประเด็นทางศีลธรรม แต่เป็นประเด็นของการลดความเสี่ยงอันเกิดจากสภาพความไม่แน่นอนในทุกด้าน โดยมีสภาพดิน ฟ้าและอากาศเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนสำหรับอาชีพทางการเกษตรกรรมซึ่งเมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 แล้ว พระองค์ได้ทรงขยายความให้เห็นถึงรูปธรรมของการไม่ประมาทตนของความโลภ ความเห็นแก่ได้โดยไม่คำนึงถึงผลได้ ผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่นอย่างละเอียด ซึ่งพระองค์ทรงมีหลักการในการทำโครงการว่า

จะต้องทำด้วยความรอบคอบและอย่าตาโตเกินไปและเมื่อมีปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่รุนแรงที่สุดในประเทศไทยเคยประสบมา จึงมีพระราชดำรัสที่มีการกล่าวอ้างกันอยู่เสมอว่า

ตามพระราชดำรัสดังกล่าว ซึ่งให้เห็นว่าพระองค์เข้าพระทัยว่าสาเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจที่ประเทศไทยประสบอยู่นั้น เนื่องจากประเทศไทยได้ดำเนินเศรษฐกิจแบบค้าขาย (Trade Economy) (นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร, 2544, น. 265) จึงได้ทรงเน้นย้ำว่า ถ้าสามารถจะเปลี่ยนไปทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยพระองค์ทรงใช้คำภาษาอังกฤษว่า Self Sufficient Economy ซึ่งก็ได้เน้นว่าอาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ของระบบเศรษฐกิจทั้งหมด มีความหมายว่าถ้าหากประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจแบบค้าขายทั้งหมดก็ขอให้ลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 75 และให้มีส่วนที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 25 ในส่วนนี้มีได้หมายความว่าจะไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนแต่ขอให้มีความสามารถที่จะพึ่งพาตัวเองในระดับพื้นที่ (ไม่ใช่เศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่แต่เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ)

1. ขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงบทเรียนจากการพัฒนาทำให้หลายหน่วยงานได้ให้ความสนใจและทำการค้นคว้าเพื่อพัฒนาความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนพัฒนาประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชดำริดังกล่าวเช่นกัน จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมพิจารณาถ้อยแถลงของพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และสรุปออกมาเป็นนิยาม ความหมายและอัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 9 และใช้ต่อเนื่องมาจนกระทั่ง ฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะเป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน มีศักดิ์ศรีในเวทีโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศที่เน้นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง รักษาความสมดุลและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงบูรณาการที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน อันนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนคนไทย

2. ปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 34-40) ได้กล่าวว่า จุดแข็งของสังคมไทยที่สามารถนำมาเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยทุนทางสังคมทุนทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 ทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม หมายถึงทุนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น และทุนทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นนวัตกรรม เทคโนโลยี เป็นต้น และ

2.1.2 ทุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้แต่สามารถรับรู้ได้ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความรู้ในสังคม ความสามัคคี ความไว้วางใจความเป็นชุมชน เป็นต้น กระบวนการขับเคลื่อนทุนทางสังคมเริ่มจากปัญหาชุมชน

โดยทั่วไปแล้วคนในชุมชนจะกระตือรือร้นรวมกลุ่มกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน การสร้างสำนึกร่วมกันในการร่วมมือกันแก้ปัญหาเกิดขึ้นอย่างธรรมชาตินำมาซึ่งกระบวนการของการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน เมื่อการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จชุมชนจำเป็นต้อง

สร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และร่วมมือกันสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน รวมทั้งนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาต่อไปด้วย กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 35) ร่วมมือกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ สำนึกกระบวนการมาตรฐานการสร้างเครือข่าย คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมมือกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ การสร้างกิจกรรมในการขับเคลื่อนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเผยแพร่เอกสารพระราชดำรัส จัดทำสื่อเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาดูงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้โครงการตามพระราชดำริทั่วประเทศ เป็นต้น

2.2 ปัจจัยการรวมกลุ่มและชุมชนเข้มแข็งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการที่จะนำพาสมาชิกกลุ่มให้รู้จักร่วมกันคิด เรียนรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแผนแม่บทชุมชนอย่างมีระบบโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะมีต่อกลุ่มเป็นหลักในการตัดสินใจ เมื่อแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้วต้องขยายออกไปสู่การสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น กลุ่มในเครือข่ายต้องร่วมใจกันทำงาน มีความสุจริตใจเป็นที่ตั้งจะเป็นส่วนเสริมให้การสร้างเครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลในการปฏิบัติอย่างแท้จริง การสร้างกิจกรรมการขับเคลื่อน คือ การสร้างผู้นำ มีการติดตามและประเมินผลสรุปทเรียนอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญ คือ มีสถานที่ในการทำงาน มีแหล่งเงินทุนและมีหลักสูตรที่จะเรียนรู้

2.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชนย่อมมีทรัพยากรที่แตกต่างกัน หลากหลาย ต้องมีกระบวนการสร้างจิตสำนึกชุมชนในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างองค์ความรู้ทำความเข้าใจในศักยภาพของทรัพยากรของชุมชนและประเทศ กำหนดข้อบังคับให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและร่วมกันเผื่อระวังไม่ให้เกิดการทำลายทรัพยากร อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรให้มีใช้อย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ผลของความสำเร็จและความล้มเหลวจากการพัฒนาที่ผ่านมาของสังคมไทย โดยเฉพาะผลจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่คำนึงถึงอนาคตอย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 ชั้นแล้ว ชุมชนยังต้องเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการนำผลของการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้สามารถอยู่รอดได้ด้วยการเตรียมพร้อมสร้างภูมิคุ้มกันสังคมให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การรู้จักเลือกสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างผลกระทบในแง่บวกและสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบในแง่ลบ ดังนี้

1. เพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน เพื่อให้รู้จักตนเองมีศักยภาพการเรียนรู้ รู้จักทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเองในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนเองมีอยู่ให้สามารถทำความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดปัญญา ความรู้ คือ รู้เขารู้เรา ทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและระดับโลก เพื่อจะผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อมและรู้จักใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี

2. สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีการสนับสนุนในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับการจัดการชีวิตตนเอง จัดการภายในครอบครัว จัดการในชุมชนและวิสาหกิจระดับต่าง ๆ โดยอาจเริ่มจากการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส การจัดทำบัญชีที่ดี การมีส่วนร่วมรับฟังความคิดของผู้อื่น การปฏิบัติ

ที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายและการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการจำหน่าย รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย

3. ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นองค์รวมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์ที่ทำให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและมุ่งรักษาความสมดุลของการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทุนทั้งสามด้านอย่างเท่าเทียมกัน ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางทรัพยากร โดยแต่ละท้องถิ่นแม้จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ต่างกันไปตามลักษณะ สาเหตุและบริบทของ แต่ละพื้นที่แต่ก็สามารถสร้างเครือข่ายแห่งความร่วมมือ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและผลประโยชน์ระดับชาติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้างของตนเองหรือจากการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอด และเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำไม่ได้ใช้เงินตราเป็นตัวตั้ง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มากกว่า 40 ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาให้รอดพ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทุนนิยมและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของโลก ในขณะที่เดียวกันจะเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม การดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงได้ชี้ให้เห็นถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ได้กลายเป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชนอย่างกว้างขวาง จนเป็นทิศทางเศรษฐกิจที่พึงประสงค์ของประเทศโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้อัญเชิญเป็นปรัชญาเพื่อนำทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 9 จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นฉบับที่ 11 ด้วยความเชื่อมั่นว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถนำพาประเทศไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนได้ โดยในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึง ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงกับบริบทการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมไทย การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภักดี รัตนมุขย์ (2561) ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งหลังจากเกิดวิกฤตแล้วอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ตกลงมาอยู่ที่ระดับ 3-4 มาเกือบ 20 ปี จวบจนปัจจุบันสถานการณ์ที่เรียกว่า ติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลางสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยไม่สามารถที่จะขยับขึ้นไปแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ อาทิ อิตาลี ญี่ปุ่น หรือ เกาหลีใต้ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็ไม่สามารถขยับลงมาแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยการผลิตสินค้าต้นทุนต่ำด้วยแรงงานจำนวนมากและราคาถูกอย่างจีน หรือเวียดนามใต้ประเทศไทยติดอยู่ตรงกลางที่เรียกว่า “Struck in the Middle”

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามแนวทางอุตสาหกรรมแบบเดิมไม่เพียงพอที่จะทำให้ประเทศไทยอยู่รอด อุตสาหกรรมในปัจจุบันที่ทำรายได้ดีมีให้อุตสาหกรรมการผลิตอยู่ในอดีตแต่เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถเป็นฐานให้พัฒนาเศรษฐกิจได้ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2552) ประเทศพัฒนาแล้วจึงใช้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจและผลักดันสินค้าและบริการเหล่านั้นให้มีมูลค่าสูงในเวทีการค้าโลกการค้าเป็นการดั่งกล่าวเป็นไปภายใต้แนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (UNCTAD, 2008) อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา นวัตกรรม องค์ความรู้ เล็กเป็นทุนนิยมที่ยึดติดวัตถุเหมือน

ในอดีตปรับเป็นทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับความเป็มนุษย์ รวมถึงการพัฒนาคน สร้างวัฒนธรรม ค่านิยมในการใช้ชีวิตของคนไทยให้เข้ากับเป้าหมายของรัฐบาลในยุคไทยแลนด์ 4.0 เศรษฐกิจในอนาคตจะเน้นท้องถิ่นชุมชน ความเป็นไทย (กองบริหารงานวิจัยและประกัน คุณภาพการศึกษา, 2559) โดยกำหนดแนวทางพัฒนาประเทศให้เป็นกลไกใหม่ในการขับเคลื่อน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) ประเทศและประชากรมีรายได้สูง โดยวางเป้าหมายให้เกิดผลการพัฒนาภายใน 5-6 ปีนี้ คล้าย ๆ กับการวางภาพ อนาคตทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา “A Nation of Makers” อังกฤษ “Design of Innovation” หรือประเทศเกาหลีใต้ที่วางโมเดลเศรษฐกิจในชื่อ “Creative Economy” เช่นกัน (Swann, 2009) ในโลกของการแข่งขัน เพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศนั้น จำเป็นต้องมีการปรับกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเน้นการใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ แทนการเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะหมดไป เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ในอดีตประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเน้นการเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เน้นอุตสาหกรรมเบาและพัฒนาสู่อุตสาหกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น แต่สิ่งที่ประเทศไทยนั้นพบปัญหา คือ ไม่มีรากฐานที่แข็งแรงของตนเอง ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ ความแตกต่าง และเอกลักษณ์ที่ชัดเจนเท่านั้นที่สามารถทำให้เราอยู่รอดได้ “ความคิดสร้างสรรค์” จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “เศรษฐกิจไทยแลนด์ 4.0” ทุนของประเทศไทยมีอยู่ 4 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุนทางกายภาพ ทุนทางด้านทรัพยากรมนุษย์ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมจะเป็นทุนตัวที่ 5 เป็นส่วนผสมที่บูรณาการกับทุกต้นทุนให้ออกมาเป็นเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ (Creative

Economy) เศรษฐกิจไทยในอนาคตจะเปลี่ยนจากโลกาภิวัตน์เป็นเน้นท้องถิ่นชุมชนคงสมความเป็นไทย อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงในโลกทุกวันนี้จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง 3 อย่าง คือ วัฒนธรรมในการใช้ชีวิต วัฒนธรรมในการเรียนรู้ และวัฒนธรรมในการทำงานเพื่อไปสู่คนไทย 4.0 (กองบริหารงานวิจัย และประกันคุณภาพการศึกษา, 2559) รัฐบาลจึงพยายามขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมผ่านความคิด สร้างสรรค์โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ภาคอุตสาหกรรมไปสู่ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561-2580) ได้กำหนดขอบเขตขนาดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยยึดตามรูปแบบขององค์การสหประชาชาติด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) และปรับเปลี่ยนตามรูปแบบของ ยูเนสโก โดยจำแนกประเภทอุตสาหกรรม สร้างสรรค์ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้ กลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม เช่น อาหาร ไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การแปรรูป สมุนไพรไทย ฯลฯ กลุ่มศิลปะและการแสดง เช่น การแสดง โขน การแสดงหุ่นละครเล็ก การรำยรามนรนาท ฯลฯ กลุ่มสื่อสมัยใหม่ เช่น งานภาพยนตร์ งานเพลง งานแอนิเมชัน งานโฆษณา ฯลฯ กลุ่มงานออกแบบ เช่น สินค้าของผู้ประกอบการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงออกแบบมาช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถส่งออกสู่ตลาดโลกได้เป็นจำนวนมาก หรือ TREND Book ของสถาบันวิจัยแพชชั่นแห่งประเทศไทยที่เกิดขึ้นเพื่อให้นักออกแบบไทย สามารถเข้าถึงข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการบริโภคสินค้าสิ่งทอและแฟชั่น จากการพิจารณาขอบเขตของเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ทำให้เห็นขอบข่ายของเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ได้ขยายตัวมาก ดังที่ Hawkins เสนอว่าขอบข่ายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทำให้เศรษฐกิจสามารถก้าวข้ามจากเรื่องเศรษฐกิจไปสู่เรื่องวัฒนธรรมไปสู่เรื่องการออกแบบและในที่สุดจะไปสู่ทุกกิจกรรมของมนุษย์ (UNCTAD, 2008) ถ้าจะเลือกพัฒนาประเทศตามแนวทางระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม (Efficiency-Driven and Innovation-Driven Economy) โดยการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นแนวทางเมื่อมีความสร้างสรรค์แล้วก็ต้องจำหน่ยได้ดังที่ Hawkins (2011) ได้อธิบาย ความเชื่อมโยงระหว่างความคิดสร้างสรรค์

Eugene Bardach (1980) การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ เกมของกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด ทฤษฎี และการวิจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Mazmanian and Sabatier (1989, pp. 20-21) การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หมายถึง การนำการตัดสินใจนโยบายที่ได้กระทำไว้ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

Cheema and Rondinelli (1983, p. 16) การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การนำนโยบายหรือแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จจากความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การศึกษาถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อการปรับปรุงนโยบายให้มีความเหมาะสมมากขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Thai Local Wisdom) นักวิชาการกล่าวถึงคำนี้ไว้หลากหลาย บ้างเรียกว่า ภูมิปัญญาชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทยโดยสรุปแล้วจะหมายถึงความรู้ ความสามารถ ของชุมชนที่ได้รับการสั่งสมถ่ายทอดกันมาในท้องถิ่นต่าง ๆ นำมาปรับใช้กับความรู้และประสบการณ์ ของตนเองก่อให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและชุมชนในท้องถิ่น ความเป็นท้องถิ่น จำแนกได้ตามภูมิศาสตร์ คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาค กลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านยังมีลักษณะหลากหลายอีกเช่นกัน บ้างศึกษาตามคุณลักษณะ เช่น ความเชื่อ การดำรงชีวิตผลงานศิลปหัตถกรรม กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้ บ้างศึกษา จำแนกตามผลผลิตและการใช้งานของภูมิปัญญา โดยแบ่งออกเป็นด้านการทำมาหากิน การรักษาโรค การกินอยู่ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ศาสนา และขนบธรรมเนียม ประเพณี การจัดการ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถจัดการหรือ ดำเนินงานสืบต่อได้หลายรูปแบบ เช่น การอนุรักษ์ คือ การปฏิบัติตามแบบดั้งเดิม เช่น การปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งดั้งเดิมที่เลือนหายไป เช่น การรื้อฟื้น อาหารพื้นบ้านหรือสมุนไพรที่มีประโยชน์แต่ไม่ได้นำมาใช้ในปัจจุบัน อาทิ น้ำหนั่งที่ทำจากหนั่งควาย เป็นภูมิปัญญาในการถนอมอาหารของชาวบ้าน การประยุกต์ คือ การปรับหรือประสานความรู้ใหม่ และความรู้เก่าเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การใช้สมุนไพรควบคู่กับ ยา สมัยใหม่ การสร้างใหม่ คือ การคิดค้นใหม่โดยอาศัยคุณค่าดั้งเดิม เช่น การสร้างธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ

ดังนั้น ภูมิปัญญาเป็นภาพสะท้อนแนวคิด ศิลปวัฒนธรรมไทยจะเห็นได้จากการพัฒนาทาง สังคมไทยห้าทศวรรษที่ผ่านมามุ่งเน้นการนำพา ประเทศสู่เทคโนโลยีทำให้สังคมไทยถูกปรับเปลี่ยน จากสังคมประเพณีสู่สังคมแห่งโลกอุตสาหกรรมด้วยการลอกแบบสำเร็จของการพัฒนาในวิถีชีวิต แห่งโลกตะวันตกที่เน้นการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาประเทศจึงวางอยู่บนแนวคิด ของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่ให้ความสำคัญกับการสะสมเงินทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นเงื่อนไขที่กำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมและยังมีความเชื่อมั่นว่า การพัฒนาประเทศในทิศทางนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการรังสรรค์คุณภาพชีวิตและสร้างสังคมที่ดีจากการลด ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เป็นฐานใหญ่ที่สำคัญของประเทศประกอบกับ การเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่ประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ การปฏิวัติ สังคมโลกจึงก่อเกิดจากการเคลื่อนไหวแนวคิดที่แทรกซึมในสังคมจนกลายเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ และพัฒนา อาจมีการตื่นตัวกับแนวคิดการได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติที่เป็นพลังในการสนับสนุน โดยเฉพาะการหันกลับมาองรากฐานกระบวนการคิดแห่ง ปัญญาที่คนในอดีตได้แสดงภูมิแห่งความรู้ ที่ได้รับจากธรรมชาติมาประยุกต์และบรรจงสร้างความเป็นตัวตนสอดแทรกเขว่นปัญญาเพื่อสร้างมรดก ทางศิลปวัฒนธรรมให้กับชนรุ่นหลัง (ยศ สันตสมบัติ, 2540) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้านที่กลุ่มงานนี้ต้องอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนไทยต้องใช้ความพิถีพิถัน กลั่นกรอง ผลงานอันเกิดจากวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดกันมายาวนานจนเป็น เอกลักษณ์ เป็นความสุข เป็นความภูมิใจในตนเอง เป็นความรัก และการช่วยเหลือกันของชุมชน หากแต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาส่วนใหญ่เดินตามรอยการพัฒนากระแสหลัก คือ การแข่งขัน

ทางเศรษฐกิจทุนนิยมที่มุ่งเน้น ความเจริญด้านวัตถุที่มืองค์ประกอบซับซ้อนในระบบการตลาด การพัฒนาดังกล่าวเป็นต้นแบบที่ทำให้เราเดินตามรอยไปอย่างไม่รู้ตัวไม่รู้ว่าจะเดินไป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า ตัวแบบ (Models) ช่วยลดความซับซ้อนของความเป็นจริงช่วยระบุให้เห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญช่วยให้เห็นถึงความสอดคล้องกับความเป็นจริง ช่วยให้การสื่อสารมีความหมาย ช่วยให้รายละเอียดโดยตรงและการวิจัยในนโยบายและช่วยแนะนำคำอธิบายของนโยบายสาธารณะ

2.5 แนวคิดฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.1 ฐานคติ หมายถึง ความจริงที่ได้รับการยอมรับจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางโดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความพอประมาณ การดำรงอยู่ของความมุ่งมั่นภายในจิตใจของนักปกครองข้างต้น ได้ถูกทำลายทดสอบ และทวนย้ำจากแรงกดดันของภาวะแวดล้อมมาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งจากปัจจัยภายนอก คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปและปัจจัยภายใน คือ ระบบราชการ โครงสร้าง และทรัพยากรทางการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ฐานคติความเชื่อ และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีบริโภคนิยม วัตถุนิยม และความเป็นปัจเจกบุคคล โดยยึดถือประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ สาธารณะ

บริบทและภูมิสังคมรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นทั้งภัยคุกคามและโอกาสให้นักปกครองทุกคนต้องปรับตัวให้เกิดดุลยภาพของบทบาทหน้าที่ระหว่างราชการกับความเป็นส่วนตัวให้ได้อย่างเหมาะสม ผู้เขียน จึงขอเสนอแนวคิดที่ปรากฏเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถปฏิบัติได้และเป็นไปอย่างยั่งยืน คือ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการบริหารราชการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความ 2 รอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ความพอเพียงมิได้มีความหมายในแง่เศรษฐศาสตร์แต่เพียงด้านเดียว แต่มีความหมายเชิงปรัชญา จริยธรรม คุณค่าและปทัสถานทางพฤติกรรมสำหรับการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้านอีกด้วย เป็นปรัชญาการพัฒนาที่เน้นทางสายกลาง เป็นความพอเพียงที่มีพลวัต (Dynamic) และมีแง่มุมทางด้านปรัชญาและด้านเศรษฐศาสตร์ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น

ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกภายในและสามารถพึ่งตนเองได้ การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาที่สมดุลให้ความสำคัญเรื่องความเสมอภาคและความเป็นธรรม คือ การพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของชนรุ่นปัจจุบันที่คำนึงถึงชนรุ่นอนาคตเป็นกรอบบูรณาการ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชนรุ่นปัจจุบันและอนาคตแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญเรื่องการบูรณาการระหว่างการพัฒนาอนุรักษ์และการพัฒนาสำหรับเป็นพื้นฐาน ในกระบวนการตัดสินใจนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาที่มีดุลยภาพ ทั้งนี้การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นทัศนภาพใหม่ของการพัฒนา โดยมองว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ ในลักษณะพลวัตระหว่างเป้าหมายของ 3 ระบบย่อย กล่าวคือ ระบบชีวภาพ ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม

ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2545) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ปัญหาการพัฒนาและได้เสนอกรอบนโยบายการจัดการบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยกำหนดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ความผาสุก ความอยู่ดีมีสุข หรือความเป็นอยู่ที่ดี ของประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบของความยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัยที่ประสานสัมพันธ์ เป็นระบบที่เกื้อหนุน รวม 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นธรรมในสังคม 2) ความอยู่รอดด้านเศรษฐกิจ 3) ความสมดุลของระบบนิเวศ 4) การอนุรักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติ 5) การยอมรับเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 6) การเสริมสร้างสมรรถนะด้านสถาบันยอมรับได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน มีรากฐานสำคัญจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งนำไปสู่ความมั่งคั่งและความสุขอย่างแท้จริง โดยนัยนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงมีความหมายเป็นทั้งมาตรการเร่งด่วน และในขณะเดียวกันเป็นการฟื้นฟูและวางรากฐานทางจิตสำนึกและวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่ และคุณภาพชีวิตในสังคมโลกซึ่งมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพื้นฐานซึ่งเป็นแกนของการจัดการวิถีชีวิต ที่เป็นพื้นฐานของการจัดการภาครัฐ ทั้งภูมิธรรม ภูมิปัญญาและภูมิคุ้มกันสู่ภูมิสังคมที่สมดุลและความผาสุกที่ยั่งยืน นักปกครอง คือ เป็นนักบริหารงานภาครัฐที่สำคัญเป็นกลไกปฏิสัมพันธ์กับประชาชน และสร้างความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการบริหารราชการ ดังนั้นนักปกครองต้องยึดถือทั้งหลักกฎหมาย ความเป็นธรรมในสังคม การดูแลผู้ด้อยโอกาส ความสงบ เรียบร้อย ความมั่นคง และความสงบสุข ของประเทศโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติราชการ เพื่อให้เป็นพลังแห่งจิตใจและเป็นหลักในการปฏิบัติตน

2.6 บริบททั่วไป

2.6.1 จังหวัดชัยภูมิ

แต่เดิมเมืองชัยภูมิก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยสันนิษฐานว่ามีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยเมืองชัยภูมินั้นถือเป็นเส้นทางคมนาคมที่พัฒนาจากภาคกลางเข้าสู่ภาคอีสาน ปรากฏหลักฐานจากใบเสมาบ้านกุดโจ่งในอำเภอเมือง และใบเสมานครกาหลงที่อำเภอคอนสวรรค์ และมีกลุ่มประชาชนชาวมอญญูฮูร์ ซึ่งเป็นมอญโบราณทวารวดีอาศัยอยู่ทางขอบสันเขาตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดในเวลาต่อมาเมื่ออิทธิพลทวารวดีเสื่อมลงอิทธิพลของขอมก็เข้ามาแทน ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับจังหวัดอื่น ๆ ของอีสานในเวลานั้น ปรากฏหลักฐาน เช่น ปรากฏคูในอำเภอเมือง และบ้านแท่น กู่แดง ในอำเภอบ้านเขว้า เป็นต้น ส่วนในสมัยสุโขทัยสันนิษฐานว่าชัยภูมิน่าจะเป็นเมืองหนึ่งที่สุโขทัยครอบคลุมอีกด้วย (เดิมสะกดว่า ไชยภูมิ) เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางของประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่บนสันขอบของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปจึงประกอบด้วยป่าไม้และภูเขาร้อยละ 50 ของพื้นที่จังหวัด นอกนั้นเป็นที่ราบสูงบริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบมีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาตั้งเรียงรายจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ซึ่งจังหวัดชัยภูมิ สามารถแบ่งภูมิประเทศของจังหวัดออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) พื้นที่ราบในฝั่งแม่น้ำ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 180-300 เมตร ได้แก่ บริเวณพื้นที่ราบเรียบ ความลาดเอียงของพื้นที่อยู่ระหว่าง ร้อยละ 0-2 ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 13 ได้แก่ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตอำเภอมืองชัยภูมิ อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอจัตุรัส อำเภอเนินสง่า บริเวณนี้จะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง 2) พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นอยู่ตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นแนวยาวตามทิศเหนือ-ใต้ ตามแนวเทือกเขาแดงพญาเย็น มีความสูงประมาณ 300-500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอมืองชัยภูมิ อำเภอหนองบัวระเหว อำเภอบ้านเขว้า อำเภอแก้งคร้อ อำเภอเทพสถิต อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ และอำเภอบ้านแท่น 3) พื้นที่สูงและภูเขา สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลอนลึกและภูเขาในเขตเทือกเขาแดงพญาเย็น มีความสูงตั้งแต่ 500-มากกว่า 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอหนองบัวระเหว อำเภอเทพสถิต อำเภอคอนสาร อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอภูเขียว อำเภอแก้งคร้อ อำเภอภักดีชุมพล อำเภอซับใหญ่ และพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอมืองชัยภูมิจุดสูงสุดของจังหวัดชัยภูมิ คือ ภูเขาโป่งทองกลาง มีความสูง 1,336 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลในเขตพื้นที่อำเภอหนองบัวแดง

2.6.1.1 เศรษฐกิจ

ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดชัยภูมิ มีขนาดเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด 53,278 ล้านบาท มีผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ย/คน/ปี 55,665 /คน/ปี อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 2.9 และคาดว่า ในปี พ.ศ. 2559 จังหวัดชัยภูมิ จะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด 60,248 ล้านบาท หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ย/คน/ปี 63,079 บาท/คน/ปี หรือมีอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 13.1 (รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดชัยภูมิ ฉบับที่ 3/2560) การจ้างงานมีจำนวนคนงานทั้งสิ้น 23,623 คน อำเภอที่มีการจ้างงานมากที่สุด คือ อำเภอจัตุรัส 7,801 คน รองลงมา คือ อำเภอมืองชัยภูมิ 4,269 คน อำเภอแก้งคร้อ 3,704 คน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 2,274 คน อำเภอภูเขียว 1,557 คน ตามลำดับ ประเภทอุตสาหกรรมที่จ้างงานมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ มีข้อมูลในทำเนียบโรงงานทั้งสิ้น 32

โรงงาน มีการจ้างงานทั้งสิ้น 17,917 คน คิดเป็นร้อยละ 75.84 ของแรงงานทั้งหมด สำหรับแหล่งที่ตั้งสำคัญของโรงงานอุตสาหกรรม พิจารณาจากความหนาแน่นของโรงงาน ขนาดเงินลงทุน และจำนวนการจ้างงาน ได้แก่

1) อำเภอเมือง เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานตั้งอยู่หนาแน่นมาก เป็นอันดับ 1 และมีจำนวนการจ้างงานสูงเป็นอันดับ 2 ของจังหวัดชัยภูมิ

2) อำเภอจัตุรัส มีจำนวนโรงงานตั้งอยู่หนาแน่นเป็นอันดับ 2 มีจำนวนการจ้างงานสูงเป็นอันดับ 1 ของจังหวัด และมีเงินทุนภาคอุตสาหกรรมสูงเป็นอันดับที่ 2 ของจังหวัดชัยภูมิ การจ้างแรงงานที่สูงเป็นอันดับ 1 ของจังหวัดเป็นการจ้างงานในประเภทอุตสาหกรรมสิ่งทอ

3) อำเภอแก้งคร้อ เป็นแหล่งที่ตั้งสำคัญของกลุ่มอุตสาหกรรมถักทอ การตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นพื้นที่ที่มีการจ้างแรงงานสูงเป็นอันดับ 3 ของจังหวัดชัยภูมิ

4) อำเภอภูเขียว เป็นแหล่งที่ตั้งสำคัญของอุตสาหกรรมเกษตร (น้ำตาลทราย) ผลิตเอทานอล การผลิตกระแสไฟฟ้า และการผลิต Particle Board มีเงินทุนภาคอุตสาหกรรมสูงเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดชัยภูมิ

5) อำเภอบำเหน็จณรงค์และอำเภอหนองบัวระเหว เป็นแหล่งที่ตั้งสำคัญของอุตสาหกรรมแปรงไม้สำหรับแปรงล้าง อำเภอบำเหน็จณรงค์ เป็นแหล่งที่ตั้งเหมืองโปแตชของโครงการอาเซียน

6) ส่วนในพื้นที่ของอำเภอที่เหลือ คือ คอนสวรรค์ บ้านเขว้า เกษตรสมบูรณ์ หนองบัวแดง เทพสถิต บ้านแท่น คอนสาร ภูคัฒชุมพล เนินสง่า และอำเภอซับใหญ่ แม้สถานภาพปัจจุบันจะบ่งชี้ว่ามีธุรกรรมอุตสาหกรรมตั้งอยู่เบาบางแต่มีหลายพื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่เข้มแข็ง เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหม สิ่งถักทอ ในอำเภอคอนสวรรค์ บ้านเขว้า เนินสง่า เทพสถิต

2.6.1.2 ท่องเที่ยว

จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมเยือน ในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 1,505,718 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ซึ่งมีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมเยือน 1,418,833 คน รวมทั้งสิ้น 86,885 คน หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.12 และมีรายได้จากการท่องเที่ยว ในปี 2559 จำนวน 1,639.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยว 1,467.85 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 171.95 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 11.71 มีจำนวนห้องพัก 2,612 ห้อง จำนวนผู้เข้าพักแรม 744,179 คน มีอัตราการเข้าพัก ร้อยละ 54.44

2.6.1.3 แหล่งท่องเที่ยว

1) ทุ่งดอกปทุมมาดอกกระเจียวชาวที่ผาก่อรักอนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล อำเภอเมือง

2) ศาลเจ้าพ่อพระยาแล อำเภอเมือง

3) ศาลเจ้าพ่อหลวงบรรเทา (ศาลหลักเมืองจัตุรัส) อำเภอจัตุรัส

4) วัดศิริพงษ์าวาส (พระธาตุเจดีย์ศรีมหาเมฆ)

5) วัดสระหงษ์ อำเภอเมือง

6) น้ำตกตาดฟ้า

7) วัดศิลาอาสน์ อำเภอเมือง

8) พระปรางค์กู่ อำเภอเมือง

- 9) ไบเสมาบ้านกุดโง้ง อำเภอเมือง
- 10) น้ำตกผาเอียง
- 11) ประตูลง
- 12) วัดชัยภูมิพิทักษ์ (ผาเกิ้ง) อำเภอหนองบัวแดง
- 13) หมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า
- 14) หมู่บ้านท่องเที่ยวไหม นครชัยบุรินทร์ บ้านส้มป่อย อำเภอจัตุรัส
- 15) กู่แดง อำเภอบ้านเขว้า
- 16) วัดกุแผลด อำเภอเมือง
- 17) มอหินขาว อำเภอเกษตรสมบูรณ์
- 18) ถ้ำแก้ว
- 19) จุดชมวิวเทือกเขาพังเหย อำเภอเทพสถิต
- 20) บึงวาง อำเภอคอนสวรรค์
- 21) พระพุทธรูปใหญ่สมัยทวารวดี อำเภอคอนสวรรค์
- 22) ศูนย์รวมไม้ดัดบ้านแซ้ อำเภอภูเขียว
- 23) พระธาตุหนองสามหมื่น อำเภอภูเขียว
- 24) แหล่งทอผ้าชิตบ้านโนนเสลา อำเภอภูเขียว
- 25) เขื่อนจุฬาภรณ์ อำเภอกอนสาร
- 26) หาดน้ำพรม
- 27) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว-ทุ่งกะมัง อำเภอภ
- 28) สถานีวิจัยเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว
- 29) น้ำตกเทพนา
- 30) น้ำตกเทพประทาน
- 31) บึงละหาน อำเภอจัตุรัส
- 32) รอยเท้าและซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ อำเภอหนองบัวแดง
- 33) ศาลปู่ดั่ง-ย่าดี อำเภอหนองบัวแดง
- 34) เขื่อนลำปะทาว อำเภอแก้งคร้อ
- 35) วัดชัยสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ
- 36) พระแท่นบัลลังก์ อำเภอบ้านแท่น
- 37) พระจ้ำง อำเภอเนินสง่า
- 38) สวนรุกขชาติน้ำผุดทัพลาว อำเภอกอนสาร
- 39) ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ถ้ำแก้ว
- 40) พระพุทธบาทเทือกแก้วสี่รอยเขายายหอม
- 41) พระพุทธบาทเขาแก้วพิสดาร (เขาน้อย)
- 42) พระพุทธบาทวัดหลักศิลา
- 43) เขาพระบาท
- 44) วัดถ้ำฮวงโป อำเภอกอนสาร

- 45) วัดถ้ำพญาช้างเผือก อำเภอคอนสาร
- 46) สะพานสวนหมากบ้านนาเงิน อำเภอคอนสาร
- 47) ปราสาทภู อำเภอบ้านแท่น
- 48) ภูคิง อำเภอเกษตรสมบูรณ์
- 49) พระพุทธบาทสวนป่าโพธิธรรม
- 50) เมืองพระศรีอารีย์
- 51) วัดปราสาทดิน อำเภอภักดีชุมพล
- 52) ป่าปรังพินปี อำเภอเกษตรสมบูรณ์
- 53) ตาดร้อยรู อำเภอบ้านเขว้า
- 54) พระพุทธบาทภูชาติ
- 55) พระธาตุชัยภูมิ อรุณธรรมสถาน อำเภอแก้งคร้อ
- 56) พระประธาน 700 ปี วัดเจติย์
- 57) อุทยาน สวนสาธารณะ และสวนพฤกษศาสตร์ลานกางเต็นท์ อุทยานแห่งชาติ

ไทรทอง

ชัยภูมิ เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติทั้งภูเขาและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็น 1 ใน 5 จังหวัด (5 จังหวัด ที่ประกาศเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, จังหวัดนครราชสีมา-แม่น้ำมูล-ลำมูลบน-ลำตะคอง, จังหวัดชัยภูมิ-แม่น้ำชี-ลำน้ำพรม-ลำน้ำเซิน, จังหวัดเลย-แม่น้ำเลย-ลำน้ำพอง-แม่น้ำเหือง, จังหวัดอุดรธานี-แม่น้ำสงคราม-แม่น้ำป่าว-ลำน้ำห้วยหลวงและจังหวัดสกลนคร-แม่น้ำสงคราม-ลำน้ำพุง-ลำน้ำก่ำ) ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- 1) มีอุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่สำคัญ ดังนี้
- 2) อุทยานแห่งชาติตาดโตน ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
- 3) อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยต้อน อำเภอเมือง

ชัยภูมิ

- 4) อุทยานแห่งชาติไทรทอง ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลวังตะเฆ่ อำเภอหนอง

บัวระเหว

- 5) อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่อำเภอเทพสถิต
- 6) อุทยานเขื่อนลำน้ำพอง ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านฝ้อ อำเภอหนองเรือ

จังหวัดขอนแก่น (ขอนแก่น-ชัยภูมิ)

- 7) อุทยานเขื่อนน้ำหาว ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่อำเภอโนนหาว จังหวัดเพชรบูรณ์

(เพชรบูรณ์-ชัยภูมิ)

- 8) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ตั้งอยู่ที่ตำบล

ทุ่งลุยลาย อำเภอคอนสาร

- 9) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ ที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ตั้งอยู่

ที่ตำบลตะแบก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ (เพชรบูรณ์-ชัยภูมิ)

- 10) สวนพฤกษศาสตร์สวนรุกขชาติน้ำมุดทพลา

- 11) สวนพฤกษศาสตร์สวนรุกขชาติ 100 ปี กรมป่าไม้ (ภูคุ้มข้าว) ชัยภูมิ

2.6.1.4 วัฒนธรรม

การแต่งกายแบบชาวลาวชัยภูมิ ในการประกวดมิสแกรนด์ไทยแลนด์ 2016 ตัวแทน
กรวรรณ หลอดสั้นเทียะ (รอบชุดประจำจังหวัด)

จังหวัดชัยภูมิ มีประชากรที่สืบเชื้อสายต่าง ๆ อาศัยปะปนกันอยู่ จึงทำให้จังหวัดชัยภูมิ
มีภาษาที่ใช้แตกต่างกัน โดยมีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มภาษาไท-กะได โดยมีภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาราชการ
โดยสามารถแยกได้เป็น 5 ภาษาหลัก ดังนี้

1) ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ เป็นภาษาที่ใช้มากที่สุดในจังหวัดชัยภูมิ
เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเวียงจันทน์ โดยพบการใช้ทุกอำเภอ ซึ่งปัจจุบันภาษา
ดังกล่าวมีการปะปนสำเนียงทั้งจากโคราช ภาษาไทย และภาษาล้านนา จึงทำให้มีสำเนียงที่แตกต่าง
ออกไปจากเดิม เช่น หากจะใช้คำว่า “งู” ภาษาอีสานจะออกเสียง “งู” ส่วนภาษานี้จะออกเสียง “งู”
อีกทั้งยังมีคำว่า “เมื่อบ้าน” ที่เป็นภาษาอีสานทั่วไป แต่ภาษานี้จะใช้ว่า “กับบ้าน” ส่วนคำว่าขนมจีน
จะใช้คำว่า “ขนมเส้น” ไม่ใช่คำว่า “ข้าวปุ้น” และ “ซกเล็ก” ในที่นี้ หมายถึง ส้มตำใส่ขนมจีน มิได้
หมายถึง ลาบเลือด เป็นต้น โดยแถบที่ยังคงรักษาสำเนียงเดิมไว้ได้มากที่สุดอยู่ที่แถบอำเภอเกษตรสมบูรณ์
และภูเขียว

2) ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง เป็นภาษาเดียวกันที่ใช้มากในแถบจังหวัดเลย
บางส่วนของหนองคาย อุดรดิตถ์ เชียงราย น่าน พิษณุโลก โดยเป็นภาษาหลักของแขวงหลวงพระบาง
ทางตอนบนของประเทศลาว ซึ่งภาษานี้เป็นภาษาหลักที่ใช้ในอำเภอคอนสารและมีกระจาย
แถบอำเภอภูเขียว และเกษตรสมบูรณ์

3) ภาษาไทโคราช มีใช้มากเป็นอันดับสองรองจากภาษาลาวเวียงจันทน์
ใช้มากในแถบอำเภอทางตอนล่างของจังหวัด ได้แก่ อำเภอจัตุรัส อำเภอเทพสถิต อำเภอบำเหน็จณรงค์
อำเภอเนินสง่า และบางส่วนของแถบอำเภอเมือง เช่น ตำบลบ้านค่าย และในอำเภอคอนสวรรค์ ได้แก่
บ้านโนนพันชาติ ตำบลโนนสะอาด

4) ภาษาญ้อกร เป็นภาษามอญโบราณ เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร ใช้ในหมู่
ชาวบนหรือญ้อกร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่ และเป็นมอญโบราณเผ่าสุดท้าย ซึ่งหากเทียบกับจังหวัดอื่น
ที่มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ จังหวัดชัยภูมิ ถือว่ามีมากที่สุดโดยพบได้ที่บ้านน้ำลาด หมู่ที่ 4 ตำบลนาแยง
อำเภอเทพสถิต นอกจากนี้ยังมีที่บ้านวังกำแพง ในอำเภอบ้านเขว้า ที่บ้านท่าโป่ง บ้านห้วยแย้ ในอำเภอ
หนองบัวระเหว ที่บ้านสะพานหิน บ้านสะพานยาง ในอำเภอเทพสถิต

5) ภาษาอีสาน หรือ ภาษาลาวตะวันตก มีการใช้บางหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่
จะกระจายอยู่กับคนเชื้อสายเวียงจันทน์ในแถบอำเภอแก้งคร้อ และอำเภอคอนสวรรค์ นอกจากนี้
จังหวัดชัยภูมียังมีกลุ่มชนต่าง ๆ เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยเชื้อสายแขกที่กระจายไปตาม
เมืองใหญ่ ๆ ต่าง ๆ ของจังหวัด ทั้งยังมีชาวภูไทที่ปะปนอยู่กับชาวคอนสารอีกด้วย

2.6.2 จังหวัดนครราชสีมา

คำขวัญประจำจังหวัด “เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน” (คำขวัญเดิม โคราช ลือเลื่อง เมืองก่อนเก่า นกเขาคราม อ้อยคันร่ม ส้มขี้ม้า ผ้าหางกระรอก)

2.6.2.1 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

1) ที่ตั้ง

จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอยู่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 บนที่ราบสูงโคราช ละติจูด 15 องศาเหนือ ลองจิจูด 102 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 187 เมตร ตัวจังหวัดอยู่ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 259 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร เดิมจังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่งในอาณาจักรไทย แต่เดิมตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองปัจจุบัน 31 กิโลเมตร เรียกว่า “เมืองโคราฆะปุระ” หรือ โคราฆ กับ เมืองเสมา ซึ่งทั้ง 2 เมือง เคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยขอม แต่ในปัจจุบันเป็นเมืองร้างตั้งอยู่ริมลำตะคอง

2) สมัยอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) โปรดให้สร้างเมืองโดยเอาชื่อเมืองเสมากับเมืองโคราฆะปุระมาผูกเป็นนามเมืองใหม่เรียกว่า “เมืองนครราชสีมา” แต่คนทั่วไป เรียกว่า “เมืองโคราช”

3) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเป็นเมืองชั้นเอก ผู้สำเร็จราชการเมืองมียศ เป็นเจ้าพระยา โดยเจ้าพระยานครราชสีมาคนแรกชื่อ ปิ่น ณ ราชสีมา และในรัชกาลนี้เมืองนครราชสีมาได้นำช้างเผือก 2 เชือก ขึ้นน้อมเกล้าถวายต่อมา ในปี พ.ศ. 2369 ในสมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ก่อการกบฏยกกองทัพมาตีเมืองนครราชสีมา และกวาดต้อน พลเมืองไปเป็นเชลย คุณหญิงโม (ภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา (พระสุริยเดชะวิเศษ ฤทธิทศทิศวิชัย)) ผู้รักษาเมืองแสร้งทำกลัวเกรงและประจบ เอาใจทหารลาว เมื่อถูกกวาดต้อนมาถึงทุ่งสัมฤทธิ์ในเขตอำเภอพิมาย ก็หยุดพักกลางทางพอได้โอกาสคุณหญิงโม ก็จัดกองทัพโจมตีกองทัพเวียงจันทน์แตกพ่ายไป วีรกรรมที่คุณหญิงโมได้ประกอบขึ้นนี้ รัชกาลที่ 3 จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนา คุณหญิงโม ดำรงฐานันดรศักดิ์ เป็น “ท้าวสุรนารี” ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมหัวเมืองในเขตที่ราบสูงให้นครราชสีมาเป็นที่ว่าการมณฑลลาวกลาง ในปี พ.ศ. 2434 (ร.ศ. 110)

2.6.2.2 ขนาดพื้นที่

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 20,493.964 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 2,297,735 ไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติทับลาน ร้อยละ 61.4 และเป็นแหล่งน้ำ 280,313 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก และจังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตกติดต่อกับ จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี

บริเวณริมฝั่งลำสะเทต เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อทำการเกษตรและการพัฒนาเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรม การประมง

2.6.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (เริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคม-เดือนกุมภาพันธ์) มรสุมนี้ มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณความกดอากาศสูงในซีกโลกเหนือแถบประเทศมองโกเลียและจีนพัดพาเอามวลอากาศเย็น และแห้งจากแหล่ง กำเนิดเข้ามาปกคลุมประเทศไทยทำให้บริเวณจังหวัดนครราชสีมาประสบกับภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง โดยทั่วไปส่วนมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม) มรสุมนี้มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณความกดอากาศสูงในซีกโลกใต้ บริเวณมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งพัดออกจากศูนย์กลางเป็นลมตะวันออกเฉียงใต้และเปลี่ยนเป็นลมตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อพัดข้ามเส้นศูนย์สูตร พัดพาเอามวลอากาศชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมาสู่ประเทศไทยทำให้บริเวณจังหวัดนครราชสีมา มีเมฆมากและฝนตกชุกโดยทั่วไป

2.6.2.5 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

1) ข้อมูลการปกครอง จังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารราชการ เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1) ส่วนราชการ 258 หน่วย

1.1.1) ส่วนกลางในภูมิภาค 196 หน่วย

1.1.1.1) ส่วนภูมิภาค 35 หน่วย

1.1.1.2) รัฐวิสาหกิจ 27 หน่วย

1.2) หน่วยงานอิสระ 26 หน่วย

1.2.1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 334 องค์การ

1.2.1.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

1.2.1.2) องค์การบริหารส่วนตำบล 243 แห่ง

1.2.1.3) เทศบาล (ท.นคร 1/ท.เมือง 4/ ท.ตำบล 85 แห่ง)

90 แห่ง

1.3) จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ 289 ตำบล

3,743 หมู่บ้าน ดังนี้

1.3.1) อำเภอเมืองนครราชสีมา

1.3.2) อำเภอครบุรี

1.3.3) อำเภอเสิงสาง

1.3.4) อำเภอดง

1.3.5) อำเภอบ้านเหลื่อม

1.3.6) อำเภอจักราช

1.3.7) อำเภอโชคชัย

1.3.8) อำเภอหนองบุญมาก

1.3.9) อำเภอด่านขุนทด

1.3.10) อำเภอเทพารักษ์

- 1.3.11) อำเภอนนไทย
- 1.3.12) อำเภอพระทองคำ
- 1.3.13) อำเภอนนสูง
- 1.3.14) อำเภอขามสะแกแสง
- 1.3.15) อำเภอบัวใหญ่
- 1.3.16) อำเภอสีดา
- 1.3.17) อำเภอบัวลาย
- 1.3.18) อำเภอแก้งสนามนาง
- 1.3.19) อำเภอประทาย
- 1.3.20) อำเภอโนนแดง
- 1.3.21) อำเภอปักธงชัย
- 1.3.22) อำเภอวังน้ำเขียว
- 1.3.23) อำเภอพิมาย
- 1.3.24) อำเภอห้วยแถลง
- 1.3.25) อำเภอสูงเนิน
- 1.3.26) อำเภอขามทะเลสอ
- 1.3.27) อำเภอสีคิ้ว
- 1.3.28) อำเภอปากช่อง
- 1.3.29) อำเภอชุมพวง
- 1.3.30) อำเภอเมืองยาง
- 1.3.31) อำเภอลำทะเมนชัย
- 1.3.32) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

2) ชชาติพันธุ์

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ประชากรหลากหลายเชื้อชาติหรือหลายชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมาที่มีจำนวนมากมีอยู่สองกลุ่มใหญ่ คือ ไทย (หรือเรียกอีกอย่างว่า ไทโคราช) และอีกกลุ่มคือชาวลาว (ตอนบนและด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขตจังหวัด) และมีชนกลุ่มน้อยอีก ได้แก่ มอญ กูย (หรือส่วย) ชาวจีน ไทยวน ญวน และแขก

2.1) ไทโคราช

ชาวไทยสยาม เก็บน้ำตาลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่อยู่ในนครราชสีมา เรียกอีกอย่างว่า ไทโคราช เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา คนกลุ่มนี้ใช้ภาษาคำคนไทยภาคกลาง เพียงแต่เสียงวรรณยุกต์เพี้ยนไปบ้างและมีคำศัพท์สำนวนบางอย่างที่มีลักษณะเป็นของตนเอง เดิมทีนี้ชาวพื้นเมืองเป็นละว้า ชาวไทยภาคกลางได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัย สมัยกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทองให้ขุนหลวงพะงั่วยกกองทัพมารวบรวมดินแดนแถบนี้เข้ากับกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทองโปรดฯให้กองทหารอยุธยาตั้งด่านอยู่ประจำ และส่งช่างชาวอยุธยามาก่อสร้างบ้านเรือนและวัดวาอารามเป็นอันมาก

ชาวไทยอยุธยาได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและได้อพยพมาอยู่ นครราชสีมาอีกกระลอกหนึ่ง คือ คราวเสียกรุงครั้งที่ 2 โดยมีชาวไทยชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้อพยพ เข้ามาเพิ่มด้วย ชาวไทยกลุ่มนี้และชาวไทยพื้นเมืองเดิม (เข้าใจว่าเป็นชาวสยามลุ่มน้ำมูล) สืบเชื้อสาย เป็นชาวไทยโคราชและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดกันมา กลุ่มไทโคราชเป็นกลุ่มที่แสดงเอกลักษณ์ ของเมืองนครราชสีมา เพราะสำเนียงแตกต่างจากกลุ่มอื่นเป็นกลุ่มที่พูดภาษาไทยโคราชซึ่งคล้ายคลึง ภาษาไทยกลางแต่สำเนียงเพี้ยน เหน่อ ห้วนสั้น เกินเสียง มีคำไทยลาว (อีสาน) ปะปนบ้างเล็กน้อย ชาวไทยโคราชแต่งกายแบบไทยภาคกลาง รับประทานอาหารเจ้า อาหารทั่วไปคล้ายคลึงภาคกลาง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมคล้ายไทยภาคกลาง ปัจจุบันกลุ่มไทยโคราชอาศัยอยู่ในทุกอำเภอในจังหวัด นครราชสีมา ยกเว้นบางอำเภอที่มีชาวไทยอีสานมากกว่า (อำเภอบัวใหญ่ ปักธงชัย และสูงเนิน) และยังพบชาวไทยโคราชในบางส่วนของจังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดชัยภูมิ (อำเภอบำเหน็จ ณรงค์และจัตุรัส) และจังหวัดบุรีรัมย์ (อำเภอเมืองบุรีรัมย์ นางรอง และหนองกี่)

2.2) ชาวไทยอีสาน

ชาวไทยอีสาน เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนประชากรมากรองจากกลุ่มไทโคราช อาศัยอยู่มากในบางอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา เช่น อำเภอบัวใหญ่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอประทาย อำเภอโนนแดง อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอเมืองยาง อำเภอลำ ทะเมนชัย อำเภอปักธงชัย อำเภอสูงเนิน และบางส่วนของอำเภอกง อำเภอห้วยแถลง อำเภอชุมพวง อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง และอำเภอสีคิ้ว เป็นต้น ชาวไทยอีสานพูดภาษาอีสานท้องถิ่นคล้ายกับ จังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน และมีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนชาวอีสานทั่วไป กลุ่มชาวไทยอีสาน อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาหลายรุ่นตามความเจริญของเศรษฐกิจในบางข้อสันนิฐานให้ข้อมูลว่า เดิมชาวโคราชพูดภาษากลางแบบชาวสยามและมีชาวไทยอีสานอพยพเข้ามาอยู่ปะปนกัน จึงเกิดการผสม ผสานเป็นภาษาไทโคราช แต่อย่างไรก็ตามชาวไทยอีสานดั้งเดิมมีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคอีสานมานานแล้ว มีได้อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรไทยในอดีต เช่น โคตรบูรณ ศรีจะนาสะ ซึ่งเป็นอาณาจักรของศาสนาพุทธ มิใช่พราหมณ์-ฮินดู แบบจักรวรรดิเขมร กล่าวได้ว่าชาวไทยอีสาน เป็นชนพื้นเมืองเดิมของภาคอีสานมาช้านานแล้ว

2.3) ชาวไทยเชื้อสายลาว

อพยพเข้ามาอยู่สมัยสงครามปราบปรามเมืองเวียงจันทน์ในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยปราบเจ้าอนุวงศ์ในรัชกาลที่ 3 มีการกวาดต้อนครอบครัวลาวเข้ามาอยู่ในหัวเมืองชั้นในหลายครั้ง และมีการอพยพเข้ามาโดยสมัครใจเพิ่มขึ้นในระยะหลัง คนกลุ่มนี้มักเรียกกันว่า “ลาวเวียง” มีการใช้ ภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ ซึ่งต่างกับภาษาอีสานสำเนียงท้องถิ่นอย่างสิ้นเชิง กระจายอาศัยกันอยู่ทั่วไป ในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันสืบหาแทบไม่ได้แล้วเนื่องจากการเขคร่วมมีมานับ 200 ปี และมีการแต่งงาน กับคนพื้นเมือง มีจำนวนน้อยที่สืบหาได้ว่ามีเชื้อสวาลาวเวียงจันทน์ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ เช่น การเก็บรักษาผ้าซิ่นแต่เดิมไว้ และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เนื่องจากชาวลาวเวียงจันทน์อพยพ มาจากเมืองที่มีวัฒนธรรมสูง มักจะมีของมีค่าติดตัวมาด้วย เช่น ผ้าซิ่น ข้าวของเครื่องใช้ รวมถึงวัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบชาวเวียงจันทน์ที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ชาวลาวเวียงจันทน์อพยพมากที่สุดสมัย รัชกาลที่ 3 เนื่องจากมีการทำสงครามกับเวียงจันทน์หลายครั้งและเป็นครั้งใหญ่ที่ทำลายนครเวียงจันทน์

อย่างราบคราบ จึงทำให้ชาวลาวเวียงจันทน์ถูกเกณฑ์เป็นเชลยจำนวนมาก โดยหัวเมืองใหญ่อย่างนครราชสีมา รับชาวเชลยไว้เป็นจำหนึ่ง ส่วนที่เหลือกระจายไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ในภาคกลาง

2.4) มอญ

จากการสำรวจสำมะโนประชากรของจังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2446 ในสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่า มีชาวมอญอยู่ จำนวน 2,249 คน จากจำนวนประชากรของนครราชสีมา 402,668 คน ชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่บริเวณเมืองนครราชสีมา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2318 ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระราชทานครัวมอญที่อพยพเข้ามาสวามิภักดิ์ มีเจ้าพระยามหาโยธา (พญาแจ้ง) ต้นสกุล “คชเสนี” เป็นหัวหน้า แบ่งให้พระยานครราชสีมา นำขึ้นมาอยู่ที่เมืองนครราชสีมา ตั้งครัวมอญที่ลำพระเพลิง เขตอำเภอปักธงชัยที่บ้านพลับพลา อำเภอโชคชัย พระยาศรีราชรามัญผู้เป็นหัวหน้าพาญาติพี่น้องมาอยู่ในเมืองเป็นสายกองส่วยทอง ตั้งบ้านเรือนเรียกว่าบ้านมอญ เมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะคชเสนี) คุมกองมอญมาสมทบมาร่วมรบกับกำลังฝ่ายไทย เมื่อเสร็จศึกแล้วพวกมอญเห็นเมืองปักธงชัยอุดมสมบูรณ์จึงมาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันชาวมอญในนครราชสีมายังรักษาวัฒนธรรมประเพณีมอญไว้ เช่น ภาษา การไหว้ผี การเล่นสบบ้าในเขตบ้านท่าโพธิ์ บ้านสำราญเพลิง ตำบลนกออก อำเภอปักธงชัย ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำเครื่องปั้นดินเผา ภาษามอญจะใช้พูดในชาวไทยมอญที่อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป คนรุ่นหลังจากนี้จะพูดภาษาไทยโคราชทั้งสิ้น

2.5) ส่วย

ส่วย หรือ ข่า เป็นชนพื้นเมืองของหัวเมืองเขมรป่าดงและเมืองนครราชสีมา พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร ได้อยู่ในพื้นที่นี้ก่อนที่คนไทยจะเข้ามา มีอิทธิพลเหนือดินแดนบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน เมื่อปี พ.ศ. 2362 เจ้าเมืองนครราชสีมา (ทองอินทร์) ตีข่าได้ แล้วนำมาตั้งเมืองนครราชสีมา ภาษาส่วย เป็นภาษาของชาวส่วยที่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ตำบลห้วยแถลง อำเภอห้วยแถลง ปัจจุบันมีเฉพาะผู้ที่อายุเกิน 40 ปีขึ้นไปที่ยังคงใช้ภาษาส่วยในกลุ่มของตนเอง นอกจากนั้นจะใช้ภาษาไทยโคราชเป็นพื้น

2.6) ญ้อกร

ญ้อกร หรือ เนียะกุล เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามไหล่เขาหรือเนินเขาเตี้ย ๆ บริเวณด้านในของที่ราบสูงโคราช ชาวบนาจสืบเชื้อสายมาจากคนในสมัยทวารวดี อยู่ในบางหมู่บ้านของอำเภอปักธงชัย อำเภอครบุรี และอำเภอหนองบุญมาก ภาษาชาวบนา เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร ปัจจุบันชาวบนาพูดภาษาชาวบนาเฉพาะผู้ที่อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป นอกจากนั้นใช้ภาษาไทยโคราช

2.7) ไทยวน

ไทยวน หรือ ไทยโยนก เป็นเผ่าไทยในภาคเหนือของไทยได้อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสีคิ้วสองทางด้วยกัน คือ พวกแรกอพยพจากทางเหนือมาอยู่ที่อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ต่อมาเจ้าเมืองสระบุรีต้องการตั้งกองเลียงโคนมที่เมืองนครจันทิก จึงได้แบ่งครอบครัวชาวไทยวนจากอำเภอเสาให้ไปอยู่ที่อำเภอสีคิ้ว ส่วนอีกพวกหนึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ ชาวไทยวนยังรักษาประเพณีและวัฒนธรรมแบบโยนกไว้ได้ดีมาก ภาษาไทยวน ใช้พูดในหมู่ไทยวนด้วยกันเองซึ่งมีอยู่ประมาณ 5,000 คน ในเขตอำเภอสีคิ้ว ในท้องที่ตำบลลาดบัวขาว ตำบลสีคิ้ว และตำบลบ้านหัน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเชื้อสายชาวจีน, ชาวเวียดนาม, และแขก (อินเดีย, บังคลาเทศ, ปากีสถาน ฯลฯ)

2.6.2.6 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์/ธรรมชาติ

- 1.1) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตั้งอยู่ที่อำเภอปากช่องและยังอยู่ในเขตพื้นที่ของอีก 3 จังหวัดนครนายก สระบุรี และปราจีนบุรี
- 1.2) น้ำตกมวกเหล็ก อยู่ที่อำเภอปากช่อง และอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดสระบุรี
- 1.3) น้ำตกปักธงชัย ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 55 กิโลเมตร
- 1.4) น้ำตกวะภูแก้ว อยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน แยกจากถนนมิตรภาพที่ตำบลมะเกลือใหม่ไปประมาณ 15 กิโลเมตร
- 1.5) อ่างเก็บน้ำลำตะคอง เป็นโครงการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อยู่ริมถนนมิตรภาพบริเวณตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว เริ่มสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2507 เสร็จในปี พ.ศ. 2515 เงินงบประมาณ 249 ล้านบาทจุน้ำได้ 310 ลูกบาศก์เมตร สามารถส่งไปยังพื้นที่น้ำได้ 238,000 ไร่
- 1.6) อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง อยู่ในเขตอำเภอปักธงชัย
- 1.7) ไทรงาม (อำเภอพิมาย) เป็นต้นไทรขนาดใหญ่ ซึ่งงดงามมาก มีอายุประมาณ 350 ปี เหมาะกับการพักผ่อนชมทิวทัศน์ ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำมูล ห่างจากที่ว่าการอำเภอพิมาย 2 กิโลเมตร
- 1.8) อ่างเก็บน้ำซับประดู่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ถนนมิตรภาพ ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว
- 1.9) สวนสัตว์นครราชสีมา ลักษณะเป็นแบบซาฟารี พื้นที่ 545 ไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลไชยมงคลอำเภอเมือง ถนนสายนครราชสีมา-ปักธงชัย ระยะทาง 18 กิโลเมตร
- 1.10) อุทยานไม้กลายเป็นหิน ตั้งอยู่ที่บ้านโกรกเดือนห้า หมู่ที่ 7 ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง เส้นผ่าศูนย์กลาง มากกว่า 50 เซนติเมตร จำนวนกว่า 10,000 ชิ้น อายุประมาณ 1-70 ล้านปี
- 1.11) ศูนย์วัฒนธรรมผ้าไหมปักธงชัย อยู่ในเขตตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย
- 1.12) หาดชมตะวัน อยู่ในอำเภอเสิงสาง
- 1.13) หาดจอมทอง อยู่เหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนลำนลอบน ชายหาดมีความยาวประมาณ 400 เมตร และกว้างประมาณ 100 เมตร

2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์/ธรรมชาติ

ตารางที่ 2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยว หลัก	แหล่งท่องเที่ยวรอง	แหล่งท่องเที่ยว รองประเภท ศิลปวัฒนธรรม	แหล่งท่องเที่ยวเสริม
นครราชสีมา (35 แห่ง)	1. ปราสาทหิน พนมวัน 2. ปราสาทหิน พิมาย	1. ปราสาทพะโค 2. กู่พราหมณ์จำศีล 3. ปราสาทนางรำ 4. กุฏิฤๅษีน้อย 5. แหล่งหินตัดสี่คิ้ว 6. ปราสาทโนนกู่ 7. ปราสาทเมืองแขก 8. ปราสาทเมืองเก่า 9. โบราณสถาน เมืองเสมา 10. ปราสาทหิน บ้านถนนหัก 11. ปราสาทห้วย แคน	1. แหล่งโบราณ คดีบ้านปราสาท 2. พิพิธภัณฑ์ สถานแห่งชาติ พิมาย 3. พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติ มหาวิรุวงศ์ 4. หมู่บ้าน ด่านเกวียน	1. อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารี 2. อนุสรณ์สถาน วีรกรรมบ้านทุ่ง สัมฤทธิ์ 3. วัดเขาจันทร์งาม (ภาพเขียนสีโบราณ บนเพิงผาหิน) 4. วัดธรรมจักร เสมาราม (พระพุทธรูป ปางไสยาสน์) 5. วัดศาลาลอย (อุโบสถแบบ ศิลปะไทย ประยุกต์) 6. ศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา 7. สวนน้ำป่าตากล้วย เฉลิมพระเกียรติ 8. หมู่บ้านปลูกหม่อน เลี้ยงไหมบ้าน หลุ่งประดู่สามัคคี 9. พิพิธภัณฑ์ไม้ กลายเป็นหิน ช้างตึกดำบรรพ์ และไดโนเสาร์ 10. ประตูดงพยอม

(ต่อ)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยวหลัก	แหล่งท่องเที่ยวรอง	แหล่งท่องเที่ยว รองประเภท ศิลปะวัฒนธรรม	แหล่งท่องเที่ยวเสริม
				11. วัดบ้านไร่ 12. วัดโนนกุ่ม (วิหารหลวงพ่อ โต) 13. ศูนย์วัฒนธรรม ผ้าไหมปักธงชัย 14. อุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่ 15. เขื่อนลำนางรอง 16. โฮมสเตย์ บ้านปราสาท 17. สวนสัตว์ นครราชสีมา 18. ฟาร์มโชคชัย

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม โดย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดและกีฬาจังหวัดในกลุ่มจังหวัด, 2560, นครราชสีมา: สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในกลุ่มจังหวัด.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHABHARACHULAKORN UNIVERSITY

3) วัฒนธรรม เอกลักษณ์ เทศกาล ประเพณี

3.1) เอกลักษณ์สำคัญของจังหวัด

- 3.1.1) อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
- 3.1.2) ภาษาโคราช
- 3.1.3) เพลงโคราช
- 3.1.4) ผ้าไหมหางกระรอก

3.2) เทศกาลประเพณีที่สำคัญ

- 3.2.1) ฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี ระหว่างวันที่ 23 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน ของทุกปี
- 3.2.2) งานประเพณีแห่เทียนพรรษาโคราช จัดขึ้นในช่วงวันเข้าพรรษา
- 3.2.3) งานประเพณีกินเข้าค้ำของดีเมืองสูงเนิน จัดขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมีนาคมทุกปี ณ โบราณสถานปราสาทเมืองแขก อำเภอสูงเนิน ประเพณี “กินเข้าค้ำ”
- 3.2.4) งานประเพณีแห่เทียนพิมาย มีการประกวดต้นเทียนพรรษา การประกวดขบวนแห่เทียน

3.2.5) เทศกาลเที่ยวพิมาย และแข่งขันเรือยาวประเพณีชิงถ้วยพระราชทานฯ ระหว่างสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนพฤศจิกายนทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์พิมายและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย

3.2.6) งานวันผ้าไหมและของดีเมืองปักธงชัย ประมาณกลางเดือนธันวาคมของทุกปี ณ บริเวณลานอเนกประสงค์ หน้าว่าการอำเภอปักธงชัย

3.2.7) งานตรุษจีนนครราชสีมา จัดในช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีสวนเมืองทอง สวนอนุสรณ์สถาน

3.2.8) งานประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด และลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

3.2.9) งานเอื้องกุหลาบเหลืองโคราช จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8-11 พฤษภาคม บริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สวนอนุสรณ์สถาน

3.2.10) งานวิสาขบูชา พุทธบารมี จัดขึ้นระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ณ ห้อง MCC HALL ชั้น 3 ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์สาขานครราชสีมา

3.2.11) งานน้อยหน้าและของดีเมืองปากช่อง จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ของทุกปีบริเวณศูนย์การค้าจัตุจักรปากช่อง อำเภอปากช่อง

3.2.12) งานประเพณีลอยกระทง พระประทีปพระราชทานฯ จัดขึ้นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 บริเวณสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ ร.9 (บึงตาท้าว)

3.2.13) งานเทศกาลอาหารย่างโคราช จัดขึ้นเดือนพฤศจิกายน สนามหน้าศาลากลางจังหวัด

3.2.14) งานเกษตรแฟร์ปากช่อง จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและ ข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3.2.15) งานเบญจมาศบานในม่านหมอก จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี บริเวณสำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว

3.2.16) งานปากช่องควบอยเฟสติวัล จัดขึ้นต้นเดือนธันวาคม ณ ไร่ทองสมบูรณ์ อำเภอปากช่อง

3.2.17) งานปากช่องควบอยซิติ้ จัดขึ้นปลายเดือนธันวาคม บริเวณสวนสาธารณะเขาแคน เทศบาลเมืองปากช่อง

2.6.2.7 ด้านการศึกษา

จังหวัดนครราชสีมา มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ทั้งหมด 7 เขต และมีมัธยมศึกษา 1 เขตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำนวน 51 แห่ง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 25 แห่ง การแบ่งเขตพื้นที่ประถมศึกษา แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ทั้งหมด 7 เขต

- 1) เขต 1 อำเภอเมืองนครราชสีมาและอำเภอโนนสูง
- 2) เขต 2 อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญมาก อำเภอห้วยแถลง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอโชคชัย
- 3) เขต 3 อำเภอปักธงชัย อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง และอำเภอวังน้ำเขียว

- 4) เขต 4 อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนินและอำเภอปากช่อง
- 5) เขต 5 อำเภอเทพารักษ์ อำเภอพระทองคำ อำเภอขามสะแกแสง อำเภอขามทะเลสอ อำเภอโนนไทยและอำเภอด่านขุนทด
- 6) เขต 6 อำเภอสีดา อำเภอบัวลาย อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอคง และอำเภอบัวใหญ่
- 7) เขต 7 อำเภอประทาย อำเภอเมืองยาง อำเภอชุมพวง อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอพิมาย และอำเภอโนนแดง

2.6.2.8 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

- 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (ศูนย์กลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา)
- 4) มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
- 5) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
- 6) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาประชาชนดีเถรีวิทยาลัย และศูนย์การศึกษาโคราช
- 7) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า สีคิ้ว)
- 8) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (วนศ.นครราชสีมา)
- 9) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา
- 10) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- 11) วิทยาลัยนครราชสีมา
- 12) วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
- 13) สถาบันรัชต์ภาคย์ ศูนย์วิทยบริการจังหวัดนครราชสีมา
- 14) สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ศูนย์การเรียนรู้จังหวัดนครราชสีมา
- 15) วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต นครราชสีมา

2.6.2.9 ด้านเศรษฐกิจ

- 1) ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP)
จังหวัดนครราชสีมา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2559 ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า 263,578 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่า 252,099 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.55 สูงเป็นลำดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสูงเป็นลำดับที่ 11 ของประเทศ (กรุงเทพมหานคร มีมูลค่าสูงเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ ที่มีมูลค่า 4,730,212 ล้านบาท รองลงมา คือ จังหวัด ชลบุรี ที่มีมูลค่า 912,498 ล้านบาท) อัตราการขยายตัว ร้อยละ 3.2 จากปีก่อน โครงสร้างของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ของจังหวัดนครราชสีมา ณ ปี พ.ศ. 2559 สรุปได้ดังนี้

1.1) ภาคการเกษตรมีมูลค่า 39,868 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนที่มีมูลค่า 42,935 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.14 เป็นผลมาจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพไปทำงานภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวมทั้งราคาผลผลิตตกต่ำ

1.1) ภาคนอกการเกษตร มีมูลค่า 223,710 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่า 209,165 ล้านบาท สาขาที่มีมูลค่าสูงสุด คือ สาขาอุตสาหกรรมมีมูลค่า 72,152 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่า 69,553 ล้านบาท เป็นผลมาจากเพิ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและเงินทุนเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ สาขาการขนส่งและขายปลีก มีมูลค่า 36,301 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่า 32,782 ล้านบาท เป็นผลมาจากการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีรายได้/หัว/ปี (GPP Per Capita) เท่ากับ 105,618 บาท เป็นลำดับที่ 2 ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ รองจากจังหวัดขอนแก่น ที่มีรายได้/หัว/ปี เท่ากับ 112,038 บาท และเป็นลำดับที่ 35 ของประเทศ (จังหวัดระยอง เป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ มีมูลค่าเท่ากับ 1,009,496 บาท รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรี มีมูลค่าเท่ากับ 548,877 บาท)

2) ข้าวหอมมะลิ

จังหวัดนครราชสีมา มีเกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 191,954 คน มีพื้นที่เพาะ 2,763,559 ไร่ มีผลผลิต 1,163,458 ตัน ผลผลิต/ไร่ 421 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่ารวม 13,962 ล้านบาท โดยมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อน คิดเป็นร้อยละ 16.03 เป็นผลมาจากผลผลิต/ไร่ และราคาเพิ่มขึ้น

3) ข้าวทั่วไป

จังหวัดนครราชสีมา มีเกษตรกรปลูกข้าวทั่วไป นอกเหนือจากข้าวหอมมะลิ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 90,430 คน มีพื้นที่เพาะ 775,204 ไร่ มีผลผลิต 427,903 ตัน ผลผลิต/ไร่ 552 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่ารวม 3,427 ล้านบาท โดยมูลค่ารวม เท่ากับปีก่อน เป็นผลมาจากผลผลิตและผลผลิต/ต่อไร่เพิ่มขึ้น แม้ว่าราคาจะลดลง

4) มันสำปะหลัง

จังหวัดนครราชสีมา มีเกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง 74,198 คน มีพื้นที่เพาะ 1,685,838 ไร่ มีผลผลิต 6,764,882 ตัน ผลผลิต/ไร่ 4,042 กิโลกรัม/ไร่ มีมูลค่ารวม 18,129.88 ล้านบาท โดยมูลค่ารวมเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเป็นผลมาจาก จำนวนเกษตรกร ผลผลิต/ไร่ และราคา เพิ่มขึ้น แม้ว่าพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตจะลดลง

5) โคเนื้อ

จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 35,588 คน มีจำนวนฟาร์มตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ จำนวน 1 แห่ง จำนวนโคเนื้อ 245,126 ตัว คิดเป็นมูลค่ารวม 9,805,040,000 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน เป็นผลมาจาก จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง จำนวนผู้เลี้ยงโคเนื้อ และราคาโคเนื้อมีชีวิต เพิ่มขึ้น

6) แพะ

จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เลี้ยงแพะ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 704 คน มีจำนวนฟาร์มตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ จำนวน 1 แห่ง จำนวนแพะ 27,923 ตัว คิดเป็นมูลค่ารวม 128,445,800 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเป็นผลมาจากจำนวนแพะที่เลี้ยง จำนวนผู้เลี้ยง และราคาแพะมีชีวิตเพิ่มขึ้น

7) แกะ

จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เลี้ยงแกะ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 27 คน มีจำนวนฟาร์ม ตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ จำนวน 1 แห่ง จำนวนแกะ 861 ตัว คิดเป็นมูลค่ารวม 2,152,500 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเป็นผลมาจากจำนวนแกะที่เลี้ยง จำนวนผู้เลี้ยงเพิ่มขึ้น แม้ราคาแกะมีชีวิตจะลดลง

8) มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

จังหวัดนครราชสีมา มีมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 4,424.02 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 132.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.99

9) รายได้และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน

จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 745.26 ครัวเรือน ลดลงจากปีก่อน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.97 มีรายได้/ครัวเรือนเฉลี่ย จำนวน 24,429 บาท/ครัวเรือน/ปี ลดลงจากปีก่อนที่มีรายได้เฉลี่ย 26,376 บาท/ครัวเรือน/ปี จำนวน 1,947 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 7.38 มีรายจ่าย/ครัวเรือนเฉลี่ย 17,841 บาท ลดลงจากปีก่อนที่ 18,489 บาท จำนวน 648 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.50 มีการออมเฉลี่ย 7,731 บาท/ครัวเรือน/ปี ลดลงจากปีก่อนที่มีการออม 4,708 บาท/ครัวเรือน/ปี จำนวน 3,023 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.21 และมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 223,239 บาท/ครัวเรือน/ปี ลดลงจากปีก่อนที่มีหนี้สินครัวเรือน 245,760 บาท จำนวน 22,521 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.16 และสัดส่วนคนยากจน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ลดลงจากปีก่อนที่มีร้อยละ 11.60 จำนวน 3.00

2.6.2.11 การท่องเที่ยว

1) แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดนครราชสีมา มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในปี พ.ศ. 2560 มีแหล่งท่องเที่ยวรวม 186 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 14 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต รวม 13 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และแหล่งมรดกโลก รวม 4 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการ รวม 34 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและความเชื่อ รวม 18 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสนันทนาการและบันเทิง รวม 103 แห่ง

2) รายได้จากการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมา มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 8,321,239 คน เพิ่มขึ้น จำนวน 41,668 คน จากปีก่อนที่มีนักท่องเที่ยว จำนวน 7,879,571 คน คิดเป็นร้อยละ 5.61 ในจำนวนนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ.2560 แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 8,173,786 คน และชาวต่างประเทศ จำนวน 147,453 คน ทำให้จังหวัดนครราชสีมา มีรายได้จากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2560 รวม 17,418.41 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 1,600 ล้านบาท จากปีก่อนที่มีรายได้รวม 15,818.21 ล้านบาท

2.6.3 จังหวัดบุรีรัมย์

2.6.3.1 สภาพทั่วไปและสถานการณ์การพัฒนา

1) ประวัติความเป็นมานักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์ให้ข้อสันนิษฐาน โดยสรุปว่า จังหวัดบุรีรัมย์เคยเป็นที่ตั้งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ รุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) เชื่อมต่อจนถึงสมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ 16-18) จากนั้นก็เริ่มเสื่อมอำนาจลงและแตกแยก อาจจะได้ด้วยเหตุภัยธรรมชาติหรือสงครามประชาชนกระจ่ายออกไปตั้งชุมชนเล็ก ๆ ตามป่าหรือชายแดน เรียกว่า “เขมรป่าดง”

สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2319 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะดำรงพระยศเจ้าพระยาจักรีเสด็จฯ มาทรงจัดระเบียบการปกครองเมืองนางรอง รวบรวมผู้คน เมืองตลุง เมืองสุรินทร์ เมืองสังขะ และเมืองขุขันธ์ ก่อตั้งเป็นเมืองใหม่ ณ ซัยภูมิป่าทุ่งต้นแป๊ะ เรียกว่า “เมืองแป๊ะ” คือ เมืองบุรีรัมย์ปัจจุบันความชอบครั้งนี้ ได้รับพระราชทานพระอิสริยยศเป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก พ.ศ. 2450 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มณฑลนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 เมือง 17 อำเภอ คือ เมืองนครราชสีมา 10 อำเภอ เมืองชัยภูมิ 3 อำเภอ และเมืองบุรีรัมย์ 4 อำเภอ คือ นางรอง พุทไธสง ประโคนชัย และรัตนบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดสุรินทร์) ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้นยุบมณฑล และจัดระเบียบบริหารราชการ ออกเป็นจังหวัดและอำเภอ เมืองบุรีรัมย์จึงมีฐานะเป็น “จังหวัดบุรีรัมย์” ตั้งนั้น เป็นต้นมา

จังหวัดบุรีรัมย์ หมายถึง เมืองแห่งความรื่นรมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญน่าเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานศิลปะแบบขอมโบราณที่มีอยู่มากมายกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งจังหวัด อีกทั้งยังเป็นที่ยุ้จักในฐานะเมืองเกษตรกรรมและหัตถกรรม เพราะเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดีและเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงามและมีชื่อเสียง นอกจากนี้ด้วยสภาพพื้นที่ตั้งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีความหลากหลายของเชื้อชาติซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายของประเพณีวัฒนธรรมจนทำให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ดังคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม เลิศล้ำเมืองกีฬา” ขณะเดียวกันบุรีรัมย์ก็มีบทบาทสำคัญในด้านอุตสาหกรรมอีกสถานะหนึ่ง เพราะเป็นแหล่งผลิตหินก่อสร้างแหล่งใหญ่ที่มีคุณภาพดีที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะในย่านอำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอนางรอง และอำเภอเฉลิมพระเกียรติฯ สามารถส่งหินจำหน่ายให้แก่จังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคอีสานตอนล่างและภาคอื่น ๆ

4) พรมแดน

จังหวัดบุรีรัมย์ มีพรมแดนโดยรอบยาวประมาณ 638 กิโลเมตร เป็นพรมแดนที่เป็นธรรมชาติทั้งสิ้น คือ ใช้แนวสันเขาแบ่งเขตยาวประมาณ 170 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 24.89 พรมแดนที่เป็นลำน้ำยาว ประมาณ 363 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 53.15 และใช้เส้นแนวตรงในที่ราบเป็นแนวพรมแดนอีก 150 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 21.96

5) รูปร่าง

รูปร่างของจังหวัดบุรีรัมย์ มีความยาวมากกว่าความกว้าง กล่าวคือ วัตความยาวของจังหวัดจากแผนที่ภูมิศาสตร์ อัตราส่วน 1: 250,000 ของกรมแผนที่ทหารได้ประมาณ 182 กิโลเมตร ส่วนความกว้างวัดได้ประมาณ 90 กิโลเมตร ในทางภูมิศาสตร์การเมืองได้วิเคราะห์รูปร่างที่ดีของพื้นที่ไว้ว่าจะต้องมีความยาวและความกว้างเท่ากันหรือยาว: กว้าง เท่ากับ 1 ซึ่งรูปร่างของพื้นที่ดังกล่าวอาจเกือบกลมหรือเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส เมื่อพิจารณารูปร่างของจังหวัดบุรีรัมย์แล้วจะมีรูปร่างคล้ายเต่า มีหัวอยู่ทางตอนบนและลำตัวอยู่ทางตอนกลางและตอนใต้ ถ้าคิดตามสัดส่วนความยาวต่อความกว้างแล้วจะมีค่าประมาณ 2.02 ซึ่งเป็นรูปร่างที่ไม่ดี คือ ไม่กะทัดรัด เพราะจะมีรูปร่างยาวรีในตอนบนแล้วแผ่กว้างทางตอนกลางและตอนใต้ จึงทำให้เกิดข้อเสียในด้านต่าง ๆ การสื่อสารโทรคมนาคมไม่สะดวกยากแก่การพัฒนา เสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสูง ตลอดจนการดูแลของเจ้าหน้าที่ไม่ทั่วถึง

6) ลักษณะภูมิประเทศ

6.1) ลักษณะพื้นที่

ภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงทางตอนใต้ บริเวณอำเภอละหานทราย อำเภอโนนดินแดง และอำเภอบ้านกรวด มีเทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาพนมดงรักกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย พื้นที่ลาดจากทิศใต้ลงไปทางทิศเหนือมีลักษณะเป็นลูกคลื่นน้อย ๆ เป็นที่ราบขั้นบันไดช่องเขาและภูมิประเทศที่เกิดจากภูเขาไฟ ลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

6.1.1) พื้นที่สูงและภูเขาทางตอนใต้ เป็นพื้นที่ลอนลึก ภูเขาและช่องเขา บริเวณเทือกเขาพนมดงรัก มีความสูงตั้งแต่ 200 เมตร จากระดับน้ำทะเล ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 25 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ บริเวณด้านตะวันตกของอำเภอหนองหงส์ ตอนใต้ของอำเภอโนนสุวรรณ อำเภอหนองกี่ อำเภอนางรอง อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอบ้านกรวด และอำเภอโนนดินแดง

6.1.2) พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นตอนกลางของจังหวัด ความสูงประมาณ 150-200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่จะทอดขนานเป็นแนวยาวทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 60 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ บริเวณอำเภอประโคนชัย อำเภอพลับพลาชัย อำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอห้วยราช อำเภอลำปลายมาศ อำเภอคูเมือง อำเภอกระสัง อำเภอบ้านด่าน และบางส่วนของอำเภอนางรอง อำเภอหนองกี่ อำเภอหนองหงส์ อำเภอสตึก อำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอขามัน และอำเภอแคนดง

6.1.3) พื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำมูล มีความสูงเฉลี่ยต่ำกว่า 150 เมตร ได้แก่ พื้นที่บริเวณอำเภอพุทไธสง อำเภอคูเมือง และอำเภอสตึก

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากร

ลำดับที่	อำเภอ	ประชากร	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
1	อำเภอเมืองบุรีรัมย์	217,715	718.235	303.12
2	อำเภอคูเมือง	67,420	442.000	152.53
3	อำเภอกระสัง	104,949	652.700	160.79
4	อำเภอนางรอง	112,641	769.800	146.32
5	อำเภอหนองกี่	69,992	385.000	181.79
6	อำเภอละหานทราย	72,950	735.000	99.25
7	อำเภอประโคนชัย	136,232	890.121	153.04
8	อำเภอบ้านกรวด	76,052	583.900	130.24
9	อำเภอพุทไธสง	46,738	330.000	141.63
10	อำเภอลำปลายมาศ	134,274	802.500	167.31
11	อำเภอสตึก	111,774	803.000	139.19
12	อำเภอปะคำ	45,376	296.029	153.28
13	อำเภอนาโพธิ์	33,080	255.000	129.72
14	อำเภอหนองหงส์	49,987	335.000	149.21
15	อำเภอพลับพลายชัย	44,293	306.670	144.43
16	อำเภอห้วยราช	37,216	182.120	204.34
17	อำเภอโนนสุวรรณ	24,974	189.630	131.69
18	อำเภอขามเฒ่า	34,825	242.000	143.90
19	อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	27,046	175.000	154.54
20	อำเภอโนนดินแดง	28,120	448.000	62.76
21	อำเภอบ้านด่าน	30,908	159.100	194.26
22	อำเภอแคนดง	32,955	298.000	110.58
23	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	40,128	349.690	114.75

7) โครงสร้างพื้นฐาน

7.1) การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดบุรีรัมย์ มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ตลอดจนทางหลวงท้องถิ่น (ทางหลวงชนบท) ที่สามารถใช้เดินทางติดต่อภายในจังหวัด และระหว่างจังหวัดได้สะดวกทุกฤดูกาล มีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านจังหวัดบุรีรัมย์ในเขตท้องที่อำเภอลำปลายมาศ อำเภอเมือง อำเภอห้วยราช และอำเภอกระสัง นอกจากนี้ยังสามารถเดินทาง ทางอากาศโดยเครื่องบินได้ โดยมีเครื่องบินของบริษัทนกแอร์จำกัด และบริษัทไทยแอร์เอเชีย จำกัดเดินทางจากสนามบินจังหวัดบุรีรัมย์-กรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ-บุรีรัมย์ ทุกวัน

2.6.3.3 ข้อมูลเศรษฐกิจ

- 1) สภาพทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ขึ้นกับการผลิต 4 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาเกษตร สาขาการค้า สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการบริการ
- 2) ภาคการเกษตร ด้านการเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา
- 3) ด้านปศุสัตว์ จังหวัดบุรีรัมย์มีสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ 5 ประเภท ได้แก่ โคเนื้อ ไก่เนื้อ กระบือ ไก่เนื้อ และไก่ไข่
- 4) ภาคอุตสาหกรรม ข้อมูล ปี 2559 มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 559 แห่ง เงินลงทุน 26,705.04 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่าการลงทุน 25,775.10 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตยางแผ่น ยางแท่ง เป็นต้น การลงทุนส่วนใหญ่เป็นภาคการเกษตร รองลงมา ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย
- 5) ภาคการพาณิชย์กรรม/การค้าชายแดน รวมถึงการค้าและบริการ ธุรกิจการค้าที่สำคัญในจังหวัด คือ ธุรกิจค้าส่ง ประเภทวัตถุดิบยานยนต์/อุปกรณ์ชิ้นส่วน สิ่งทอ วัสดุก่อสร้าง มูลค่าประมาณ ร้อยละ 60 และธุรกิจค้าปลีก
- 6) ภาคการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอารยธรรมขอมโบราณ เช่น ปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ เขาอังคาร เขาปลายบัด บุรีรัมย์เป็นเมืองภูเขาไฟ มีภูเขาไฟที่ดับแล้ว จำนวน 6 แห่ง มีปล่องภูเขาไฟที่ชัดเจน โดยเฉพาะที่เขากระโดง ในเขตอำเภอเมืองฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำบุรีรัมย์ (อ่างเก็บน้ำสนามบินเก่า อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด และอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ วนอุทยานเขากระโดง มีแหล่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ได้แก่ ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ในต้นเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มเตาเผาเครื่องเคลือบพื้นปี ศูนย์หัตถกรรมอำเภอนาโพธิ์ และศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สนามฟุตบอลช้างอารีนา (เดิม คือ สนามฟุตบอลไอโมบาย) สนามแข่งรถมอเตอร์สปอร์ตระดับมาตรฐานโลก “Chang International Circuit” และจุดผ่อนปรนการค้าช่องสายตะกุก

2.6.3.4 เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

ตารางที่ 2.4 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี

รายการ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน (บาท/เดือน)	15,624	18,480	18,443

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี โดย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์, 2560, บุรีรัมย์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์.

ตารางที่ 2.5 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี

รายการ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน/เดือน (บาท/เดือน)	13,952	16,087	10,994

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก รายได้เฉลี่ยครัวเรือน/เดือน จำแนกรายปี โดย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์, 2560, บุรีรัมย์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์.

ตารางที่ 2.6 หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือน/ปี (บาท/ครัวเรือน) จำแนกรายปี

รายการ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือน/ปี (บาท/ครัวเรือน)	161,895	117,814	159,766

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือน/ปี (บาท/ครัวเรือน) จำแนกรายปี โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560, บุรีรัมย์: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

2.6.3.5 ข้อมูลทางสังคมและความมั่นคง

1) ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

ข้อมูล ณ ปี 2559 ประกอบด้วย 23 อำเภอ 188 ตำบล 2,546 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 เทศบาลเมือง 59 เทศบาลตำบล 146 องค์การบริหารส่วนตำบล 444,027 ครัวเรือน ประชากร 1,586,028 คน (ชาย 790,451 คน หญิง 795,577 คน) อำเภอเมืองบุรีรัมย์มีประชากรมากที่สุด มีจำนวน 219,273 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.83 ส่วนอำเภอโนนสุวรรณมีจำนวนประชากรน้อยที่สุด มีจำนวน 25,051 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.58

2) กลุ่มชาติพันธุ์

ประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ มีกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม 4 กลุ่ม คือ กลุ่มไทย-โคราช กลุ่มไทยอีสานหรือไทย-ลาว กลุ่มไทย-เขมร และกลุ่มไทย-กวย นอกจากนี้ภาษาเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสำหรับความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นแล้ว วิถีชีวิตส่วนรวมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ก็ยังมีเอกลักษณ์ของตนเองที่สามารถบอกได้ว่าเป็นชาติพันธุ์นั้น ๆ อีกด้วย

2.1) กลุ่มไทย-โคราช กลุ่มไทยโคราชส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตอำเภอปะค่านางรอง หนองกี่และลำปลายมาศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 15% ของประชากรในจังหวัดบุรีรัมย์ การแต่งกายจะนุ่งโจงกระเบนทั้งชายและหญิง เสื้อคอกลมผ้าขาวม้าพาดบ่าด้านซ้าย หญิงนิยมทัดดอกไม้ที่หู ชาวไทยโคราชเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ว่านอนสอนง่ายเชื่อฟัง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และเชื่อฟังผู้นำ ไม่ประพฤติล่วงเกินคำสั่งสอนของผู้เป็นบุพการีความเชื่อถือ การทำบุญใส่บาตร ส่งผลบุญไปให้บรรพบุรุษ เป็นประเพณีที่นิยมทำกันในระหว่างเดือน 6 ไม่กำหนดวันที่แน่นอน เป็นการทำบุญประจำหมู่บ้าน ซึ่งเชื่อว่าเป็นการส่งผลบุญไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือ การทำนา ทำไร่ เมื่อถึงฤดูการทำนา คือ เดือน 6 ทุกปี เมื่อก่อนจะลงนา ลงทำไรไถนา จะต้องประกอบพิธีแรกนา (แรกนาขวัญ) เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่การประกอบอาชีพ

2.2) กลุ่มไทย-อีสาน หรือ ไทย-ลาว จากการศึกษาความเป็นมาของไทยลาว ในจังหวัดบุรีรัมย์ดั้งเดิมนั้น มักจะอยู่ทางเหนือแม่น้ำมูลโดยเฉพาะเผ่าพันธุ์ คนพุทโธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ที่ติดกับเขตจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม เป็นเชื้อสายที่อพยพเนื่องจากการศึกสงคราม สรุปได้ว่าชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งเป็นชาวบุรีรัมย์ดั้งเดิม มาจากนครเวียงจันทน์และในแถบภูมิภาคนี้ ลาวเคยปกครองมาก่อนเผ่าพันธุ์เชื้อสายยังคงสืบทายาทกันต่อ ๆ กันมาดังกล่าวไว้ข้างต้นและกระจายกันไปในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เช่น ที่อำเภอลำปลายมาศ อำเภอหนองหงส์ ฯลฯ เป็นต้น (ที่มาจากการสัมภาษณ์ คุณปู่ประวัติ วิศิษฐ์ศิลป์ (จีนโธสง) เมื่อปี พ.ศ. 2500 ต้นตระกูลหนึ่งของบ้านมะเฟือง อำเภอพุทโธสง จังหวัดบุรีรัมย์) กลุ่มไทย-ลาวในจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอพุทโธสง อำเภอนาโพธิ์ อำเภอสตึก อำเภอลำปลายมาศ อำเภอคูเมือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ อำเภอหนองกี่ อำเภอแคนดง แต่ปัจจุบันได้กระจุกกระจายเกือบทุกอำเภอ คนไทยเชื้อสายลาว มีประมาณ 35% ของประชากรในจังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะการแต่งกาย ชายนิยมแต่งกายแบบผ้าขาก้วย หรือโสร่ง นิยมนุ่งผ้าหัวกูด (หัวกูด) เสื้อนิยมนุ่งเสื้อม่อฮ่อม ทอเอง ตัดเอง ส่วนมากเป็นสีคราม

2.3) กลุ่มไทย-เขมร จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรชาวเขมรออาศัยอยู่มาก ทั้งนี้เพราะจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่อยู่ติดกับพรมแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยและจังหวัดสุรินทร์ ชาวไทย-เขมร ในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ประชากรที่พูดภาษาไทย เขมรส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอประโคนชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอกระสัง อำเภอพลับพลาชัย อำเภอสตึก และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ กลุ่มชาวไทย-เขมร ในจังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินชีวิตด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะด้านความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง การเสกเป่า ยาสั่ง และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งมีการสืบทอดกันมาโดยมีผู้นำสืบทอดสู่ชนรุ่นหลังอย่างเหนียวแน่น สำหรับประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ ชาวไทย-เขมร มีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่ง คือ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย เรียกว่า การทำบุญโดนตา คือ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตายไปแล้วนิยมทำกันในวันสิ้นเดือน 10 ประเพณีเกี่ยวกับการตาย จะนิยมฝังเอาไว้ก่อนจะไม่เผา 3-4 ปี จึงจะขุดเอาขึ้นมาเผา

2.4) กลุ่มไทย-กวย ปัจจุบันมีชาวไทย-กวย (ส่วนมากจะเรียกส่วย หรือกวย) กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ศรีสะเกษ และบางส่วนของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้อพยพไปจากจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ สำหรับชาวกวยในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งอพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ เมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมาแล้ว ได้เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ หนองกี่ ลำปลายมาศ กระสัง สตึก พลับพลาชัย บ้านด่าน และประโคนชัย เป็นส่วนใหญ่ ชาวไทย-กวย พวกเขาจะเรียกตัวเองว่า กวย คำว่า ส่วยเป็นคำพูดเรียกชื่อที่ชนชาติอื่นเรียกพวกเขา ซึ่งปกติพวกเขาไม่ชอบคำว่า ส่วย ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชนชาติส่วย คือ นายอนุพรรณ ศรีแก้ว อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ 3 บ้านโคกवान ตำบลหูก่าน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ การนุ่งห่มและการแต่งกายของชนชาวส่วยนิยมการแต่งกายนุ่งห่มเหมือนชนชาวเขมรแต่พิเศษ คือ นิยมตัดดอกไม้ที่อยู่ทั้งสองข้างจะเป็นดอกไม้สีอะไรก็ได้ในงานพิธีต่าง ๆ ถ้าเห็นการแต่งกายตัดดอกไม้ที่หูปัจจุบันนี้ชาวไทยส่วยในจังหวัดบุรีรัมย์ มีอยู่ประมาณ 2%

ชนชาวทวายจะถือเครื่องในเรื่องการตอบแทนต่อผู้มีพระคุณ เช่น ในทุกปีในช่วงสงกรานต์ พวกลูกหลานจะต้องหาบน้ำไปให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อาบ พร้อมทั้งหาเสื้อผ้าใหม่ ๆ ให้ผลัดเปลี่ยนเป็นประจำทุกปี เชื้อฟังกำสั่งสอนของบิดา-มารดา ไม่ประพฤตินอกกริตนอกรอย ความเชื่อเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนมากจะคล้ายกับพวกเขมร เช่น การตายจะไม่นิยมเผาแต่จะฝังไว้ก่อนเป็นต้น

3) แรงงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จังหวัดบุรีรัมย์ มีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานจำนวน 569,941 คน เป็นผู้มีงานทำแล้ว จำนวน 558,077 คน เป็นผู้ว่างงาน จำนวน 5,476 คน และมีแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนแล้ว จำนวน 2,067 คน สำหรับผู้ว่างงานส่วนมากเป็นผู้ว่างงานนอกฤดูกาล และจากสถิติที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบกับกำลังแรงงานกับผู้มีงานทำแล้วปรากฏว่าแต่ละเดือนจะมีจำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกเดือน เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์จึงทำให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น

3.1) จำนวนประชากรจำแนกตามประเภทอาชีพ อาชีพเกษตรกรรม-ทำนา เป็นอาชีพที่มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 397,689 คน คิดเป็นร้อยละ 36.07 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 285,451 คน คิดเป็นร้อยละ 25.89

3.2) ด้านการศึกษา ปี 2559 จังหวัดบุรีรัมย์แบ่งการศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4เขต และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

3.3) ด้านการสาธารณสุข จังหวัดบุรีรัมย์มีโรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 22 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 227 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 23 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง คลินิกเอกชน 294 แห่ง

3.4) ด้านความยากจน จังหวัดบุรีรัมย์ มีครัวเรือนที่อยู่ใต้เส้นความยากจนปี 2557 จำนวน 2,303 ครัวเรือน ปี 2558 จำนวน 1,689 ครัวเรือน และปี 2559 จำนวน 1,362 ครัวเรือน จะเห็นได้ว่าครัวเรือนยากจนมีแนวโน้มลดลง

3.5) ด้านภาษา ประชากรพื้นที่ตอนบนของจังหวัดส่วนใหญ่พูดภาษาอีสาน ตอนล่างและพื้นที่ติดจังหวัดสุรินทร์พูดภาษาเขมร และพื้นที่ติดจังหวัดนครราชสีมาพูดภาษาไทยโคราช

2.6.3.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรป่าไม้ มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 22 แปลง อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 แปลง วนอุทยาน จำนวน 1 แปลง ป่าไม้ถาวรของชาติ 10 แปลง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 1 แปลง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 4 แปลง

2) หิน บุรีรัมย์มีภูเขาไฟที่ดับแล้ว 6 ลูก บริเวณรอบ ๆ ภูเขาไฟ ยังอุดมไปด้วยหินบะซอลท์ ที่มีคุณภาพดี แข็งแกร่ง เหมาะสำหรับใช้ในการก่อสร้างอาคาร ถนน และงานก่อสร้างทั่ว ๆ ไป จึงมีผู้ประกอบการโรงโม่หินในจังหวัดจำนวนมากถึง 10 โรง ส่งหินที่บดย่อยแล้วไปขายในหลาย ๆ จังหวัด

3) ทรายน้ำจืด มีทรายน้ำจืดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล ในท้องที่อำเภอคูเมือง อำเภอพุทไธสง และอำเภอสตึก มีผู้ประกอบการดูดทรายหลายราย

4) ดิน ในจังหวัดมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย

5) แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่

5.1) แม่น้ำมูล อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี 256.69 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตร

5.2) ลำน้ำชี เป็นลำน้ำแบ่งเขตจังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์ อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี ประมาณ 444.69 ล้านลูกบาศก์เมตร

5.3) ลำปลายมาศ ไหลมาจากจังหวัดนครราชสีมา สู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 464.72 ล้านลูกบาศก์เมตร

5.4) ลำนางรอง เกิดจากเทือกเขาทางด้านทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 271.71 ล้านลูกบาศก์เมตร

5.5) ลำปะเทีย เกิดจากเทือกเขาทางตอนใต้ของจังหวัด มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 161.76 ล้านลูกบาศก์เมตร

5.6) ลำพั้งชู มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 146.40 ล้านลูกบาศก์เมตร

จังหวัดบุรีรัมย์ มีลุ่มน้ำย่อยทั้งหมด จำนวน 10 ลุ่มน้ำ ปัจจุบันสามารถเก็บกักน้ำได้รวมทั้งสิ้น 933.45 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่จากการวิเคราะห์จังหวัดบุรีรัมย์มีความต้องการใช้น้ำปริมาณทั้งสิ้น จำนวน 1,010.44-1,157.95 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งยังขาดปริมาณน้ำอีกประมาณ 72.99-224.6 ล้านลูกบาศก์เมตร

2.6.3.7 ข้อมูลเชิงสถิติที่สำคัญเชิงพื้นที่

1) ด้านอุตสาหกรรม จังหวัดบุรีรัมย์ มีโรงงานอุตสาหกรรมทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล โรงงานแปรรูปยางพารา เป็นต้น และยังมีโรงงานอุตสาหกรรมอโลหะ (เหมืองแร่ เหมืองหิน) มีแร่หินบะซอลต์ หรือหินก่อสร้างที่ดีที่สุด

2) ด้านการเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์มีผลผลิตทางการเกษตร ที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปี เช่น

2.1) ข้าว (ปี 2559) มีพื้นที่ปลูก 2,781,279 ไร่ ปริมาณการผลิต ประมาณ 962,322 ตัน มูลค่าการจำหน่าย ประมาณ 8,538.02 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 24.18

2.2) มันสำปะหลัง (ปี 2559) มีพื้นที่ปลูก 326,805 ไร่ ปริมาณการผลิต ประมาณ 1.72 ล้านตัน มูลค่าการจำหน่าย ประมาณ 2,844 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 24.18

2.3) อ้อย (ปี 2559) มีพื้นที่ปลูก 279,101 ไร่ ปริมาณการผลิต ประมาณ 3.489 ล้านตัน มูลค่าการจำหน่าย ประมาณ 4,187.93 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 74.86

2.4) ยางพารา (ปี 2559) มีพื้นที่ปลูก 276,733.25 ไร่ พื้นที่เปิดกรีด 202,308.75 ไร่ ปริมาณการผลิต ประมาณ 54,825.6 ตัน มูลค่าการจำหน่ายประมาณ 3,083.94 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 30.02

3) ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดบุรีรัมย์ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรมขอมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ แหล่งเตาเผาเครื่องเคลือบโบราณ ปากปล่องภูเขาไฟที่ดับแล้ว 6 ลูก นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สนามฟุตบอลช้างอารีนา (เดิม คือ สนามฟุตบอลไอโอมบาย) สนามแข่งรถบุรีรัมย์ช้างอินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต และจุดผ่อนปรนการค้าช่องสายตะกู อำเภอ

บ้านกรวด มีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา ได้เปิดเป็นจุดผ่อนปรนการค้า เพื่อให้มีการค้าขายระหว่าง 2 ประเทศร่วมกัน ส่งเสริมรายได้ของประเทศจากการท่องเที่ยวและการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรในอนาคตต่อไป

สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ในปี 2559 จังหวัดบุรีรัมย์ มีสถิตินักท่องเที่ยว จำนวน 1,535,714 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.16 เมื่อเทียบกับ ปี 2558 (1,419,833 คน) และมีรายได้จากการท่องเที่ยว ในปี 2559 จำนวน 2,331.54 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.53 เมื่อเทียบกับ ปี 2558 (2,039.37 ล้านบาท) สำหรับนักท่องเที่ยวในปี 2560 ซึ่งอยู่ระหว่างรอผลการจัดเก็บจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่าปี 2559 โดยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นการแวะเที่ยวที่ปราสาทพนมรุ้ง โดยไม่มีการพักค้างคืนจึงทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับจังหวัดใกล้เคียงแต่ในปัจจุบันจะมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นในวันที่มีการแข่งขันฟุตบอลและแข่งขันรถยนต์ทางเรียบ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์เพิ่มมากขึ้น ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ถ้ามีการแข่งขันฟุตบอล หรือมีการแข่งรถ มีนักท่องเที่ยวประมาณ 30,000-50,000 คน

4) ด้านสินค้า OTOP จังหวัดบุรีรัมย์ มีสินค้า OTOP ที่หลากหลายประเภท เช่น ผ้าไหมที่เป็นลายเอกลักษณ์ของจังหวัด ผ้าซิ่นตีนแดง นอกจากนี้ยังมีสินค้า OTOP อีกหลากหลายประเภท เช่น ประเภทของใช้ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากไม้ หรือจากผักตบชวา ประเภทสมุนไพรหอมผิว ประเภทอาหาร เช่น ขาหมู กระจ่างสารท กุนเชียง กุ้งจ่อม เป็นต้น

ตารางที่ 2.7 มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกรายปี

ปี พ.ศ. 2557	ปี พ.ศ. 2558	ปี พ.ศ. 2559
404.26	506.97	576.77

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกรายปี โดย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ บุรีรัมย์, 2560, บุรีรัมย์: ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ บุรีรัมย์.

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไหมของจังหวัด จำแนกรายปี

ผลิตภัณฑ์ไหม	ปี พ.ศ.		
	2557	2558	2559
พื้นที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม (ไร่)	8,503.00	6,200	6,800
เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม (ราย)	12,000	13,000	13,000
ผู้ผลิตผ้าไหมและหรือผลิตภัณฑ์ไหม (ราย)	11,000	12,000	12,000
ผลผลิตเส้นไหม (ก.ก./ปี)	38,000	33,000	35,000
ราคาเส้นไหมเฉลี่ย (บาท/กก.)	1,500-2,000	1,600-2,000	1,600-2,000
มูลค่าผลผลิตเส้นไหมรวม (บาท/ปี)	57,000,000	52,800,000	56,000,000

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไหมของจังหวัด จำแนกรายปี โดย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ บุรีรัมย์, 2560, บุรีรัมย์: ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ บุรีรัมย์.

2.6.4 จังหวัดสุรินทร์

(เขมรถิ่นไทย: เร็น) เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรือ “อีสานใต้” มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง การทอผ้าไหมข้าวหอมมะลิสุรินทร์ มีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์และภาษา เช่น เขมร กูย และลาว หรือไทยอีสาน มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 11 และมีพื้นที่กว้างเป็นอันดับที่ 24

จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างลองติจูด 103 และ 105 องศาตะวันออก ละติจูด 15 และ 16 องศาเหนือ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 420 กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

2.6.4.1 สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

ตราประจำจังหวัด: รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณอยู่หน้าปราสาทหินศีขรภูมิ (เดิมเรียกว่า ปราสาทหินบ้านระแงง) คำขวัญประจำจังหวัด: สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ปะคำสวย ร่ำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม พร้อมวัฒนธรรมพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัด: ต้นมะค่าแต้ (Sindora Siamensis) ต้นไม้ประจำจังหวัด: ต้นก้นกระรา (Fagraea Fragrans) ดอกไม้ประจำจังหวัด: ดอกก้นกระรา

2.6.4.2 สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบสูงมีลักษณะพื้นที่ ดังนี้

1) ทางตอนใต้ของจังหวัด เป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนหลายลูก มีป่าทึบ สลับป่าเบญจพรรณตามบริเวณแนวเขตชายแดน (อำเภอบัวเชด อำเภอสังขะ อำเภอกาบเชิง และอำเภอพนมดงรัก) ที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาต่อกับบริเวณภูเขาสูงมาเป็นที่ราบสูง ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ลาดเท มีลักษณะเป็นลูกคลื่นค่อย ๆ ลาดเทไปทางตอนกลางและตอนเหนือของจังหวัด

2) ทางตอนกลางของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม แต่มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ดอน สลับที่ลุ่มลอนลาดเช่นเดียวกันแต่ไม่มากเท่าทางตอนใต้ของจังหวัด (อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอศรีขรภูมิ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอลำดวน และอำเภอศรีณรงค์)

3) ทางตอนเหนือของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (อำเภอจอมพระ อำเภอสนม) และที่ราบลุ่ม (อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี และอำเภอโนนนารายณ์) โดยเฉพาะอำเภอชุมพลบุรี และอำเภอท่าตูม อยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลในเขตของทุ่งกุลาร้องไห้

4) ลักษณะของดินในจังหวัดสุรินทร์ เป็นดินร่วนปนทราย มีบางพื้นที่ เช่น อำเภอเขวาสินรินทร์ เป็นดินเหนียวปนทราย ฉะนั้นดินในจังหวัดสุรินทร์จึงอุ้มน้ำได้น้อย

2.6.4.3 ภูเขาและแหล่งน้ำ

จังหวัดสุรินทร์ มีเทือกเขาพนมดงรักทอดยาวตามแนวเขตแดนไทย-กัมพูชา ทางด้านตอนใต้ของจังหวัด มีเขาสวายหรือพนมสวายในเขตตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ เป็นภูเขาไฟที่ดับแล้ว มียอดเตี้ย ๆ 3 ได้แก่ ยอดเขาชาย เป็นที่ตั้งของวัดพนมศีลาราม และที่บรรจุอัฐิของเจ้าเมืองสุรินทร์ และเป็นประดิษฐานพระพุทธรูปสุรินทร์มงคล ปางประทานพร ภาปร. ยอดเขาหญิง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ขนาดกลาง และยอดเขาคอก (พนมกรอล) พุทธสมาคมจังหวัดสุรินทร์ ได้สร้างศาลาอัฐิมุขเพื่อเป็นอนุสรณ์ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลอง

และสถูปบรรจุอัฐิพระราชาครูอาจารย์ (ดุลย์ อดุลโล) เกจิอาจารย์ที่ชาวสุรินทร์เคารพนับถือปัจจุบัน
เขาสวยได้รับการประกาศเป็นวนอุทยานพนมสวาย

1) แหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่

1.1) แม่น้ำมูล ต้นน้ำเกิดจากภูเขาตงพญาเย็น เขตอำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ทางเขตอำเภอบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน และอำเภอรัตนบุรี ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเพาะปลูก การคมนาคม นอกจากนี้ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำต่าง ๆ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของราษฎร หากไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะฝนแล้งจะมีน้ำตลอดทั้งปี

1.2) ลำน้ำชี ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก เป็นลำน้ำที่แบ่งเขตจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นลำน้ำที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ 90 กิโลเมตร ไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ ในเขตอำเภอปราสาท อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภोजอมพระ และไปบรรจบแม่น้ำมูลที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

1.3) ลำน้ำพลับพลา ต้นน้ำเกิดจากอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ ลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นลำน้ำที่แบ่งอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4) ลำน้ำทับทัน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอโนนนารายณ์ อำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำมูล

1.5) ลำน้ำระวี ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอจอมพระ และอำเภอท่าตูม ทางจังหวัดได้ทำการขุดลอก และสร้างฝายน้ำล้นกันเป็นช่วง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเพาะปลูก และการอุปโภคบริโภค

1.6) ลำน้ำเสน ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ ในฤดูแล้งน้ำแห้งเป็นบางช่วงของลำน้ำ

1.7) ลำน้ำระหาร ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมหลาก แต่ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้

1.8) ลำน้ำแก้ว ไหลผ่านเขตอำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำมูล ฤดูแล้งบางช่วงของลำน้ำตื้นเขิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน

1.9) ลำน้ำสำราญ เป็นลำน้ำที่แบ่งอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดศรีสะเกษ ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดง (เขาขาด) และพนมขรชัยชระนีฮ (เขานางโศก) ไหลผ่านเขตอำเภอบัวเขต และอำเภอสังขะ

1.10) ลำน้ำจริง เป็นลำน้ำที่แบ่งอาณาเขต อำเภอศรีณรงค์ กับอำเภอโนนนารายณ์ และอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีโครงการชลประทาน 1 แห่ง คือ เขื่อนห้วยเสนง (สะเนง=เขาสัตว์) อยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ เป็นโครงการส่งน้ำทดน้ำ เอื้อประโยชน์ต่อการทำนาในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 46,180 ไร่

1.11) ลำห้วยไผ่ ต้นน้ำเกิดจากท้องทุ่งนาในเขตอำเภอสนม ไหลผ่านเขตตำบลโพนโก อำเภอสนม เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ โดยปลายน้ำอยู่ที่แม่น้ำมูล ตำบลน้ำเขียว อำเภอรัตนบุรี อ่างเก็บน้ำห้วยลำพอก อำเภอศรีนครินทร์

2.6.4.4 ทรัพยากร

1) ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดสุรินทร์ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าไม้ ซึ่งมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งจังหวัดประมาณ 1,434,001 ไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าสมบูรณ์เหลืออยู่ประมาณ 187,343 ไร่ จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นเขตป่า จำนวน 1,382,625 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 27.23 ของพื้นที่ โดยสามารถแยก ได้ดังนี้

1.1) เขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 26 ป่า

1.2) วนอุทยาน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วนอุทยานพนมสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ เนื้อที่ 2,500 ไร่ และวนอุทยานป่าสนหนองคู อำเภอสังขะ เนื้อที่ 625 ไร่

1.3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยสำราญ-ห้วยทับทัน อยู่ในพื้นที่อำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ และอำเภอบัวเขต เนื้อที่ 313,750 ไร่

2.6.4.5 ป่าชุมชน

เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี พ.ศ. 2540 มีการตัดไม้ทำลายป่าค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการบุกรุกแผ้วถาง เพื่อการเกษตรกรรม ป่าไม้ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก ในเขตอำเภอสังขะ อำเภอบัวเขต อำเภอกาบเชิง และอำเภอพนมดงรัก และยังมีป่าไม้กระจัดกระจายเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอปราสาท อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี อำเภอลำดวน และอำเภอศรีนครินทร์ ต้นไม้ที่มีอยู่โดยทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ต้นเต็ง ริง ยาง ประดู่ พะยูง ตาด แดง กะบาก และอื่น ๆ รวมทั้ง ต้นมันปลา หรือต้นกันเกรา ซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดสุรินทร์ จากการที่ป่าไม้ถูกทำลายมาก จึงมีการปลูกป่าทดแทน หรือปลูกไม้โตเร็วเพื่อการใช้สอย เช่น ต้นกระถิน ฦๅณรงค์ ต้นยางพารา ต้นตะกั่ว และต้นยูคาลิปตัส เป็นต้น (พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของ ออป. (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

2.6.4.6 ทรัพยากรสัตว์ป่า

จังหวัดสุรินทร์ มีทรัพยากรสัตว์ป่าอยู่มากมายทั่วทั้งจังหวัด แต่ปัจจุบันนี้สัตว์ป่าจะมีอยู่เฉพาะตามพื้นที่ป่าที่อนุรักษ์ไว้และอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเท่านั้น ส่วนสัตว์ป่าที่พบเห็นได้ในปัจจุบันที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ ได้แก่ เก้ง กวาง ลิ่น วัวแดง กระเจง ลิง ค่าง ชะนี เสือโคร่ง เสือดาว อีเห็น แมวดาว ชะมด เม่น ไก่ฟ้าพญาลอ นกนานาชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมูป่า และกระเจงมีอยู่จำนวนมากทั่วพื้นที่ สัตว์ที่มีลักษณะเด่นในพื้นที่ ได้แก่ ไก่ฟ้าพญาลอ เก้ง และที่พบเห็นในวนอุทยานพนมสวาย ได้แก่ กระรอก กระต่ายป่า สัตว์ปีกมีบ้างแต่ไม่มากนัก ได้แก่ นกกระเต็น บ้าง นกกระทาตง นกกวัก นกกระปูด นกกางเขนตง นกเขาหลวง นกเป็ดน้ำและนกเหยี่ยว และที่พบในวนอุทยานป่าสนหนองคู ได้แก่ กระรอก บ้าง กระต่ายป่า งู แย้ และนกเขา นกกระปูด นกเอี้ยง บางครั้งก็จะมีพบนกเงือกมาอยู่บ้าง และยังมีสัตว์ป่าอีกหลายชนิดที่สามารถพบเห็นได้ในป่าชุมชนต่าง ๆ ที่มีการอนุรักษ์ผืนป่าไว้

2.6.4.7 ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดสุรินทร์ มีลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญ 8 สาย คือ แม่น้ำมูล ลำน้ำชีน้อย ลำห้วยอารีย์ ลำห้วยพลับปลา ลำห้วยระวี ลำห้วยทับทัน ลำห้วยสำราญ และลำห้วยแก้ว เป็นลำน้ำที่ทำประโยชน์แก่จังหวัดนอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำอื่น ๆ ในเขตอำเภอต่าง ๆ รวมถึงแหล่งน้ำอื่นที่ไม่เอื้อประโยชน์มากนัก เนื่องจากในฤดูแล้งไม่มีน้ำอีกเป็นจำนวนมาก

2.6.4.8 ทรัพยากรธรณี

จังหวัดสุรินทร์ มีทรัพยากรทางธรณีที่สำคัญ ได้แก่ ทรายแม่น้ำมูล พบที่อำเภอท่าตูม และอำเภอชุมพลบุรี บ่อหินลูกรัง พบที่อำเภอท่าตูม อำเภอสำโรงทาบ อำเภอเมืองสุรินทร์ และอำเภอสังขะหินภูเขา เป็นหินภูเขาที่ได้จากเขาสวาย ท้องที่ตำบลสวาย และตำบลนาบัว สำหรับบ่อนโรงงานไม่หินเพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง

2.6.4.9 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

1) การตั้งถิ่นฐาน

สมัยทวารวดี พบมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาก่อนแล้วในดินแดนแถบอีสานใต้ ไปจนถึงบริเวณแถบอีสานกลางโดยชนชาติแรก ๆ ที่ได้เข้าอาศัยอยู่ ชาติพันธุ์ตระกูลมอญ ละว้า ลัว้ ขอม สมัยอาณาจักรขอมรุ่งเรือง ราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 เป็นต้นมา ซึ่งชาวขอม ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมในแถบดินแดนอีสานใต้ และแถบสปป.ลาว สยาม กัมพูชา และญวน

สุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นมายาวนานจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบข้อมูลในพงศาวดาร เรื่องเล่าตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นที่อยู่ของชนหลายเผ่าพันธุ์ทั้ง เขมร ไท กูย ทำให้มีภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน เมืองรัตนบุรีโบราณเขตเมืองเก่าของเมืองสุรินทร์ อยู่พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์มีมนุษย์เข้ามาตั้งชุมชนแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ลักษณะชุมชนเป็นเนินดินมีคูน้ำคันดินล้อมรอบรูปวงรี หรือวงกลม ขนาดกว้างประมาณ 1,000 เมตร ยาวประมาณ 1,300 เมตร เป็นลักษณะเฉพาะของแผนผังเมืองโบราณตั้งแต่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายถึงสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น ซึ่งพบทั่วไปในเขตภาคอีสานตอนล่าง กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียน

จากการสำรวจของหน่วยศิลปากรที่ 6 ในปี พ.ศ. 2534 พบว่า ตัวเมืองยังมีสภาพที่สมบูรณ์เห็นแนวคูน้ำ-คันดินแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ เมืองชั้นในและเมืองชั้นนอก เมืองชั้นใน มีลักษณะเป็นรูปวงรีแบบสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายถึงสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น มีขนาดกว้างประมาณ 1,000 เมตร ยาวประมาณ 1,300 เมตร สภาพคูเมืองค่อนข้างสมบูรณ์ มีบางส่วนเท่านั้นที่ขาดหายไป เมืองชั้นนอก มีลักษณะแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบชุมชนขอมโบราณ มีคูน้ำ 2 ชั้น คันดิน 1 ชั้น ล้อมรอบ ขนาดกว้าง 1,500 เมตร ยาว 2,500 เมตร สภาพคูเมืองค่อนข้างสมบูรณ์ ยกเว้นด้านทิศใต้พื้นที่บริเวณวังเก่าของเจ้าเมืองสุรินทร์ อยู่บริเวณที่เป็นโรงพยาบาลสุรินทร์ บริเวณวัดศาลาลอยและพื้นที่ใกล้เคียง โรงเรียนสุรวิทยาคาร และโรงเรียนสิรินธรในปัจจุบันแต่อาคารโบราณสถานต่าง ๆ ได้ถูกรื้อถอนและทำลายทิ้งหมดแล้วเหลือแต่เพียงคูน้ำไว้ให้เห็นบริเวณด้านข้างโรงเรียนสิรินธรจะเห็นได้ว่าตัวเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้ เคยเป็นบ้านเมืองมาแล้วตั้งแต่สมัยโบราณกาลมาหลายพันปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองสุรินทร์ในอดีต ตลอดจนถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของชาวสุรินทร์

ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่อย่างสำคัญที่คนสุรินทร์ในปัจจุบันจะช่วยกันรักษามรดกอันทรงคุณค่า
ชั้นนี้ไว้ตราบชั่วลูกหลานด้วยการไม่บุกรุกทำลายคูน้ำคันดินของเมืองโบราณสุรินทร์

จากการศึกษาวิจัยการและสำรวจพบแหล่งโบราณคดีในจังหวัดสุรินทร์ กว่า 59 แห่ง
ส่วนมากเป็นชุมชนโบราณที่มีคูน้ำ-คันดินล้อมรอบรูปวงรี หรือวงกลม ได้แก่

1. แหล่งโบราณคดีบ้านโนนสวรรค์ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี
หมู่บ้านเป็นเนินสูงเกือบ 3 เมตร พบโบราณวัตถุ ได้แก่ เศษภาชนะดินเผาแบบต่าง ๆ รวมทั้งภาชนะ
เคลือบสีน้ำตาลแบบขอม และพบภาชนะที่ใช้บรรจุมีลักษณะเป็นภาชนะก้นมนขนาดใหญ่ที่ใช้ในการฝังศพ
ครั้งที่สองของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีอายุอยู่ในราว 2,000-1,500 ปี มาแล้วพบมากไปตลอด
ลุ่มแม่น้ำมูลตอนกลางแถบจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และขอนแก่น เป็นลักษณะ
ของกลุ่มวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ ปัจจุบันจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์

2. แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ตำบลปราสาททง อำเภอปราสาท แหล่ง
โบราณคดีแห่งนี้เป็นที่ตั้งของปราสาททง เป็นโบราณสถานขอมซึ่งกรมศิลปากรมีโครงการขุดแต่ง
ในปี พ.ศ. 2536 และได้ขุดตรวจชั้นดินทางด้านหลังของโบราณสถาน พบหลักฐานสำคัญแสดงให้เห็น
ถึงการอยู่อาศัยของมนุษย์มาก่อนจะสร้างปราสาท คือ โครงกระดูกมนุษย์เพศชาย อายุประมาณ 35-40 ปี
ปัจจุบันได้นำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์

นอกจากแหล่งโบราณคดีทั้งสองแหล่งนี้แล้ว ยังไม่มีการขุดค้นตามหลักวิชาการ
ในอีกกว่า 50 แห่ง อาศัยเพียงเทียบเคียงค่าอายุกับแหล่งอื่น ๆ พอสรุปได้ว่ามีอายุอยู่ในราว 2,000-1,500 ปี
มาแล้ว หม่อมอมรวงศ์วิจิตร กล่าวไว้ในพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสานกล่าวว่า เดิมพื้นที่ในมณฑล
ลาวทางนี้ เมื่อก่อนจุลศักราชได้ 1,000 ปี ก็เป็นทำเลป่าดง (เป็นการเรียกไปเองของสมัยกรุงศรีอยุธยา)
ซึ่งเป็นที่อาศัยของพวกคนอันสืบเชื้อสายมาแต่ขอมต่อมาเรียกกันว่า กวย (กวย) ซึ่งยังมีอาศัยอยู่ในฝั่งโขง
ตะวันออก ซึ่งปรากฏหลักฐานการสร้างปราสาทหินและจากอิฐดินเผาจำนวนมากมีกระจายอยู่ทั่วไป
ในแถบอีสานใต้ ละโว้ (ลพบุรี) ไปจนถึงในเขตภาคกลาง (สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือสมัยอาณาจักรทวารวดี)
และภาคเหนือตอนล่าง

จากหลักฐานที่พบภาชนะดินเผา ยุคก่อนประวัติศาสตร์บริเวณจังหวัดสุรินทร์
และพบแหล่งชุมชนโบราณหลายแห่ง ย่อมแสดงให้เห็นว่า ในบริเวณจังหวัดสุรินทร์ มีผู้คนอาศัยนาน
มาแล้วตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2538 นายเจริญ ไวรวิชัยกุล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
พร้อมคณะได้ศึกษาและเก็บข้อมูลชุมชนโบราณบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ห้วยลำพลับพลาตำบลบนและ
ลำน้ำมูลด้านใต้ เนื่องจากพบเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจสันนิษฐานว่าเนินเหล่านี้
เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์มาอย่างต่อเนื่อง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบหลักฐานชุมชนสมัยทวารวดีทั้งภูมิภาค เมืองโบราณ
ที่สำคัญ เช่น เมืองฟ้าแดดสงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เมืองนครจำปาศรี อำเภอนาดูน
จังหวัดมหาสารคาม เมืองกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เมืองโบราณบ้านคอนสวรรค์
อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เมืองเสมา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน
และเป็นรูปธรรมอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมทวารวดี นั่นคือ การนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งก่อให้เกิดงานศิลปกรรม

ที่เนื่องในศาสนาตามเมืองหรือชุมชนโบราณสมัยทวารวดีจะพบว่ามีการสร้างสิ่งก่อสร้างหรือรูปเคารพในศาสนาพุทธขึ้น ได้แก่ พระพุทธรูป พระพิมพ์ ใบเสมา เป็นต้น

2) แหล่งวัฒนธรรมทวารวดีในสุรินทร์

วัฒนธรรมทวารวดี ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-16 หรือราว 1,000-1,400 ปีมาแล้วในภาคอีสานตอนล่าง ชุมชนในวัฒนธรรมทวารวดี มีอายุเดียวกับชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล เช่น เมืองเสมา เมืองเก่าโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เมืองโบราณบ้านฝ้าย อำเภอหนองหงส์ เมืองโบราณบ้านประเคียบ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เมืองคงโคก อำเภอราชสีห์ไศล จังหวัดศรีสะเกษ ชุมชนโบราณบ้านไผ่ใหญ่ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี (กรมศิลปากร, 2532, น. 114-116) เป็นต้น

ลักษณะชุมชนวัฒนธรรมทวารวดีที่พบในจังหวัดสุรินทร์มักจะมีคูน้ำคันดินล้อมรอบ มีโบราณวัตถุเนื่องในพุทธศาสนา เช่น ใบเสมา พระพุทธรูป พระพิมพ์ เป็นต้น ชุมชนบ้านพระพืด ตำบลบ้านแร่ อำเภอเขวาสินรินทร์ เป็นแหล่งชุมชนโบราณลักษณะคันคูดินรูปวงกลม ชุมชนโบราณบ้านตรึม ตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ บริเวณบ้านตรึม มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีคูน้ำล้อมรอบทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีหนองน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า หนองสิม ภายในวัดตรึมเป็นเนินดินมีใบเสมาปักอยู่ 16 ใบ ลักษณะเป็นแบบแผ่นรูปกليبบัว ทำด้วยศิลาแลงและหินบะชอลต์ ใบเสมาทุกใบจะมีลักษณะของการตกแต่งที่เหมือนกัน นั่นคือ แกะสลักเป็นรูปหม้อน้ำ อยู่ตรงกลางใบทั้งสองด้าน ยอดเป็นกรวยแหลมบรรจบกับส่วนบนของใบเสมาพอดี ขอบใบเสมาแกะเป็นเส้นตรงโค้งไปตามขอบ ทำให้ดูเหมือนว่าผิวหน้าทั้งสองด้านของใบเสมายื่นออกมา ปัจจุบันทางวัดได้สร้างอาคารคลุมใบเสมาและเนินดินไว้

ชุมชนโบราณบ้านไพรขลา ตำบลไพรขลา อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ พบใบเสมา ที่โนนสิมมาใหญ่ และโนนสิมมาน้อย โนนสิมมาใหญ่ อยู่ภายในหมู่บ้านทางทิศใต้ มีกลุ่มใบเสมาจำนวนมาก ปักอยู่ในตำแหน่งทิศทั้งแปดบางส่วนถูกเคลื่อนย้ายมาเก็บรวมกันไว้ในอาคารขนาดเล็ก ใบเสมาทั้งหมดทำจากศิลาแลง เป็นแผ่นรูปกليبบัว ตรงกลางใบเป็นรูปหม้อน้ำมียอดเป็นรูปกรวยแหลม หรือเป็นสันขึ้นมาทั้งสองด้าน ลักษณะการตกแต่งเหมือนกับใบเสมาที่บ้านตรึม

3) โนนสิมมาน้อย

อยู่ทางทิศตะวันตกภายในหมู่บ้าน บริเวณนี้พบใบเสมาจำนวนเล็กน้อยอยู่รวมกันเพียงจุดเดียว ใบเสมาบางใบน่าจะปักอยู่ในตำแหน่งเดิม โดยมีการย้ายใบเสมาใบอื่น ๆ มาวางรวมกันไว้ ลักษณะของใบเสมาเหมือนกับใบเสมาที่โนนสิมมาใหญ่เป็นใบเสมาแบบแผ่นรูปกليبบัวตรงกลางใบทำเป็นสันทั้งสองด้าน ทั้งหมดทำจากศิลาแลง

3.1) ใบเสมาที่พบสันนิษฐานว่าปักไว้เพื่อกำหนดเขตศักดิ์สิทธิ์เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในสมัยนั้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 12-13 ตรงกับรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 แห่งอาณาจักรขอมโบราณ จังหวัดสุรินทร์ มีการสร้างปราสาทภูมิโพน ที่ตำบลดม อำเภอสังขะ เป็นศาสนสถานขนาดใหญ่ในศาสนาฮินดูศิลปะขอมโบราณสมัยไพรกเมง (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, 2532) ประกอบด้วยปราสาทอิฐ 3 หลัง และฐานอาคารก่อด้วยศิลาแลง 1 หลัง พบชิ้นส่วนจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต 1 ชิ้น ซึ่งมีใช้ราวพุทธศตวรรษที่ 12-13 ทับหลังรูปสัตว์ครึ่งสิงห์ครึ่งนก ประกอบวงโค้งที่มีวงกลมรูปไข่

ศิลปะขอมโบราณแบบไพรกเมง จำนวน 1 แผ่น บริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากปราสาท 500 เมตร มีหนองปรือ ซึ่งเป็นบารายขนาดใหญ่ แบบวัฒนธรรมขอมโบราณ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 300X500 เมตร อยู่ 1 แห่ง ราวกลางถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 15 (ประมาณ 1,100 ปี มาแล้ว) ในเขตจังหวัดสุรินทร์ มีชุมชนวัฒนธรรมขอมโบราณที่สำคัญอีก 2 แห่ง คือ ชุมชนปราสาทหมื่นชัย บ้านถนน และชุมชนปราสาทบ้านจารย์ ตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ

3.2) ปราสาทบ้านจารย์ เป็นปราสาทศิลปะขอมโบราณสมัยเกาะแกร์ ราวกลาง-ปลายพุทธศตวรรษที่ 15 เป็นปราสาทองค์เดียวก่อด้วยอิฐ มีคูน้ำรูปตัวยูล้อมรอบ ปัจจุบันตัวปราสาทมีสภาพหักพังเหลือเพียงส่วนเรือนธาตุ บนตัวปราสาทมีทับหลังขนาดใหญ่สลักรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

3.3) ปราสาทหมื่นชัย เป็นปราสาทองค์เดียว ก่อด้วยอิฐ มีคูน้ำรูปตัวยูล้อมรอบ ปัจจุบันตัวปราสาทมีสภาพหักพังเหลือเพียงส่วนเรือนธาตุ

3.4) ปราสาทตาเมือนธม บ้านหนองคันทา ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เป็นปราสาทขนาดใหญ่ ก่อด้วยหินทราย และศิลาแลง

3.5) ปราสาททง บ้านปราสาท ตำบลปราสาททง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นปราสาทขนาดเล็ก ก่อด้วยอิฐ หินทราย และศิลาแลง ตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย สองส่วน คือ พลับพลาและปราสาทประธาน

3.6) ปราสาทบ้านไหล บ้านปราสาท ตำบลเชื้อเพลิง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นปราสาทอิฐ 3 องค์ มีขนาดเท่ากันตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีคูน้ำรูปตัวยูล้อมรอบ

ต่อมาในช่วงอารยธรรมขอมในประเทศกัมพูชาได้เจริญถึงขีดสุดราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบปราสาทหินและเมืองโบราณรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบขอม เป็นจำนวนมาก ได้แก่ เมืองพิมาย อันมีปราสาทพิมายเป็นศูนย์กลางของเมือง ตัวเมืองมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ เป็นต้น ช่วงระยะเวลานี้มีหลักฐานว่าเมืองสุรินทร์ได้รับอิทธิพลอารยธรรมของขอมโบราณอย่างมากเช่นกัน มีการปรับแผนผังเมืองให้ใหญ่ขึ้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบขอมโบราณมีคูน้ำ 2 ชั้น คันดิน 1 ชั้น ล้อมรอบ ขนาดกว้าง 1,500 เมตร ยาว 2,500 เมตร ล้อมรอบตัวเมืองเดิมรูปวงรีในสมัยก่อนหน้านั้นไว้ภายในอีกชั้นหนึ่ง ส่วนพื้นที่อำเภอต่าง ๆ พบปราสาทขอมโบราณอีกหลายแห่ง

นักมานุษยวิทยาและนักโบราณคดีลงความเห็นว่า บริเวณที่ราบลุ่มตอนกลางของแม่น้ำมูลด้านตะวันออกและชุมชนทุ่งสำริด ในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดสุรินทร์ และลุ่มแม่น้ำมูลตอนล่าง ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี คือ แหล่งอารยธรรมโบราณ บรรพชนของชุมชนเหล่านี้ ได้ประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาเนื้อหยาบหนาในยุคแรก ๆ ไม่มีลวดลายเขียนสี ในยุคต่อมาพัฒนาเป็นการเขียนสี และชุบน้ำโคลนสีแดง นอกจากนี้ยังได้ค้นพบหลักฐานแสดงการเปลี่ยนแปลงทางคติชนวิทยาที่สำคัญของมนุษยชาติ คือ ประเพณีฝังศพครั้งที่สอง โดยการบรรจุกระดูกผู้ตายลงในภาชนะก่อนการนำไปฝัง ซึ่งการฝังครั้งแรกนั้นจะนำร่างผู้ตายลงในหลุมระยะหนึ่ง แล้วจึงขุดขึ้นเพื่อทำพิธีฝังครั้งที่สอง ลักษณะสำคัญของชุมชนเหล่านี้อีกอย่างหนึ่งคือ โครงสร้างของชุมชนมักแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่อาศัยมักอยู่บนเนินหรือที่ดอน โดยรอบ

เป็นที่ลุ่มสำหรับเป็นแหล่งทำกิน ด้านตะวันออกส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานและด้านตะวันตกเป็นป่าช้า การขยายตัวของชุมชนมักขยายไปทางทิศตะวันตก ชุมชนเหล่านี้มีการขยายตัวทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองมีการสั่งสมหรือกวาดต้อนประชากรจากพื้นที่ต่าง ๆ จัดตั้งขยายเป็นชุมชนเมืองเป็นรัฐยุคต้น ประวัติศาสตร์ ชุมชนเหล่านี้เองที่หลอมรวมกันขึ้นเป็นอาณาจักรเจนละหรืออีสานปุระ มีหลักฐานแสดงความเจริญหลายอย่าง เช่น การถลุงเหล็ก การทำเกลือ ปลูกข้าว การขุดคูกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร และความปลอดภัย

2.6.4.10 สิ่งแวดล้อม

จังหวัดสุรินทร์ มีการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีชุมชนเมือง (ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์) ที่อยู่อย่างแออัด มียานพาหนะมากส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจร โดยเฉพาะบริเวณตลาดสด ในเขตเทศบาล และบริเวณสถานศึกษา มีผลกระทบต่อด้านมลภาวะบ้างแต่ไม่รุนแรงนัก ปัญหาขยะและน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมมีค่อนข้างน้อย เพราะได้รับการเอาใจใส่ ดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์

2.6.4.11 สภาพทางเศรษฐกิจ

จากรายงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดสุรินทร์ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปี 55,529 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อหัว (Per Capita GPP) 38,681 บาท จัดเป็นอันดับที่ 73 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 16 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ ยังคงประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม มีการทำนาข้าวเจ้า (ข้าวหอมมะลิ) ทำสวน และเพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา อาชีพที่สำคัญ รองลงมา คือ การปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม

2.6.4.12 การคมนาคม

จังหวัดสุรินทร์ เป็นเมืองหลักของภาคอีสานตอนล่าง เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ อุตสาหกรรม และการคมนาคม จึงมีเส้นทางคมนาคมหลักทั้งทางรถยนต์ รถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และเส้นทางมาตรฐานหลายสายทำให้การเดินทางติดต่อภายในจังหวัด การเดินทางสู่จังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความสะดวก

2.6.4.13 ประชากร

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554 จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรทั้งสิ้น 1,380,399 คน แยกเป็นชาย 690,644 คน หญิง 689,755 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 170 คน/ตร.กม. มีจำนวนประชากรมากเป็นลำดับที่ 10 ของประเทศไทย และมีความหนาแน่นเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 18 ของประเทศไทย

1) ชาวไทยกูย-กวย-เยอ

กูย (แปลว่า คน) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “ขอม-มอญเก่า หรือกรอม” อีกกลุ่มหนึ่ง มีรูปร่างลักษณะผิวค่อนข้างคล้ำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ รวมไปถึง ร้อยเอ็ด มหาสารคาม อุดรธานี นครราชสีมา ชาวกูยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เคยครอบครองดินแดนแถบที่ราบสูงในเขตเทือกเขาพนมดงรักและลงไปจนถึงแถบทะเลสาบในประเทศ กัมพูชาในปัจจุบัน รวมไปถึงถึงในเขตลาวใต้ (เช่น จำปาศักดิ์ อັตตะปือแสนปาง เป็นต้น) และเวียตนามใต้

บางส่วน ซึ่งเป็นดินแดนดั้งเดิมในสมัยอยุธยาเคยส่งราชทูตเข้ามาค้าขายในราชอาณาจักรอยุธยา และมีการบันทึกไว้ว่ามีสิทธิทางการค้าเท่าเทียมพ่อค้าชาวตะวันตกบรรพบุรุษในอดีตมีการเดินทางค้าขาย การย้ายถิ่นที่อยู่ไปมาระหว่างกันเสมอ ชาวภูยกมีภาษาพูด มีการนับเลขเป็นระบบฐานสิบ และในอดีตมีอักษรเป็นของตนเองแต่ได้ขาดหายไปอย่างไม่ปรากฏร่องรอย ปัจจุบันได้มีการค้นคว้าและนำอักษรภูยกมาใช้ใหม่แล้วโดยชมรมชาวภูยกแห่งประเทศไทย ชาวภูยก/กวยเชี่ยวชาญด้านวิศวกร สถาปนิก แพทย์ การปกครอง ครูบาอาจารย์ นักบวช ชาวภูยกในปัจจุบันส่วนใหญ่สามารถพูดสื่อสารภาษาถิ่นในแถบอีสานใต้ ได้หลายภาษา ทั้งภาษาภูยก กวย ภาษาลาว และภาษาเขมร นิยมพูดภาษาเป็น 2 กลุ่ม คือ ภูยก-ลาว อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และ นครราชสีมาบางพื้นที่ ซึ่งพูดภาษาภูยกในปัจจุบันมีคำภาษาลาวปนอยู่ด้วยบางคำ และภูยกสุรินทร์ อยู่ในเขตจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และ อุบลราชธานีตอนล่าง ชาวไทยกวยอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดที่อำเภอศีขรภูมิ ลำโรงทาบ จอมพระ สังขะ บัวเขต ศรีณรงค์ สนม ลำดวน ท่าตูม บางส่วนของอำเภอเมือง เขวาสินรินทร์ และกาบเชิง ปัจจุบันนับถือ พุทธศาสนา พราหมณ์ ผสมความเชื่อผีบรรพบุรุษ

2) ชาวไทยเขมร (ขะแมร์)

มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ชาวเขมรส่วนใหญ่ มีลักษณะผิวขาวเหลือง-ค่อนข้างคล้ำ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง ภาษาเขมรป่าดงคล้ายภาษาเขมร ในกัมพูชา แต่เสียงเพี้ยนกันอยู่บ้าง เขมรป่าดงแต่เดิมนับถือศาสนาพราหมณ์และผีบรรพบุรุษ ปัจจุบันหันมานับถือพุทธศาสนา ชาวเขมรส่วนใหญ่ชอบและเชี่ยวชาญงานด้านการเกษตร ประมง การเลี้ยงสัตว์ งานบริการและการละเล่นดนตรี เนื่องบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มทะเลสาบโตนเลไปจนถึงบริเวณแถบเวียดนามใต้ ในปัจจุบันเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรและเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญมาแต่สมัยโบราณ ชาวเขมรอพยบขึ้นมาอาศัยอยู่ในแถบสุรินทร์และอีสานใต้ต่อเนื่องมา และในช่วงปี พ.ศ. 2324 ทางฝ่ายเขมรเกิดการจลาจล โดยเจ้าทะเลหะ (มู) กับพระยาวิมลราช (ฮู) ฝักใฝ่ในทางญวน และสมัยที่นางตามบุตรี เจ้าเมืองประทายเพชร (คาดว่า เป็นลูกสาวเจ้าเมืองชาวภูยกจากฝั่งกัมพูชา) ซึ่งเป็นนายของตนมาเป็นสะใภ้ หลานชายชาวภูยกเจ้าเมืองสุรินทร์ จึงพากันอพยพตามเจ้านายมาอยู่ที่เมืองคูประทาย (เมืองสุรินทร์) เป็นอันมาก และอพยบเข้ามาอีกหลายครั้งในช่วงฝรั่งเศสปกครองและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

3) ชาวไทยลาว

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสุรินทร์ จึงมีเชื้อสายไทยลาวเหมือนกับหลายจังหวัดในภาคอีสาน โดยได้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมที่เหมือนกันกับ ชาวไทยลาวโดยทั่วไป แต่ก็จะมีอยู่ที่แตกต่างในเรื่องของภาษาบ้างในแต่ละท้องถิ่น ชาวไทยลาวอพยบ เข้ามาในประเทศไทยหลายครั้งด้วยเหตุหลาย ๆ ประการ

4) ชาวไทยจีน

ชาวจีน ส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาก่อตัวเป็นชุมชนขึ้นในจังหวัดสุรินทร์นั้น สาเหตุหลัก ๆ มาจากปัญหาการสู้ภัยสงคราม การแตกพ่ายของก๊กต่าง ๆ การเกณฑ์แรงงานทาสที่เกิดขึ้น ต่อเนื่องยาวนานมาหลายพันปีของราชวงศ์ต่าง ๆ สงครามฝิ่นกับอังกฤษและชาติต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่งสร้างความวุ่นวายในแผ่นดินจีนถึง 100 ปี และต่อเนื่องมาถึงยุคการปฏิวัติประชาธิปไตยสมัย ดร.ซุนยัตเซ็น การปฏิวัติคอมมิวนิสต์นำโดยเหมา เจ๋อตง และสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นบุกจีน ที่ต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 54 ปี ในระหว่าง พ.ศ. 2438-2492 ทำให้ประชาชนเดือดร้อนรำคาญ

โดยเฉพาะช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 ชาวจีนในจังหวัดแต่จิว มณฑลกวางตุ้ง และทางแถบตอนใต้ของประเทศจีนในปัจจุบันได้อพยพลี้ภัยเข้ามาตั้งเมืองไทยเป็นจำนวนมาก สายหนึ่งมาทางเรือขึ้นฝั่งที่เมืองบางกอก (กรุงเทพมหานคร) อีกสายหนึ่งผ่านเข้ามาทางเวียดนามและลาว ชุมชนชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุรินทร์อาจแบ่งออกเป็นสองถึงสามช่วงใหญ่ ๆ ได้แก่ ก่อนการสร้างทางรถไฟผ่านเมืองสุรินทร์ (อพยพเข้ามาจากทางฝั่งชายแดนที่ติดต่อกัน เช่น กัมพูชา และ สปป.ลาว หรือเวียดนาม) และระหว่าง-หลังจากทางรถไฟมาถึงจังหวัดสุรินทร์แล้ว ซึ่งการคมนาคมสะดวกขึ้นทำให้เกิดการเดินทางไป-มา ระหว่างจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศสะดวกขึ้น ประเทศจีนในปัจจุบันประกอบกันขึ้นมาด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ หลายชนเผ่าพันธุ์ ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรม มีรวม ๆ กัน ประมาณ 56 กลุ่มชาติพันธุ์เป็นอย่างน้อย กระจายอาศัยอยู่ทั่วประเทศจีน เช่น มองโกล อูยกูร์ ภูจ้อฮั้ว ไต ฮั่น จ้วง หุย แมนจู แม้ว ฯลฯ เป็นต้น เช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียทั้งหมด

5) ชาวไทยญวน

ชาวไทยเชื้อสายญวน บ้างอาจปรากฏว่า แกว หรือ เวียดนาม (ญวนหรือเวียดนาม ก็มีหลากหลายชาติพันธุ์/ภาษา/วัฒนธรรม) หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศไทย (สยาม) ในปัจจุบัน ชาวไทยเชื้อสายญวนแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ญวนเก่า และญวนใหม่ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มญวนเก่าได้อพยพจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิมและผสมกลมกลืนไปกับคนไทยหมดแล้ว ส่วนญวนใหม่ คือ คนที่อพยพเข้ามาในไทย ในปี พ.ศ. 2488 (เริ่มการประกาศราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง) และในปี พ.ศ. 2489 (ปีที่เวียดนามเหนือรบชนะสงครามเวียดนาม) และชาวญวนใหม่เหล่านี้ได้ทยอยเข้ามาในไทยจนถึงปี พ.ศ. 2499 ซึ่งกระจายอยู่ในภาคอีสานของไทย ภาคใต้ และภาคกลาง ซึ่งจริงแล้วในประเทศญวนนั้น ก็มีลักษณะทางสังคม ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายในปัจจุบันเท่าที่มีการสำรวจ พบว่าในประเทศเวียดนาม มี 54 ชนเผ่า กระจายอาศัยอยู่ทั่วประเทศแต่เรียกบรรดาผู้คนจากบริเวณประเทศเวียดนามในปัจจุบันว่า “ชาวญวน”

6) ชาวไทยอื่น ๆ

ในปัจจุบันทุกชาติพันธุ์ในจังหวัดสุรินทร์และบริเวณจังหวัดใกล้เคียงได้อาศัยอยู่กันอย่างกลมกลืนตามความเชื่อของตนเอง มีการผสมผสานกันทางภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2.6.4.14 การปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์มีการปกครอง แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 158 ตำบล 2011 หมู่บ้าน

- 1) อำเภอเมืองสุรินทร์
- 2) อำเภอชุมพลบุรี
- 3) อำเภอท่าตูม
- 4) อำเภอจอมพระ
- 5) อำเภอปราสาท
- 6) อำเภอกาบเชิง
- 7) อำเภอรัตนบุรี
- 8) อำเภอสนม

- 9) อำเภอศีขรภูมิ
 - 1.10) อำเภอสังขะ
 - 1.11) อำเภอลำดวน
 - 1.12) อำเภอสำโรงทาบ
 - 1.13) อำเภอบัวเขต
 - 1.14) อำเภอพนมดงรัก
 - 1.15) อำเภอศรีณรงค์
 - 1.16) อำเภอเขวาสินรินทร์
 - 1.17) อำเภอโนนนารายณ์

2.6.4.15 การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีจำนวน 174 แห่ง แบ่งออกเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 1 เทศบาลเมือง, 27 เทศบาลตำบล และ 144 องค์การบริหารส่วนตำบล มีรายชื่อ ดังนี้ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือกลุ่มจังหวัด “นครชัยบุรีรินทร์, นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์” นั้น ก็ทำให้คณะรัฐมนตรีได้รับทราบข้อมูลเชิงลึกได้เห็นศักยภาพของกลุ่มจังหวัดนี้ “ทั้งหมด” ซึ่งจะถูกนำมาพิจารณาเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติต่อไป จากบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ด้านแหล่งท่องเที่ยว หากได้รับการพัฒนาและคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้วโอกาสที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวไม่เฉพาะชาวไทยจะรวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติอีกด้วย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรงชัย ดิยานนท์ (2542, น. 90-92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง และทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรต่อการสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ของครอบครัวเห็นด้วยมาก

สยาม บุญสม (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า รายได้ สถานภาพทางสังคม และความเชื่อถือ ศรัทธาในนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ส่วนเพศ อายุการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ในการดำเนินงานโครงการของรัฐฯ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

อรสุดา เจริญรัถ (2543, น.116-122) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย พบว่า เงื่อนไขสำคัญที่สุดของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงมีอำนาจในการควบคุม ดูแล จัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของตนเอง อำนาจดังกล่าวนับเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ในรูปแบบ

บรรทัดฐานของหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือพิธีกรรม ซึ่งเป็นผลเชื่อมโยงจากอิทธิพลของโลกทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชน ปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กังสดาล อยู่เย็น (2544, น. 113-116) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พลวัตชุมชนบ้านเป็ดในภายใต้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ผู้นำ กระบวนการเรียนรู้ กลุ่ม องค์กร และการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจกับภาวะหนี้สิน และหน่วยงานจากภายนอกชุมชน

ประวูฒิ ละครราช (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษา ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ การจัดโครงสร้างขององค์กร เทคนิคในการบริหาร การพึ่งตนเองของกลุ่ม และการสนับสนุนขององค์กรหนุนต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ อายุ และรายได้ของครอบครัวต่อปี

วินัย สุปินะ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเฉลิมของกรมพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน พบว่า ทศนคติทั้งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมที่มีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ ส่วนมากมีทัศนคติที่ดีความคาดหวังทั้งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมที่มีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติจะประสบผลสำเร็จในระดับมาก เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง เฉลิมพระเกียรติของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับประธานกลุ่มกิจกรรม พบว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าประธานกลุ่มกิจกรรมและเปรียบเทียบความคาดหวังของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมในผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังว่าการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จมากในทุกกิจกรรม

สมเศียร จันท์หล้า (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลผายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ประชากรในชุมชนมีความเห็นว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเพียงแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ ชุมชนมีความเป็นอิสระในการจัดการโครงการจากภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือภาครัฐได้นำนโยบายมาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมโดยให้ชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำเองผลสำเร็จของผลงานจึงเกิดจากชุมชน ปัจจัยส่วนบุคคลทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดการโครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ อาชีพ รายได้ เพศ และระดับการศึกษา

พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) เป็นจริยศาสตร์เชิงพุทธที่ยึดหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ตามหลักของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับ รองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นผลกำไรของเกษตรกรในสภาพการณ์เช่นนี้ เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือ

ผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรที่ดำเนินการเช่นนี้ จะเป็นการลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง 2) เป็นแนวคิดทางปรัชญาที่ประสานเชื่อมโยงแนวคิดหลายแนวคิดอย่างเป็นระบบตามกฎอภิปัจจยตาในทางพุทธศาสนาที่สอนให้มองโลก อย่างเป็นองค์รวมหรือบูรณาการทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างพลวัตและมีความสลับซับซ้อน มีเครือข่ายเชื่อมโยงที่แยกออกจากกันไม่ได้เหมือนห่วงที่ประกกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวคือ มองธรรมชาติคือผู้ให้กำเนิดมนุษย์ชาติและให้ความสำคัญแก่ปัญหาสิ่งแวดล้อมและชีวิตทั้งมวลล้วนมี คุณทั้งสิ้น ยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรม เคารพและให้คุณค่าต่อความแตกต่างทางความคิด ยกย่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นตัวของตัวเอง เป็นการกลับมามองที่คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ การสร้างสรรค์ วัฒนธรรม การรักษาสิ่งแวดล้อมและเป็นปรัชญาที่ให้ความสำคัญต่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ของสิ่งมีชีวิตและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และ 3) เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนเศรษฐกิจพื้นฐานไม่แยกส่วน ออกจากกัน ตั้งอยู่บนความเข้มแข็งของสังคมหรือชุมชนอาศัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ

เธียรธิดา เหมพิพัฒน์ (2546, น. 81-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในกลุ่มวิทยาศาสตร์ และในภาพรวมนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลในการศึกษา ประกอบด้วย คณะที่ศึกษาและสาขาที่จบปริญญาตรี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลในการศึกษา ประกอบด้วย ชั้นปีที่ศึกษา ผลการศึกษาอาชีพ และการได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มัลลิกา เขียวหวาน (2546, น. 132-151) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรมีส่วนร่วมมี 6 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิต และการเผยแพร่ความรู้ โดยระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ รองลงไป ได้แก่ ร่วมรับประโยชน์และร่วมทำการมีส่วนร่วม คิดและร่วมประเมินผลนั้น มีน้อยถึงไม่มีเลย 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยภายใน ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เวลาว่างตำแหน่งทางสังคม ศักยภาพส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากรัฐ เจตคติ กิจกรรมการเกษตรและทรัพยากรที่มีอยู่การเปิดรับข่าวสาร ส่วนรายได้และการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วม ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีแต่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัจจัยภายนอก ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน ผู้นำชุมชนและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกร มีส่วนร่วมปฏิบัติจริง สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของเกษตรกรเน้นเนื้อหา การพึ่งตนเอง และการจัดการทรัพยากรการเกษตร

ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547, น. 60-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิต ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี พบว่า ข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นชาย ช่วงอายุของข้าราชการ 31-40 ปี การดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปฏิบัติ อายุการรับราชการ 11-19 ปี มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้/เดือน 10,001-20,000 บาท การได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด ระดับการความคิดเห็นในการดำเนินชีวิต

ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้เนื้อหาสาระ ด้านการนำมาใช้ประโยชน์ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้โดยภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก

ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เพศ คณะที่ศึกษา และการรับรู้จากครอบครัว ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาที่จบก่อนเข้าศึกษา ภูมิสำเนา การรับรู้จากสื่อมวลชนและการรับรู้จากเพื่อนหรือผู้นำกลุ่ม

โอภาส นิติกิจไพบูลย์ (2547, น. 94-100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร กรณีศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวนเกษตรของผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม พบว่า หลังจากการที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการวนเกษตรส่งผลให้รายได้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ค่าใช้จ่ายเพื่อการผลิต ภาระหนี้สินในระบบ และภาระหนี้สินนอกระบบลดลง แม้ว่ามีรูปแบบกิจกรรมที่ได้รับการอบรมวนเกษตร ได้แก่ การแปรรูปอาหาร การปลูกพืชสมุนไพร และกิจกรรมลดเล็กลบรายมาก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวนเกษตรไม่มีความแตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาเข้าร่วมโครงการวนเกษตรกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กัน

นพพร เมธีอนันต์กุล (2549, น. 84-90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต: กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ในระดับมาก คือ การนำมาใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนด้านที่มีการนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับน้อย คือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเองปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ พื้นที่พักอาศัย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การออมเงิน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และหนี้สิน

ปวัน มีนรัักษ์เรืองเดช (2549, น. 102-111) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ พบว่า การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย ระดับการศึกษาสาขาวิชาที่จบการศึกษ อาชีพ ตำแหน่งทางสังคม ประเภทของช่องทางการรับสื่อ ลักษณะของสื่อที่รับเป็นประจำการรับรู้เกี่ยวกับโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริและการปฏิบัติตามโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

พันธุ์บุญย ท่องสังข์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤต กรณีศึกษา: ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เป็นเพียงกรอบแนวคิดในการที่เป็นภูมิคุ้มกันให้องค์การสามารถอยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติเท่านั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้สามารถแข่งขันได้และมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นของผู้บริหารเป็นสำคัญ

วารุณี ชินวินิจกุล (2549, น. 135-147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม้เรียงใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างง่าย โดยใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชนเป็นการให้โอกาสให้คนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาเหตุปัญหา ค้นหา และตัดสินใจกำหนดแผนในการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการได้จริงโดยการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งตนเอง ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่มีความหลากหลายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทุกระบบต้องสอดประสานกัน การทำให้ยั่งยืนด้วยกระบวนการติดตามประเมินผลเป็นระยะ แล้วนำมาหาข้อสรุปเพื่อนำไปดำเนินการต่อ เพื่อนำไปดำเนินการต่อไปหรือปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

วันวิสา เกิดพุด (2549, น.110-119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้: กรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่าหลักสูตรและระยะเวลาการอบรมมีความเหมาะสมมากและสมควรจัดการอบรมหลักสูตรการพัฒนากิจกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป เนื้อหาวิชาที่ได้รับจากการอบรมมีประโยชน์และตรงกับความต้องการตนเองเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้รับความรู้จากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นอย่างมาก ส่วนเอกสารที่ใช้ประกอบการอบรมมีจำนวนน้อย วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถมาก มีการใช้เทคนิคการบรรยายที่น่าสนใจ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้มาก และให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มาก การประสานงานของเจ้าหน้าที่ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยไม่มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้สนใจเข้าอบรม สถานที่อบรม อาหาร และที่พักมีความเหมาะสมแต่ห้องน้ำไม่มีความเหมาะสมเพราะมีจำนวนน้อย

สมศักดิ์ นาคผล (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนไชยวานวิทยา ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทโครงการ คณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนไชยวานวิทยา มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงและสังคม ฉบับที่ 9 และ 10 อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความพร้อมในการดำเนินโครงการและผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความสามารถในการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการเมื่อพิจารณา พบว่า ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมความเหมาะสมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนไชยวานวิทยาว่ามีการประเมินผลแต่ละกิจกรรมโครงการตามแผน

ฉานินญา ศรีสิทธิชัยสกุล (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของพัฒนาการอำเภอต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน: กรณีศึกษากิจกรรมพัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีทักษะของพัฒนาการอำเภอในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนและการร่วมมือจากหน่วยงานอื่น โดยหน่วยงานที่พัฒนาการอำเภอให้ความสำคัญมากคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรประชาชนและภาคประชาชนและให้ความสำคัญปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อทักษะของพัฒนาการอำเภอในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อัตราเงินเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการรับรู้ปัญหาของชุมชน

ศักดิ์ชัย คำชู (2550, น. 56-81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร: ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง พบว่า เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง มีความเห็นตรงกันว่าได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการมาก เป็นการเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ร้อยละ 100 ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจด้านกิจกรรมและด้านเนื้อหาสาระของกิจกรรม มีเพียงด้านวิทยากรเท่านั้นที่มีความพึงพอใจ ร้อยละ 85 ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 75 ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ ร้อยละ 70 ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่โครงการ ร้อยละ 80 ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงานและเยาวชนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโดยเฉพาะโครงการทำน้ำส้วกชีวภาพเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมในองค์กร

วิชชุศากรณ์ วีระพันธุ์ (2550, น. 135-140) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีบ้านบัวงาม ตำบลสีบัวทอง อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของหมู่บ้านมีกระบวนการก่อเกิดกลุ่ม ความเข้มแข็งของกลุ่มมีความศรัทธาในตัวแกนนำหมู่บ้าน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

หทัยรัตน์ อยู่รอด (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของพนักงานต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษา: บริษัท โจนส์ แลง ลาซาลล์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อทักษะต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีผลต่อทักษะต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

อัจฉรา ราชแก้ว (2550, น. 103-108) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จากการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล

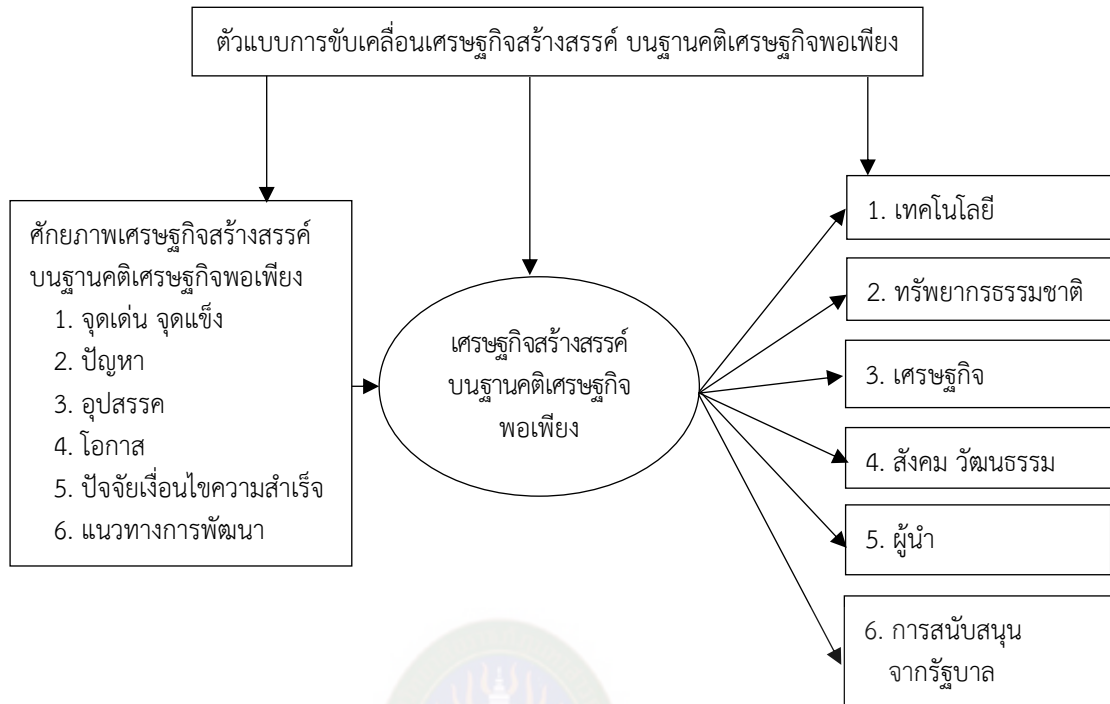
ถวัลย์ลักษณ์ ศรีจันทร์ดี (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการใช้เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้และหลักการความพอประมาณในการดำเนินธุรกิจมากกว่าการใช้หลักการความมีเหตุผล และหลักการการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว นอกจากนี้แล้วในส่วนของระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความอยู่รอดของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่มีผลประกอบการที่มีกำไรจะมีระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่มีผลกำไร

นครเศรษฐ พัทลุง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็งและความสามารถทางการบริหาร มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .010 ส่วนการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล และแบบอย่างเชิงจิตใจ มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นภาดาว เกตุสุวรรณ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง 2) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ก่อนในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหมู่บ้าน ชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยการดำเนินการวิจัยเชิงการวิจัย เรื่อง ต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แบ่งระยะของการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ การสำรวจหมู่บ้าน ชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการออกสำรวจหมู่บ้าน/ชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน/ชุมชน การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มี อิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์การวิจัยระยะที่ 3 สร้าง และยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัย ได้นำเสนอสรุปในแต่ละประเด็น ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ระยะที่ 3 การสร้างและยืนยันตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1.1 หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

1.2 หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

1.3 หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์

1.4 หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

ประชากร เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่พัฒนาชุมชนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรในพื้นที่ จำนวน 20 คน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้แทนภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 4 คน ได้แก่

1. นักพัฒนาชุมชนประจำตำบล
2. ตัวแทนจากพัฒนาการจังหวัด
3. ตัวแทนจากเกษตรจังหวัด
4. ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ จำนวน 4 คน ได้แก่

1. เกษตรจังหวัดหรือผู้แทน
2. ผู้ประกอบการ
3. พัฒนาการจังหวัดหรือผู้แทน
4. ผู้แทนฝ่ายปกครอง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้แทนชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 12 คน ได้แก่

1. ประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. ประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์
3. ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนชุมชนในการดำเนินนโยบายภาครัฐ
4. ผู้ริเริ่มกลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร
- 2.2 แนวทางการระดมสมอง
- 2.3 แบบสัมภาษณ์
- 2.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคำถามการระดมสมอง แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จากเอกสาร ตำรา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการสร้างฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยของคำถามหรือข้อความให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แนวทางการระดมสมอง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กำหนดรูปแบบของเครื่องมือประเภทนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 กำหนดข้อความคำถามหรือข้อความในแต่ละประเด็นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นสำคัญแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 6 สร้างข้อความคำถามหรือข้อความและเรียงลำดับ

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย จะดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลในการตอบ แล้วเตรียมการลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562-ตุลาคม 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การระดมสมอง การสังเกต และการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1.1 หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลาง ที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

1.2 หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

1.3 หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์

1.4 หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

กลุ่มองค์กรที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาจาก 3 ส่วน คือ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน จำนวน 12 คน ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ คือ
 - 1.1 หน่วยงานพัฒนาชุมชน
 - 1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.3 หน่วยงานเกษตร
 - 1.4 ตัวแทนฝ่ายปกครอง
2. ภาคเอกชน คือ
 - 2.1 ผู้ประกอบการ
 - 2.2 ลูกค้า
3. ภาคชุมชน คือ
 - 3.1 ตัวแทนหมู่บ้านดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
 - 3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและทุนของชุมชน
 - 3.3 ตัวแทนของกลุ่มพัฒนาสตรี
 - 3.4 ตัวแทนจากกลุ่มคนอินทรีย์วิถีไทคอนสาร

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร
- 2.2 แนวทางการระดมสมอง
- 2.3 แบบสัมภาษณ์
- 2.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคำถามการระดมสมอง แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จากเอกสาร ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการสร้างฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยของคำถามหรือข้อความให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แนวทางการระดมสมอง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กำหนดรูปแบบของเครื่องมือประเภทนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 กำหนดข้อความหรือคำถามในแต่ละประเด็นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นสำคัญแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 6 สร้างข้อความหรือคำถามและเรียงลำดับ

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลในการตอบ แล้วเตรียมการลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562-ตุลาคม 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การระดมสมอง การสังเกต และการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 3 การสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยในระยะนี้ ศึกษาในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ 4 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1.1 หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ซึ่งเป็นควายพันธุ์ปลัก สายพันธุ์พื้นเมืองของบ้านโคกกลางที่เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

1.1 หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเส้นไหมขายทั่วประเทศ สร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

1.1 หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านทอผ้าภูอัคนี ซึ่งเป็นผ้าที่ย้อมด้วยดินภูเขาไฟ จำหน่ายทั่วจังหวัดบุรีรัมย์

1.1 หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านผ้าไหมที่มีการทอผ้าไหมยกทองจำหน่ายในราคาที่สูง

กลุ่มองค์กรที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาจาก 3 ส่วน คือ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน จำนวน 12 คน ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องจากระยะที่ 2

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร

2.2 แนวทางการระดมสมอง

2.3 แบบสัมภาษณ์

2.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคำถามการระดมสมอง แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จากเอกสาร ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการสร้างฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยของคำถามหรือข้อความให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แนวทางการระดมสมอง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กำหนดรูปแบบของเครื่องมือประเภทนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 กำหนดข้อความคำถามหรือข้อความในแต่ละประเด็นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นสำคัญแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 6 สร้างข้อความคำถามหรือข้อความและเรียงลำดับ

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลใน การตอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การระดมสมอง การสังเกต และการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการออกสำรวจหมู่บ้าน ทั้ง 4 หมู่บ้าน พร้อมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ การจัดกิจกรรมนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ยังมีปัญหาอยู่ อุปสรรค ขัดขวางโอกาสปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้หมู่บ้านโดดเด่นประเด็นอื่น ๆ แนวทางการพัฒนาอยากให้บุคคลหรือหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้าง และข้อเสนอแนะ

มีพื้นที่การวิจัยแบ่งออกเป็นพื้นที่ 4 จังหวัด 4 หมู่บ้าน จากการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ที่มีศักยภาพ หมู่บ้านที่น่าสนใจ และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่สำนักงานพัฒนาชุมชนของอำเภอ 4 อำเภอและตำบล 4 ตำบล การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีหมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือและตอบรับเข้าร่วมการวิจัย คือ

1. หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
2. หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
3. หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
4. หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

การศึกษาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ผลการการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรายหมู่บ้าน พบว่า

1. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง

พบว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง จากการสัมภาษณ์ของ นายก อบตำบลขุนทอง กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีจุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง คือ

“...จุดเด่นทางด้านสินค้าพื้นบ้าน จักสานกลุ่มจักรสานบ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มจักรสาน มี 2 อย่าง ได้แก่ ไซและข้องวัสดุหลักที่ใช้ในการจักรสาน คือ ไม้ไผ่ที่หาได้จากในชุมชนอายุต้นไผ่ที่ใช้ในการจักรสานคือช่วงอายุ 2-3 ปี เท่านั้น สินค้าพื้นบ้าน กลุ่มอาหารกลุ่มอาหารประจำหมู่บ้านที่ทำ 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ปลาธำของสมุนไพร กล้วยฉาบและมันฉาบกลิ้งใบเตย สินค้าพื้นบ้าน กลุ่มของชำร่วย กลุ่มผลิตภัณฑ์ของชำร่วยบ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ของชำร่วยมีทั้งหมด 5 อย่าง ได้แก่ หมอนสมุนไพรหัวควาย ดอกไม้สมุนไพร ผ้าเช็ดจาน กระเป๋าผ้าและผ้าปิดปาก สมุนไพรที่ใช้กับหมอนสมุนไพร ได้แก่ ใบเตย ตรีศไคร้ มะกรูด หอม การบูรและพิมเสน วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุภายในชุมชนทั้งหมด เช่น ผ้าก็ใช้ของกลุ่มผ้าขาวม้า ส่วนสมุนไพรที่ใช้สวนสมุนไพรของหมู่บ้านราคาขาย ดอกไม้สมุนไพรชิ้นละ 29 บาท หมอนสมุนไพรหัวควาย ชิ้นละ 50 บาท ผ้าเช็ดจาน ชิ้นละ 50 บาท กระเป๋าผ้าชิ้นละ 200 บาทและผ้าปิดปากชิ้นละ 10 บาท สินค้าพื้นบ้าน ทอเสื่อกก (บ้านโคกกลาง) เสื่อกก เกิดจากการนำลำต้นของต้นกกมาทอเป็นเสื่อกก รูปแบบของเสื่อกก มี 3 รูปแบบ คือ ผืนเดียว 2 พับและ 3 พับ วิธีการทำเสื่อกก มีดังต่อไปนี้

- 1) เลือกต้นกกขนาดความสูง 80-150 เซนติเมตร แล้วตัดที่ลำต้นสูงจากพื้นดินประมาณ 15 เซนติเมตร
- 2) แยกลำตัวของกก ออกเป็นส่วน ๆ ที่พอเหมาะ 3) นำส่วนที่แยกแล้วมาย้อมสีแล้วนำไปตากแดด
- 4) คัดแยกเส้นกก ถ้าเส้นบางไปสั้นไปจะถูกนำไปใช้ในการสานหมวกกก พวงกุญแจ ที่รองจาน/รองแก้ว หรือก็ฟัดตีผม 5) ขึ้นลายเสื่อกกบน “พื้” ตามที่ต้องการ 6) นำเส้นที่ได้มาตรฐานมาทอเป็นเสื่อกก
- 7) นำมาตกแต่งขอบและต่อยอดเป็น 2 พับหรือ 3 พับ 8) ราคาเสื่อกก ไม่มีพับ 150-200 บาท 2 พับ ราคา 280-300 บาท และ 3 พับ ราคา 350-1,000 บาท สินค้าพื้นบ้าน กลุ่มทอผ้าขาวม้า 1) นำเส้นด้ายมาขึ้นเครือ 2) นำด้ายมาสับใส่พื้ 3) ปั่นด้ายใส่หลอด 4) บรรจุหลอดด้ายใส่กระสวยเพื่อเตรียมทอ 5) ทอผ้าขาวม้าบนกี่ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มผ้าขาวม้ามี ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้าและผ้าห่มไหล่ผ้าพันคอราคาผืนละ 100 บาท ขนาด 50x150 เซนติเมตร ผ้าขาวม้าราคาผืนละ 150 บาท ขนาด 70x200 เซนติเมตรผ้าห่มไหล่ราคาผืนละ 180 บาท ขนาด 70x200 เซนติเมตร สินค้าพื้นบ้านกลุ่มทอผ้าไหมกิจกรรมสร้างสรรค์

การปลูกหม่อน เลี้ยงไหมของชุมชนบ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีสวนหม่อนรอบหมู่บ้านประมาณ 5 สวนบ้านเลี้ยงไหมประมาณ 3 หลังคาเรือนราคาเส้นไหมสดกิโลกรัมละ 700-1,400 บาทราคาผ้าไหมขนาด 2 เมตร เริ่มต้น 2,000 บาท...”

(นายก อบตำบล ขุนทอง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2563)

“...จุดเด่นขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง มองว่าจุดเด่นของจังหวัด ท่านที่สามารถดึงดูดขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง แต่เดิมเป็นชาวจังหวัด ร้อยเอ็ดและมหาสารคาม ได้อพยพถิ่นฐานมาตั้งรกรากที่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่โดยรอบมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งแหล่งน้ำ ป่าไม้เหมาะแก่การอยู่อาศัยและ เพาะปลูกอย่างยิ่ง...”

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2563)

“...การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีจุดเด่นที่ทำให้ หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจ คือ กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ขุนทองกลุ่มเลี้ยงสัตว์ขุนทองถูกก่อตั้งขึ้น เมื่อปี 2543 โดยกรมปศุสัตว์เป็นผู้ริเริ่มมีสมาชิกทั้งหมด 45 คน เพื่ออนุรักษ์ควายพันธุ์ปลักและเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอีกด้วย ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงสัตว์ขุนทอง มีสมาชิก ทั้งหมด 135 คน จำนวนควายทั้งหมดประมาณ 600 ตัว อดีตเคยใช้ โกลนา ไกมัน ไกอ้อย ซึ่งตอนนี้เหลือเพียง 4-5 ครัวเรือน ที่ยังใช้ควายไถอยู่ แต่จะใช้ไถเฉพาะมันและอ้อยเท่านั้นโดยได้ผสมผสานความเชื่อและวัฒนธรรมได้อย่างลงตัวเป็นอย่างดีและได้มีการจัดสถานที่ในการทำพิธีวัฒนธรรม/ ประเพณีไหว้ศาลปู่ตา ก่อนจะลงทำนาจะมีการเสี่ยงทายฟ้าฝน...”

(รองนายก อบตำบลขุนทอง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2563)

1.1 ความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง”

“...เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงที่จะประสบความสำเร็จจึงไม่ควร ตกหลุมพรางของการแบ่งแยกศิลปะ เทคโนโลยี และธุรกิจ แต่ต้องปลดปล่อยใจองค์ประกอบที่หลากหลาย ได้ไหลเลื่อนไหลเล่น การละทิ้งโลกทัศน์ในสาขาอาชีพของตนชั่วคราว และเริ่มต้นบทสนทนาที่มีชีวิตชีวา กับมนุษย์จากทั่วทุกมุมโลก ย่อมเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการผลิตสินค้าสร้างสรรค์ (Creative Product) ให้งดงามเปี่ยมคุณค่าสำคัญกลยุทธ์นี้ยังมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการกดดันบีบบังคับให้นักสร้างสรรค์ต้องผลิตผลงานที่ดีที่สุดออกมาท่ามกลางวัตถุประสงค์และแรงบันดาลใจที่จำกัดคับแคบแห่งสาขาวิชา เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะ การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกันในตัวที่พึงสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ

และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...”

(พัฒนาชุมชน อบต่าบลขุนทอง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2563)

1.2 กิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหมู่บ้าน คือ

“...กิจกรรมประเพณีงานประเพณีบุญเดือนสาม พุณขวัญข้าว สู้ขวัญกระบือ ทอดผ้าป่า ป่วยคอกโดยมีการทอดผ้าป่าป่วยคอก (ป่วยที่ได้จากมูลควายแห้ง) ก่อนเข้าสู่ฤดูทำนา ชาวนาในภาคอีสาน จะทำบุญประเพณี ที่เรียกว่า บุญเดือนสาม หรือบางพื้นที่ เรียกว่า การสู้ขวัญข้าว สู้ขวัญควาย เพื่อความเป็นสิริมงคล ที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประเพณีนี้ถูกจัดต่อเนื่องมานานนับร้อยปี และในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา เป็นครั้งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จัดให้มีการแข่งวิ่งควายในงาน ประเพณีบุญเดือนสาม พุณขวัญข้าว สู้ขวัญกระบือฯ ที่ ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา การแข่งขันวิ่งควายครั้งนี้จัดรูปแบบเดียวกันกับจังหวัดชลบุรี คนขี่ควายหรือจ็อกกี้ คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ จากการวิ่งควายที่จังหวัดชลบุรี เช่นกัน ส่วนควายที่นำมาวิ่งแข่ง เป็นของชาวบ้านที่นี่ใช้เวลาฝึกซ้อม เพียงไม่กี่วันก็สามารถวิ่งแข่งได้สร้างความสนุกสนานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องมาเที่ยวชมงานและสร้างความภาคภูมิใจ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงควาย ประเพณีบุญเดือนสาม พุณขวัญข้าว สู้ขวัญกระบือฯ ที่ตำบลขุนทอง เป็นประเพณีโบราณที่สืบทอดมานานนับร้อยปี แต่ในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนให้จัดเป็น งานบุญประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างรายได้ให้ชุมชน แต่หัวใจของประเพณีนี้ คือ การได้บูชาข้าว หรือพระแม่โพสพก่อนเข้าสู่ฤดูกาลหว่านไถ เพื่อความเป็นสิริมงคล รวมทั้งเป็นการแสดงความเคารพและระลึกถึงบุญคุณของควาย สัตว์ที่ถูกนำมาใช้เป็นแรงงานหว่านไถในอดีต ปัจจุบันชาวบ้านที่นี่เลี้ยงควายเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อนำปุ๋ยคอกมาใช้ทำการเกษตร งานบุญวันนี้ จึงถือเป็นฤกษ์งามยามดีของการบูชาข้าว สู้ขวัญควาย และได้เอาปุ๋ยคอกลงมา เพื่อเป็นการส่งเสริม และอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมของเกษตรกรชาวนาอีสาน ภายหลังจากผ่านพ้นฤดูเก็บเกี่ยวและ เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์ อันเป็นการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์การใช้แรงงานจากกระบือ” ดังกล่าวมาแล้วนี้ “พิธีขวัญข้าว” ถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวนาภาคอีสาน ซึ่งเมื่อต้นข้าวแตกกอเขียวงอกงามแล้ว จึงทำพิธีขวัญข้าว เพื่อเป็นการขอบคุณและบูชาพระแม่โพสพที่ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ผืนนาพอถึง เดือนอ้าย ชาวนาจะลงแขกเกี่ยวข้าวแล้วเอาข้าวเข้าลานเสร็จแล้วก็จะทำพิธีรับขวัญเข้าลานเชิญ พระแม่โพสพกลับเข้าเรือน จากนั้นก่อนนวดข้าวจะทำพิธีขวัญลานให้เป็นสิริมงคล...”

(รองนายก อบต่าบล, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2563)

1.3 สภาพของเศรษฐกิจบ้านโคกกลาง

1.3.1 จุดอ่อนของหมู่บ้าน

จากสภาพของเศรษฐกิจบ้านโคกกลาง ทำให้เห็นถึงจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาที่แตกต่างจากที่อื่น คือ 1) เรื่องของเงินทุน เงินทุนคืออัตราที่จะนำมาดำเนินธุรกิจไปให้ถึงเป้าหมายของการเป้าหมายของหมู่บ้านในส่วนที่ยังขาดอยู่ในอีกจำนวนมากเพราะโดยพื้นฐานรายได้หลักของชาวบ้านมาจากการทำไร่ ทำนา รายได้ ที่ได้มาเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพแต่ไม่เพียงพอในการลงทุนทำธุรกิจเพราะอากาศแห้งแล้ง 2) ด้านตลาดที่ไม่กว้าง 3) ด้านสถานที่เป็นที่นาแต่ไม่มีน้ำเหมาะกับการเลี้ยงควายแต่ไม่มีหญ้าให้เลี้ยงควาย

1.3.2 ปัญหาอุปสรรค

“...ปัญหาอุปสรรคเกิดอคติกันระหว่างกลุ่มคนในชุมชน ความร่วมมือกันภายในชุมชนจะน้อยลง นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐได้ให้มุมมองเพิ่มเติมในประเด็นของการพัฒนาผู้นำว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณทำให้เสียโอกาสในการรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ในกิจกรรมของบ้านโคกกลาง สำหรับ “พิธีบายศรีสู่ขวัญควาย” นั้น ถือเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านโคกกลาง หมู่ที่ 8 ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานตามความเชื่อที่ว่า กระบือ หรือควาย เป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ได้นำกระบือมาใช้แรงงานด้านการไถเพื่อทำการเกษตรแล้วนำผลผลิตที่ได้มาบริโภค ดังนั้นก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูของการทำการเกษตรหรือการทำนาชาวบ้านจะพากันจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญกระบือเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของกระบือ รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรหันกลับมาใช้กระบือในการทำการเกษตรหรือการทำนาและกิจกรรมที่สนุกสนานไปกว่านั้น...”

(นายบุญถม พันชมภู, ผู้ใหญ่บ้านโคกกลาง, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

จากการศึกษา พบว่า ผู้นำของชุมชนส่วนใหญ่ทำหน้าที่ทั้งประธานของศูนย์และผู้ใหญ่บ้านหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาก่อนเป็นผู้นำที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เพราะเป็นคนในพื้นที่ ทั้งยังพบว่าผู้นำในหลาย ๆ กลุ่ม เป็นผู้เริ่มต้นบุกเบิกการชักชวนสมาชิกเข้าร่วม ซึ่งทำเป็นต้นแบบให้คนในชุมชนเห็นเป็นตัวอย่าง มีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการจัดการ ผู้นำทุกกลุ่มในงานกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหารงานโดยชุมชน โดยผ่านการเข้าร่วมประชุมและอบรมเครือข่ายร่วมกับท้องถิ่นและท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะในประเด็นของผู้นำผู้บริหารว่าผู้นำไม่ควรเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น เพราะจะเกิดอคติกันระหว่างกลุ่มคนในชุมชน ความร่วมมือกันภายในชุมชนจะน้อยลง นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐได้ให้มุมมองเพิ่มเติมในประเด็นของการพัฒนาผู้นำว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณทำให้เสียโอกาสในการรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

1.3.3 หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน

“...1. ได้รับเงินงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณและความรู้เรื่องการอบรมด้านอาชีพและเศรษฐกิจให้แก่ผู้นำและชาวบ้าน

2. หน่วยงานสำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่ ได้ให้ความรู้ในด้านการพัฒนาเส้นทางการเกษตร การดูแลกระบือ และความรู้ด้านการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐให้แก่ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดความสามารถในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณทำให้เสียโอกาสในการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

3. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากร จากองค์การบริหารส่วนตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา...”

(เกษตรตำบลขุนทอง, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

1.3.4 ปัจจัยใดบ้างส่งผลให้เกิดความสำเร็จ

การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.3.4.1 แนวทางสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่น สร้างสตอรี่ เรื่องราวของการอนุรักษ์ควายไทยและการจัดงานประเพณีแข่งขันวิ่งควายไทยเป็นงานประจำปีของหมู่บ้าน

1.3.4.2 การผลักดันให้มีการพัฒนาสินค้าหรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

1.3.4.3 สร้างและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.4.4 การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนจัดงานแสดงสินค้า OTOP

1.3.4.5 จัดกิจกรรมโป้กักรูป เชิญ ตัวแทนหมู่บ้าน ตัวแทนจากส่วนราชการ ตัวแทนชาวบ้านอยู่ด้วย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของหมู่บ้านโคกกลาง จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสมาชิกมีความเข้าใจถึงประเด็นของการบริการชุมชนว่าเป็นการช่วยสร้างรายได้เสริม โดยรายได้จากการสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนได้มาจาก 1) รายได้จากจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองในชุมชน 2) รายได้จากบริการของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีบุญเดือนสาม และการแข่งขันวิ่งควาย 3) รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกของท้องถิ่น แม้ว่ากลุ่มจะได้รับคำแนะนำในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม มีความคิดเห็นจากชุมชนและนักวิชาการในประเด็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนว่าชุมชนขาดการบูรณาการเชื่อมโยงไปยังกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกในแง่ของการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามความต้องการให้เพียงพอต่อความต้องการ

1.3.5 การปรับปรุงพัฒนา

ปัจจุบันชาวบ้านทำเกษตรเลี้ยงกระบือ เพราะเนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่แห้งแล้งทำนาดอน และพัฒนาด้านกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทอผ้าขาวม้า ตลอดจนการอนุรักษ์ควายไทยใช้เป็นอีกโมเดลหนึ่งของหมู่บ้านเป็นจุดดึงดูดความสนใจ วางเป้าหมายของสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านให้ชัดเจน ข้อสำคัญนอกจากการพัฒนาการอนุรักษ์ควายไทยให้มีคุณภาพ มีความแข็งแรงทนต่อโรค คือ การวางเป้าหมายในอนาคตให้ชัดเจน โดยเป้าหมายของกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยนั้น คือ การตั้งกลุ่มย่อยของเกษตรกรขยายไปให้ทั่วทุกหมู่บ้านในเขตตำบล รวมถึงเป้าหมายในการเปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้งแดดแรงให้กลายเป็นพื้นที่ของการเลี้ยงสัตว์ที่ทนต่อสภาพอากาศร้อนของสมาชิกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่านั้น ยังรวมถึงการสร้างตลาดรองรับสินค้าใหม่ ๆ เพื่อให้สินค้าพื้นเมืองที่อาจตกเกรดจากตลาดบน ทว่ายังมีคุณภาพดีสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอีกทาง อาทิ การนำสินค้าพื้นเมืองวางขายยังตลาดนัดเพื่อสุขภาพหรือห้างร้านที่รับซื้อสินค้าในละแวกใกล้เคียง

1.3.6 บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการให้ภาคภาคเอกชนในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านนั้น ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำประชาชนในสังคมโดยเฉพาะการให้การสนับสนุนหรือตัวแบบของการขับเคลื่อนความเป็นอยู่ของกลุ่มประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำโดยภาคเอกชนสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้โดยผ่านกลไกและกระบวนการต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้ให้กับกลุ่มอาชีพ และการสร้างระบบพี่เลี้ยงการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนผ่านเส้นทางอาชีพโดยเฉพาะจากภาคเกษตร สภาการอบรมให้ความรู้เพิ่มขึ้นและการพัฒนาด้านการตลาดเพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มจนกลายเป็นรายได้หลักหน่วยงานด้านการเกษตร เพราะขาดความรู้ยากได้ความรู้เพิ่ม ภาคเอกชนหน่วยงานด้านการเกษตรเพราะขาดความรู้ยากได้ความรู้เพิ่ม ศูนย์วิจัยของเกษตรกร ชาวบ้านได้มีความรู้อบรม ยังไม่ได้ให้สนับสนุนอะไร

1.3.6.1 ทุนจากหน่วยงาน น้ำ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรคมนาคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ นับเป็นปัญหาที่สะสมมานานจากนโยบายการเร่งส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ แต่ขาดการเตรียมพร้อมรองรับของด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในขณะที่การบริหารจัดการและการควบคุม กำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษ ระบบนิเวศวิทยา ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถานเสี่ยงต่อการถูกทำลาย

1.3.6.2 การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาในด้านหน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาในหมู่บ้านโคกกลาง พบว่า กลุ่มอาชีพพื้นเมืองในชุมชนมีการ ใช้สื่อที่หลากหลาย ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ได้แก่ 1) สื่อออนไลน์ เช่น เพจ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ซึ่งเป็นสื่อที่แพร่กระจายง่าย และประหยัดที่สุด โดยมีลูกหลานในชุมชนช่วยดำเนินการแต่มีการนำเสนอ กิจกรรมการของสินค้าที่ไม่ต่อเนื่อง 2) สื่อโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มที่มีชื่อเสียงหรือเริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มการอนุรักษ์ควายไทย จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนเข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ บันทึกวีดิโอแนะนำด้านการส่งเสริมรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม 3) รายการวิทยุซึ่งกลุ่มจะทำการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุทั้งแบบไม่มีค่าใช้จ่ายและแบบมี ค่าใช้จ่าย กลุ่มมีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุไม่ค่อยได้ผลเท่าใด เพราะคนที่รับฟังก็เป็นคนในจังหวัดไม่กี่กลุ่ม อย่างไรก็ตามกลุ่มเกษตรเลี้ยงควายส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนในการทำประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ จึงต้องการเน้นการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก

อาศัยการแนะนำจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาพัก หากเขามีความประทับใจเขาก็จะพูดต่อหรือใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มของภาคี เครือข่ายในมุมมองของหน่วยงานภาครัฐได้ให้ข้อควรระวังในการทำสื่อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนให้นำเสนอในสิ่งที่มีตามสภาพความเป็นจริงของชุมชน และในมุมมองจากนักวิชาการเสนอแนะว่าหากความสามารถของชุมชนมีไม่เพียงพอในการที่จะตั้งพ่อค้าแม่ค้าเข้ามา ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมได้มากขึ้นกว่าเดิม

1.3.7 กิจกรรมพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านโคกกลาง

พบว่า ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมงานประจำปี “พิธีบายศรีสู่ขวัญควาย” นั้น ถือเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านโคกกลาง หมู่ที่ 8 ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ตามความเชื่อที่ว่ากระบือหรือควาย เป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ได้นำกระบือมาใช้แรงงานด้านการไถเพื่อทำการเกษตรแล้วนำผลผลิตที่ได้มาบริโภค ดังนั้นก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูของการทำการเกษตรหรือการทำนาชาวบ้านจะพากันจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญกระบือเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของกระบือ รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรหันกลับมาใช้กระบือในการทำการเกษตรหรือการทำนาและกิจกรรมที่สนุกสนานไปกว่านั้น ผู้ใหญ่บ้าน ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีเดิมบ้านโคกกลางเป็นหมู่บ้านทำการเกษตร ดังนั้นจึงมีการส่งเสริมด้านเกษตรการเลี้ยงสัตว์ โดยตั้งกลุ่มเลี้ยงควายไทยที่ได้รับการสนับสนุนด้วยหน่วยงานเกษตรตำบลและอำเภอบัวใหญ่ได้ให้การสนับสนุนวิทยากรการให้ความรู้และนักส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกิดกิจกรรมที่ 1) ทางการเกษตร 2) ด้านการได้รับความรู้เรื่องเพิ่มรายได้ให้มากกว่าเดิม และ 3) การอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละหน่วยงานมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในของหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น

1.3.8 ท่านมีแนวทางการพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านโคกกลาง

แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านโคกกลางโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านกลุ่มอาชีพทำการเกษตรและสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านในการดำเนินการจัดกิจกรรมงานประเพณีหรือการแสดงสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนใกล้เคียงส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการเห็นได้จากการเตรียมการจัดงานในชุมชนอย่างพร้อมเพรียงสมาชิกให้ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รวมถึงความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของหมู่บ้านและชุมชนจากการที่โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานมาจากสมาชิกและคนในชุมชนและฐานะทางครอบครัวที่ใกล้เคียงกันทำให้สมาชิกกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี คณะกรรมการหมู่บ้านเปิดโอกาสให้สามารถเข้าและออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ตลอดเวลาโดยผ่านกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ และการหารายได้เพิ่มให้กับสมาชิกและชุมชน

นอกจากนี้ หมู่บ้านโคกกลางยังให้ความสำคัญกับคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเพณีบุญเดือนสามงานประจำปีและการนำสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านมาจำหน่ายด้วย แม้ว่าจะไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มก็ตาม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้า หรือขอความร่วมมือจากบ้านของคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกรณีที่เดินทางมาจำนวนมาก เป็นต้น การมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายมี 2 ระดับ คือ 1) เครือข่ายแนวนอน ได้แก่ ความร่วมมือกับชุมชนด้วยกันเองในชุมชนหมู่บ้านมีการประชุมกลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือในด้านสินค้าและบริการให้กันระหว่างกลุ่ม เป็นการสร้างความคุ้นเคยในระดับผู้นำ 2) เครือข่ายแนวตั้ง คือ ความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาซึ่งจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในชุมชน เช่น ให้ความรู้ด้านส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาด เป็นต้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่า หลายกลุ่มมีความต้องการให้ผู้นำในระดับหน่วยงานท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในอาชีพและการตลาดของชุมชนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ในมุมมองของนักวิชาการท่านหนึ่งได้เสนอว่า สถาบันการศึกษาน่าจะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ชุมชนได้ดีที่สุดเพราะเข้าถึงชุมชนได้มากที่สุด

1.3.9 ข้อเสนอแนะ

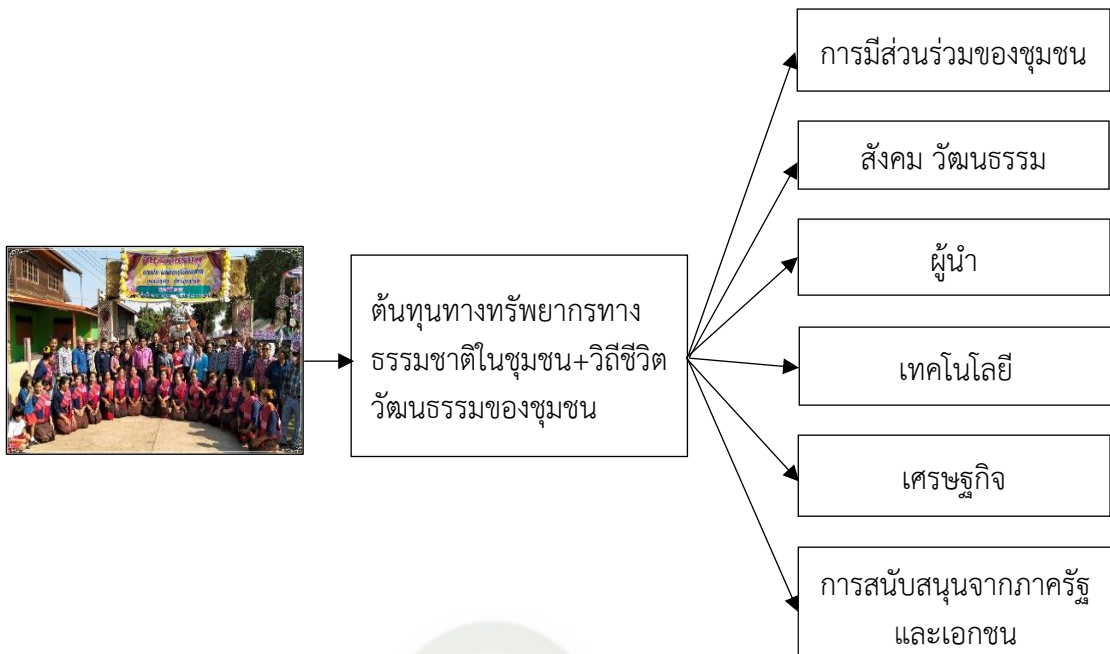
1.3.9.1 อยากจะให้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและอาชีพมาแนะนำส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและพัฒนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

1.3.9.2 อยากจะให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อจะได้เป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชน

1.3.9.3 อยากจะพัฒนาและเน้นด้านการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มเงินเพิ่มรายได้ของชาวบ้าน

1.3.9.4 อยากจะให้ผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่นได้ร่วมแสดงความคิดเห็นชี้แนวทางเพื่อการพัฒนาในด้านการอาชีพของชุมชน

1.3.9.5 อยากประชาสัมพันธ์ด้านตลาดให้ชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านทางออนไลน์และการจำหน่ายสินค้าทางการตลาดด้านวิถีชีวิตของชุมชนและวัดเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.1 ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์
บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา

2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีจุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง คือ

“...หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง เป็นตำบลหนึ่งในแปดตำบลของอำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากที่ว่าการอำเภอกอนสารไปทางตะวันออก ประมาณ 1 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 34.6 ตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านในเขตตำบลจำนวน 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 4,213 คน พื้นที่ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่านหมู่บ้านทางตอนเหนือ ตามแนวเขตตำบลลงไปทางทิศใต้และลำห้วยหลายสายไหลผ่านหมู่บ้านออกสู่พื้นที่การเกษตร...”

(ผู้ใหญ่บ้านดงบัง, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...จุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง เดิมมีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักทั้งหมู่บ้าน ส่วนการเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริมเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ เป็นวิถีชีวิตชาวบ้าน และเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย เกษตรกรจะเลี้ยงไหมกันในช่่วงนอกฤดูการผลิตการเกษตรเท่านั้น จะไม่เลี้ยงในช่วงหน้าแล้งคือ หลังฤดูเก็บเกี่ยวจนถึงฤดูปลูกข้าวเพราะในช่วงนั้นต้นหม่อนจะไม่ค่อยแตกใบทำให้ไม่มีอาหารเพียงพอ

แก้ตัวใหม่จะทำให้ตัวใหม่ไม่สมบูรณ์เพราะหัวใจในการเลี้ยงไหม คือ ไบหม่อน แต่ก่อนเกษตรกรยังไม่ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่ม จึงมีปัญหาในการจำหน่ายเส้นไหมเพราะถูกพ่อค้ากดราคาและเกษตรกรยังไม่มีความรู้ในการเลี้ยงไหมให้ถูกวิธีและผลิตเส้นไหมไม่ได้มาตรฐาน จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2552 ได้มีเจ้าหน้าที่จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติชัยภูมิและเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล เข้ามาที่หมู่บ้านดงบังและได้ชักชวนให้เกษตรกรรวมตัวกันเข้ารับการอบรมทั้งทางด้านวิชาการ การลงมือปฏิบัติจริง และได้ไปศึกษาดูงานจากที่กลุ่มอื่น ไม่ว่าจะเป็นการปลูกต้นหม่อนให้ได้ขนาดแนวระหว่างต้น พันธุ์หม่อน พันธุ์ไหม การเลี้ยงไหม การสาวไหม การฟอกย้อม ตลาดเส้นไหม และยังได้รับสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติชัยภูมิ ในการสนับสนุนพันธุ์หม่อน ปุย ไช้ไหม อุปกรณ์การเลี้ยงไหม อุปกรณ์สาวไหม อุปกรณ์ในการฟอกย้อม อุปกรณ์ในการบรรจุภัณฑ์เส้นไหมและให้ความรู้ในการใช้ระบบน้ำกับต้นหม่อนในช่วงฤดูฝนแล้ง จึงทำให้เกษตรกรเลี้ยงไหมได้ตลอดทั้งปีจนกลายเป็นอาชีพหลักของเกษตรกร...”

(นางหนูเพชร สายบัว, ประธานกลุ่มเกษตรกร หมู่บ้านดงบัง, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงบังได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาแล้วครั้งหนึ่งตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 ประกอบอาชีพทำเต้าเจี้ยวโดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น คือ ถั่วเหลือง แต่การประกอบอาชีพก็ต้องหยุดชะงัก เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขาดความรู้ความชำนาญในการทำเต้าเจี้ยวกับการหาตลาด และได้มีการรวมตัวกันอีกโดยการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2555 มีสมาชิก 62 คน การดำเนินงานได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายภาครัฐจนทำให้มีผลการดำเนินงานและสร้างชื่อเสียงในระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัดซึ่งได้แก่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดชัยภูมิ โดยให้การสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงไหม การสาวไหม การฟอกย้อม และความรู้ด้านวิชาการ จนทำให้เกิดการพัฒนา การวิจัย การคัดกรองเส้นไหม รวมถึงการคัดเอาพันธุ์ไหม (ตัวไหม) ให้ก้าวสู่สากลและเมื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นทางกลุ่มจึงได้เปลี่ยนสถานะโดยการยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรและได้รับการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล กลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2556 เพื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้วัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกร การขอจดทะเบียนเป็นกลุ่มเกษตรกรก็เพื่อจะให้กลุ่มได้มีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้นในการที่จะดูแลเกษตรกรสมาชิกได้อย่างทั่วถึงและเกิดการบูรณาการจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันกลุ่มฯ มีสมาชิก จำนวน 108 คน...”

(กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงบัง, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...จุดเด่นทางด้านเศรษฐกิจ เริ่มต้นจากการที่ในหมู่บ้านมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งแต่ก่อนเราจำหน่ายเฉพาะเส้นไหมเท่านั้นเมื่อมีนักวิชาการส่วนราชการเข้ามาสนับสนุนจึงได้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นถึงวิธีการปลูกหม่อน เลี้ยงตัวหม่อน สาวไหม การฟอกย้อม รู้จักการย้อมผ้าไหมจากสีธรรมชาติ การผสมสี การมัดหมี่ทำลวดลายเส้นไหม เส้นไหมที่นี้จำหน่ายไปทั่วประเทศซึ่งปัจจุบันทางกลุ่มสามารถผลิตเส้นไหมตามความต้องการของลูกค้าได้ว่าต้องการขนาดเส้นไหมยังไง นอกจากเส้นไหมแล้วทางกลุ่มยังจำหน่ายรังไหม ดักแด้ และผ้าไหม ทางกลุ่มได้ดำเนินการรับฝากเงินออมทรัพย์และทุนเรือนหุ้นจากสมาชิก มีการจัดหาสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหมมาจำหน่ายให้กับสมาชิก และรับซื้อผลผลิตคืน นอกจะรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกแล้วทางกลุ่มยังซื้อ

เส้นไหมจากเครือข่ายที่เป็นแหล่งผลิต โดยกำหนดราคาตามมาตรฐานของเส้นไหมและจำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วประเทศ ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มกว่าสองล้านบาท นอกจากนั้นทางกลุ่มยังจำหน่ายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ด้วยอีกทางหนึ่ง...”

(เกษตรตำบล, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

สรุปได้ว่า จุดเด่นทางด้านสังคมในหมู่บ้านตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นเนินสูง สลับที่ราบลุ่มที่มีร่องน้ำไหลผ่านซึ่งใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก เช่น ที่ทำนา-ทำไร่ ประชาชนอาศัยอยู่ด้วยกันแบบเครือญาติ มีความสนิทชิดเชื้อ พี่พวอาศัยซึ่งกันและกันยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งเรียกว่าชุดไทคอนสาร แต่งกายด้วยเสื้อผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายสีขาวตกแต่งด้วยผ้าขิดลายดอกแก้วหญิงสวมหมวกไหมควบซึ่งมีทั้งหมดสามสี คือ สีแดง สีเขียว และสีม่วง ชายหนุ่มใส่เสื้อ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติ บ้านเรือนไม้แออัด มีพื้นที่เพาะปลูกบริเวณบ้าน ซึ่งเส้นไหมหรือฝ้ายที่นำมาทอเป็นผ้านั้นเป็นเส้นไหมที่เกิดจากการที่ชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและสาวเส้นไหมด้วยตัวเองตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

2. ความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง”

“...เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เห็นว่าเกิดจากการที่เราสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการหรือการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด การที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ปริมาณที่มากขึ้นทำให้สมาชิกได้รับผลกำไรมากขึ้น ซึ่งผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มจำหน่ายนั้นส่วนใหญ่จะมาจากวิถีชีวิตที่เราดำเนินอยู่และทางกลุ่มก็ดำเนินการตามศักยภาพของกลุ่ม ผลิตสินค้าจำหน่ายเอง ตรงตามมาตรฐานที่ลูกค้าต้องการและมีกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ พร้อมทั้งยังมีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นผู้สนับสนุน...”

(นางสาววิณี ทินะกุล, เกษตรตำบลดงบัง, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

2.2 สภาพของเศรษฐกิจบ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

2.2.1 จุดอ่อนของหมู่บ้าน

2.2.1.1 การรวมกลุ่มยังไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน

2.2.1.2 สมาชิกยังไม่มี ความชำนาญในเรื่องของการฟอกผ้าไหม มัดหมี่ลวดลาย

ที่ทันสมัย

2.2.1.3 ยังขาดเงินทุนในการซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ในการผลิตเส้นไหม

2.2.1.4 คนรุ่นใหม่ไม่สนใจสืบทอดการผลิตเส้นไหมจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ

2.2.2 ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานของกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม เป็นเกษตรกร เป็นชาวบ้านที่ดำเนินกิจกรรมตามวิถีชีวิตดั้งเดิม จึงไม่มีความรู้ความสามารถในการติดต่อประสานงาน การเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐทำให้ทางกลุ่มเสียโอกาสในการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

2.2.3 หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน

2.2.3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน

2.2.3.2 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯจังหวัดชัยภูมิให้ความรู้ทางด้านวิชาการและภาคปฏิบัติในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ พร้อมทั้งการตรวจสอบคุณภาพของเส้นไหม การเจรจาธุรกิจเส้นไหม สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การสาวไหม

2.2.3.3 สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร

2.2.3.4 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนสาร

2.2.3.5 กรมหม่อนไหม ให้ความรู้แนวทางเศรษฐกิจอาเซียน

2.2.3.6 สหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี

2.2.3.7 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ สระบุรี ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไหม

พันธ์เหลืองไฟโรจน์

2.2.3.8 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 3 ให้ความรู้เกี่ยวกับการเปิดตลาด

ออนไลน์

2.2.3.9 ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น อบรม

หลักสูตรทอผ้าไหม

2.2.4 ปัจจัยใดบ้างส่งผลให้เกิดความสำเร็จ

2.2.4.1 ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ อาชีพหลัก ทำนา ทำไร่ อาชีพเสริมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า จักสาน

2.2.4.2 วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติ พัฒนาสินค้าและบริการที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

2.2.4.3 มีการรวมกลุ่ม ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง จำหน่ายสินค้าโดยไม่ผ่าน

พ่อค้าคนกลาง

2.2.4.4 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

2.2.5 การปรับปรุงพัฒนา

คอนสารเป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีนายภูมิ ชาวเมืองนครไทย เมืองพิษณุโลกได้นำพรรคพวกมาเที่ยวป่า เห็นว่าบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์จึงได้ตั้งถิ่นฐานเป็นหัวหน้าหมู่บ้านอยู่ที่นี้ ต่อมาได้นำช้าง ฝรั่ง และดินประสิว เป็นเครื่องราชบรรณาการทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าเป็น “หมื่นอร่ามกำแหง” มีตำแหน่งเป็นนายหมวด มีหน้าที่รักษาป่าฝัง และมูลค้างคาวในบริเวณนี้ เนื่องจากระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงบ้านคอนสารไกลมาก พระราชสารตราตั้งนั้นต้องห่อผ้าแล้วใช้ไม้คอนมาจนถึงหมู่บ้านที่ตนอยู่ จึงเรียกหมู่บ้านว่า คอนสาร มาจนทุกวันนี้ต่อมาหมื่นอร่ามกำแหงได้เลื่อนยศเป็น “หลวงพิชิตสงคราม” เป็นเจ้าเมืองคอนสารคนแรก จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมืองคอนสาร จึงยุบมาเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอภูเขียวและได้แยกเป็น กิ่งอำเภอคอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2501 ได้ยกฐานะเป็น อำเภอคอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2503 จะเห็นว่าภาษาพูดของชาวคอนสารแตกต่างจากภาษาอีสานทั่วไป เนื่องจากสำเนียงจะเหมือนภาษาของชาวนครไทยและหล่มสัก เพราะบรรพบุรุษมาจากเมืองพิษณุโลกนั่นเองคนทั่วไปและชาวคอนสาร จึงมักเรียกตนเองว่า “ไทคอนสาร” คนคอนสารมีนิสัยอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ

ฟังพากันและกันว่างจากอาชีพหลักก็จะทำอาชีพรอง คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมโดยเฉพาะบ้านดงบังสตรีได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำจนกลายมาเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มมากขึ้น

2.2.6 บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตรงนี้เริ่มต้นจากการที่ในหมู่บ้านมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษซึ่งแต่ก่อนเราจำหน่ายเฉพาะเส้นไหมเท่านั้นเมื่อมีนักวิชาการ ส่วนราชการเข้ามาสนับสนุนจึงได้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นด้วยการรู้จักการย้อมผ้าไหมจากสีย้อมเส้นไหมจากสีธรรมชาติการผสมสีการมัดหมี่ทำลวดลาย เส้นไหมจากที่นี่ได้รับการสนับสนุนให้ส่งจำหน่ายไปทั่วประเทศ ซึ่งทางกลุ่มสามารถดำเนินการตามความต้องการของลูกค้าได้ว่าต้องการเส้นไหมขนาด รูปแบบ และคุณภาพอย่างไร

2.2.7 กิจกรรมพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

พอเพียงเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เทคนิคแต่มีความหมายกว้างมาก เพราะต้องรวมเอาอุดมการณ์บางอย่าง โลกทัศน์บางอย่าง ความสัมพันธ์บางอย่าง ค่านิยมบางอย่าง จึงจะนับได้ว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง ทั้ง 4 ประการ ที่จะกล่าวถึงนี้ คือ ส่วนที่เรารู้จักกันว่า วัฒนธรรมนั่นเองถ้าไม่เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงตามความหมายเช่นนี้ เศรษฐกิจพอเพียงจะมีความเป็นไปได้แก่คนจำนวนน้อยเท่านั้น คือ เกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองในปริมาณเพียงพอจะผลิตเพื่อพอบริโภคหรือทำรายได้ พอสำหรับครัวเรือนเท่านั้น ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงนิยมกันไว้เพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรมไม่ใช่เทคนิคการเพาะปลูกหรือสีธรรมชาติ ความไม่ละโมภ และการประหยัดเท่านั้น แม้ว่าเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ของเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม

2.2.8 ท่านมีแนวทางการพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านดงบัง แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านดงบัง มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม การบริหารจัดการที่ดี พัฒนามาตรฐานคุณภาพของสินค้าเพิ่มผลผลิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าสินค้าที่ทางกลุ่มจัดจำหน่ายนั้น เป็นสินค้าที่พัฒนามาจากวิถีชีวิตและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่จำหน่ายไปทั่วประเทศ จนบางครั้งสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ทางกลุ่มจะต้องมีคือเครือข่ายที่ผลิตเส้นไหมจากแหล่งอื่น ๆ สินค้าจึงจะมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าเป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอื่น ๆ และยังเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกของกลุ่มด้วย กลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง มีการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของกลุ่มค่อย ๆ ขยายกิจการขึ้นมาเรื่อย ๆ โดยเริ่มจากการที่สมาชิกร่วมกันหารวมหุ้นกันเพื่อรับซื้อเส้นไหมจากสมาชิก เมื่อมีกำไรก็นำมาลงทุนต่อมีการพัฒนาสินค้าจนกลุ่มมีชื่อเสียงและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐกลุ่มจะไม่กู้เงินเพื่อมาลงทุนแต่จะดำเนินการตามทุนที่ทางกลุ่มมี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.9 ข้อเสนอแนะ

2.2.9.1

อยากจะให้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและอาชีพมาแนะนำส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและพัฒนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2.9.2

อยากจะให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อจะได้เป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชน

2.2.9.3 อยากจะให้ผู้ที่้องที่และท้องถิ่นได้ร่วมแสดงความคิดเห็นชี้แนวทาง
เพื่อการพัฒนาในด้านการอาชีพของชุมชน

ภาพที่ 4.2 ผลการสำรวจศักยภาพภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

3. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

“...หมู่บ้านเจริญสุข มีกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหมู่บ้าน คือ สถานภาพแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ความสำคัญ/ลักษณะของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ภูเขาพระอังคาร เป็นภูเขาขนาดเล็ก ตั้งโดดเด่นบริเวณทุ่งนา มีรูปร่างกลมรี วางตัวในแนวเหนือ-ใต้ เป็นภูเขาไฟเก่าดับสนิทแล้ว ในเทือกเขาพนมดงรัก มีช่องทางการไหลออกของลาวาหลายจุดตามไหล่เขาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีปล่องปะทุชุดเจนอนอยู่ ปากปล่องภูเขาไฟเป็นแบบแคลดีรา ซึ่งเกิดจากการทรุดถล่มเป็นแนวซ้อนกันหลายชั้น มีน้ำขังตลอดปี บนยอดเขาภูเขาพระอังคาร เป็นที่ตั้งของวัดเขาพระอังคาร เป็นวัดที่สวยงาม สร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่าง ๆ หลายรูปแบบ ส่วนทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ภายในโบสถ์ของวัดเขาพระอังคารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษ พบใบเสมาสมัยทวารวดี ซึ่งมีอายุกว่า 2,000 ปี พระธาตุอันเชิญมาจากอินเดีย มีพระพุทธรูป จำนวน 108 รูป อยู่โดยรอบพระธาตุ มีการพบใบเสมาหินทรายสมัยทวารวดีหลายชิ้น ซึ่งสลักภาพบุคคล สรูปดอกบัว และธรรมจักรส่วนใหญ่ถูกตัดแปลงต่อเติมจนไม่เห็นลักษณะเดิมที่สมบูรณ์จากร่องรอยที่เหลืออยู่บางส่วนแสดงให้เห็นถึงการนับถือพุทธศาสนาของชุมชนโบราณในบริเวณใกล้เคียงภูเขาพระอังคาร

สันนิษฐานได้ว่าน่าจะมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 ภูเขาพระอังคาร เดิมชื่อ ภูเขาลอย เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ สาเหตุที่เรียกว่าภูเขาพระอังคาร มีประวัติความเป็นมา ดังนี้ข้อมูลประวัติของภูเขาพระอังคารพบสมุดบันทึกประวัติไว้ที่พระธาตุพนม เขียนไว้ว่า เมื่อ พ.ศ. 8 มีพญาทั้ง 5 ได้นำเอาพระธาตุของพระพุทธเจ้ามาบรรจุไว้ที่พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม ปัจจุบันตามประวัติเขียนไว้ว่า หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว มีการถวายพระเพลิงพระบรมศพ โทณพราหมณ์ได้นำทะนานทองดวงพระธาตุแจกเจ้าเมือง เจ้านครไป 8 นคร แล้วพระธาตุก็หมดไปต่อมาเจ้าเมือง ๆ หนึ่งเดินทางมาขอพระธาตุพอดีพระธาตุได้แจกไปหมดแล้ว โทณพราหมณ์จึงเอาทะนานทองดวงเอาพระอังคารธาตุให้เมื่อได้พระอังคารธาตุแล้วก็เดินทางกลับพามาถึงภูเขาสูงหนึ่ง คือ ภูเขาลอย มีรูปร่างคล้ายพญาครุฑนอนคว่ำหน้า หันศรีษะไปทางด้านทิศใต้ หางอยู่ทางทิศเหนือ ปีกซ้ายอยู่ทางทิศตะวันออก ปีกขวาอยู่ทางทิศตะวันตก จึงมีความเห็นที่น่าจะบรรจุพระอังคาร (ขี้เถ้า) ไว้ที่ไหล่ซ้ายพญาครุฑเพื่อไว้เป็นที่สักการบูชาสืบต่อไป ตั้งแต่นั้นมาจึงเปลี่ยนชื่อจากภูเขาลอยเป็นภูเขาพระอังคาร

1. จุดเด่น ด้านลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางธรณีวิทยา

ลักษณะทางธรณีวิทยาคือหินบะซอลต์ที่เกิดจากหินหลอมเหลวเคลื่อนตัวขึ้นมาปะทุตามรอยแยกแทรกตัวมาตามรอยแตกกว้างของเปลือกโลกที่มีขนาดใหญ่และลึก เป็นการปะทุเงียบไม่ระเบิดรุนแรง เนื่องจากลาวามีส่วนประกอบของซิลิกาน้อยทำให้มีความหนืดต่ำ ส่งผลทำให้ลาวาบะซอลต์ไหลปกคลุมทั่วบริเวณ หินบะซอลต์ที่พบมีสีเทาเข้ม สีผิวขรุขระเป็นสีน้ำตาลเข้มอมเหลือง มีทั้งเนื้อพรุนและเนื้อแน่น โดยชั้นล่างเป็นหินเนื้อละเอียดแข็งแน่น ส่วนชั้นบนมีรูพรุน มีแร่แคลไซต์สีขาว และเหลืองเม็ดกลม ๆ ตกผลึกอยู่ตามช่องว่างคล้ายฟององุ่น หินที่รองรับหินบะซอลต์แตกต่างกันไปในแต่ละบริเวณส่วนใหญ่เป็นหินทราย หินทรายแป้ง หินกรวดมนสีน้ำตาลแดงในหมวดหินโคกกรวด บริเวณเนินเขามีหินบะซอลต์อีกส่วนหนึ่งไหลไปตามพื้นราบและมีตะกอนยุคควอเทอร์นารีปิดทับ

2. จุดเด่น ด้านลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ ภูเขาพระอังคารเป็นภูเขาขนาดเล็ก ตั้งโดดเด่นในบริเวณทุ่งนา มีรูปร่างกลมรี วางตัวอยู่ในแนวเหนือ-ใต้ เช่นเดียวกับเขาพนมรุ้ง มีความยาวประมาณ 7.5 กิโลเมตร กว้างประมาณ 5 กิโลเมตร แผ่นคลุมพื้นที่ประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร มีความสูงจากที่ราบโดยรอบประมาณ 110 เมตร ยอดที่สูงที่สุดมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 331 เมตร ศูนย์กลางของภูเขาโดยปากปล่องภูเขาไฟเป็นแบบแคลดีรา (Caldera) เกิดจากการทรุดถล่มเป็นแนวซ้อนกันหลายชั้น มีความกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร พื้นที่ภายในแอ่งทรุดตัวนี้มีประมาณ 40,000 ตารางเมตร สันนิษฐานว่าแต่เดิมเป็นทะเลสาบ แต่ภายหลังน้ำระบายออกทางช่องด้านตะวันออก ภายในแอ่งทรุดตัวนี้มีภูเขาไฟเล็ก ๆ ปะทุมาภายหลัง มีขนาดปากปล่องประมาณ 15-20 เมตร และพบหินตระกรันภูเขาไฟบริเวณปล่องนี้ด้วย

2.2 ดิน เป็นดินร่วนปนทราย ภูเขาพระอังคารเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำหลายสาย ระบบการระบายน้ำของภูเขาไฟเป็นแบบรูปทรงน้ำรัศมี (Radial Drainage Pattern) ทางน้ำต่าง ๆ จะแผ่กระจายจากเนินภูเขาไฟออกไปสู่ที่ราบโดยรอบน้ำในแอ่งแคลดีราจะระบายลงสู่คลองลาดก้วยทางทิศตะวันออกและไหลลงสู่ลำปะเทียทางน้ำส่วนใหญ่เป็นทางน้ำที่ไม่ไหลตลอดปี (Intermittent Stream) เช่น ห้วยสวายสอ คลองชะล้าง ห้วยมะกอก คลองไผ่ คลองหินลาด คลองตาเขียว ซึ่งไหลลงสู่ลำน้ำร่องจากนั้นไหลลงแม่น้ำมูลในที่สุด

3. เต้นด้านลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางชีวภาพ พืชพรรณมีทั้งพืชพรรณดั้งเดิม และพันธุ์ไม้ประดับ มีชาวบ้านมาเก็บเห็ดสารพัดชนิดบริเวณภูพระอังคารยังพบเห็นไผ่ป่า นกเงือก กูชนิดต่าง ๆ ภูพระอังคาร ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศึกษาวิจัย อีกทั้งที่วัดเขาพระอังคารยังเป็นศูนย์กลางอบรมธรรมะแก่นักเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการท้องถิ่น...”

(ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...จุดเด่นหมู่บ้านเจริญสุข ทางด้านสินค้าพื้นบ้าน ผ้าภูอัคนี หมู่บ้านเจริญสุข ในยุคโบราณจังหวัดบุรีรัมย์เป็นพื้นที่ของภูเขาไฟ โดยเฉพาะแถบอำเภอเฉลิมพระเกียรติที่มีภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้วถึง 4 ลูก หนึ่งในนั้น คือ ภูเขาไฟเขาอังคาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านเจริญสุข ชาวบ้านก็เลยเกิดไอเดียนำดินที่อุดมด้วยแร่ธาตุของภูเขาไฟมาย้อมเส้นฝ้ายแล้วถักทอด้วยภูมิปัญญาดั้งเดิม เกิดเป็นผ้าภูอัคนีเนื้อนุ่ม สีเอิร์ธโทน นำซ็อกกลับไปเป็นของฝาก และจุดเด่นของจังหวัดท่านที่สามารถดึงดูดขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านเจริญสุขแห่งนี้แต่เดิมนิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากดินมีแร่ธาตุดีจากภูเขาไฟเก่ามีประโยชน์ในการเพาะปลูก ต่อมาชาวบ้านเจริญสุขยังคิดค้นวิธีการนำดินเหล่านี้มาใช้ย้อมผ้า จึงได้พัฒนาเป็นอาชีพหัตถกรรมย้อมผ้าศูนย์สาธิตผ้าภูเขาไฟ ชุมชนบ้านเจริญสุขจึงเป็นศูนย์สาธิตที่จัดทำผ้าย้อมดินภูเขาไฟอันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้นำวัตถุดิบจากธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ทำให้ผ้าที่ย้อมได้ออกมามีสีสวยงามอย่างมีเอกลักษณ์...”

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...กลุ่มทอผ้าไหม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีจุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจ คือ หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านแม่สารวย ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้ทำผ้าภูอัคนี ผ้าฝ้ายย้อมดินภูเขาไฟที่เลื่องชื่อของจังหวัดบุรีรัมย์ ย้อมจากวัตถุดิบธรรมชาติ วิธีการหาดินไม่เหมือนกับดินทั่วไป โดยเฉพาะหน้าแล้งชาวบ้านไปหาดินภูเขาไฟกันบริเวณเขาพระอังคารที่มีดินภูเขาไฟอยู่ เพราะวิธีการเก็บดินภูเขาไฟไม่เหมือนที่อื่นขึ้นไปบนภูเขา ดูตามต้นไม้ ดินภูเขาไฟที่ใช้ย้อมผ้าฝ้ายเก็บจากดินจอมปลวกตามต้นไม้ ธรรมชาติเค้าคัดสรรมาให้แล้วทำไมต้องเก็บจากดินจอมปลวก คำตอบก็คือ ดินจากจอมปลวกสีจะสดและสวยกว่าเมื่อนำมาเทียบกับดินด้านล่าง สีสดแตกต่างกันได้ดินแล้วกลับไปทำผ้าภูอัคนี มาดูวิธีย้อมผ้าฝ้ายจากดินภูเขาไฟต้องเอาดินจอมปลวกมาใส่น้ำกรองก่อนต้มกับน้ำเปลือกประดู่ เมื่อได้แล้วนำผ้าฝ้ายใส่ชามาลงไปทิ้งไว้อย่างน้อย 3-4 ชั่วโมง ถ้าจะให้สีติดทนนานอยู่ที่เคล็ดลับต้องนำผ้าฝ้ายที่ผ่านการย้อมดินภูเขาไฟไปต้มกับน้ำเปลือกประดู่ที่ผ่านการกรองแล้ว 50 นาที สีธรรมชาติจะติดทนนานแล้ว นำมาล้างน้ำหลายครั้ง นำไปตากแดด ไม่ได้มีแค่สีเดียว ตอนนี้พัฒนาไปด้วยกันหลากหลายสีหลายแบบ ขายในประเทศ และต่างประเทศ โด่งดังไปทั่วโลก...”

(นางพิมพ์อัปสร เมืองประทุม, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

3.1 ความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง”

“...กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ทอผ้า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง” ที่จะประสบความสำเร็จ จึงไม่ควรตกหลุมพรางของการแบ่งแยกศิลปะ เทคโนโลยี และธุรกิจ แต่ต้องปลดปล่อยให้อีกประกอบที่หลากหลายได้ไหลเลื่อนไหลเล่น การละทิ้งโลกทัศน์ในสาขาอาชีพของตนชั่วคราว และเริ่มต้นบทสนทนาที่มีชีวิตชีวกับมนุษยชาติจากทั่วทุกมุมโลกยอมเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการผลิตสินค้าสร้างสรรค์ (Creative Product) ให้งดงามเบ่งบานที่สำคัญ กลยุทธ์นี้ยังมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการกดดันบีบบังคับให้นักสร้างสรรค์ต้องผลิตผลงานที่ดีที่สุดออกมา ท่ามกลางวัตถุดิบและแรงบันดาลใจที่จำกัดคับแคบแห่งสาขาวิชา...”

(เกษตรตำบล, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...ตัวแทนกลุ่มผ้าไหมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีจุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง คือ กลุ่มทอผ้าภูอัคนีตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มต้นจากที่หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและมีการทอผ้าในหมู่บ้านอยู่แล้วต่อมาได้มีนักวิชาการช่วยส่งเสริมในเรื่องของการคิดค้นการที่จะเพิ่มมูลค่าของพื้นผ้าในพื้นที่หรือสร้างความน่าสนใจก็คือ การนำดินภูเขาไฟมาร่วมในกระบวนการหมักผ้าให้เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจึงได้ใช้ชื่อว่าผ้าภูอัคนี...”

(แม่สมศรี ฤนนอก, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

“...กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ทอผ้า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...”

(แม่สำรวย ศรีมะเรื่อง, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563)

3.2 สภาพของเศรษฐกิจหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

3.2.1 จุดอ่อนของหมู่บ้าน

จากการที่ชุมชนหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เห็นถึงจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา คือ 1) เรื่องของเงินทุน เงินทุน คือ อัตราที่จะนำมาดำเนินธุรกิจไปให้ถึงเป้าหมายของการเป้าหมายของหมู่บ้านในส่วนที่ยังขาดอยู่ในอีกจำนวนมากเพราะโดยพื้นฐานรายได้หลักของชาวบ้านมาจากการทำไร่ ทำนา รายได้ที่ได้มาเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ แต่ไม่เพียงพอในการลงทุนทำธุรกิจเพราะอากาศแห้งแล้ง 2) ด้านตลาดที่ไม่กว้าง 3) ด้านสถานที่เป็นที่นา แต่ไม่มีน้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อยเนื่องจากภาวะในการประกอบอาชีพ ไม่มีการสืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่รุ่นลูกหลาน ชุมชนยังใช้สารเคมีในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ขาดความรู้และขาดทักษะในการบริหารจัดการกลุ่ม มีต้นทุนในการผลิตสูง ประชาชนมีปัญหาหนี้สินขาดงบประมาณในการขยายผลหรือต่อยอดกิจกรรม คณะกรรมการหมู่บ้านสวมหมวกหลายใบไม่มีเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่

3.2.2 ปัญหาอุปสรรค

ผู้นำกิจกรรมของชุมชนบ้านหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น พบว่า นับได้ว่าการทำผ้าภูอัคนี เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาหัตถกรรมที่เกิดจากดินธรรมชาติและได้กลับกลายมาเป็นสีสังคดงามอย่างมีเอกลักษณ์ จนเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของจังหวัดบุรีรัมย์ ในการซื้อมาเป็นของฝากสำหรับคนที่บ้านหรือให้กับตนเองชาวบ้านอยู่ด้วยเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการเพื่อต้องการสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสมาชิกมีความเข้าใจถึงประเด็นของการบริการชุมชนว่าเป็นการช่วยสร้างรายได้เสริมโดยรายได้จากการสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนได้มาจาก 1) รายได้จากจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองในชุมชน 2) รายได้จากบริการของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน 3) รายได้จากจำหน่ายผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกของท้องถิ่น แม้ว่ากลุ่มจะได้รับคำแนะนำในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม มีความคิดเห็นจากชุมชนและนักวิชาการในประเด็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนว่า ชุมชนขาดการบูรณาการเชื่อมโยงไปยังกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกในแง่ของการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามความต้องการให้เพียงพอต่อความต้องการ 4) ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ราคาสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตรแพงทำให้ประชาชนรับภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น

3.2.3 หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน

3.2.3.1 ได้รับเงินงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณและความรู้เรื่องการอบรมด้านอาชีพและเศรษฐกิจให้แก่ผู้นำและชาวบ้าน

3.2.3.2 หน่วยงานสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้ให้ความรู้ในด้านการพัฒนาเส้นทางการเกษตรการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่ได้ผลผลิตคุ้มค่าและความรู้ด้านการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐให้แก่ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดความสามารถในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณทำให้เสียโอกาสในการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

3.2.3.3 ได้รับการสนับสนุนรายได้จากการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลเจริญสุข

3.2.4 ปัจจัยใดบ้างส่งผลให้เกิดความสำเร็จ

การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง “ผ้าภูอัคนี” สีสันจากผืนดิน (ภูเขาไฟ) งดงามอย่างมีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถสรรค์สร้างสิ่งที่สวยงามได้อย่างมากมาย หนึ่งในนั้น ก็คือ “ผ้าภูอัคนี” ผ้าสีสวยที่ได้จากภูมิปัญญาในการย้อมสีผ้าของบ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งบ้านเจริญสุขแห่งนี้ ยังได้เป็นรับเลือกให้เป็น “หมู่บ้าน OVC” (OTOP Village Champion) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย อีกด้วย “ผ้าภูอัคนี” หรือ “ผ้าย้อมดินภูเขาไฟ” เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ได้นำวัตถุดิบจากธรรมชาติ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ โดยเป็นกรรมวิธีในการย้อมสีผ้าให้ออกมามีสีสวยงามอย่างมีเอกลักษณ์ด้วยการนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมไปย้อมกับดินภูเขาไฟ หนึ่งในวัตถุดิบสำคัญที่หาได้ไม่ยากเพราะหมู่บ้านเจริญสุขนั้น ตั้งอยู่ใกล้กับ “เขาพระอังคาร” ซึ่งเป็นภูเขาไฟเก่าแก่ที่ดับแล้ว 1 ใน 6 ลูกของจังหวัดบุรีรัมย์ ดินบริเวณนี้จึงอุดมด้วยแร่ธาตุจากลาวาภูเขาไฟที่ปะทุออกมาในอดีต ซึ่งนอกจากเป็นประโยชน์ในการเพาะปลูกแล้ว ชาวบ้านเจริญสุขยังคิดค้นวิธีการนำดินเหล่านี้มาใช้ย้อมผ้าอีกด้วย

“...ขั้นตอนการย้อมนั้นไม่ยากอะไรเลย เริ่มต้นจากการนำดินภูเขาไฟใกล้ ๆ กับเขาพระอังคารมาและนำมาคัดเศษผงที่เจือปนออก หลักจากนั้นก็นำไปผสมกับน้ำในอัตราส่วน ดินภูเขาไฟ 3 กิโลกรัมต่อน้ำเปล่า 10 ลิตร ก็จะได้น้ำดินภูเขาไฟที่มีสีน้ำตาล สำหรับขั้นตอนนี้ หากอยากได้ผ้าสีเข้มก็ผสมน้ำให้น้อยลง หากอยากได้สีอ่อนก็ผสมน้ำให้มากขึ้นขั้นตอนต่อไป คือ ขั้นตอนการย้อมสีผ้า โดยจะนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมที่ต้องการย้อมสีและจะใช้ผ้าน้ำหนัก 1 กิโลกรัม ในการย้อมแต่ละครั้ง นำผ้าลงไปแช่ในน้ำดินภูเขาไฟที่เตรียมไว้ โดยจะใช้เวลาในการแช่ผ้าทิ้งไว้ประมาณ 8-10 ชั่วโมง ก็จะได้ผ้าสีน้ำตาลเย็นตา สีสันสวยงามตามที่ต้องการ หลักจากนั้นก็จะนำผ้าที่ได้ไปล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำไปตากที่ราวและยัดให้ตรงและหมู่บ้านเจริญสุขแห่งนี้ ก็ยังมีภูมิปัญญาที่จะรักษาสีผ้าให้คงทนด้วยเช่นกัน นั่นคือ การนำผ้าที่ได้จากการย้อมดินภูเขาไฟ ไปต้มกับ “น้ำเปลือกต้นประดู่” ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์...”

(คุณยายสมศรี ฤนนอก, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2563)

ดังนั้น การพัฒนาในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้องปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ประชาชน มีความสามัคคี มีความร่วมมือร่วมใจกัน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกันผู้นำมีความเข้มแข็งไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญสุข มีปราชญ์ชาวบ้านและประธานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เป็นบุคคลที่มีภาวะ ผู้นำล้วนมีความคิดเชิงบวกทุนทางสังคมเหล่านี้ จึงเป็นฟันเฟืองตัวสำคัญในการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีบ้านเจริญสุขมีการบริหารจัดการปัญหาชุมชนด้วยตนเองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมประชาชนนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันมีความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.5 การปรับปรุงพัฒนา

ปัจจุบัน ชาวบ้านหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีผ้าไหมท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อหลายแห่ง เช่น ผ้าภูอัคนี (ผ้าย้อมดินภูเขาไฟ) ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ กลุ่มทอผ้าไหม กัญญาผ้าไทย กลุ่มทอผ้าไหมบ้านถาวร กลุ่มศรีทองผ้าไหม กลุ่มผ้าไหมโนนกลาง ผ้าไหมมัดหมี่ลายลูกแก้ว กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกเมือง ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอแปรรูปผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองโก เป็นต้น ผ้าภูอัคนี (ผ้าย้อมดินภูเขาไฟ) ได้พัฒนาให้มีความคงทน สวยงามมากยิ่งขึ้น ด้วยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ซึ่งจะมีขั้นตอนของการรักษาคุณภาพของสีผ้าด้วยการนำผ้าแช่น้ำเปลือกประดู่ต้ม มีขั้นตอน ดังนี้ “นำเปลือกต้นประดู่มาต้มในน้ำ ซึ่งน้ำต้มจะต้องร้อน แต่ไม่ให้เดือดจนเกินไปหลังจากนั้นนำผ้าที่ต้องการลงไปแช่ประมาณครึ่งชั่วโมง ขั้นตอนนี้จะเป็นการป้องกันการตกสี อีกทั้งในน้ำเปลือกต้นประดู่ ก็ยังมียางและสีที่คล้ายกับสีดินภูเขาไฟ จึงเป็นการเคลือบสีไปในในตัวผ้าที่ได้จึงเงางามยิ่งขึ้นและไม่ตกสี”

3.2.6 บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการให้ภาคเอกชนในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านนั้น ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำประชาชนในสังคมโดยเฉพาะการให้การสนับสนุนหรือตัวแบบของการขับเคลื่อนความเป็นอยู่ของกลุ่มประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำโดยภาคเอกชนสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้โดยผ่านกลไกและกระบวนการต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้ให้กับกลุ่มอาชีพ และการสร้างระบบพี่เลี้ยงการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนผ่านเส้นทางอาชีพโดยเฉพาะจากภาคเกษตร สภาคการอบรมให้ความรู้เพิ่มขึ้นและการพัฒนาด้านการตลาดเพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มจนกลายเป็นรายได้หลักหน่วยงานด้านการเกษตร เพราะขาดความรู้ยากได้ความรู้เพิ่ม ภาคเอกชนหน่วยงานด้านการเกษตร เพราะขาดความรู้ยากได้ความรู้เพิ่มศูนย์วิจัยของเกษตรกร ชาวบ้านได้มีความรู้อบรมยังไม่ได้ให้สนับสนุนอะไร

3.2.6.1 ทู่นจากหน่วยงาน น้ำ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรคมนาคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ นับเป็นปัญหาที่สะสมมานานจากนโยบายการเร่งส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ แต่ขาดการเตรียมพร้อมรองรับของด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในขณะที่มีการบริหารจัดการและการควบคุม กำกับ ดูแลของหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษ ระบบนิเวศวิทยา ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถาน เสี่ยงต่อการถูกทำลาย

3.2.6.2 การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์จากการศึกษาในด้าน หน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาในหมู่บ้านเจริญสุข พบว่า กลุ่มอาชีพพื้นเมืองในชุมชนมีการใช้สื่อที่หลากหลาย ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ได้แก่ 1) สื่อออนไลน์ เช่น เพจ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค ซึ่งเป็นสื่อที่แพร่กระจายง่าย และประหยัดที่สุด โดยมีลูกหลานในชุมชนช่วยดำเนินการแต่มีการนำเสนอกิจกรรมการของสินค้าที่ไม่ต่อเนื่อง 2) สื่อโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มที่มีชื่อเสียงหรือเริ่มเป็นที่รู้จักจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชน เข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ บันทึกวิดีโอแนะนำด้านการส่งเสริมรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม 3) รายการวิทยุ ซึ่งกลุ่มจะทำการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุทั้งแบบไม่มีค่าใช้จ่ายและแบบมี ค่าใช้จ่าย กลุ่มมีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุไม่ค่อยได้ผลเท่าใด เพราะคนที่รับฟังก็เป็นคนในจังหวัดไม่ก็กลุ่ม อยากรักก็ตาม ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนในการทำประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ จึงต้องการเน้น การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากอาศัยการแนะนำจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมา หากเขามีความ

ประทับใจเขาก็จะพูดต่อหรือใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มของภาคีเครือข่ายในมุมมองของหน่วยงานภาครัฐได้ให้ข้อควรระวังในการทำสื่อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนให้นำเสนอในสิ่งที่มีตามสภาพความเป็นจริงของชุมชนและในมุมมองจากนักวิชาการเสนอแนะว่าหากความสามารถของชุมชนมีไม่เพียงพอในการที่จะดึงพ่อค้าแม่ค้าเข้ามา ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมได้มากขึ้นกว่าเดิม

3.2.6.3 การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ และความรู้เรื่องการอบรมด้านอาชีพและเศรษฐกิจให้แก่ผู้นำและชาวบ้าน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวทราบถึงความน่าสนใจในผลิตภัณฑ์

3.2.6.4 นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติที่ริเริ่มด้วยดารขอให้คนในหมู่บ้านเจริญสุขจัดทำผ้าฝ้ายทอมือที่มีลักษณะไม่เหมือนกับที่อื่นเพื่อใช้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์และให้ข้าราชการสวมใส่เป็นอัตลักษณ์ ให้ทุกอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ ชาวบ้านจึงระดมความคิดว่าจะทำอย่างไร

“...วันก่อน ฉันเข้าไปในป่าบนเขาอังคาร และได้ลิ้มมีสีของดินโคลนติดเสื้อผ้า ซึ่งเป็นสีที่แปลกและไม่เคยเห็นมาก่อนและตนได้นำสีไปซักทำความสะอาดแล้ว แต่สีก็ยังคงติดอยู่ที่เสื้ออำเภอ ชาวบ้านจึงจุดประกายแนวคิดการนำสีของดินที่เชื่อว่าเป็นดินภูเขาไฟที่อยู่บนเขาอังคาร ซึ่งเป็น 1 ใน 6 ภูเขาไฟของจังหวัดบุรีรัมย์ นำมาสร้างเป็นผ้าทอที่มีสีสังดงาม และไม่เหมือนกับที่อื่นจนได้รับการขนานนามว่าผ้าทออันนี้...”

(ชาวบ้านเจริญสุข, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2563)

3.2.7 กิจกรรมพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

ผ้าภูอัคนี ฝ้าย้อมดินภูเขาไฟ หมู่ 1 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ชุมชนเจริญสุข เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุจากลาวาภูเขาไฟ โดยตั้งอยู่ใกล้ “เขาพระอังคาร” ภูเขาไฟที่ดับแล้ว 1 ใน 6 ลูกของบุรีรัมย์ นอกจากจะปลูกพืชไร่ได้งดงามแล้ว หากนำดินสีแดงมาแยก หินกรวด เศษไม้ใบหญ้า ใช้เฉพาะน้ำสีแดงมาย้อมฝ้าย ก่อนจะนำไปต้มกับเปลือกประดู่ เพื่อเป็นตัวเคลือบสีผ้าให้ติดทนนานแล้วถักทอเป็นผ้าสีอิฐที่สวยงามในนามผ้าภูอัคนี ฝ้าย้อมดินภูเขาไฟผ้าไหมมัดหมี่ชนิดพื้นเรียบที่สืบทอดกันมาอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการต่อยอดพัฒนาและสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ตั้งแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ ปลอดภัยจากสารเคมีเป็นผ้าไหมที่มีลายสวย เนื้อแน่น สีสังดงาม นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า กระเป๋า เสื้อผ้า กางเกง ออกแบบและตัดเย็บด้วยช่างมืออาชีพในท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ดินแดงเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีกระบวนการผลิตเองทุกขั้นตอนเน้นการย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติเพื่อให้สีผ้าไม่ตก สีสวยติดทนนานด้วยการเติมเกลือและมัดแดงลงไปให้หม้อมีความนุ่ม รวมถึงเทคนิคการย้อมไหมแบบสีสลับเพื่อให้ได้สีสันตามต้องการเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นทอดด้วยก็กระทบทั้งลายโบราณและลายขึ้นใหม่เป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพดี

3.2.8 ท่านมีแนวทางการพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเจริญสุข

แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเจริญสุข โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านกลุ่มอาชีพทำการเกษตรและสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านในการดำเนินการจัดกิจกรรมงานประเพณี หรือการแสดงสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนใกล้เคียงส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการ เห็นได้จากการเตรียมการจัดงานในชุมชนอย่างพร้อมเพรียง สมาชิกให้ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รวมถึงความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของหมู่บ้านและชุมชนจากการที่โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานมาจากสมาชิกและคนในชุมชนและฐานะทางครอบครัวที่ใกล้เคียงกันทำให้สมาชิกกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี คณะกรรมการหมู่บ้านเปิดโอกาสให้สามารถเข้าและออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ตลอดเวลาโดยผ่านกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจและการหารายได้เพิ่มให้กับสมาชิกและชุมชน นอกจากนี้หมู่บ้านเจริญสุขยังให้ความสำคัญกับคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการผ้าไหมมัดหมี่ที่เริ่มต้นทุกกระบวนการผลิตภายในกลุ่มใช้การย้อมสีจากต้นไม้และสมุนไพรพื้นบ้านในท้องถิ่น ทอผืนด้วยกี่โบราณ ออกแบบลวดลายโบราณ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป เช่น ผ้าชิ้นหัวแดงตีนแดง ลายหมี่ขอ ลายไข่มดแดง ลายต่างแห เป็นต้น โดยมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ เช่น ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า เช่น การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือขอความร่วมมือจากบ้านของคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกรณี que เดินทางมาจำนวนมาก เป็นต้น การมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายมี 2 ระดับ คือ 1) เครือข่ายแนวนอน ได้แก่ ความร่วมมือกับชุมชนด้วยกันเองในชุมชนหมู่บ้านมีการประชุมกลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือในด้านสินค้าและบริการให้กันระหว่างกลุ่มเป็นการสร้างความคุ้นเคยในระดับผู้นำ 2) เครือข่ายแนวตั้ง คือ ความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ซึ่งจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในชุมชน เช่น ให้ความรู้ด้านส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาด เป็นต้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่า หลายกลุ่มมีความต้องการให้ผู้นำในระดับหน่วยงานท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในอาชีพและการตลาดของชุมชนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ในมุมมองของนักวิชาการท่านหนึ่งได้เสนอว่า สถาบันการศึกษาน่าจะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ชุมชนได้ดีที่สุด เพราะเข้าถึงชุมชนได้มากที่สุด

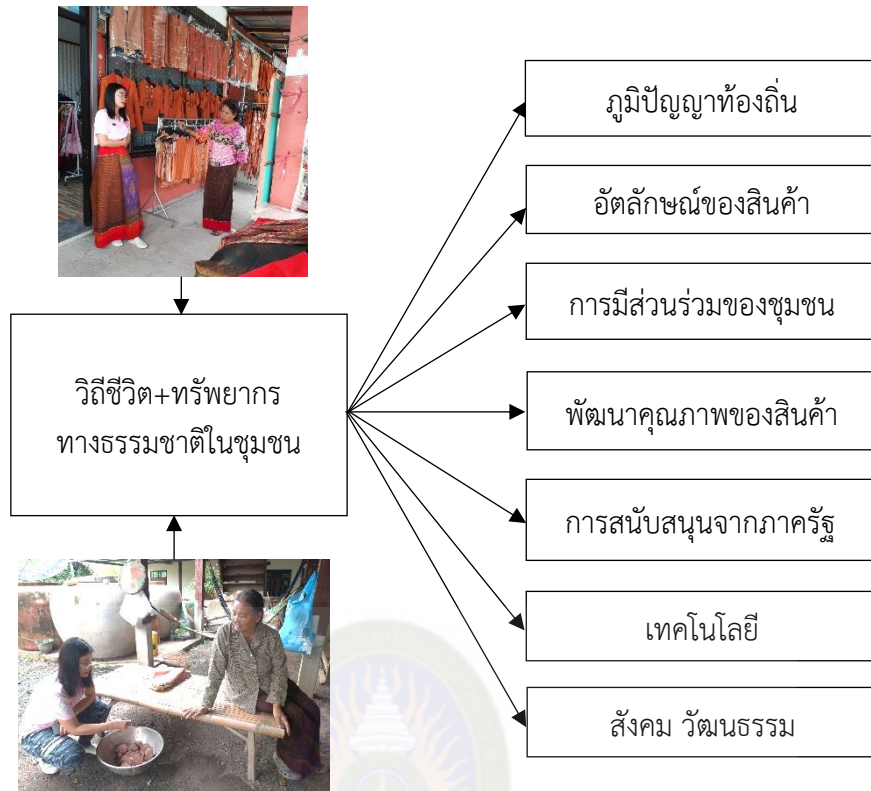
3.2.9 ข้อเสนอแนะ

3.2.9.1 หน่วยงานต่าง ๆ ควรนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลหรือเป็นแบบอย่างในหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต

3.2.9.2 สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของ แต่ละชุมชน

3.2.9.3 การบูรณาการระหว่างท้องถิ่นมีชุมชนในการดำเนินงานขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.9.4 อยากให้หน่วยงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มาแนะนำให้ความรู้แก่กลุ่มในการสร้างลวดลายผ้าให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 4.3 ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

4. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีจุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง คือ

“...หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง มีจุดเด่น คือ ประวัติเกี่ยวกับหมู่บ้านท่าสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ประมาณ 10 กม. โดยใช้เส้นทางถนนสายเกาะลอย-เมืองลิง เป็นโรงงานทอผ้ายกทองโบราณที่คุณภาพผ้าและลายตัดเทียมของโบราณ เป็นการทอโดยใช้เส้นไหมเส้นเล็กละเอียด (ไหมน้อย) มาย้อมสีธรรมชาติด้วยเทคนิคแบบโบราณผสมผสานกับการออกแบบลวดลายที่วิจิตร แบบลายชั้นสูงในอดีต เช่น ลายเทพพนม ลายหิ้งห้อยชมสวน ลายก้านขดเต็นรำ ลายครุฑยุคแรก เป็นต้น รวมทั้งไหมทองคำที่ผลิตขึ้นมาจากเส้นเงินบริสุทธิ์แล้วปั่นควบกับเส้นไหมนำมาทอเป็นผ้าไหมยกทองที่มีความวิจิตรงดงามในการออกแบบและการทอแต่ละผืนต้องใช้เวลาานานบางผืนอาจใช้เวลาเป็นปีจึงแล้วเสร็จขึ้นอยู่กับขนาดของตะกอล การทอผ้าไหมของชาวบ้านท่าสว่าง

ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากสำนักพระราชวังและมูลนิธิในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จนได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ทอผ้าไหมมอบให้กับผู้นำเอเปค เมื่อปี พ.ศ. 2546...”

(กลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

“...จุดเด่นของจังหวัดท่านที่สามารถดึงดูดขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง แรกเริ่มเดิมทีจะเริ่มต้นจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในพื้นที่แล้วก็นำมาทอผ้าไหมต่อมาอาจารย์ วีรธรรม ตรีภูมิจินไทยได้คิดค้นการทอผ้าไหมยกทองเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไหมในพื้นที่ซึ่งเส้นไหมสีทอง (กะไหล่ทอง) ได้สั่งเข้ามาจากประเทศอินเดียในราคากิโลกรัมละประมาณ 50,000 บาทและที่นี่ยังสร้าง ลวดลายของผ้าขึ้นมาเองและยังมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้าน เมื่อมีการคิดค้นผ้าขึ้นมาแล้วชาวบ้าน ก็ให้ความสนใจและหันกลับมาองงานในพื้นที่ของตัวเองมากขึ้น จากที่เคยทำงานที่กรุงเทพฯ ตามบริษัท ห้างร้าน ก็กลับมาอยู่ที่บ้าน และผ้าไหมของที่นี่จะย้อมด้วยสีธรรมชาติและเป็นการอาบน้ำยาแบบนึ่ง การจำหน่ายสินค้าจำหน่ายทั้งทางสื่อออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น Facebook Line Instagram หรือการออกร้าน ประชาสัมพันธ์ตามงานต่าง ๆ ที่จังหวัดจัดขึ้น หรือที่จัดขึ้นในระดับประเทศ ผ้าไหมยกทองของอาจารย์ วีรธรรม ราคาอยู่ที่เมตรละ 150,000 บาทถึง 300,000 บาท ปัจจุบันจะมีการสั่งซื้อเส้นไหมจากที่ต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้ามาผลิตตามความต้องการของลูกค้า...”

(กรรมการกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีจุดเด่น ดังนี้

1. จุดเด่นด้านสังคม ตำบลท่าสว่างเป็นตำบลเก่าแก่ ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาพื้นเมือง (แบบสุรินทร์) ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองสุรินทร์ ประกอบด้วย 20 หมู่บ้านพื้นที่ตั้งอยู่ ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองสุรินทร์และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองฯ ไปตามถนน รพช.สร. 3009 เป็นระยะทางประมาณ 9 กม. มีพื้นที่ประมาณ 73,418 ตร.กม. แบ่งเขตการปกครอง เป็น 20 หมู่บ้านเขตพื้นที่ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลคอโค ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลแกใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันตกติดต่อกับ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของชุมชน คือ การแต่งกาย การกิน ภาษาในติดต่อสื่อสาร ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแซนโดนตา อาชีพหลักทำนา อาชีพเสริมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกผักจำหน่าย ทอผ้าไหม และรับจ้าง วิถีชีวิต ของชาวบ้านท่าสว่างส่วนใหญ่เมื่อว่างจากฤดูกาลทำนาจะปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อนำเส้นไหมที่ได้มา ทอเป็นผ้า เพื่อใช้ในครอบครัวและใช้ในงานมงคลต่าง ๆ เป็นการแสดงถึงฐานะ ความเป็นอยู่ของผู้คน ในอดีต การทอผ้าไหมบ้านท่าสว่างมีการสืบทอดกันมานาน และสะท้อนถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ของชุมชนที่ทำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นมรดกของชุมชนที่บ่งบอกถึงสติปัญญาและความจริงใจ ของชุมชน

2. จุดเด่นด้านเศรษฐกิจบ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ บ้านท่าสว่างเดิมชื่อบ้านเตี๋ยะ เป็นภาษา พื้นบ้าน (เขมร) คำว่าเตี๋ยะ เป็นชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยว่าต้นชาด บรรพบุรุษของชาวบ้านเตี๋ยะ ได้อพยพมาจากบ้านระเภาร์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ห่างจากบ้านเตี๋ยะไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ประมาณ 5 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2485 ได้รวมหมู่บ้านตรีเยกับหมู่บ้านอื่น ๆ เป็นตำบลท่าสว่าง และบ้านตรีเย ก็ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นบ้านท่าสว่างตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา ความงามแห่งอัตลักษณ์ชุมชนในปี 2553 บ้านท่าสว่าง ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวเชิงหัตถกรรมผ้าไหมแห่งเดียวของประเทศ โดยกรมการพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชนได้ดำเนินงานโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาหมู่บ้านที่มีจุดเด่นและมีเอกลักษณ์ ให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มรายได้ให้ประชาชนในหมู่บ้านจากบริการด้านท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์เด่น ผ้าไหมยกทอง 1,416 ตะกอก ซึ่งไม่มีจำหน่ายในท้องตลาดแต่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม และซื้อผ้าไหมมัดหมี่ลายเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงลายประยุกต์ใหม่ ๆ ตั้งแต่ 2-34 ตะกอก เช่น ผ้าลายอัมปรม ลายโฮล ผ้าพื้นบ้าน เป็นต้น และยังสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าไหมได้ที่ตลาดชุมชน ซึ่งอยู่รอบ ๆ โรงทอผ้าไหมยกทองจันทร์โสม

3. จุดเด่นด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 โรงทอผ้าไหมยกทองลายโบราณและเรือนไทย ซึ่งเป็นสถานที่ได้รวมผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า กระบวนการผลิต ขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอน โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ท้องถิ่นเดิมนำความคิดริเริ่มสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานกับธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม

3.2 ศูนย์จำหน่ายและแสดงผลภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มสตรีและเครือข่าย ซึ่งตั้งอยู่บริเวณโรงทอผ้าไหมยกทอง

3.3 มีวัดสามัคคี เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงและเป็นศูนย์พัฒนาจิตใจของชุมชนและหลวงพ่อดาน ซึ่งเป็นพระนักพัฒนา ได้ริเริ่มตั้งกลุ่มออมทรัพย์และศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์

3.4 ที่พักโฮมสเตย์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาวิถีความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

4.1 ความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง”

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง คือ การนำทรัพยากรหรือทุนทางสังคมที่มีมาพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหรือบริการในส่วนของบ้านท่าสว่างจะเห็นได้ชัดจากการที่นำวิถีชีวิตจากอดีต คือ การใช้เวลาร่วมจากอาชีพหลัก มาทอผ้าไหมเพื่อใช้ในครัวเรือนต่อมาเมื่อมีการพัฒนาความรู้ด้านการผลิต การสร้างนวัตกรรมในการผสมผสานระหว่างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กับวิถีชีวิตดั้งเดิมทำให้เกิดผ้าไหมยกทองลายโบราณและมีการดำเนินการจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมโรงทอผ้าไหมยกทองลายโบราณ และซื้อสินค้าที่ศูนย์จำหน่ายและแสดงผลภัณฑ์ผ้าไหมที่อยู่บริเวณใกล้กับโรงทอเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างวิถีชีวิตในชุมชนกับการสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการ

4.1.1 กิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหมู่บ้าน คือ

ผ้าไหมยกทองโบราณ ผ้าไหมไทยระดับที่ดีที่สุด มีวิธีการทออันเป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมานับแต่สมัยโบราณ วัตถุประสงค์ที่เลือกสรรมาล้วนเลอค่า ผ่านการทอที่ประณีตซึ่งในแต่ละวัน ช่างผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้า สามารถทอผ้าได้ความยาว 4-5 เซนติเมตรต่อผืนเท่านั้น โรงทอนี้เกิดจากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และทรงพระราชทานเงินส่วนพระองค์สร้างโรงทอผ้าตามรูปแบบราชสำนักโบราณ

จึงเกิดเป็นโรงทอจันทร์โสมมา ณ บ้านท่าสว่างที่ผลิตผ้ายกทอง รูปแบบราชสำนักไทยโบราณ บ้านท่าสว่างเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ในจังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านมีอาชีพหลัก คือ การเกษตร แต่อาชีพรองอย่างการทอผ้าไหมกลับทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงโด่งดังระดับนานาชาติ เพราะช่างทอผ้าของที่นี่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ทอผ้าไหมยกทองโบราณเพื่อมอบให้ผู้นำเอเปค ทุกวันนี้นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่ยอมข้ามเมืองมาชมการทอผ้าไหมด้วยก็โบราณ วิธีการถักทอลวดลายไทยอันแสนงดงามและเข้าชมกรรมวิธีการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ นอกจากจะได้เข้าชมวิถีชีวิตชาวบ้านและงานถักทออันเป็นเอกลักษณ์ของบ้านท่าสว่างแล้วยังคงมีร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝีมือชาวบ้านสไตล์ OTOP ที่ตลาดชุมชน ซึ่งนำเสนอสารพันงานทอผ้าไหม ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ที่ทำจากผ้าไหมคุณภาพดี

4.2 สภาพของเศรษฐกิจบ้านท่าสว่าง

4.2.1 จุดอ่อนของหมู่บ้าน

จากการที่ชุมชนทำให้เห็นถึงจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา คือ

4.2.1.1 ด้านตลาด

4.2.1.2 คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญในการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าโบราณ

4.2.1.3 กระบวนการทำผ้าไหมยกทองมีความสลับซับซ้อน ไม่มีคนสืบทอดกระบวนการ

ทั้งหมด

4.2.2 ปัญหาอุปสรรค

4.2.2.1 ปัญหาของบ้านท่าสว่าง ไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่อื่นมากนัก เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบปัญหา เรื่องการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ร้านค้าผู้ประกอบการได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้ารวมทั้งประชาชนขาดรายได้

4.2.2.2 การทอผ้ายกทองมีกระบวนการทำที่ยากและสลับซับซ้อนทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและทางกลุ่มจะทอผ้าตามที่สั่งเท่านั้น ไม่สามารถทอเพื่อวางจำหน่ายได้จากการศึกษา พบว่า ผ้าไหมบ้านท่าสว่าง มีจุดเด่นพิเศษกว่าที่อื่น คือ “ไหมน้อย” ที่ละเอียดนุ่มนวล สวมและทอได้ยากยิ่ง จนเริ่มจะเลือนหายไปแทบไม่มีใครทราบว่าช่างที่นี่ทอไหมน้อยได้จนกระทั่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชปรารภว่า “สมัยก่อนผ้าไหมไทยมีความนุ่มเนียนแน่นมาก ทำอย่างไรจึงจะได้ผ้าชนิดนั้นคืนกลับมา” เหล่าข้าราชการบริพารก็ออกเสาะหาจนได้พบผ้าทอไหมน้อยที่บ้านท่าสว่าง เมื่อทอขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นที่พอพระทัย จึงพระราชทานเงินส่วนพระองค์ สร้างโรงทอผ้าตามรูปแบบราชสำนักโบราณขึ้นที่บ้านท่าสว่างแห่งนี้ เมื่อเข้ามาภายในหมู่บ้านจะพบกับร้านขายผ้าไหม เรียงรายกันตามเส้นทางถนนหลายร้าน ทั้งในรูปแบบของผ้าถุง เสื้อ กระเป๋า กางเกง สนนราคาเริ่มที่หลักพันจนถึงหลักหมื่น การทอไหมน้อยมีขั้นตอนที่ยากกว่าการทอผ้าไหมแบบอื่น เริ่มตั้งแต่สาวไหมเส้นละเอียดมาฟอก ต้มแล้วย้อมสีธรรมชาติด้วยแม่สีหลักสามสี คือ สีแดงจากครั่ง สีเหลืองจากแก่นแกลและสีครามจากเมล็ดคราม ซึ่งสีครามนี้ย้อมได้ยาก สมัยก่อนต้องไปย้อมที่บ้านหมอครามและวิชาก็สูญไปหมดต้องทดลองพันฟูกันขึ้นมาใหม่ เมื่อได้เส้นไหมย้อมสีแล้วยังต้องทำไหมทอปั่นเส้นด้ายควบกับเส้นเงินแท้เพื่อทอเป็นผ้ายกทองด้วยลวดลายที่ซับซ้อน จึงต้องใช้ตะกอหรือเส้นไหมจำนวนมากตั้งแต่ร้อยถึงเป็นพัน ผ้าไหมน้อยยกทองผืนงามที่สุดใช้ถึง 1,416 ตะกอ แขนลงมาบนก็ทอหลังใหญ่ที่ออกแบบพิเศษต้องขุดหลุมบริเวณที่ตั้งก็กลิ้งไป 2-3 เมตร เพื่อรองรับความยาวของตะกอ

มีช่างทอคนหนึ่งอยู่ในหลุม คอยสอดตะกอ ใช้ช่างทอถึง 4 คนต่อหนึ่งผืน ทอได้วันละ 4-5 เซนติเมตร ใช้เวลานานกว่าจะออกมาเป็นลวดลายอย่างราชสำนักประยุกต์มาเป็นลายเทพนม ลายหิ้งห้อยชมสวน ลายก้านขดเต็นรำ ลายครุฑยุคนาค ผสานกับลายผ้าพื้นเมืองสุรินทร์

4.2.3 หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน

4.2.3.1 ได้รับเงินงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณและความรู้เรื่องการอบรมด้านอาชีพและเศรษฐกิจให้แก่ผู้นำและชาวบ้าน

4.2.3.2 หน่วยงานสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง ได้ให้ความรู้ในด้านการพัฒนาเส้นทางการเกษตรและความรู้ด้านการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐให้แก่ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดความสามารถในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณทำให้เสียโอกาสในการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

4.2.4 ปัจจัยได้บ้างส่งผลให้

การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แนวทางสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่น สร้างสตอรี่ เรื่องราว ของจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ การสร้างนวัตกรรมการทอผ้า เป็นผ้ายกทองชั้นสูง เป็นลายแบบราชสำนักไทยโบราณ ความโดดเด่นเป็นผ้าทอมือสร้างลายต่าง ๆ ที่มีความงดงาม มีตะกอดั้งแต่ 350 ตะกอ ถึง 1,416 ตะกอ แต่ละผืนต้องใช้เวลาในการออกแบบลวดลาย เขียนแบบ เก็บตะกอนาน 2-3 เดือน ใช้เวลาทอนาน 1-3 เดือน และต้องใช้ช่างทอประจำที่แต่ละกี่ 4 คนขึ้นไป ค่อย ๆ ทอได้ 5-7 เซนติเมตรต่อวัน ผ้าไหมแต่ละผืนทอจากเส้นไหมที่ย้อมจากสีธรรมชาติ ยกเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด จากความตระการตาของการถักทอ เส้นไหมออกมาเป็นผืนผ้ากระทั่งกลายเป็นเสื้อผ้าไหมสวยเด่นที่เหล่าผู้นำต่างชาติที่เดินทางมาร่วมประชุม สูดยอดผู้นำกลุ่มเอเปก เมื่อปี 2546 สานสายใยมาเป็นผ้าคลุมไหล่ถวายเป็นของขวัญที่ระลึกแก่พระราชอาคันตุกะนานาชาติประเทศที่เสด็จพระราชดำเนินมาร่วมงานฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ส่งผลให้คนไทยทั้งประเทศและชาวต่างชาติได้ประจักษ์ถึงความงดงามของผ้ายกทองชั้นสูงหนึ่งเดียวในประเทศไทยจากฝีมือของชาวบ้านบ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์นอกนี้บ้านท่าสว่างยังผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ลายเอกลักษณ์ชาวสุรินทร์ รวมถึงลายประยุกต์ใหม่ ๆ ตั้งแต่ 2-34 ตะกอ เช่น ผ้าลายอัมพรม ลายโฮล ผ้าพื้นบ้าน เป็นต้น มีการพัฒนาคุณภาพของเส้นไหมที่ใช้ทอผ้าด้วยการนำเส้นไหมอบน้ำยาแบบนิ่ม ทำให้ได้ผ้าไหมที่มีลวดลายงดงามและนุ่มนวลได้รับการคัดสรรผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาวและห้าดาว

4.2.5 การปรับปรุงพัฒนา

ด้านการฟื้นฟู อนุรักษ์กรรมวิธีและเทคนิคโบราณของการทอผ้าแบบไทยเป็นการนำเอา ภูมิปัญญาชาวบ้านของปู่ ย่า ตา ยาย จากการทอผ้าด้วยกรรมวิธีแบบโบราณ ประยุกต์ความรู้ทางด้าน จิตรกรรมไทยมาเป็นการทอผ้ายกทองชั้นสูงก่อให้เกิดเป็นผลงานที่วิจิตรพิสดาร หากมีที่ไหนทำได้แบบนี้ ซึ่งเป็นการนำเอาผลิตผลจากภูมิปัญญาพื้นบ้านสู่ตลาดโลกโดยแท้ด้วยลวดลายที่ซับซ้อน จึงต้องใช้ตะกอ หรือเส้นไหมจำนวนมาก ตั้งแต่ร้อยถึงเป็นพัน ผ้าไหมน้อยยกทองผืนงามที่สุดใช้ถึง 1,416 ตะกอ แขนวลง มาบนกี่ทอหลังใหญ่ที่ออกแบบพิเศษต้องขุดหลุมบริเวณที่ตั้งกี่ลึกลงไป 2-3 เมตร เพื่อรองรับความยาว

ของตะกอก มีช่างทอคนหนึ่งอยู่ในหลุม คอยสอดตะกอก ใช้ช่างทอถึง 4 คนต่อหนึ่งผืน ทอได้วันละ 4-5 เซนติเมตร ใช้เวลานานกว่าจะออกมาเป็นลวดลายอย่างราชสำนักประยุกต์ มาเป็นลายเทพนม ลายหิ้งห้อย ชมสวน ลายก้านขดเต็นรำ ลายครุฑยุคนาค ผสานกับลายผ้าพื้นเมืองสุรินทร์ นอกจากนี้ผ้าไหมยกทองโบราณแล้ว ยังมีการพัฒนาคุณภาพของเส้นไหมที่ใช้ทอผ้าด้วยการนำเส้นไหมอาบน้ำยาแบบนิ่ม ทำให้ได้ผ้าไหมที่มีลวดลายงดงามและนุ่มนวล

4.2.6 บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.6.1 สำนักราชวัง และมูลนิธิในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระพันปีหลวง

4.2.6.2 ครูวีรธรรม ตระกูลเงินไทย ครูศิลป์ของแผ่นดิน พ.ศ. 2554 ของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ(องค์การมหาชน) หรือ SACICT คือ ครูที่อยู่เบื้องหลังการรื้อฟื้นองค์ความรู้อันเก่าแก่ให้กลับมาอีกครั้งหลังจากที่เกือบจะสูญหายด้วยแรงบันดาลใจครั้งวัยเยาว์ที่คลุกคลีอยู่กับการทอผ้าของชุมชน ครูได้ผสมผสานเทคนิคการทอผ้าชนิดแบบอีสานกับศิลปะการเขียนลายของผ้าราชสำนักเข้าด้วยกัน รังสรรค์ออกมาเป็นผืนผ้าไหมยกทองแบบราชสำนักโบราณที่วิจิตรบรรจง มีการรวบรวมผู้เฒ่าผู้แก่กลับมาทำงานทอผ้าไหมในชื่อกลุ่มอาชีพทอผ้ายกทองจันทร์โสมา การทำงานครั้งสำคัญ คือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองการราชเลขาในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และได้ทอผ้ายกทองทูลเกล้าถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมถึงการทอผ้าสำหรับตัดสูทผู้นำ 21 ประเทศ ที่เข้าประชุมเอเปค ปี พ.ศ. 2546 และใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ถวายภริยาของพระราชอาคันตุกะ ที่เสด็จพระราชดำเนินมาร่วมงานฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ของในหลวงรัชกาลที่ 9

4.2.6.3 สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

4.2.6.4 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

4.2.6.5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดสุรินทร์

4.2.6.6 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์

4.2.6.7 สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

4.2.6.8 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.2.7 กิจกรรมพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านท่าสว่าง

“...บ้านท่าสว่างชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่นั้นมีอาชีพทำนา ส่วนอาชีพเสริม คือ การปลูกผัก รั้วข้างก่อสร้างในตัวจังหวัด กรุงเทพมหานคร และปัจจุบันนี้ ชาวบ้านทั้งหญิงและชาย เมื่อว่างเว้นจากการทำนา ก็จะทำการทอผ้า หรือรับจ้างทอผ้า ซึ่งเป็นงานที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อใช้ส่วนตัวและจำหน่ายซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย...”

(ผู้ใหญ่บ้านท่าสว่าง, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

จากวิถีชีวิตในอดีตของชาวบ้านทำสวางส่วนใหญ่เมื่อว่างจากฤดูกาลทำนาจะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อนำเส้นไหมที่ได้มาทอเป็นผ้าเพื่อใช้ในครอบครัวและใช้ในงานมงคลต่าง ๆ เป็นการแสดงถึงฐานะความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีตด้วย การทอผ้าไหมบ้านทำสวาง มีการสืบทอดกันมานาน และสะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ทำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นมรดกของชุมชนที่บ่งบอกถึงสติปัญญาและความจรรโลงใจของชุมชน

4.2.8 ท่านมีแนวทางการพัฒนาตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านทำสวาง

แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านทำสวาง การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านกลุ่มอาชีพทำการเกษตรและสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในการดำเนินการจัดกิจกรรมงานประเพณี หรือการแสดงสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนใกล้เคียง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการ เห็นได้จากการเตรียมการจัดงานในชุมชนอย่างพร้อมเพรียง สมาชิกให้ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รวมถึงความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของหมู่บ้านและชุมชนจากการที่โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานมาจากสมาชิกและคนในชุมชนและฐานะทางครอบครัวที่ใกล้เคียงกันทำให้สมาชิกกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี คณะกรรมการหมู่บ้านเปิดโอกาสให้สามารถเข้าและออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ตลอดเวลาโดยผ่านกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจและการหารายได้เพิ่มให้กับสมาชิกและชุมชน นอกจากนี้ด้านการอนุรักษ์วิถีชีวิตพอเพียงบ้านทำสวางเป็นชุมชนที่มีภาษาถิ่นคือ เขมร นับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือ การแต่งกาย การกิน มีการอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ ประเพณีแซนโดนตา จัดทำก่อนออกพรรษา 2 อาทิตย์ เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี เทศน์มหาชาติ เดือนเมษายนทำบุญประเพณีก่อเจดีย์ทรายและขอพรผู้สูงอายุ เดือนกรกฎาคมทำบุญประเพณีแห่เทียนพรรษา เดือนตุลาคมทำบุญประเพณีกวนข้าวทิพย์ และประเพณีแซนโดนตา เดือนพฤศจิกายนทำบุญประเพณีลอยกระทง ด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่นโรงทอผ้าไหมยกทองลายโบราณ และเรือนไทย ซึ่งเป็นสถานที่ ที่ได้รวมผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า กระบวนการผลิตขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอน โดยการใช้วัสดุ อุปกรณ์ท้องถิ่นดั้งเดิม ตลอดจนการนำเอาความเป็นธรรมชาติมาผสานกับความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ได้อย่างเหมาะสมมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมทุกวันเฉลี่ยเดือนละ 800-100 คน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมแก่ชาวบ้านอีกทางหนึ่งด้วย

“...การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชน คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การวางแผน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงาน เช่น ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายอาหาร ฝ่ายบ้านพักฝ่ายดูแลความปลอดภัย ผู้ให้บริการจากเวทีประชาคมกิจกรรมที่ดำเนินการในรอบปี 2560

1. จัดสร้าง Landmark หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 50,000 บาท

2. จัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยว “ซลิก ชะปืด ตะน้อย ชะใบ ใจแซน” ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมกว่าพันคน งานเกษตรอินทรีย์ วิถีไทยวิถีธรรม นำสินค้าเกษตรภายในตำบลมาจัดจำหน่าย ประกวดพืชผลทางการเกษตร มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

ประมาณห้าร้อยคน งานวันแม่ 12 สิงหาคม 2559 กิจกรรมมอบทุนการศึกษา ประกวตเดินแบบผ้าไหม
คู่แม่ลูก ประกวตร้องเพลง และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรมากมาย...”

(แม่ปราณี พวงมาลัย, ประธานกลุ่มทอผ้า, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

4.2.9 ข้อเสนอแนะ

4.2.9.1 อยากจะให้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและอาชีพมาแนะนำส่งเสริม
ความรู้ให้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและพัฒนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

4.2.9.2 อยากจะให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อจะได้เป็น
การอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชน

4.2.9.3 อยากจะพัฒนาและเน้นด้านการตลาดเพื่อเป็นการเพิ่มเงินเพิ่มรายได้
ของชาวบ้านและการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรด้านวิถีชีวิตของชุมชนและวัดเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.4 ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จากการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของสินค้า อัตลักษณ์จะต้องมีความสมดุลในบริบทของพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยขอแยกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างและต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า สร้างมูลค่าในสิ่งที่มีอยู่และมีมิติภูมิสังคม ได้แก่ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม

ประเพณีและวัฒนธรรมทั้งสองมิติจะต้องเชื่อมโยงเกี่ยวข้งกัน จนสร้างและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่

2. แหล่งท่องเที่ยวเป็นของตัวเองซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิตชนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิตสินค้าที่ดีมีมาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีความทันสมัยสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

3. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนภาครัฐ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากรองค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์ภาครัฐจะต้องเข้าใจเข้าถึงและหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้ ภาคเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์การหาเครือข่าย

4. เทคโนโลยี มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชนและพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

5. สังคม วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตที่ประชาชนในท้องถิ่นยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน ตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีการถ่ายทอดสืบกันมาตามแนวคิดสร้างสรรค์ เพื่อความเจริญงอกงาม

สรุปมีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่โดยผู้นำตามธรรมชาติสินค้าหรือบริการนั้นจะต้องมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเองซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิตชนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิตสินค้าที่ดีมีมาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีความทันสมัยสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ ผู้นำในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ของจังหวัดที่มีศักยภาพจะพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนตรวจสอบด้วยเอกสารจากหน่วยงานราชการ

ตารางที่ 4.1 สรุปประเด็นสำคัญ 4 หมู่บ้าน

พื้นที่	ประเด็นจุดแข็ง	ประเด็นจุดอ่อน	ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานที่ดูแล
1. บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเพณีการอนุรักษ์ควายไทย 2. ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน 3. มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ในการติดต่อประชาสัมพันธ์ และค้าขาย 4. สินค้าพัฒนามาจากวิถีชีวิต ดั้งเดิม 5. ชุมชนมีส่วนร่วม 6. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ร่วมสนับสนุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดงบประมาณ 2. สภาพอากาศแห้งแล้ง 3. ประชาชนขาดการพัฒนา ความรู้ 4. ประชาชนยังทำการตลาด เองไม่ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดบุคลากรสืบทอดประเพณี และวัฒนธรรม 2. ผู้นำขาดความรู้ ความสามารถ ในการประสานขอรับ ความช่วยเหลือ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตร 2. พช. 3. อบตำบล 4. ปศุสัตว์
2. หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผ้าไหมมัดหมี่ 2. ปลุกหม่อนเลี้ยงไหม 3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อน 4. มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสมอ 5. หน่วยงานภาครัฐ ให้การสนับสนุนเรื่อง 6. การบริหารจัดการและการตลาด 7. มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ในการติดต่อประชาสัมพันธ์ และค้าขาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีทุน 2. การทอผ้าไหมที่ไม่ใช้มาตรฐาน เดียวกัน 3. ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือ ทั้งหมด 4. มีกรรมกรที่มีความรู้ในการ ดำเนินการทั้งหมดทุก ขั้นตอนน้อย 5. ยังต้องสั่งซื้อไหมที่เอามาทำ เครือ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนรุ่นใหม่ยังไม่ให้ความสนใจ ในการเรียนรู้ 2. การผลิตเส้นไหมยังไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของตลาด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตร 2. พช. 3. อบตำบล 4. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรี และครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น 5. กรมหม่อนไหม 6. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิม พระเกียรติจังหวัดชัยภูมิ, สระบุรี, เขต 3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

พื้นที่	ประเด็นจุดแข็ง	ประเด็นจุดอ่อน	ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานที่ดูแล
	8. สินค้าพัฒนามาจากวิถีชีวิตดั้งเดิม 9. มีเครือข่ายช่วยเหลือ สนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน			
3. หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์	1. ผ้าภูอัคนี 2. ไข่เค็มภูเขาไฟ 3. มีศูนย์แสดงสินค้าที่หมู่บ้าน 4. ที่พักโฮมสเตย์ 5. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านความรู้และการตลาด 6. มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการติดต่อประชาสัมพันธ์และค้าขาย 7. สินค้าพัฒนามาจากวิถีชีวิตดั้งเดิม	1. ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือครบทุกคน 2. การพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับคุณภาพของการย้อมผ้าด้วยดินภูเขาไฟ	1. การศึกษาเกี่ยวกับการย้อมดินภูเขาไฟและการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การผสมสีที่เกิดขึ้นใหม่ต้องใช้เวลาในการศึกษานาน 2. หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือมีหน้าที่หลายอย่างเลย ไม่ได้ช่วยเหลือกลุ่มเต็มที่	1. เกษตร 2. พช. 3. อบตำบล
4. หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	1. โรงทอผ้าไหมยกทองลายโบราณ 2. ศูนย์จำหน่ายและแสดงผลิตภัณฑ์ผ้าไหม	1. บุคลากรมีความรู้เฉพาะงานที่ตัวเองทำ 2. ชาวคนสืบทอด	1. ความรู้ความสามารถในการคิดค้นลายต่าง ๆ ขึ้นตอนกระบวนการตั้งแต่ต้นจนทอออกเป็นผืนผ้าไม่มีใคร	1. เกษตร 2. พช. 3. อบตำบล 4. ททท.

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

พื้นที่	ประเด็นจุดแข็ง	ประเด็นจุดอ่อน	ปัญหา/อุปสรรค	หน่วยงานที่ดูแล
	3. แหล่งท่องเที่ยว 4. โฮมสเตย์ 5. ลวดลายผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ 6. มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ในการติดต่อประชาสัมพันธ์ และค้าขายสินค้าพัฒนา มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิม 7. ใช้นวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่า 8. มีการพัฒนาความรู้ มีผู้นำ ที่ประสบความสำเร็จ	3. กระบวนการผลิตผ้าไหม ยกทองยากสลับซับซ้อน 4. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ทุกด้าน	สามารถทำได้แต่ละคน จะทำได้เฉพาะหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายเท่านั้น 2. ผ้าไหมยกทองไม่มีวางจำหน่าย 3. ผ้าไหมยกทองใช้เวลาในการ ผลิตนาน จำนวนผลผลิต จึงน้อย ไม่เพียงพอต่อความ ต้องการของตลาด	5. วัฒนธรรมจังหวัด

ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

1. วัตถุประสงค์ ดังนี้

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงคุณภาพของความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงที่สะท้อนอัตลักษณ์ ของชุมชนด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการนำข้อมูล มาจำแนก จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยง ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ส่วนประกอบและสรุปผลโดยอาศัยความสอดคล้อง และความเป็นเหตุเป็นผลวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะทางประชากรพื้นฐาน การรับรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม กลุ่มองค์กรที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาจาก 3 ส่วน คือ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน ดังนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ คือ

- 1.1.1 หน่วยงานพัฒนาชุมชน
- 1.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.1.3 หน่วยงานเกษตร
- 1.1.4 ตัวแทนฝ่ายปกครอง

1.2 ภาคเอกชน คือ

- 1.2.1 ผู้ประกอบการ
- 1.2.2 ลูกค้า

1.3 ภาคชุมชน คือ

- 1.3.1 ตัวแทนหมู่บ้านดงบัง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
- 1.3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและทุนของชุมชน
- 1.3.3 ตัวแทนของกลุ่มพัฒนาสตรี
- 1.3.4 ตัวแทนจากกลุ่มคนอินทรีย์วิถีไทคอนสาร

1.4 ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งนี้มี รายชื่อ ดังนี้

- 1.4.1 นายเสกสรร สวัสดิ์ศรี ตำแหน่ง นายอำเภอคอนสาร
- 1.4.2 จำเอกมานพ ทิพย์รักษ์ ตำแหน่ง ท้องถิ่นอำเภอคอนสาร
- 1.4.3 นางฉวีวรรณ เทียงคำ ตำแหน่ง เกษตรอำเภอ
- 1.4.4 นางสาวณภัทสุดา เปรมใจ ตำแหน่งผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
- 1.4.5 นางสาวพวงเพชร ราศีสวย ตำแหน่ง นักวิชาการชุมชน
- 1.4.6 นางสาวเพ็ญญา ผลทิพย์ ตำแหน่ง ครูกศน.
- 1.4.7 ชื่อนางสาวสุวันนา ทองกัลยา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
- 1.4.8 นางชวนพิศ วิจิตรขจี ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
- 1.4.9 นางสาวปรียาเลิศ ขาติพหล ตำแหน่ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.4.10 นางพัชรินทร์ ไชยสมบัติ ตำแหน่ง ตัวแทนกลุ่มพัฒนาสตรี
- 1.4.11 นายประสาน เกิดอุดม ตำแหน่ง ที่ปรึกษากลุ่มคนอินทรีย์วิถีไทคอนสาร

1.4.12 นางหนูเพชร สายบัว ตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง

2. จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น ดังนี้

2.1 สนทนากลุ่มท่านแรก

“...ตามที่นโยบายของรัฐเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์อย่างมาก ถ้าหากรัฐกำหนดนโยบายที่จะดำเนินการเรื่องใดแล้วหน่วยงานต่าง ๆ ต้องปรับแผนยุทธศาสตร์รองรับไว้ จึงส่งผลต่อการขับเคลื่อนเรื่องต่าง ๆ อย่างแน่นอน รวมทั้งหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากกว่าหน่วยงานอื่น แต่ยังมีเงื่อนไขอยู่ที่ด้านงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีไม่เท่ากันและมีไม่มากพอ ส่วนด้านบุคลากรอาจมีองค์ความรู้ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงไม่กว้างขวางพอที่จะนำไปสู่แหล่งพื้นที่ที่จะขับเคลื่อนปัจจัยเงื่อนไข ที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องพิจารณาบริบท สภาพแวดล้อม ทั้งด้านสังคม ภูมิศาสตร์ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันจากหน่วยงานหรือองค์กรในระดับพื้นที่ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านผู้นำหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด มีบทบาทในการขับเคลื่อนในเชิงเป็นผู้นำ ทั้งกระตุ้นปริมาณงานแต่ต้องมีหน่วยงานที่สนับสนุนด้านวิชาการ เช่น สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยในพื้นที่ร่วมสนับสนุน หน่วยงานเชิงภารกิจ เช่น พัฒนาชุมชน พาณิชยกรรม เกษตร ปศุสัตว์ และประเด็นอื่น ๆ คือ ต้องมีหน่วยงานร่วมทั้งภาคเอกชน สถาบันการเงิน สื่อสารมวลชน เป็นต้น...”

(นายเสกสรร สวัสดิ์ศรี, นายอำเภอคอนสาร, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

“...รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ เป็นหลักการบริหารและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งในการจัดบริการสาธารณะสู่ประชาชนและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องมีทิศทางแนวทางการดำเนินงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการพัฒนาในภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนซึ่งจำเป็นต้องนำความคิดของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากำหนดทิศทาง กรอบการดำเนินงานและขยายสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารและการพัฒนาการพัฒนาความรู้ความเข้าใจผู้บริหาร พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในการประยุกต์ใช้ 1) การพัฒนาให้เกิดกระบวนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 2) ส่งเสริมกระบวนการสร้างความร่วมมือและสนับสนุนภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วม 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในการกำหนดนโยบายในทุกระดับ 4) สร้างและพัฒนาบทบาทของประชาชน องค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

5) การส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาองค์กรและพื้นที่ต้นแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและการขยายพื้นที่ดำเนินการการติดตามสนับสนุนและประเมินผล 6) การพัฒนาสู่ความมั่นคง ดำรงความยั่งยืน การยกย่องเชิดชูประกาศเกียรติยศ การสื่อสารประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่าย และการทบทวน ปรับปรุงแผน...”

(จำเอนกมานพ ทิพย์รักษ์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงานระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน พี่น้องประชาชนที่มีความสนใจ

- 1) การส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงต้องสร้างความร่วมมือจากประชาชนผู้ที่มีความสนใจจริง ๆ หากรัฐจัดให้ได้อย่างเดียวจะไม่เกิดความยั่งยืน
- 2) การส่งเสริมจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง ครบวงจร สร้างงาน สร้างรายได้เก็บและออมให้เกิดการหมุนเวียนอยู่ตลอด และรัฐควรเป็นแค่ผู้ส่งเสริม ผู้สนับสนุน ผู้ให้ความรู้ ในเรื่องการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการตลาด เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้สามารถเดินต่อไปได้

“...โครงการเศรษฐกิจฐานราก และมาตรฐานระบบการผลิต ตามระบบ GAP และเกษตรอินทรีย์ ขับเคลื่อนโดยใช้ตลาดนำการผลิตร่วมกับตลาดในท้องถิ่น แม็คโคร โลตัส ท็อป โดยมีสำนักงาน กช อำเภอ สวพ. ชัยภูมิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนในกลุ่มแปลงใหญ่ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาการบทบาทและสนับสนุนแผนพัฒนาการเกษตร
- 2) การสนับสนุนงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร
- 3) การทำการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น กลุ่มส่งเสริมในพื้นที่ องค์กรวมที่เป็นระบบแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชนจะทำให้การขับเคลื่อนง่ายขึ้นและได้ผลรวดเร็ว...”

(นางฉวีวรรณ เทียงคำ, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามแผนงานที่เสนอ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่ม องค์กรในพื้นที่ เกษตรอำเภอในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนและการสนับสนุนแผนพัฒนาชุมชนอำเภอในเรื่องการสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชน NGO เกี่ยวกับการประสานแผนและงบประมาณและมีการพัฒนากลุ่ม องค์กรอย่างต่อเนื่อง ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการปฏิบัติงาน

“...1. นโยบายของรัฐบาลต้องคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ในแต่ละพื้นที่แต่ละบริบท เพื่อสร้างเป็นอัตลักษณ์ในชุมชนนั้น เพื่อหาจุดเด่นและสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเจาะไปที่เป้าหมายในการส่งเสริมอย่างจริงจัง เช่น ถ้าจะเน้นเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องลงลึกในเรื่องที่เด่นและสนใจและสามารถต่อยอดได้

3. ดูแหล่งที่เหมาะสมและตรงกับบริบทที่จะพัฒนาได้

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือในด้านงบประมาณและส่งเสริมอาชีพที่ต้องการ จะดำเนินการว่าเป็นอย่างไรและสิ่งสำคัญที่สุดต้องมีกลุ่มที่จัดขึ้นเองของคนในชุมชนที่ต้องการจริง

5. การพัฒนาชุมชนที่ดีที่สุด ควรพัฒนาคน พัฒนาชุมชน ความเป็นตัวตนของชุมชน ตามอัตลักษณ์ของชุมชนแล้วจะทำให้เกิดความสุขและสนุกที่จะทำ

(นางสาวณภัทสุดา เปรมใจ, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

“...ตามนโยบายของรัฐเป็นปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาล กระทรวง กรม ที่เป็นหน่วยงานด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การสนับสนุนด้านการเงิน ด้านการตลาด เป็นต้น แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำเฉพาะหน้าที่ความรับผิดชอบ ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนไม่ชัดเจนทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ หมู่บ้าน ชุมชน ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนในด้านดังกล่าวโดยตรง ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งเสริมกรณีดังกล่าว โดยการนำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และส่วนราชการ คือ การพัฒนาองค์ความรู้ โดยการทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนา และต่อยอดความสำเร็จเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้สนใจรายใหม่และการส่งเสริมเรื่องการตลาด บรรจุกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าและบริการได้เกิดการพัฒนา ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องช่วยส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นผู้รับนโยบายจากส่วนกลางมาปฏิบัติ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง โดยการให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งคอยติดตามผลการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรืออาจมีการคัดเลือกบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรชุมชนที่ประสบความสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ และให้รางวัลตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และยกย่องเชิดชูเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในส่วนของผู้นำในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่สามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือให้คำแนะนำหาแหล่งทุน แหล่งความรู้ ถ่ายทอดความรู้ หรือจัดหาที่ทำกินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้นำเหล่านี้จะต้องเป็นผู้นำนโยบายของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาชี้แจงทำความเข้าใจและเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างต่อเนื่องยั่งยืน...”

(นางสาวพวงเพชร ราษีสวย, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า ในยุคโควิด 2019 แพร่ระบาด ทำให้แรงงานถูกเลิกจ้างต้องเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา และได้รับผลกระทบจากการทำงานในเมืองใหญ่ ๆ อาจจะต้องกลับมาประกอบอาชีพส่วนตัว อยู่ในภูมิลำเนา หรือมาประกอบอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว เช่น ด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ธุรกิจบริการต่าง ๆ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ เป็นคนวัยแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับบุคคลดังกล่าว และให้การส่งเสริมสนับสนุนให้เริ่มดำเนินการ เพื่อให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้นแบบให้แก่หมู่บ้าน ชุมชน อย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 คนหรือ 1 โครงการ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่หมู่บ้าน ชุมชน

“...นโยบายของรัฐบาล มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การส่งเสริมหาความรู้ หาจุดแตกต่างของวัสดุที่จะนำมาผลิต จัดทำตัวสินค้า ให้มีความโดดเด่นของชุมชน ตำบลนั้น ๆ หรือการสร้างเรื่องราวของสินค้า เช่น ตำบลดงกลาง เด่นเรื่องการปลูกพริกที่มีจำนวนมาก เพียงพอต่อการแปรรูปการทำน้ำพริกในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งเสริมปัจจัยการขับเคลื่อน คือ การหางบประมาณมาสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ รวมถึงหาตลาดและสร้างกระบวนการทางการตลาดให้มีความชัดเจนพื้นที่ คือ ที่สาธารณะประโยชน์ในการจัดตั้งกลุ่ม หรือองค์กรที่ปล่อยทิ้งไว้องค์กรที่จะมา ช่วยส่งเสริม คือ กศน. ตำบล พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล ช่วยส่งเสริมด้านองค์ความรู้” ดังนั้นปัจจัยที่จะทำให้สำเร็จ รูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสนับสนุนด้านการตลาด จัดตั้งศูนย์จำหน่าย สินค้าในชุมชน...”

(นางสาวเพ็ญภา ผลทิพย์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

“...นโยบายของรัฐมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รัฐบาลควรมีการสนับสนุนและผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีการประสานงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อต่อยอดอุตสาหกรรมและการบริการให้เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้มีการดำเนินงานที่จริงจังต่อไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและพื้นที่ในเขตปกครองสามารถที่จะพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ได้ เช่น แต่ละพื้นที่จะมีบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ด้านเกษตรกรรม วัตถุดิบในพื้นที่แตกต่างกัน ทำอย่างไรจะเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบนั้นให้มีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นได้ อาจจะเป็นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรให้มีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนและต้องมียงบประมาณที่เพียงพอและแหล่งพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันจะเป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ทำให้เพิ่มมูลค่า เช่น ชุมชนรวมตัวกันสร้างหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวตามวิถีชาวบ้าน มีที่พักแบบโฮมสเตย์ ทั้งนี้ไม่ว่าพื้นที่ไหนหรือบริบทใดก็ต้องมีความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่เข้ามาใช้เพื่อให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน...”

(นางสาวสุวันนา ทองกัลยา, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า หน่วยงานภาครัฐและองค์กรมหาชน มีบทบาทหน้าที่ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุกหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันมีประเด็น อื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน สถาบันการเงิน สื่อสารมวลชน

“...นโยบายของรัฐเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน เพราะจำกัดความคิดสร้างสรรค์ของคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมทั้งงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ ในการขับเคลื่อน การจะพัฒนาปัจจัยเงื่อนไขจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพราะการพัฒนาจะทำเพียงคนใดคนหนึ่งไม่ได้ และจะพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่งก็ไม่ได้ จะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน...”

(นางชวนพิศ วิจิตรขจี, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า ทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุน เกื้อหนุน ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน เครือข่ายภาคีต่าง ๆ ความพร้อม การมีส่วนร่วมในชุมชน หากชุมชนไม่พร้อม คนไม่มีส่วนร่วม การดำเนินงาน คงไม่เกิดขึ้น

“...ในสภาวะปัจจุบันประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 การขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม เพื่อให้ความ เป็นอยู่ด้วยตัวเองได้และเป็นการพัฒนาคุณค่าอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชน ต้องสร้างความเข้าใจในแก่นแท้ของการขับเคลื่อนและค้นหามูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่มากมายช่วยขับเคลื่อน ตามงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรมาในทิศทางเดียวกัน แหล่งพื้นที่สำคัญที่สุดจะเอื้อต่อการขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ง่าย เร็ว และมีประสิทธิภาพ...”

(นางสาวปริยาเลิศ ขาดิพพล, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า ทุกส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามัคคีขององค์กร ส่งเสริมและผู้มีบทบาทต้องเข้มแข็ง

“...มีการสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรอิสระต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความรู้เพิ่มศักยภาพ ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร ขยายฐานการผลิต การให้บริการ สร้างสรรค์บนพื้นฐานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยง กับเครือข่าย บนรากฐานของคุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนอย่างคุ้มค่า ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขกระบวนการร่วมคิดร่วมทำของชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งเน้นการสร้างนวัตกรรมต่อยอดฐานภูมิปัญญา เชื่อมโยงทุก ๆ ด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นแหล่งพื้นที่และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน...”

(นางพัชรินทร์ ไชยสมบัติ, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรส่งเสริมให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงและสนับสนุนกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูล ควรมีความต่อเนื่องในการ ช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยยึดความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นพื้นฐานในการพัฒนา กำหนดโครงการและให้ความช่วยเหลืออย่างชัดเจน การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การติดตามผล และการประเมินผล

“...นโยบายของรัฐ ต้องมีผู้นำที่มองเห็นความสำคัญร่วมผลักดัน ซึ่งปัจจุบันนโยบาย ที่มียังไม่ชัด สิ่งที่เกิดขึ้นเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน รัฐต้องเข้ามาดูนวัตกรรมของชุมชนมองเห็น มีดีแล้วต้องต่อยอดให้ได้ รัฐต้องมองอย่างเข้าถึง เข้าใจ หยิบยกได้ มาพัฒนาต่อยอดได้ต้องไปให้เห็น จริง ๆ ว่าเขามี เขาทำหรือเปล่า รัฐต้องช่วยส่งเสริมสนับสนุนในด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ เพราะหาก

เราต้องการเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการ หรือที่เรียกว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เราจะต้องทราบข้อมูลในพื้นที่นั้น ไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์ ทรัพยากร แหล่งน้ำ วิถีชีวิต ด้วยการจัดเวทีค้นหาความจริงจากปราชญ์ชาวบ้านหรือคนรุ่นเก่า เพื่อสร้างเรื่องราวให้เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันจัดทำตลาดวิถีเพื่อนำเสนอให้เกิดความน่าสนใจ ปรับการดำรงชีวิตให้เข้ากับพื้นที่ ทรัพยากรที่มีศักยภาพของพื้นที่ เช่น ถ้ามีแหล่งน้ำเราก็ทำแหล่งผลิตปลาที่มาจากแหล่งธรรมชาติ หากพื้นที่แห้งแล้งมีน้ำน้อยเราก็เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้เราจะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยี หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน องค์กร ชุมชน กลุ่มต่าง ๆ ...”

(นายประสาน เกิดอุดม, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า มีเอกลักษณ์ที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าได้นั้น เราจะต้องมีการพัฒนาสินค้าหรือบริการ เช่น คอนสารมีอาหารพื้นถิ่น คือ ข้าวเหนียว ข้าวปลา เราต้องคิดว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถนำไปกินที่อื่นได้ พกเดินทางเพื่อไปกินในหลาย ๆ วันได้ ส่งขายได้ทั่วประเทศโดยไม่บูดเสียก่อนหรือสินค้าบางชนิดสามารถใช้ได้ในระยะยาว การจะพัฒนาสิ่งใดนั้นต้องเจาะจงทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในการทดลองทำ ผลผลิตออกมาจะต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญเมื่อทำสำเร็จแล้วอยู่ที่ว่าไปถึงมือใคร ไปต่ออย่างไร เราควรใช้เทคโนโลยี การสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสินค้าหรือบริการที่เรามีสร้างความสนใจให้กับประชาชนทั่วไปด้วยการสร้างอัตลักษณ์ของสินค้าหรือบริการตามวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ ที่สำคัญการที่เราจะทำอะไรก็ตาม ไม่ใช่ทำเพราะเห็นว่าคนอื่นทำแล้วดี เราต้องดูศักยภาพของเราด้วยว่าเหมาะที่จะทำอย่างไรหรือเปล่า เรามีความรู้ความชำนาญมากน้อยเพียงใด เพราะการทำตามคนอื่นโดยที่ตนไม่มีความรู้ ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

“...นโยบายของรัฐมีความสำคัญเพราะเป็นแนวทางให้กลุ่มจังหวัด ดำเนินตามแผนตามกรอบที่รัฐตั้งไว้ มีกลุ่มอาชีพสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาต่อยอดในทุกกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของชุมชนและแหล่งพื้นที่ที่ประกอบอาชีพ ที่ทำการเกษตรยั่งยืนต่อยอดได้หรือกลุ่มอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดชัยภูมิ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ...”

(นางหนูเพชร สายบัว, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2563)

สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ชุมชนทำอยู่เป็นประจำ อาชีพที่เหมาะสมกับชุมชนสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือ บ้านเจริญสุข อยากให้หน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มาแนะนำให้ความรู้แก่กลุ่มในการสร้างลวดลายผ้าให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์

ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการวิจัยออกเป็นสามระยะ การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการออกสำรวจหมู่บ้าน/ชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน/ชุมชน หมู่บ้าน/ชุมชนละ 2 วัน พร้อมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย คำสัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูป หรือวิดีโอ บันทึกเสียง การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 จังหวัด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ สร้างและยืนยันตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ผลการสำรวจ ศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรายหมู่บ้าน

3.1 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จุดเด่น คือ กลุ่มอนุรักษ์ควายไทยเพราะเดิมทีวิถีชีวิตของประชาชน คือ การเลี้ยงสัตว์ และทำการเกษตร ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงควายตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ต่อมาหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้เรื่องการดูแล การพัฒนาควายให้มีความแข็งแรง สวยงาม และทนต่อโรค อีกทั้งประชาชน ผู้นำหมู่บ้านได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลขุนทอง จัดงานประเพณีงานประเพณีบุญเดือนสาม ทุนขวัญข้าว สู่ขวัญกระบือ ทอดผ้าป่าปุ๋ยคอก เพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รู้จักหมู่บ้าน และกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยด้วย

3.2 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ มีกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จนสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้มากขึ้น กลุ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มนำสื่อออนไลน์มาช่วยในการจำหน่ายสินค้า ทั้งยังมีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้สนับสนุน สามารถดำเนินกิจการด้วยตัวเอง ค่อยๆพัฒนาและเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ตามศักยภาพของกลุ่ม

3.3 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาเพิ่มมูลค่า มีการเชื่อมโยงเรื่องราวให้เข้ากับทรัพยากรที่มียังมีภูมิปัญญาที่จะรักษาสีฟ้าให้คงทนด้วยเช่นกัน นั่นคือ การนำผ้าที่ได้จากการย้อมดินภูเขาไฟ ไปต้มกับ “น้ำเปลือกต้นประดู่” ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในจังหวัดสวมใส่ผ้าภูอัคนี

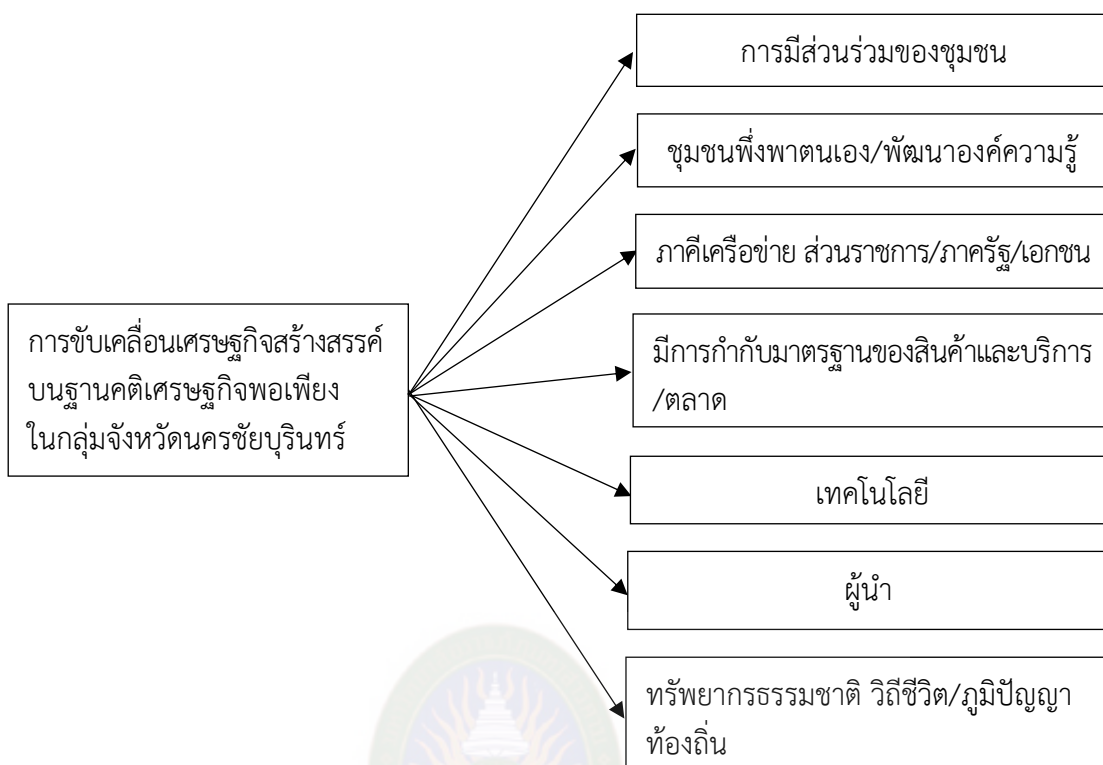
3.4 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการเกษตร แต่อาชีพรองอย่างการทอผ้าไหม กลับทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงโด่งดังระดับนานาชาติ เพราะช่างทอผ้าของที่นี่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น

ผู้ทอผ้าไหมยกทองโบราณเพื่อมอบให้ผู้นำเอเปค ทุกวันนี้นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อย จึงมุ่งหน้าไปเยี่ยมชม การทอผ้าไหมด้วยกี่โบราณ วิธีการถักทอลวดลายไทยอันแสนงดงาม และเข้าชมกรรมวิธีการย้อมผ้า ด้วยสีธรรมชาติ

4. ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษายกร่างกลยุทธ์การขับเคลื่อน ตามวัตถุประสงค์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เพื่อความยั่งยืนในอนาคต จากการศึกษาถึงปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพล ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ทั้ง 4 หมู่บ้าน 4 จังหวัด ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาพิจารณา ซึ่งเป็นรูปแบบที่เสนอว่า องค์ประกอบ ของการที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการ เพื่อวิเคราะห์ ความสามารถในการปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติ เศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลุ่ม แล้วจับคู่กลยุทธ์จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงเสนอทางเลือกกลยุทธ์เพื่อยกระดับสร้างความยั่งยืนให้กับ ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่ม จังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เพราะขาดการจัดการที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สาเหตุ สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว คือ หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการ วางแผนการบริหารงานและการตลาดทั้งนี้ เพราะปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้รับการพัฒนาไปตามนโยบาย ของรัฐ ซึ่งหน่วยงาน ส่วนกลางของภาครัฐมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการ ในขณะที่ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ น้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผนและวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตนให้ด้วย เหตุนี้การมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มต้องครอบคลุมเรื่อง การวางแผน และการกำหนดเครื่องมือ ในการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติ เศรษฐกิจพอเพียงจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่นนั้นจะต้องเริ่มต้น จากการศึกษาของคนในชุมชนอย่างมีเอกภาพ คือ การรวมหลอมเป็นหนึ่งเดียวและมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเดียวกัน สินค้าหรือบริการจะต้องมาจากวิถีชีวิตและทรัพยากรที่มีในชุมชน มีการพัฒนาสินค้า และบริการ มีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ ให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง พอสรุป ได้จากแนวคิดและความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ดังนี้

ภาพที่ 4.5 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทหน้าที่ เกิดจากการที่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านของตนเองมาพัฒนาต่อยอดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับการสร้างเรื่องราวที่น่าประทับใจ ควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการให้ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ การรักษามาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและบริการของตนอยู่เสมอและยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายอยู่เสมอ

2. ชุมชนพึ่งพาตนเอง/พัฒนาองค์ความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี มีบทบาทมีหน้าที่

3. ภาคีเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐ เข้าไปสนับสนุน ขับเคลื่อนความรู้ มีบทบาทหน้าที่ภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์ภาครัฐจะต้องเข้าใจเข้าถึงและหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้ ภาคเอกชนส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์การหาเครือข่าย

4. มีการกำกับมาตรฐานของสินค้าและบริการ/ตลาด มีบทบาทหน้าที่ คือ มีการกำกับมาตรฐานของสินค้าและบริการ/ตลาดปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่นนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สินค้าหรือบริการจะต้องมาจากวิถีชีวิตและทรัพยากรที่มีในชุมชน มีการพัฒนาสินค้าและบริการ มีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

5. เทคโนโลยี มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชน และพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

6. ผู้นำ ผู้นำที่ไม่ได้มาจากการแต่งตั้ง แต่เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของสินค้าหรือบริการและที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

7. ทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าและบริการจะต้องพัฒนามาจากทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นนั้น ๆ

ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

การศึกษาการจัดกิจกรรมนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดเด่นจุดที่ยังมีปัญหาอยู่ อุปสรรค ขัดขวางโอกาสปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้หมู่บ้านโดดเด่นประเด็นอื่น ๆ แนวทางการพัฒนาอยากให้ผู้บุคคลหรือหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้างและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอนำเสนอ ดังนี้

1. กระบวนการในการสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองด้วยแบบสอบถามการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลในการตอบ นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การระดมสมอง การสังเกต และการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1.1 คนในชุมชนมีทัศนคติในการพึ่งตนเองเกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นเอกภาพ สามารถหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว มีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่โดยผู้นำตามธรรมชาติ สินค้าหรือบริการนั้นจะต้องมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิตสินค้าที่ดี มีมาตรฐาน มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ สินค้ามีความทันสมัย ตรงตามความต้องการของลูกค้า สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการใช้เทคโนโลยี

ที่มีอยู่ในชุมชนประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์เมื่อมีการดำเนินการครบแล้ว จะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

ภาพที่ 4.6 การสนทนากลุ่มเพื่อสร้างและยืนยันตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

2. จากผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 อัตลักษณ์ของสินค้า อัตลักษณ์จะต้องมีความสมดุลในบริบทของพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัย ขอแยกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างและต้องใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า สร้างมูลค่าในสิ่งที่มีอยู่ และมีภูมิสังคม ได้แก่ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมทั้งสองมิติจะต้องเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันจนสร้างและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ ของพื้นที่

2.2 แหล่งท่องเที่ยวเป็นของตัวเองซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิต สินค้าที่ดีมีมาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีความทันสมัยสามารถปรับเปลี่ยน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือ บริการผ่านสื่อออนไลน์เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

2.3 การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนภาครัฐ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากรองค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์ ภาครัฐจะต้องเข้าใจเข้าถึงและหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้ภาคเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์การหาเครือข่าย

2.4 เทคโนโลยี มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชน และพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการ ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

2.5 สังคม วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตที่ประชาชนในท้องถิ่นยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน ตั้งแต่บรรพบุรุษและมีการถ่ายทอดสืบกันมาตามแนวคิดสร้างสรรค์เพื่อความเจริญงอกงาม

3. ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทหน้าที่ เกิดจากการที่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านของตนเองมาพัฒนาต่อยอดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับการสร้างเรื่องราวที่น่าประทับใจ ควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการให้ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ การรักษามาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและบริการของตนอยู่เสมอและยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายอยู่เสมอ

3.2 ชุมชนพึ่งพาตนเอง/พัฒนาองค์ความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี มีบทบาทหน้าที่

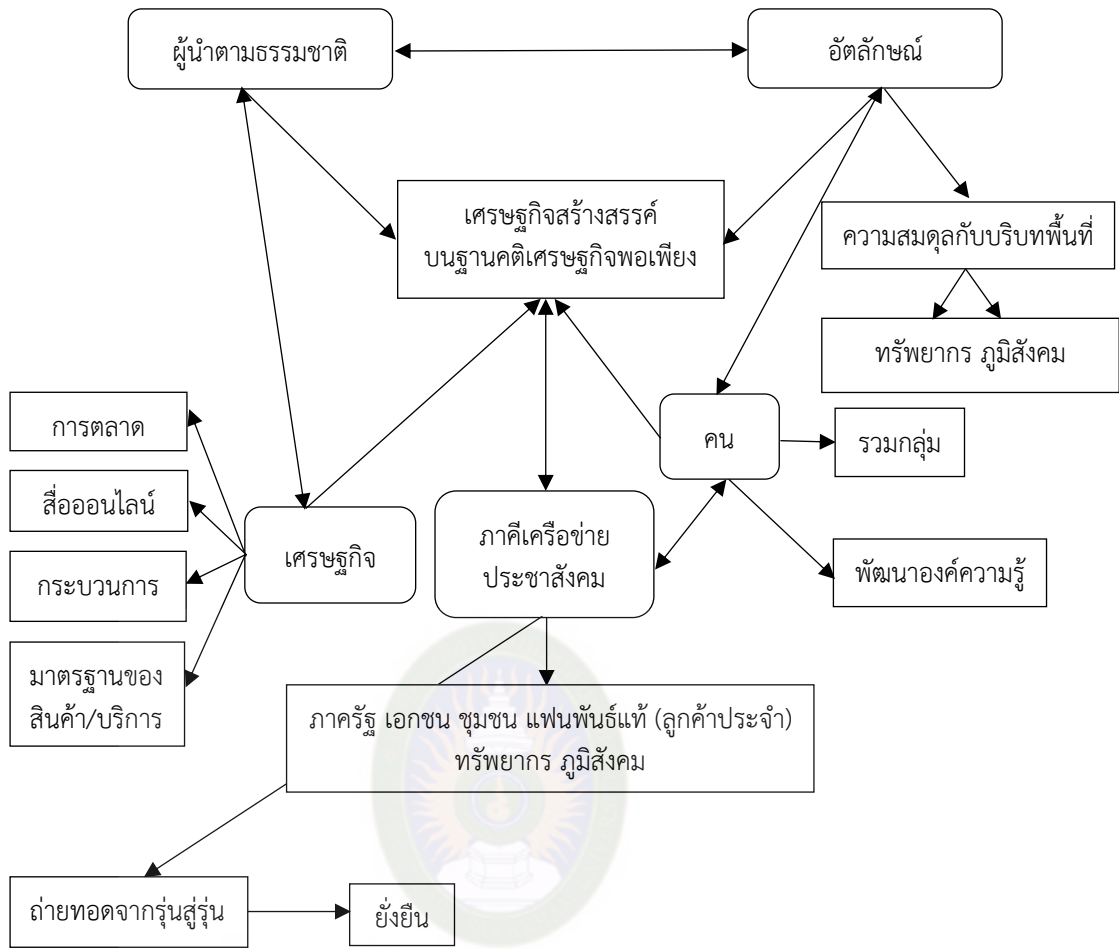
3.3 ภาครัฐเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐ เข้าไปสนับสนุน ขับเคลื่อนความรู้ มีบทบาทหน้าที่ ภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากรองค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์ภาครัฐจะต้องเข้าใจเข้าถึงและหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้ ภาคเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์การหาเครือข่าย

3.4 มีการกำกับมาตรฐานของสินค้าและบริการ/ตลาด มีบทบาทหน้าที่ คือ มีการกำกับมาตรฐานของสินค้าและบริการ/ตลาดปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่นนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สินค้าหรือบริการจะต้องมาจากวิถีชีวิตและทรัพยากรที่มีในชุมชน มีการพัฒนาสินค้าและบริการ มีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 เทคโนโลยี มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชน และพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ

3.6 ผู้นำ ผู้นำที่ไม่ได้มาจากการแต่งตั้ง แต่เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของสินค้าหรือบริการและที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

3.7 ทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าและบริการจะต้องพัฒนา มาจากทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นนั้น ๆ

ภาพที่ 4.6 ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

4. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันทั้งทางด้านอัตลักษณ์ คน ภาคีเครือข่าย เศรษฐกิจ ผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

4.1 อัตลักษณ์ จะต้องมีความสมดุลในบริบทของพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยขอแยกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างและต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า สร้างมูลค่าในสิ่งที่มีอยู่ และมิติภูมิสังคม ได้แก่ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ทั้งสองมิติจะต้องเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันจนสร้างและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่

4.2 คน จะต้องมีการรวมกลุ่ม เพื่อผลิตสินค้าและบริการจากอัตลักษณ์ของตนเองทำในสิ่งเดียวให้เกิดความเชี่ยวชาญ ดังคำกล่าวที่ว่า ความรู้รู้กระจ่างแต่อย่างเดียว ขอให้เชี่ยวชาญเกิดจะเกิดผลและจะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้มากขึ้น มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปผลิตสินค้าหรือบริการตรงตามความต้องการของลูกค้า

4.3 ภาคีเครือข่ายประชาสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน/ภาคประชาสังคม และแพนพันท์แท้ โดยแต่ละภาคส่วนมีหน้าที่ ดังนี้

4.3.1 ภาครัฐ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุน

ทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ ภาครัฐจะต้องเข้าใจ เข้าถึง และหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้

4.3.2 ภาคเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การหาเครือข่าย

4.3.3 ชุมชน/ภาคประชาสังคม ในที่นี้ หมายถึง ประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มการดำเนินงาน แต่เป็นประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย(Stakeholders) มีหน้าที่ช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สินค้าหรือบริการ

4.3.4 แฟนพันธ์แท้ หมายถึง ลูกค้าประจำ คนที่เคยซื้อสินค้าและบริการแล้วกลับมาอีก มีการประชาสัมพันธ์ ถึงคุณภาพของสินค้าหรือบริการ

4.4 เศรษฐกิจ สินค้าหรือบริการจะต้องมีกระบวนการการผลิตที่ดี สินค้ามีมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของลูกค้า ปรับเปลี่ยนสินค้าให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค มีตลาดรองรับ หรือมีการจัดการด้านการตลาดที่ดี ใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ และขายสินค้า

4.5 ผู้นำตามธรรมชาติ คือ ผู้นำที่ไม่ได้มาจากการแต่งตั้ง แต่เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของสินค้าหรือบริการ และที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

สรุปจากภาพที่ 4.6 ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างอัตลักษณ์ คน ภาคีเครือข่ายประชาสังคม เศรษฐกิจ และผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังนี้ คนในชุมชนมีทัศนคติในการพึ่งตนเองเกิดการมีส่วนร่วม อย่างเป็นเอกภาพสามารถหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว มีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่โดยผู้นำตามธรรมชาติ สินค้าหรือบริการนั้นจะต้องมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการ ในการผลิตสินค้าที่ดีมีมาตรฐาน มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ สินค้ามีความทันสมัยตรงตาม ความต้องการของลูกค้า สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชนประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัยนำเสนอ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในแต่ละประเด็น สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion) ซึ่งประกอบด้วย 1) อภิปรายผลเป็นการนำผลการวิจัยมาอภิปรายการได้มาของผลการวิจัยโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนหรืออธิบายอย่างมีเหตุผล 2) สรุปผลการวิจัยเป็นการเรียบเรียงให้เห็นภาพรวมการวิจัยทั้งหมด โดยสรุปสาระสำคัญตั้งแต่วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ หรือเป็นการสรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3) ข้อเสนอแนะ เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ สมมติฐานการวิจัย ขยายผลตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ วิธีดำเนินการวิจัย เรื่องตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาของการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

5.1 สรุป

ผลการวิเคราะห์ ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการวิจัยออกเป็นสามระยะ การสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการออกสำรวจหมู่บ้าน/ชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน/ชุมชน หมู่บ้าน/ชุมชนละ 2 วัน พร้อมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย คำสัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูปหรือวิดีโอ บันทึกเสียง การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 จังหวัด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ สร้างและยืนยันต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1. ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งกำหนดขอบเขตการสร้างต้นแบบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.2 ผลการศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

1.3 ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

5.1.1 ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

5.1.1.1 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย กลุ่มเลี้ยงสัตว์ขุนทองกลุ่มเลี้ยงสัตว์ขุนทองถูกก่อตั้งขึ้น เมื่อปี 2543 โดยกรมปศุสัตว์เป็นผู้ริเริ่มมีสมาชิก ทั้งหมด 45 คน เพื่ออนุรักษ์ควายพันธุ์ปลักและเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอีกด้วย ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงสัตว์ขุนทองมีสมาชิก ทั้งหมด 135 คน จำนวนควายทั้งหมดประมาณ 600 ตัว อดีตเคยใช้ ไถนา ไถมัน ไถอ้อย ซึ่งตอนนี้เหลือเพียง 4-5 คราวเรือน ที่ยังใช้ควายไถอยู่ แต่จะใช้ไถเฉพาะมันและอ้อยเท่านั้นโดยได้ผสมผสานความเชื่อและวัฒนธรรมได้อย่างลงตัวเป็นอย่างดี และได้มีการจัดสถานที่ในการทำพิธีวัฒนธรรม/ประเพณีไหว้ศาลปู่ตาค่อนจะลงทำนาจะมีการเลี้ยงข่า ผน มีการจัด กิจกรรมประเพณีงานประเพณีบุญเดือนสาม ทูนขวัญข้าว สู่ขวัญกระบือ ทอดผ้าป่าปุยคอกโดยมีการทอดผ้าป่าปุยคอก (ปุยที่ได้จากมูลควายแห้ง) ก่อนเข้าสู่ฤดูทำนา ชาวนาในภาคอีสานจะทำบุญประเพณี ที่เรียกว่า บุญเดือนสาม หรือบางพื้นที่ เรียกว่า การสู่ขวัญข้าว สู่ขวัญควาย เพื่อความเป็นศิริมงคล ที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประเพณีนี้ถูกจัดต่อเนื่องมานานนับร้อยปี และในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา เป็นครั้งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จัดให้มีการแข่งวิ่งควายในงานประเพณีบุญเดือนสาม ทูนขวัญข้าว สู่ขวัญกระบือฯ ที่ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

การแข่งขันวิ่งควายครั้งนี้ ยึดรูปแบบเดียวกันกับจังหวัดชลบุรี คนขี่ควายหรือจ็อกกี้ คือ ผู้ที่มีประสบการณ์จากการวิ่งควายที่จังหวัดชลบุรี เช่นกัน ส่วนควายที่นำมาวิ่งแข่ง เป็นของชาวบ้านที่นี่ ใช้เวลาฝึกซ้อมเพียงไม่กี่วันก็สามารถวิ่งแข่งได้ สร้างความสนุกสนานให้กับผู้มาเที่ยวชมงานและสร้างความภาคภูมิใจให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงควาย ประเพณีบุญเดือนสาม ทูนขวัญข้าว สู้ขวัญกระบือฯ ที่ตำบลขุนทอง เป็นประเพณีโบราณที่สืบทอดมานานนับร้อยปี แต่ในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนให้จัดเป็นงานบุญประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างรายได้ให้ชุมชนแต่หัวใจของประเพณีนี้คือ การได้บูชาข้าว หรือพระแม่โพสพ ก่อนเข้าสู่ฤดูกาลหว่านไถ เพื่อความเป็นสิริมงคล รวมทั้งเป็นการแสดงความเคารพและระลึกถึงบุญคุณของควาย สัตว์ที่ถูกนำมาใช้เป็นแรงงานหว่านไถในอดีต ปัจจุบันชาวบ้านที่นี่เลี้ยงควายเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อนำปุ๋ยคอกมาใช้ทำการเกษตร งานบุญวันนี้จึงถือเป็นฤกษ์งามยามดีของการบูชาข้าว สู้ขวัญควาย และได้เอาปุ๋ยคอกกลองนา เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมของเกษตรกรชาวนาอีสาน ภายหลังจากผ่านพ้นฤดูเก็บเกี่ยวและเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์ อันเป็นการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์การใช้แรงงานจากกระบือ “พิธีขวัญข้าว” ถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวนาภาคอีสาน ซึ่งเมื่อต้นข้าวแตกกอเขียวงอกงามแล้ว จึงทำพิธีขวัญข้าวเพื่อเป็นการขอบคุณและบูชาพระแม่โพสพที่ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ผืนนาพอถึงเดือนอ้าย ชาวนาจะลงแขกเกี่ยวข้าวแล้วเอาข้าวเข้าลาน เสร็จแล้วก็จะทำพิธีรับขวัญเข้าลานเชิญพระแม่โพสพกลับเข้าเรือน จากนั้นก่อนนวดข้าวจะทำพิธีขวัญลานให้เป็นสิริมงคล ปัจจุบันชาวบ้านทำเกษตร เลี้ยงกระบือเพราะเนื่องจากมีสภาพพื้นที่ ที่แห้งแล้งทำนาดอน ตลอดจนการอนุรักษ์ควายไทยใช้เป็นอีกโมเดลหนึ่งของหมู่บ้าน เป็นจุดดึงดูดความสนใจ ข้อสำคัญนอกจากการพัฒนาการอนุรักษ์ควายไทยให้มีคุณภาพ มีความแข็งแรงทนต่อโรค คือ การวางแผนเป้าหมายในอนาคตให้ชัดเจน โดยเป้าหมายของกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยนั้น คือ การตั้งกลุ่มย่อยของเกษตรกรขยายไปให้ทั่วทุกหมู่บ้านในเขตตำบล รวมถึงเป้าหมายในการเปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้งแดดแรงให้กลายเป็นพื้นที่ของการเลี้ยงสัตว์ที่ทนต่อสภาพอากาศร้อนของสมาชิกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จุดเด่น คือ กลุ่มอนุรักษ์ควายไทย เพราะเดิมทีวิถีชีวิตของประชาชน คือ การเลี้ยงสัตว์และทำการเกษตรแต่เนื่องจากพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งแดดแรง จึงต้องเปลี่ยนพื้นที่เป็นการเลี้ยงสัตว์ที่ทนต่อความแห้งแล้ง ใช้น้ำน้อย ซึ่งควายของหมู่บ้านโคกกลางเป็นควายพันธุ์ปลัก ซึ่งเป็นสายพันธุ์พื้นเมือง มีความแข็งแรง ทนต่อโรค ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงควายตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ต่อมาหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้เรื่องการดูแล การพัฒนาควายให้มีความแข็งแรง สวยงาม และทนต่อโรค อีกทั้งประชาชน ผู้นำหมู่บ้านได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลขุนทอง จัดงานประเพณีงานประเพณีบุญเดือนสาม ทูนขวัญข้าว สู้ขวัญกระบือ ทอดผ้าป่าปุ๋ยคอก เพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รู้จักหมู่บ้าน และกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยด้วย

5.1.1.1 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

คอนสาร เป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีนายภูมิ ชาวเมืองนครไทย เมืองพิษณุโลก ได้นำพรรคพวกมาเที่ยวป่า เห็นว่าบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้ตั้งถิ่นฐานเป็นหัวหน้าหมู่บ้านอยู่ที่นี้ ต่อมาได้นำช้าง งามช้าง และดินประสิว เป็นเครื่องราชบรรณาการทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าเป็น “หมื่นอร่ามกำแหง” มีตำแหน่งเป็นนายหมวด มีหน้าที่รักษาป่าฝั้่งและมูลค่างควาในบริเวณนี้ เนื่องจากระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงบ้านคอนสารไกลมาก พระราชสารตราตั้งนั้นต้องห่อผ้าแล้วใช้ไม้คอนมาจนถึงหมู่บ้านที่ตนอยู่ จึงเรียกหมู่บ้านว่า คอนสาร มาจนทุกวันนี้ต่อมาหมื่นอร่ามกำแหงได้เลื่อนยศเป็น “หลวงพิชิตสงคราม” เป็นเจ้าเมืองคอนสารคนแรก จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมืองคอนสาร จึงยุบมาเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกุฉีชุม และได้แยกเป็น กิ่งอำเภอกอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2501 ได้ยกฐานะเป็น อำเภอกอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2503 จะเห็นว่าภาษาพูดของชาวคอนสารแตกต่างจากภาษาอีสานทั่วไป เนื่องจากสำเนียงจะเหมือนภาษาของชาวนครไทยและหล่มสัก เพราะบรรพบุรุษมาจากเมืองพิษณุโลกนั่นเองคนทั่วไป และชาวคอนสาร จึงมักเรียกตนเองว่า “ไทคอนสาร” คนคอนสารมีนิสัยอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ พี่พากันและกัน ว่างจากอาชีพหลักก็จะทำอาชีพรอง คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยเฉพาะบ้านดงบัง มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สตรีได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จนกลายมาเป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มมากขึ้น ซึ่งแต่ก่อนกลุ่มจำหน่ายเฉพาะเส้นไหมเท่านั้น เมื่อนั้นนักวิชาการ ส่วนราชการเข้ามาสนับสนุน จึงได้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นถึงวิธีการปลูกหม่อน เลี้ยงตัวหม่อน สาวไหม การฟอกย้อม รู้จักการย้อมผ้าไหมจากสีธรรมชาติ การผสมสี การมัดหมี่ทำลวดลายเส้นไหม เส้นไหมที่จำหน่ายไปทั่วประเทศ ซึ่งกลุ่มเป็นผู้ผลิตสินค้าจำหน่ายเอง ปัจจุบันทางกลุ่มสามารถผลิตเส้นไหมตามความต้องการของลูกค้า ได้ว่าต้องการขนาดเส้นไหมยังไง นอกจากเส้นไหมแล้วทางกลุ่มยังจำหน่ายรังไหม ดักแด่ และผ้าไหม ทางกลุ่มได้ดำเนินการรับฝากเงินออมทรัพย์และทุนเรือนหุ้นจากสมาชิก มีการจัดหาสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม มาจำหน่ายให้กับสมาชิก และรับซื้อผลผลิตคืน นอกจะรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกแล้ว ทางกลุ่มยังซื้อเส้นไหมจากเครือข่ายที่เป็นแหล่งผลิต โดยกำหนดราคาตามมาตรฐานของเส้นไหมและจำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วประเทศ ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มกว่าสองล้านบาท นอกจากนั้นทางกลุ่มยังจำหน่ายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ด้วยอีกทางหนึ่ง

ผู้วิจัย มีความเห็นว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมินั้น คือ การที่ประชาชนในพื้นที่มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง ซึ่งการดำเนินกิจกรรมนั้นพัฒนามาจากวิถีชีวิตที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้มีมาตรฐานและมีความหลากหลายมากขึ้น มีกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จนสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้มากขึ้น กลุ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มนำสื่อออนไลน์มาช่วยในการจำหน่ายสินค้า ทั้งยังมีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นผู้สนับสนุน สามารถดำเนินกิจการด้วยตัวเองค่อย ๆ พัฒนาและเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ตามศักยภาพของกลุ่ม

5.1.1.2 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

เดิมที บ้านเจริญสุขประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริม มีการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือนต่อมามีการพัฒนาและสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ ปลอดภัยจากสารเคมี เป็นผ้าไหมที่มีลายสวย เนื้อแน่น สีสดงดงาม นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขาม้า กระเป๋า เสื้อผ้า กางเกง ออกแบบและตัดเย็บด้วยช่างมืออาชีพในท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ดินแดง เป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีกระบวนการผลิตเองทุกขั้นตอน เน้นการย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ “ผ้าภูอัคนี” สีสันจากผืนดิน (ภูเขาไฟ) งดงามอย่างมีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่สวยงามได้อย่างมากมาย หนึ่งในนั้นก็คือ “ผ้าภูอัคนี” ผ้าสีสวย ที่ได้จากภูมิปัญญาในการย้อมสีผ้า ของบ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งบ้านเจริญสุขแห่งนี้ ยังได้เป็นรับเลือกให้เป็น “หมู่บ้าน OVC” (OTOP Village Champion) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย อีกด้วย “ผ้าภูอัคนี” หรือ “ผ้าย้อมดินภูเขาไฟ” เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ได้นำวัตถุดิบจากธรรมชาติ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ โดยเป็นกรรมวิธีในการย้อมสีผ้า ให้ออกมาสีสวยงามอย่างมีเอกลักษณ์ ด้วยการนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมไปย้อมกับดินภูเขาไฟหนึ่งในวัตถุดิบสำคัญที่หาได้ไม่ยาก เพราะหมู่บ้านเจริญสุขนั้น ตั้งอยู่ใกล้กับ “เขาพระอังคาร” ซึ่งเป็นภูเขาไฟเก่าแก่ที่ดับแล้ว 1 ใน 6 ลูกของจังหวัดบุรีรัมย์ ดินบริเวณนี้ จึงอุดมด้วยแร่ธาตุจากลาวาภูเขาไฟที่ปะทุออกมาในอดีต ซึ่งนอกจากเป็นประโยชน์ในการเพาะปลูกแล้ว ชาวบ้านเจริญสุขยังคิดค้นวิธีการนำดินเหล่านี้มาใช้ย้อมผ้าอีกด้วย ขั้นตอนในการผลิตนั้น คุณยายสมศรี ฤนนอก สมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายผ้าไหม หมู่บ้านเจริญสุข ได้อธิบายให้ฟังว่าขั้นตอนการย้อมนั้นไม่ยากอะไรเลย เริ่มต้นจากการนำดินภูเขาไฟใกล้ ๆ กับเขาพระอังคารมาและนำมาคัดเศษผงที่เจือปนออก หลักจากนั้นก็นำไปผสมกับน้ำในอัตราส่วน ดินภูเขาไฟ 3 กิโลกรัม/น้ำเปล่า 10 ลิตร ก็จะได้น้ำดินภูเขาไฟที่มีสีน้ำตาล สำหรับขั้นตอนนี้หากอยากได้ผ้าสีเข้มก็ผสมน้ำให้น้อยลงหากอยากได้สีอ่อนก็ผสมน้ำให้มากขึ้นขั้นตอนต่อไป คือ ขั้นตอนการย้อมสีผ้าโดยจะนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมที่ต้องการย้อมสี และจะใช้ผ้าน้ำหนัก 1 กิโลกรัม ในการย้อมแต่ละครั้ง นำผ้าลงไปแช่ในน้ำดินภูเขาไฟที่เตรียมไว้ โดยจะใช้เวลาในการแช่ผ้าทิ้งไว้ประมาณ 8-10 ชั่วโมง ก็จะได้ผ้าสีน้ำตาลเย็นตา สีสันสวยงามตามที่ต้องการ หลักจากนั้นก็ให้นำผ้าที่ได้ไปล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำไปตากที่ราวและยึดให้ตรง

ผู้วิจัย มีความเห็นว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ และหมู่บ้านเจริญสุขแห่งนี้ มีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาเพิ่มมูลค่า มีการเชื่อมโยงเรื่องราวให้เข้ากับทรัพยากรที่มี ยังมีภูมิปัญญาที่จะรักษาสีผ้าให้คงทนด้วยเช่นกัน นั่นคือ การนำผ้าที่ได้จากการย้อมดินภูเขาไฟไปต้มกับ “น้ำเปลือกตันประดู่” ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในจังหวัดสวมใส่ผ้าภูอัคนี

5.1.1.3 รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษา พบว่า ผ้าไหมบ้านท่าสว่าง มีจุดเด่นพิเศษกว่าที่อื่นคือ “ไหมน้อย” ที่ละเอียดนุ่มนวล สวมและทอได้ยากยิ่ง จนเริ่มจะเลือนหายไป แทบไม่มีใครทราบว่าช่างที่ทอไหมน้อยได้จนกระทั่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชปรารภว่า “สมัยก่อนผ้าไหมไทยมีความนุ่ม เนียน แน่น มาก ทำอย่างไรจึงจะได้ผ้าชนิดนั้นคืนกลับมา” เหล่าข้าราชการบริพารก็ออกเสาะหา จนได้พบผ้าทอไหมน้อยที่ท่าสว่างเมื่อทอขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นที่พอพระทัย จึงพระราชทานเงินส่วนพระองค์สร้างโรงทอผ้าตามรูปแบบราชสำนักโบราณขึ้นที่บ้านท่าสว่างแห่งนี้ เมื่อเข้ามาภายในหมู่บ้านจะพบกับร้านขายผ้าไหมเรียงรายกันตามเส้นทางถนนหลายร้าน ทั้งในรูปแบบของผ้าถุง เสื้อ กระเป๋า กางเกง สนนราคาเริ่มที่หลักพันจนถึงหลักหมื่น การทอไหมน้อยมีขั้นตอนที่ยากกว่าการทอผ้าไหมแบบอื่น เริ่มตั้งแต่สาวไหมเส้นละเอียดมาฟอกต้มแล้วย้อมสีธรรมชาติด้วยแม่สีหลักสามสี คือ สีแดงจากครั่ง สีเหลืองจากแก่นแกล และสีครามจากเมล็ดคราม ซึ่งสีครามนี้ย้อมได้ยาก สมัยก่อนต้องไปย้อมที่บ้านหมอครามและวิชาที่สูญไปหมดต้องทดลองพันฟูกันขึ้นมาใหม่เมื่อได้เส้นไหมย้อมสีแล้วยังต้องทำไหมทอง ปั่นเส้นด้วยควบกับเส้นเงินแท้เพื่อทอเป็นผ้ายกทองด้วยลวดลายที่ซับซ้อน จึงต้องใช้ตะกอหรือเส้นไหมจำนวนมากตั้งแต่ร้อยถึงเป็นพัน ผ้าไหมน้อยยกทองผืนงามที่สุดใช้ถึง 1,416 ตะกอ แขนลงมาบนที่ทอหลังใหญ่ที่ออกแบบพิเศษต้องขุดหลุมบริเวณที่ตั้งกึ่งกลางไป 2-3 เมตร เพื่อรองรับความยาวของตะกอ มีช่างทอคนหนึ่งอยู่ในหลุม คอยสอดตะกอ ใช้ช่างทอถึง 4 คนต่อหนึ่งผืน ทอได้วันละ 4-5 เซนติเมตร ใช้เวลานานกว่าจะออกมาเป็นลวดลายอย่างราชสำนักประยุกต์ มาเป็นลายเทพนม ลายหิ้งห้อยชมสวน ลายก้านขดเต็นรำ ลายครุฑยุคนาค ผสานกับลายผ้าพื้นเมืองสุรินทร์

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า รูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงผ้าไหมยกทองโบราณ ผ้าไหมไทยระดับที่ดีที่สุด มีวิธีการทออันเป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมานับแต่สมัยโบราณ วัตถุดิบที่เลือกสรรมาล้วนเลือกผ่านการทอที่ประณีต ซึ่งในแต่ละวันช่างผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้า สามารถทอผ้าได้ความยาว 4-5 เซนติเมตร/ผืนเท่านั้น โรงทอนี้เกิดจากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และทรงพระราชทานเงินส่วนพระองค์สร้างโรงทอผ้าตามรูปแบบราชสำนักโบราณ จึงเกิดเป็นโรงทอจันทร์โสมมา ณ บ้านท่าสว่างที่ผลิตผ้ายกทอง รูปแบบราชสำนักไทยโบราณ บ้านท่าสว่างเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ในจังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านมีอาชีพหลัก คือ การเกษตร แต่อาชีพรองอย่างการทอผ้าไหม กลับทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงโด่งดังระดับนานาชาติเพราะช่างทอผ้าของที่นี่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ทอผ้าไหมยกทองโบราณเพื่อมอบให้ผู้นำเอเปค ทุกวันนี้นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่ยอมพลาดไปเยี่ยมชม การทอผ้าไหมด้วยที่โบราณ วิธีการถักทอลวดลายไทยอันแสนงดงามและเข้าชมกรรมวิธีการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ นอกจากนี้จะได้เข้าชมวิถีชีวิตชาวบ้านและงานถักทออันเป็นเอกลักษณ์ของบ้านท่าสว่างแล้ว ยังคงมีร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝีมือชาวบ้านสไตล์ OTOP ที่ตลาดชุมชน ซึ่งนำเสนอสารพันงานทอผ้าไหม ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ที่ทำจากผ้าไหมคุณภาพดี

ดังนั้นสรุปได้ว่า ผลการสำรวจศักยภาพชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรายหมู่บ้านมานั้นทุกหมู่บ้านจะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ มาพัฒนาปรับปรุง เพื่อต่อยอดเชื่อมโยงกับเรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจำหน่ายสินค้าและบริการ ทั้งยังได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

5.1.2.1 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1) แนวทางสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่น สร้างสตอรี่ เรื่องราวของการอนุรักษ์ กล้วยไทย และการจัดงานประเพณีแข่งขันวิ่งกล้วยไทยเป็นงานประจำปีของหมู่บ้าน

2) การผลักดันให้มีการพัฒนาสินค้าหรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

3) สร้างและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

4) การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนจัดงานแสดงสินค้า OTOP

5) จัดกิจกรรมไฟท์สกรู๊ป เชิญ ตัวแทนหมู่บ้าน ตัวแทนจากส่วนราชการ ตัวแทนชาวบ้านอยู่ด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของหมู่บ้านโคกกลาง จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสมาชิกมีความเข้าใจถึงประเด็นของการบริการชุมชนว่าเป็นการช่วยสร้างรายได้เสริม โดยรายได้จากการสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนได้มาจาก 1) รายได้จากจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองในชุมชน 2) รายได้จากบริการของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีบุญเดือนสาม และการแข่งขันวิ่งกล้วย 3) รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกของท้องถิ่น แม้ว่ากลุ่มจะได้รับคำแนะนำในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม มีความคิดเห็นจากชุมชนและนักวิชาการในประเด็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนว่าชุมชนขาดการบูรณาการเชื่อมโยงไปยังกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกในแง่ของการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามความต้องการให้เพียงพอต่อความต้องการ

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประเด็นของการบริการชุมชนว่าเป็นการช่วยสร้างรายได้เสริม โดยรายได้จากการสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนได้มาจาก 1) รายได้จากจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองในชุมชน 2) รายได้จากบริการของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีบุญเดือนสาม และการแข่งขันวิ่งกล้วย 3) รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกของท้องถิ่น แม้ว่ากลุ่มจะได้รับคำแนะนำในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอกแล้วก็ตาม

5.1.2.2 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ หมู่บ้านดงบัง ตำบลดงบัง เป็นตำบลหนึ่งในแปดตำบลของอำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากที่ว่าการอำเภอกอนสารไปทางตะวันออก ประมาณ 1 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 34.6 ตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านในเขตตำบลจำนวน 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 4,213 คน พื้นที่ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่านหมู่บ้านทางตอนเหนือ ตามแนวเขตตำบลลงไปทางทิศใต้ และลำห้วยหลายสายไหลผ่านหมู่บ้านออกสู่พื้นที่การเกษตร

- 1) ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ อาชีพหลัก ทำนา ทำไร่ อาชีพเสริมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า จักสาน
- 2) วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติ พัฒนาสินค้าและบริการที่มีอยู่ให้ดีขึ้น
- 3) มีการรวมกลุ่ม ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง จำหน่ายสินค้าโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เห็นว่าเกิดจากการที่เราสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการหรือการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด การที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ปริมาณที่มากขึ้นทำให้สมาชิกได้รับผลกำไรมากขึ้น ซึ่งผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มจำหน่ายนั้น ส่วนใหญ่จะมาจากวิถีชีวิตที่เราดำเนินอยู่และทางกลุ่มก็ดำเนินการตามศักยภาพของกลุ่ม ผลิตสินค้าจำหน่ายเองตรงตามมาตรฐานที่ลูกค้าต้องการและมีกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำพร้อมทั้งยังมีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นผู้สนับสนุน

5.1.2.3 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง “ผ้าภูอัคนี” สีสันจากผืนดิน (ภูเขาไฟ) งดงามอย่างมีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่สวยงามได้อย่างมากมาย หนึ่งในนั้น ก็คือ “ผ้าภูอัคนี” ผ้าสีสวย ที่ได้จากภูมิปัญญาในการย้อมสีผ้าของบ้านเจริญสุข อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งบ้านเจริญสุขแห่งนี้ ยังได้เป็นรับเลือกให้เป็น “หมู่บ้าน OVC” (OTOP Village Champion) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย อีกด้วยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านหมู่เจริณสุข ตำบลเจริณสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาพัฒนาปรับปรุง โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีในหมู่บ้าน ทำให้เกิดสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา เศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก ภายนอกได้เป็นอย่างดี

5.1.2.4 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพล ต่อตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แนวทางสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่น สร้างสตอรี่ เรื่องราว ของจุดเด่นของ ผลิตภัณฑ์ การสร้างนวัตกรรมการทอผ้า เป็นผ้ายกทองชั้นสูง เป็นลายแบบราชสำนักไทยโบราณ ความโดดเด่นเป็นผ้าทอมือสร้างลายต่าง ๆ ที่มีความงดงาม มีตะกอตั้งตั้งแต่ 350 ตะกอก ถึง 1,416 ตะกอก แต่ละผืนต้องใช้เวลาในการออกแบบลวดลาย เขียนแบบ เก็บตะกอนาน 2-3 เดือน ใช้เวลาทอนาน 1-3 เดือน และต้องใช้ช่างทอประจำที่แต่ละกี่ 4 คนขึ้นไป ค่อย ๆ ทอได้ 5-7 เซนติเมตร/วัน ผ้าไหม แต่ละผืนทอจากเส้นไหมที่ย้อมจากสีธรรมชาติยกเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ ไม่มีจำหน่าย ในท้องตลาด จากความตระการตาของการถักทอเส้นไหมออกมาเป็นผืนผ้ากระทั่งกลายเป็นเสื้อผ้าไหม สวยเด่นที่เหล่าผู้นำต่างชาติที่เดินทางมาร่วมประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มเอเปก เมื่อปี 2546 สานสายใย มาเป็นผ้าคลุมไหล่ถวายเป็นของขวัญที่ระลึกแก่พระราชอาคันตุกะนานาชาติที่เสด็จพระราชดำเนินมา ร่วมงานฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ส่งผลให้คนไทยทั้งประเทศและชาวต่างชาติได้ประจักษ์ ถึงความงดงามของผ้ายกทองชั้นสูงหนึ่งเดียวในประเทศไทยจากฝีมือของชาวบ้านบ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า นอกนี้บ้านท่าสว่างยังผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ลายเอกลักษณ์ชาวสุรินทร์ รวมถึงลายประยุกต์ใหม่ ๆ ตั้งแต่ 2-34 ตะกอก เช่น ผ้าลายอัมปรม ลายโฮล ผ้าพื้นบ้าน เป็นต้น มีการพัฒนาคุณภาพของเส้นไหมที่ใช้ทอผ้าด้วยการนำเส้นไหมอาบน้ำยาแบบนึ่งทำให้ได้ผ้าไหมที่มี ลวดลายงดงามและนุ่มนวลได้รับการคัดสรรผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาวและห้าดาว

ดังนั้นสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เกิดจากการที่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านของตนเองมาพัฒนาต่อยอดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับการสร้างเรื่องราวที่น่าประทับใจควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการให้ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ การรักษามาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและบริการของตนอยู่เสมอและยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเครือข่ายอยู่เสมอจนทำให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

5.1.3 ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิเคราะห์ จากองค์กรภาคีเครือข่าย ได้มีบทบาทมีส่วนเกี่ยวข้องแสดงถึงความเป็นเจ้าของความหวังจากการทำสิ่งนี้ได้สิ่งนี้ เพื่อให้องค์กรหนุนเสริมมีส่วนสำคัญในแนวนโยบายของภาครัฐปัจจุบันชาวบ้านทำเกษตรเลี้ยงกระบือ เพราะเนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่แห้งแล้งทำนาดอนและพัฒนาด้านกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทอผ้าขาวม้า ตลอดจนการอนุรักษ์ควายไทยใช้เป็นอีกโมเดลหนึ่งของหมู่บ้าน เป็นจุดดึงดูดความสนใจ วางเป้าหมายของสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านให้ชัดเจน ข้อสำคัญนอกจากการพัฒนาการอนุรักษ์ควายไทยให้มีคุณภาพ มีความแข็งแรง ทนต่อโรค คือ การวางเป้าหมายในอนาคตให้ชัดเจน โดยเป้าหมายของกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยนั้น คือ การตั้งกลุ่มย่อยของเกษตรกรขยายไปให้ทั่วทุกหมู่บ้าน ในเขตตำบล รวมถึงเป้าหมายในการเปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้งแดดแรงให้กลายเป็นพื้นที่ของการเลี้ยงสัตว์ ที่ทนต่อสภาพอากาศร้อนของสมาชิกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่านั้น ยังรวมถึงการสร้างตลาดรองรับสินค้าใหม่ ๆ เพื่อให้สินค้าพื้นเมืองที่อาจตกเกรดจากตลาดบนทว่ายังมีคุณภาพดี สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอีกทาง อาทิ การนำสินค้าพื้นเมืองวางขายยังตลาดนัดเพื่อสุขภาพ หรือห้างร้านที่รับซื้อสินค้าในละแวกใกล้เคียง

คอนสาร เป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีนายภูมิ ชาวเมืองนครไทย เมืองพิษณุโลก ได้นำพรรคพวกมาเที่ยวป่า เห็นว่าบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์จึงได้ตั้งถิ่นฐานเป็นหัวหน้าหมู่บ้านอยู่ที่นี้ ต่อมาได้นำช้างเผือก งาช้าง และดินประสิว เป็นเครื่องราชบรรณาการทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าเป็น “หมื่นอร่ามกำแหง” มีตำแหน่งเป็นนายหมวด มีหน้าที่รักษาป่าฝั๋ง และมูลค้างคาวในบริเวณนี้ เนื่องจากระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงบ้านคอนสาร ไกลมากพระราชสาตราตั้งนั้นต้องห่อผ้าแล้วใช้ไม้ค้อนมาจนถึงหมู่บ้านที่ตนอยู่ จึงเรียกหมู่บ้านว่า คอนสาร มาจนทุกวันนี้ต่อมาหมื่นอร่ามกำแหงได้เลื่อนยศเป็น “หลวงพิชิตสงคราม” เป็นเจ้าเมืองคอนสารคนแรก จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมืองคอนสารจึงยุบมาเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกุฉิเยว และได้แยกเป็น กิ่งอำเภอกอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2501 ได้ยกฐานะเป็น อำเภอกอนสาร เมื่อ พ.ศ. 2503 จะเห็นว่าภาษาพูดของชาวคอนสารแตกต่างจากภาษาอีสานทั่วไป เนื่องจากสำเนียงจะเหมือนภาษาของชาวนครไทยและหล่มสักเพราะบรรพบุรุษมาจากเมืองพิษณุโลกนั่นเอง คนทั่วไปและชาวคอนสาร จึงมักเรียกตนเองว่า “ไทคอนสาร” คนคอนสารมีนิสัยอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ พี่พากันและกัน ว้างจากอาชีพหลักก็จะทำอาชีพรอง คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยเฉพาะบ้านดงบัง สตรีได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมดงบัง ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำจนกลายมาเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มมากขึ้น บ้านเจริญสุข เด่นด้านลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางชีวภาพ

พืชพรรณมีทั้งพืชพรรณดั้งเดิมและพันธุ์ไม้ประดับ มีชาวบ้านมาเก็บเห็ดสารพัดชนิด บริเวณภูพระอังคาร ยังพบเห็นไผ่ฟ้า นกเงือก กูชนิดต่าง ๆ ภูพระอังคาร ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศึกษาวิจัย อีกทั้งที่วัดเขาพระอังคารยังเป็นศูนย์กลางอบรมธรรมแก่นักเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการท้องถิ่น ปัจจุบันชาวบ้านหมู่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีผ้าไหมท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อหลายแห่ง เช่น ผ้าภูอัคนี (ผ้าย้อมดินภูเขาไฟ) ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ กลุ่มทอผ้าไหม กัญญาผ้าไทย กลุ่มทอผ้าไหมบ้านถาวร กลุ่มศรีทองผ้าไหม กลุ่มผ้าไหมโนนกลาง ผ้าไหมมัดหมี่ลายลูกแก้ว กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกเมือง ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอแปรรูปผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองโก เป็นต้น โดยคุณยายสมศรี ได้อธิบายขั้นตอนการนำผ้าแช่น้ำเปลือกประดู่ต้มให้ฟุ้งอีกว่า “นำเปลือกต้นประดู่มาต้มในน้ำ ซึ่งน้ำต้มจะต้องร้อนแต่ไม่ให้เดือดจนเกินไป หลังจากนั้นนำผ้าที่ต้องการลงไปแช่ประมาณครึ่งชั่วโมงขั้นตอนนี้จะเป็นการป้องกันการตกสี อีกทั้งในน้ำเปลือกต้นประดู่ ก็ยังมียางและสีที่คล้ายกับสีดินภูเขาไฟ จึงเป็นการเคลือบสีไปในในตัวผ้าที่ได้จึงเงางามยิ่งขึ้นและไม่ตกสี”

สรุป ความต้องการให้ภาคเอกชนในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านนั้นควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำประชาชนในสังคมโดยเฉพาะการให้การสนับสนุนหรือตัวแบบของการขับเคลื่อนความเป็นอยู่ของกลุ่มประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำโดยภาคเอกชนสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้โดยผ่านกลไกและกระบวนการต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้ให้กับกลุ่มอาชีพ และการสร้างระบบพี่เลี้ยงการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนผ่านเส้นทางอาชีพโดยเฉพาะจากภาคเกษตร การอบรมให้ความรู้เพิ่มขึ้นและการพัฒนาด้านการตลาดเพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มจนกลายเป็นรายได้หลัก หน่วยงานด้านการเกษตร เพราะขาดความรู้อยากได้ความรู้เพิ่ม ภาคเอกชนหน่วยงานด้านการเกษตร เพราะขาดความรู้อยากได้ความรู้เพิ่มศูนย์วิจัยของเกษตร ชาวบ้านได้มีความรู้อบรม ยังไม่ได้ให้สนับสนุนอะไร

1. ทุนจากหน่วยงาน น้ำ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรม ขาดการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ นับเป็นปัญหาที่สะสมมานานจากนโยบายการเร่งส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ แต่ขาดการเตรียมพร้อมรองรับของ ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในขณะที่การบริหารจัดการและการควบคุมกำกับ ดูแลของหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษ ระบบนิเวศวิทยา ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถาน เสี่ยงต่อการถูกทำลาย

2. การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาในด้านหน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาในหมู่บ้านเจริญสุข พบว่า กลุ่มอาชีพพื้นเมืองในชุมชนมีการ ใช้สื่อที่หลากหลายในการประชาสัมพันธ์ กิจกรรม ได้แก่ 1) สื่อออนไลน์ เช่น เพจ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค ซึ่งเป็นสื่อที่แพร่กระจายง่าย และประหยัดที่สุด โดยมีลูกหลานในชุมชนช่วยดำเนินการแต่มีการนำเสนอ กิจกรรมการของสินค้าที่ไม่ต่อเนื่อง 2) สื่อโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มที่มีชื่อเสียง หรือเริ่มเป็นที่รู้จักจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนเข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ บันทึกวิดีโอแนะนำด้านการส่งเสริมรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม 3) รายการวิทยุซึ่งกลุ่มจะทำการประชาสัมพันธ์ ผ่านรายการวิทยุทั้งแบบไม่มีค่าใช้จ่ายและแบบมี ค่าใช้จ่าย กลุ่มมีความคิดเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุไม่ค่อยได้ผลเท่าใด เพราะคนที่รับฟังก็เป็นคนในจังหวัดไม่ก็กลุ่ม อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนในการทำประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มของภาคี เครือข่าย ในมุมมองของหน่วยงานภาครัฐได้ให้ข้อควรระวังในการทำสื่อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนให้นำเสนอในสิ่งที่มีตามสภาพความเป็นจริงของชุมชนและในมุมมองจากนักวิชาการเสนอแนะว่า

หากความสามารถของชุมชนมีไม่เพียงพอในการที่จะดึงพ่อค้าแม่ค้าเข้ามา ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

5.2 อภิปรายผล

5.1.1 ผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

การศึกษาการจัดกิจกรรม นำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดเด่นจุดที่ยังมีปัญหาอยู่ อุปสรรค โอกาส ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้หมู่บ้านโดดเด่นประเด็นอื่น ๆ แนวทางการพัฒนาอยากให้บุคคลหรือหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้างและขอเสนอแนะผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

5.1.1.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันทั้งทางด้านอัตลักษณ์ คน ภาควิชาเครือข่าย เศรษฐกิจ ผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1) อัตลักษณ์ จะต้องมีความสมดุลในบริบทของพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยขอแยกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างและต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า สร้างมูลค่าในสิ่งที่มีอยู่ และมีภูมิสังคม ได้แก่ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ทั้งสองมิติจะต้องเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันจนสร้างและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่

2) คน จะต้องมีการรวมกลุ่ม เพื่อผลิตสินค้าและบริการจากอัตลักษณ์ของตนเอง ทำในสิ่งเดียวให้เกิดความเชี่ยวชาญ ดังคำกล่าวที่ว่า ความรู้รู้กระจ่างแต่อย่างเดียว ขอให้เชี่ยวชาญเกิดจะเกิดผล และจะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้มากขึ้น มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ผลิตสินค้าหรือบริการตรงตามความต้องการของลูกค้า

3) ภาควิชาเครือข่ายประชาสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน/ภาคประชาสังคม และแฟนพันธุ์แท้ โดยแต่ละภาคส่วนมีหน้าที่ดังนี้

4) ภาครัฐ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมอบหมายงานให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบดูแล ภาครัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนทั้ง ทางด้านงบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ ภาครัฐจะต้องเข้าใจ เข้าถึง และหยิบยกขึ้นมาพัฒนาได้

5) ภาคเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การหาเครือข่าย

6) ชุมชน/ภาคประชาสังคม ในที่นี้หมายถึง ประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มการค้าเนินงาน แต่เป็นประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) มีหน้าที่ช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สินค้าหรือบริการ

7) แฟนพันธุ์แท้ หมายถึง ลูกค้าประจำ คนที่เคยซื้อสินค้าและบริการแล้วกลับมาอีก มีการประชาสัมพันธ์ถึงคุณภาพของสินค้าหรือบริการ

8) เศรษฐกิจ สินค้า หรือบริการจะต้องมีกระบวนการการผลิตที่ดี สินค้ามีมาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า ปรับเปลี่ยนสินค้าให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในแต่ละยุค มีตลาดรองรับหรือมีการจัดการด้านการตลาดที่ดี ใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ และขายสินค้า

9) ผู้นำตามธรรมชาติ คือ ผู้นำที่ไม่ได้มาจากการแต่งตั้ง แต่เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของสินค้าหรือบริการ และที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

5.1.2 สรุปได้จากแนวคิดและความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มดังนี้

5.1.2.1 นโยบายของรัฐเป็นปัจจัย เงื่อนไขที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาล กระทรวง กรม ที่เป็นหน่วยงานด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การสนับสนุนด้านการเงิน ด้านการตลาด เป็นต้น แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวทำเฉพาะหน้าที่ความรับผิดชอบ ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน หรือกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนไม่ชัดเจนทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ หมู่บ้าน ชุมชน ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนในด้านดังกล่าวโดยตรง

5.1.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ เพราะหากเราต้องการเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการ หรือที่เรียกว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เราจะต้องทราบข้อมูลในพื้นที่นั้น ไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์ ทรัพยากร แหล่งน้ำ วิถีชีวิต ด้วยการจัดเวทีค้นหาความจริงจากประชาชนชาวบ้านหรือคนรุ่นเก่า เพื่อสร้างเรื่องราวให้เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน จัดตลาดวิถีเพื่อนำเสนอให้เกิดความน่าสนใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งเสริมกรณีดังกล่าว โดยการนำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และส่วนราชการ คือ การพัฒนาองค์ความรู้โดยการทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังต่อเนื่อง ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาและต่อยอดความสำเร็จเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้สนใจรายใหม่และการส่งเสริมเรื่องการตลาด บรรลุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เพื่อให้สินค้าและบริการได้เกิดการพัฒนา

5.1.2.3 ผู้นำในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ สามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือให้คำแนะนำ หาแหล่งทุน แหล่งความรู้ ถ่ายทอดความรู้ หรือจัดหาที่ทำกินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้นำเหล่านี้จะต้องเป็นผู้นำนโยบายของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาชี้แจงทำความเข้าใจและเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน

5.1.2.4 ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จะต้องช่วยส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นผู้รับนโยบายจากส่วนกลางมาปฏิบัติ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง โดยการให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งคอยติดตามผลการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรืออาจมีการคัดเลือกบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรชุมชน ที่ประสบความสำเร็จ

ในรูปแบบต่าง ๆ และให้รางวัลตอบแทน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชู เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ต่อไป

5.1.2.5 มีเอกลักษณ์ที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าได้นั้น เราจะต้องมีการพัฒนาสินค้าหรือบริการ เช่น คอนสารมีอาหารพื้นถิ่นคือข้าวเหนียวคั่วปลา เราต้องคิดว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถนำไปกินที่อื่นได้ พกเดินทางเพื่อไปกินในหลาย ๆ วันได้ ส่งขายได้ทั่วประเทศโดยที่ไม่บูดเสียก่อน หรือสินค้าบางชนิดสามารถใช้ได้ในระยะยาว การจะพัฒนาสิ่งใดนั้นต้องเจาะจงทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในการทดลองทำ ผลผลิตออกมาจะต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญเมื่อทำสำเร็จแล้วอยู่ที่ว่าไปถึงมือใครไปต่ออย่างไร เราควรใช้เทคโนโลยี การสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ในสินค้าหรือบริการที่เราเริ่มสร้างความสนใจให้กับประชาชนทั่วไปด้วยการสร้างอัตลักษณ์ของสินค้าหรือบริการตามวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ ที่สำคัญการที่เราจะทำอะไรก็ตาม ไม่ใช่ทำเพราะเห็นว่าคนอื่นทำแล้วดี เราต้องดูศักยภาพของเราด้วยว่าเหมาะที่จะทำอย่างไรหรือเปล่า เรามีความรู้ความชำนาญมากน้อยเพียงใด เพราะการทำตามคนอื่นโดยที่ตนไม่มีความรู้ ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ ในยุคโควิด 2019 แพร่ระบาดทำให้แรงงานถูกเลิกจ้างต้องเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาและได้รับผลกระทบจากการทำงานในเมืองใหญ่ ๆ อาจจะต้องกลับมาประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่ในภูมิลำเนา หรือมาประกอบอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว เช่น ด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ธุรกิจบริการต่าง ๆ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ เป็นคนวัยแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับบุคคลดังกล่าวและให้การส่งเสริมสนับสนุนให้เริ่มดำเนินการเพื่อให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้นแบบให้แก่หมู่บ้าน ชุมชน อย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 คนหรือ 1 โครงการ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่หมู่บ้าน ชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 องค์ความรู้และนวัตกรรมที่ค้นพบ

ผลการวิจัย พบว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างอัตลักษณ์ คน ภาคีเครือข่ายประชาสังคม เศรษฐกิจและผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ มีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่โดยผู้นำตามธรรมชาติ สินค้าหรือบริการนั้นจะต้องมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งพัฒนามาจากวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายช่วยในการส่งเสริมสนับสนุน มีกระบวนการในการผลิตสินค้าที่ดีมีมาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีความทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีตลาดรองรับ มีการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อออนไลน์ เมื่อมีการดำเนินการครบแล้วจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะ

จากตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการจัดทำข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อเสนอแนะ ใน 3 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ต่อไป ดังนี้

5.3.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน ของตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ โดยเน้นที่

- 1) ควรเริ่มจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Start With the Community)
- 2) ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Encourage Local Ownership)

3) ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์

4) ควรส่งเสริม แนะนำการหาแหล่งทุนต่อยอดในการดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์

5.3.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

1) ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในมิติพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการกำหนด แผนพัฒนาหมู่บ้าน และการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนตัวแบบ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง นครชัยบุรีรินทร์ ในระดับพื้นที่ได้

2) ควรประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนตัวแบบ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์ ในพื้นที่ โดยพิจารณา จากการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และอาศัย ทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน และรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวัง ในขั้นปฏิบัติมีความตระหนักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

3) ควรกำหนดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนพิจารณาว่าการพัฒนา ตรงตามความต้องการแค่ไหน เพราะถ้าประชาชนมีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกอยากดูแลรักษาและประกอบกับ ได้ใช้ประโยชน์ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่าง มั่นคง และนำไปสู่ การสร้างความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

4) ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เน้นไปที่ปัจจัยภายในและภายนอก ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นที่จะมีผลต่อความสำเร็จหากภาครัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวนี้ให้เข้มแข็ง และมีศักยภาพย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินงานต่อไป

5.3.2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป วิจัยงานของแต่ละหน่วยในกระทรวงให้ ครอบคลุมทุกด้าน และทำให้หลากหลาย

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่มาจากนโยบาย ประชาชนิยมด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนผลการศึกษาวิจัยในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมคุ้มค่าต่อประชาชน อย่างยั่งยืน

2) ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการขับเคลื่อนตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรินทร์ ในพื้นที่ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาจัดทำเป็นแผนงานบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชน อย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *รายงานการวิจัยทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: บริษัทพีทีเอสเพรส จำกัด.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพ. (2559). *พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน*. สืบค้นจาก <https://waa.inter.nstda.or.th>.
- กังสาด อยู่เย็น. (2544). *พลวัตชุมชนบ้านเป็ด ในภายใต้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ. (2559). *รายงานการปฏิรูปเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). *ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสวรัย บุญมานนท์. (2556). บทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมและชุมชนไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 7(1), 110-151.
- ชัยพร วิเศษมงคล. (2555). *Branding: กลยุทธ์การแข่งขันอย่างยั่งยืน*. สืบค้นจาก: <http://utcc.ac.th/brandthaicenter/Article/Branding.pdf>.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการวิถีสถิติ.
- ชูวิทย์ มิตรชอบ. (2553). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. *เศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5(1), 84.
- ฉานินญา ศรีสิทธิชัยสกุล. (2550). *ทัศนะของพัฒนาการอำเภอต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน: กรณีศึกษากรมการพัฒนาชุมชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถวัลย์ลักษณ์ ศรีจันทร์ดี. (2554). *การประเมินระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทรงชัย ดิยานนท์. (2542). *ทัศนของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศมนพร พุทธจันทร์. (2547). *ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชาวราชการจังหวัดราชบุรี*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ และคณะ. (2556). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน Community Economic Development*. ในเอกสารการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, กวินทร์ วิชาลัย. (2544). การจัดการกลุ่มสะสมทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
แบบยั่งยืน : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- เอียรธิดา เหมพิพัฒน์. (2546). *ความคิดเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- นคเรศ ณ พัทลุง. (2554). ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสารแนวทางวัฒนธรรม, 13(24), 33-44.
- นพพร เมื่อนันต์กุล. (2549). *การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต:
กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้ำ อ.ก.ส. อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นภาดาว เกตุสุวรรณ. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
พอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร. (2544). *การพัฒนาสังคม*. จันทบุรี: สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญเสริม บุญเจริญผล. (2543). แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกริก*,
2(3), 3-4.
- ประวูฒิ ละครราช. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดยโสธร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปวัน มีนรัชต์เรืองเดช. (2549). *การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วม
โครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์. (2545). *การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงแก้ว พรพิพัฒน์. (2553). เศรษฐกิจสร้างสรรค์พลังขับเคลื่อนใหม่ของเศรษฐกิจไทย. *วารสารเศรษฐกิจ
และสังคม*, 47(4).
- พันธุ์บุญย์ ทองสังข์. (2549). *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤต
กรณีศึกษา: ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์
สถาบันพัฒนศาสตร์*, 7(1), 1-69.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2545). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน:
กรอบนโยบายและตัวแบบการจัดการ. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 42(3), 1-37.

- ภักดี รัตนมุกข์. (2561). *Thai Land 4.0 ตอบโจทย์ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ภัทรจิต จุมพลกอชโซลี. (2553). ถอดบทเรียนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากต่างประเทศ. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 47(4), 32-36.
- มัลลิกา เขียวหวาน. (2546). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). *มนุษย์กับวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรการณ สามโกเศศ. (2552). *เสริมสร้างทุนทางปัญญาเพื่อพัฒนาการศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.dailynews.co.th>.
- วันวิสา เกิดพุด. (2549). *การศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้: กรณีศึกษาคูณย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วารุณี ชินวินิจกุล. (2549). *กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิชฐาकरण วีระพันธ์. (2550). *การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านบัวงาม ตำบลสียิวทอง อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย สุปินะ. (2544). *การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจ แบบพอเพียงเฉลิมพระเฉลิมของกรมพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศศิพรรณ บัวทรัพย์. (2547). *ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศักดิ์ชัย คำชู. (2550). *การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร: ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปิง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมศักดิ์ นามล. (2549). *การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนไชยวานวิทยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมเศียร จันทร์หล้า. (2544). *บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สยาม บุญสม. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549*. กรุงเทพฯ: เศรษฐกิจพอเพียง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์สร้างสรรค์และออกแบบ. (2552). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). *รายงานประจำปี 2552*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561-2580). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุนทร กุลวัฒน์วรพงศ์. (2544). *ตามรอยพระราชดำริ: เศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2544). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ในใต้เบื้องพระยุคลบาท (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เสาวรภย์ กุสุมา ณ อยุธยา. (2553). *Creative Economy ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*. สืบค้นจาก <http://www.bu.ac.th>.
- หทัยรัตน์ อยู่รอด. (2550). *ทัศนะของพนักงานต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษา: บริษัท โจนส์ แลง ลาซาลส์ (ประเทศไทย) จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรสุดา เจริญรัก. (2543). *การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการปรับตัว ของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อัจฉรา ราชแก้ว. (2550). *การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ ในการดำเนินชีวิตพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อินท์ชลิตา วชิรจิระโชติ. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้า และกลุ่มผลิตผ้าไหม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 2(2), 47-63.*
- โอภาส นิตกิจไพบูลย์. (2547). *การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร กรณีศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวนเกษตรของผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bardach, E. (1980). *Implementation Studies and the study of Implements, Presented at the 1980 meeting of American Policy Science Association, University of California, Berkeley.*

Cheema, G.S. and Dennis, A.R. (1983). *Decentralization and Development: Policy Implementation in Developing Countries*. Beverly Hills: Sage Publications.

Mazmanian, D.A. and Sabatier, P.A. (1989). *Implementation and Public policy: With a New Postscript*. Latham, MD: University Press of America.

UNCTAD. (2008). *Creative Economy Report, UNCTAD*. Retrieved from <http://www.unctad.org/Templates/Webflyer.asp?intlItemID=4494>.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้ ใช้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้แทนภาครัฐ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้แทนชุมชน ในเขตพื้นที่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ราษฎรตอบคำถามและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 อายุ

- 1.1.1 () 15-20 ปี
 1.1.2 () 20-30 ปี
 1.1.3 () 31-40 ปี
 1.1.4 () 41-50 ปี
 1.1.5 () 50 ปี ขึ้นไป

1.2 เพศ

- 1.2.1 () ชาย
 1.2.2 () หญิง

1.3 การศึกษา

- 1.3.1 () ประถมศึกษา
 1.3.2 () มัธยมศึกษาตอนต้น
 1.3.3 () มัธยมศึกษาตอนปลาย
 1.3.4 () ปวช./ปวส.
 1.3.5 () ปริญญาตรี
 1.3.6 () สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 อาชีพ

- 1.4.1 () เกษตรกรรม
 1.4.2 () รับจ้าง
 1.4.3 () ค้าขาย
 1.4.4 () รับราชการ
 1.4.5 () ว่างาน
 1.4.6 () พนักงานบริษัท
 1.4.7 () อื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.5 รายได้/เดือน

1.5.1 () ต่ำกว่า 5,000 บาท

1.5.2 () 5,000–10,000 บาท

1.5.3 () 10,001–20,000 บาท

1.5.4 () 20,001–30,000 บาท

1.5.5 () สูงกว่า 30,000 บาท

1.6 มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในหมู่บ้าน ในกลุ่มใด

1.6.1 () กลุ่มผู้แทนภาครัฐ

1.6.2 () กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

1.6.3 () กลุ่มผู้แทนชุมชน

1.7 ท่านทราบนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้านหรือไม่

1.7.1 () ทราบ

1.7.2 () ไม่ทราบ หากท่านทราบ ทราบจากแหล่งใด โปรดระบุ.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คำถามการสัมภาษณ์

คำอธิบาย เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้า หรือบริการที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชนให้มีมูลค่ามากขึ้น โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการ

1. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจที่มีในหมู่บ้าน เป็นอย่างไร และได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับคำว่า”เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง”

.....

.....

.....

3. สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหมู่บ้าน คืออะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า/ผู้รับบริการ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. จุดเด่นที่ทำให้หมู่บ้านท่านมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ คืออะไร

5.1 จุดเด่นทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.2 จุดเด่นทางด้านสังคม ได้แก่ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.3 จุดเด่นทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าสิ่งใดที่เป็นจุดอ่อนของหมู่บ้านเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียง และท่านมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

7. ท่านพบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ในการดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการของหมู่บ้านท่าน

.....

.....

.....

8. มีหน่วยงานใดบ้างที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินการด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของหมู่บ้านท่าน

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจในหมู่บ้านของท่านประสบความสำเร็จ มีความโดดเด่น

.....

.....

.....

10. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าหมู่บ้านควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาด้านใดบ้างเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านมีความยั่งยืน

.....

.....

.....

11. ท่านต้องการให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใดบ้างเข้ามาพัฒนาศักยภาพการดำเนินการเศรษฐกิจของหมู่บ้านบ้าง

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่าหมู่บ้านควรมีกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มเติมหรือไม่

.....

.....

.....

13. ท่านมีแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อดึงดูดลูกค้า/ผู้รับบริการ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

14. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกหรือไม่

.....

.....

.....

นางภัทรรร แพงไทย

นักศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ ข.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ภาพที่ ข.2 สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านโคกกลาง ตำบลขุนทอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ ข.3 สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ภาพที่ ข.4 สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ ข.5 สัมภาษณ์ชาวบ้าน บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ภัทรภร แพงไทย, สัจญญา เคณาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2564). ตัวแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนฐานคติเศรษฐกิจพอเพียงนครชัยบุรีรินทร์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 8(2), 261-273, เมษายน-มิถุนายน.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางภัทรภร แพงไทย
วันเกิด	วันที่ 15 ตุลาคม 2523
สถานที่เกิด	เลขที่ 242 หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยยาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ 36180
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 242 หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยยาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ 36180
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	อนุปริญญาวิทยาศาสตร (อว.ท.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย
พ.ศ. 2551	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (รป.บ.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2557	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2565	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม